

«Jeg sier ikke at vi skal kalle barna for
‘hen’ og kle dem i Mao-uniformer»

*En korpusbasert undersøkelse av bruken av
pronomenet hen i tolv norske aviser 2013–2017 i
lys av språkendrings- og normeringsprinsipper*

Cato Dahl



Masteroppgave ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier

UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2018

«Jeg sier ikke at vi skal kalle barna for ‘hen’ og kle dem i Mao-uniformer»

*En korpusbasert undersøkelse av bruken av
pronomenet hen i tolv norske aviser 2013–2017 i lys av
språkendrings- og normeringsprinsipper*

Cato Dahl

Masteroppgave i nordisk språk

Institutt for lingvistiske og nordiske studier

Universitet i Oslo

Våren 2018

© Cato Dahl

2018

«Jeg sier ikke at vi skal kalle barna for ‘hen’ og kle dem i Mao-uniformer» - En korpusbasert undersøkelse av bruken av pronomenet hen i tolv norske aviser 2013-2017 i lys av språkendrings- og normeringsprinsipper.

Cato Dahl

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

I denne studien har jeg undersøkt bruken av pronomenet *hen* i 12 norske aviser over en periode på fem år. Målet med studien er tosidig. På den ene siden er målet å avdekke hvordan et helt nytt språkfenomen brukes i en avgrenset del av medielandskapet, og undersøke hvilke grammatiske egenskaper pronomenet *hen* har. På den andre siden er målet å undersøke om pronomenets utvikling kan sees i lys av språkendringsprinsipper og normeringsprinsipper. For å svare på forskningsspørsmålene har jeg hovedsakelig benyttet meg av to aviskorpus, hvor jeg har foretatt søk og sortert ut ekte forekomster av pronomenet. Disse resultatene er kvalitativt analysert for å vise hvilke språklige kvaliteter *hen* har. I tillegg har jeg intervjuet fire informanter i fire aviser og undersøkt hvilke interne retningslinjer avisredaksjonene har til pronomenet *hen*, samt undersøkt hvilke anbefalinger språkverdenen, representert ved Språkrådet, har til pronomenet. Svarene fra avisene og språkverdenens anbefalinger har deretter blitt analysert for å kunne avdekke om normeringsprinsipper har vært gjeldende for *hen*, og sammen med de kvantitative resultatene har jeg drøftet hvilke språkendringsfaktorer som *hen* kan være et resultat av.

Resultatene viser at pronomenet *hen* har mange likhetstrekk med andre personlige pronomen i tredje person. Ofte erstatter det alternative former som *vedkommende* og *han eller hun* og *hun eller han*. Likevel har pronomenet en viss annen pragmatikk, i det at det både kan markere en ny sexus-kategori og ved at det kan vise til substantivfraser i entall og flertall, bestemt og ubestemt form, kjente og størrelser og spesifikke og ikke-spesifikke individer. Pronomenet brukes sjelden setningsinitialt, til forskjell fra andre pronomen, antakeligvis fordi det er markert i den språklige konteksten og til en viss grad fordi det er uvant for språkbrukere.

Som språkendringsprosess er det mulig å peke på prinsipper som påvirker bruken, blant annet et ekstravaganseprinsipp og et motprestisjeprinsipp, men enkelte faktorer kan også bidra til at *hen* har større vanskeligheter for å spre seg. Som normeringsprosess er det vanskelig å finne tegn til at avisredaksjonene har utøvd språknormering, men det er lettere å finne tegn på forsøk på språknormering utøvd av Språkrådet, som likevel har hatt en begrenset effekt basert på datamaterialet. Det virker som at bruken av *hen* avhenger av individuelle valg gjort av hver forfatter, og det er lettere å finne tegn på språkrøkt enn språknormering. Dette kan likevel være gjort basert på ulike prinsipper som er synlige i språkplanleggings og normeringsprosesser.

Forord

Å studere et helt nytt fenomen i språklandskapet og forsøke å forklare en utvikling i lys av språkendrings- og normeringsprinsipper, vil kanskje av noen betegnes som et hårete mål. Til både min glede og forferdelse må jeg si meg enig. Likevel går jeg ved avslutningen av prosjektet vekk med utrolig mye mer lærdom enn det jeg hadde ved starten. Jeg håper at min oppgave reflekterer noe av dette, og forhåpentligvis også at den belyser egenskaper til et fenomen som hittil har vært underrepresentert i språkvitenskapelig litteratur.

Jeg vil først og fremst rette en stor takk til min hovedveileder Urd Vindenes og min biveileder Ida Larsson, for uvurderlig hjelp med tilbakemeldinger, litteraturanbefalinger, gode råd og støtte til arbeidet. Om denne oppgaven har svakheter eller mangler, er dette kun på grunn av min mislykkede evne til å lytte godt nok etter til deres råd. Jeg vil også takke Hans-Olav Enger og Klaus Johan Myrvoll, for samtaler og litteraturanbefalinger som har resultert i flere gode ideer jeg har tatt med meg videre i arbeidet. Takk til de jeg ringte og snakket med i Klassekampen, Aftenposten, Nordlys og Dagens Næringsliv for å ha tatt seg tid til å svare på mine spørsmål. Takk til Ida Keihl Olsen for statistikk på subjektplassering. Takk til lektorgjengen for kaffepauser, quizer og en atmosfære som har stimulert konstruktive selvpinsler. Takk til min familie for avvekslende og støttende telefonsamtaler og det som virker som ubegrenset tilgang på lefser. Takk til Tonje S. Imeland for korrektur og generelt særs trivelig selskap i det som til tider har vært et stressende år.

Oslo, mai 2018

Cato Dahl

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn	1
1.2	Kort om <i>hen</i>	3
1.3	Hens figurering i media i lys av språkendring, språkpolitikk og språkplanlegging	4
1.4	Oppgavens struktur og forskningsspørsmål	5
2	Teori og tidligere forskning	7
2.1	<i>Hen</i>	7
2.2	Kjønn som språklig markør	9
2.3	Språkendring og spredning av språklige innovasjoner	12
2.3.1	Språkendring som forskningsfelt	12
2.3.2	Interne og eksterne prinsipper for spredning	13
2.4	Språkpolitikk og språkplanlegging	16
2.4.1	Språkpolitikk, språkplanlegging og språknormering	16
2.4.2	Motivasjonsprinsipper for språkplanlegging og -normering	21
2.5	Språknormering og aviser	23
2.6	Referensiell funksjon og pragmatikk	23
3	Materiale og metode	26
3.1	Generelle betraktninger rundt valg av metode	26
3.2	Kvantitativ og kvalitativ monitor corpus-metode	27
3.3	Kort om kildematerialet	28
3.3.1	Norsk aviskorpus	28
3.3.2	Retrievers Atekst-tjeneste	28
3.4	Framgangsmåte	29
3.5	<i>Hens</i> pragmatiske bruksmåter	30
3.6	Sammenligning med det svenske <i>hen</i>	31
3.7	Posisjon og syntaktisk funksjon	32
3.8	Sjanger og teksttype	32
3.9	Spørsmål til avisene	34
3.10	Etiske hensyn	35
3.11	Forbehold med metoden	36
4	Resultater	38
4.1	Metaforekomster og debatten om <i>hen</i>	40
4.2	Pragmatiske funn	43
4.2.1	Generisk referanse	44
4.2.2	Ukjent kjønn	50
4.2.3	Kjønnsoverskridende funksjon	51
4.2.4	Anonymiserende funksjon	53
4.2.5	Usikker funksjon	55
4.2.6	Konklusjon og kommentarer til referensiell funksjon	56
4.3	Syntaktisk funksjon og posisjon	57
4.3.1	Subjekt	57
4.3.2	Objekt	59
4.3.3	Possessiv	60
4.4	Jamføring av frekvens og bruk for datamaterialet og svensk korpus	61
4.5	Intervju med avisene	63

4.6	Metadata	65
4.6.1	Aviser som kilde	65
4.6.2	Type tekst.....	68
5	Diskusjon	70
5.1	Endring over tid	70
5.2	Etableringen av <i>hen</i>	73
5.3	Indre dra- og brems-faktorer	76
5.4	Ytre dra- og brems-faktorer.....	78
5.5	Øvrige kommentarer til <i>hen</i> og frekvens.....	79
5.6	Språknormering for <i>hen</i> ?	81
5.6.1	De norske og svenske Språkrådene	82
5.6.2	Avisene	83
6	Oppsummering og konklusjon	86
6.1	Spørsmål A - Utviklingen til pronomenet <i>hen</i>	86
6.2	Spørsmål B. - <i>Hens</i> grammatiske egenskaper	87
6.3	Spørsmål C. - <i>Hen</i> som språkendring eller språknormering?	88
6.3.1	Språkendring.....	88
6.3.2	Språkendring, normering og avisenes og språkverdenens rolle.....	88
6.4	Konklusjon.....	90
	Litteraturliste	91
	Vedlegg / Appendiks	97

Figurer

<i>Figur 2.1 – S-kurve som illustrasjon på en språkvarietetets spredning blant språkbrukerne (ling.upenn.edu).....</i>	<i>14</i>
<i>Figur 2.2 – Språkplanleggingsprosesser (fra Vikør 2007)</i>	<i>18</i>
<i>Figur 4.1 – Forekomster i perioden 01.01.2013–31.12.2017</i>	<i>38</i>
<i>Figur 4.2 – Antall og prosentfordeling av metaforekomster*.....</i>	<i>43</i>
<i>Figur 4.3 – Antall og prosentfordeling av generisk referansefunksjon*</i>	<i>49</i>
<i>Figur 4.4 - Antall og prosentfordeling av referansefunksjonen ukjent kjønn*</i>	<i>51</i>
<i>Figur 4.5 - Antall og prosentfordeling av kjønnsoverskridende referansefunksjon*</i>	<i>53</i>
<i>Figur 4.6 - Antall og prosentfordeling av anonymiserende referansefunksjon*.....</i>	<i>55</i>
<i>Figur 4.7 – Utviklingstendenser for pronominal bruk av hen i avisene</i>	<i>67</i>

Tabeller

<i>Tabell 2.1 – Referensielle funksjoner for hen*</i>	<i>25</i>
<i>Tabell 3.1 – Avistekster og deres grad av subjektivitet/objektivitet</i>	<i>34</i>
<i>Tabell 4.1 – Relativ frekvens for hen basert på antall han og hun i NAK*</i>	<i>39</i>
<i>Tabell 4.2 – Fordeling av forekomstene på funksjon og årstall</i>	<i>44</i>
<i>Tabell 4.3 – Antall og prosentfordeling av pronominale forekomster og artikler ...</i>	<i>44</i>
<i>Tabell 4.4 – Antallsfordeling og prosentfordeling for pronominal bruk og metaforekomster blant avisutvalget</i>	<i>66</i>
<i>Tabell 4.5 – Antall forekomster i avisene over tid*</i>	<i>67</i>
<i>Tabell 4.6 – Fordelingen av pronominnelle og metaforekomster i subjektive, objektive og hybridsjangre</i>	<i>68</i>
<i>Tabell 4.7 – Funksjonsfordeling i subjektive, objektive og hybridsjangre</i>	<i>69</i>

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Bruken av pronomenet *hen* må kunne sies å være et omdiskutert fenomen som i de senere år har gjort seg kjent gjennom media og således har vært gjenstand for til tider intensiv debatt. Pronomenets figurering i denne debatten avslører noe som er godt kjent: språk engasjerer. Debatten rundt *hen* er et interessant aspekt ved pronomenets tiltreden, fordi det på mange måter avslører språkbrukeres holdninger til hvordan norskspråket burde eller skal være, i en vid eller smal forstand. Fra et språkvitenskapelig perspektiv er det likevel få undersøkelser som hittil har blitt gjort for pronomenet *hen*. Det finnes ingen statistikk på hvor ofte eller hvordan pronomenet brukes i norsk, og til min kunnskap finnes det kun én forskningsundersøkelse for norsk som tar for seg *hen*, en diskursoppgave av S. M. Krogsæter fra 2015. Det er nettopp denne mangelen på undersøkelser av *hen* i norsk som er motivasjonen for denne oppgaven, som vil avdekke hvordan et helt nytt fenomen faktisk brukes og hvilke faktorer som påvirker denne bruken. I utvidelse av dette kan det kanskje også si oss noe om hvordan nyvinninger oppfører seg i språket, samtidig som det forhåpentligvis kan bidra til en konstruktiv og grunnet debatt om pronomenet og språklige forhold generelt.

Noe som kan relateres til debatten om pronomenet *hen* er forholdet mellom preskriptivisme og deskriptivisme. Preskriptive språkholdninger – også kalt normative språkholdninger – innebærer en tanke eller idé om at språket har faste regler og stramme retningslinjer for hva som riktig eller galt. Deskriptivister er på den annen side egentlig kun ute etter å avdekke hvordan språket faktisk er. Dette forholdet er potensielt konfliktfylt, som blant annet kan gjenspeiles i debatten om *hen*. Debatten kan i stor grad sies å være preget av argumenter som ikke tar utgangspunkt i faktisk bruk, men som kanskje i større grad kan sies ligne på *ad hominem*-argumenter. Dette gjør det vanskelig å verken forsvare eller fordømme *hen*, ettersom vi kort sagt ikke vet noe om hvordan pronomenet faktisk brukes i norsk.

Nye ord kommer stadig inn i språket. Det er likevel en forskjell mellom innføring av nyord, et fenomen som kalles *neologisme*, som *segway*, *snowboard* og *emoji*, og et pronomen som *hen*. Ord som *segway* er leksikalske ord (innholdsord) og er nok den gruppen av ord som oftest innføres i norsk, som gjerne stammer fra engelsk. Disse tilhører de åpne ordklassene, som substantiv, verb og adjektiv, og det er nær umulig å vite alle ordene som er

del av denne klassen. Pronomen er funksjonsord og er en lukket ordklasse, på lik linje med preposisjoner og konjunksjoner. En viktig forskjell mellom innholdsord og funksjonsord er at funksjonsordene er, naturlig nok, de grammatiske og de mest frekvente i bruk.

Funksjonsordene er de ordene som er mest inkorporerte i vårt daglige vokabular, og de har hatt lang tid på å utvikle seg til formen vi kjenner i dag, noe som gjør at det er vanskeligere for et nytt funksjonsord å få fotfeste i språket enn innholdsord. Tidligere studier av nyord i norsk (som Fjeld og Nygaard 2012, Andersen 2012) kan klassifiseres som leksikalsk neografi (*lexical neography*), ettersom studiene har tatt for seg endringer hvor innholdsord har vært i fokus. Som denne oppgaven vil vise, er det ikke nødvendigvis like lett å skille mellom innhold og funksjon for pronomenet *hen*.

Det finnes en dobbelthet ved studier av endringer i språket: på den ene siden er man interessert i de lingvistiske aspektene ved endringen man undersøker, på den andre siden finner man de kulturelle og samfunnsmessige faktorene som har tillater eller krever endring. Noe av det spesielle ved *hens* tilfelle, er at vi antakelig vet mer om de sosiale årsakene som har dyttet *hen* inn i søkelyset, enn vi vet om pronomenets faktiske egenskaper i bruk. Denne oppgaven vil forsøke å balansere denne ujevnheten. Debatten rundt *hen* har avslørt at det finnes ivrige forkjempere og motstandere for at pronomenet burde inkluderes i de(n) norske ordlisten(e).¹ Konfliktforholdet inneholder for meg et poeng som er essensielt for å presentere prosessen som *hen* har gjennomgått og fortsatt gjennomgår: Om en skal beskrive et ords bevegelse i språket, hvilke instanser er det som legger til rette, eller er til hindring, for at ordet skal opptas av språkbrukerne? I *hens* tilfelle, hvilke samfunnsmessige eller grammatiske aspekter bidrar til ordets spredning (eller mangel på spredning)? Er det grammatiske aspektet viktigere enn det samfunnsmessige, for eksempel at ordets grammatiske kvaliteter er såpass uvanlige i norsk at ordet ikke har mulighet til å utbre seg? Eller bidrar begge aspekter til at ordet øker eller synker i frekvens? Pronomenet *hen* tilbyr oss en unik mulighet til å studere et helt nytt fenomen i språklandskapet, og i utvidelse av dette kan fenomenet gi verdifull innsikt i språkendringsmekanismer og hvilke instanser som tilrettelegger eller hindrer endring.

Denne oppgaven har som overordnet formål å undersøke hvordan og hvor frekvent *hen* brukes i en begrenset del av det norske språklandskapet og hvor mange først fikk vite om

¹ Det bør dog bemerkes at flere ordlister og ordbøker er *bruksbaserte*: hvis et ord brukes ofte eller av mange nok, vil nok flere ordbøker og ordlister følge etter og inkludere ordet i sine lister – spørsmålet er om *alle* ordbøker vil gjøre det samme. Pr. januar 2018 finner man for øvrig *hen* i Det Norske Akademis ordbok.

pronomenet, samt hvor den overordnede *hen*-debatten kanskje har vært mest synlig: avistekster. Som jeg vil begrunne i avsnitt 3.1, tilbyr avistekster gode muligheter for undersøkelser av språklige fenomener. De har innhold som er preget av både formell og uformell stil, de tilbyr muligheter for strukturerte søk, de har tekster som er forfattet av mange individer, og så videre. I tillegg foretar avisene egne stilistiske valg basert på interne retningslinjer for språkbruk. Det er nok usannsynlig at *hen* har rukket å bli såpass inkorporert i dagligtale at det er mulig å foreta en undersøkelse av bruk av pronomenet i tale, i hvert fall uten samme mulighet til å studere frekvens og spredning som avistekster gir. Aviser gir dermed både et innblikk i det språklige fenomenet *hen* og diskursen rundt, og kanskje også et innblikk i språkpolitiske prosesser. Fra å studere ett ord på mikronivå, for deretter å utvide søkelyset til forumet det finnes i, vil jeg med denne oppgaven vise hvordan studien av ett språkobjekt kan si oss noe om og hvordan språkpolitiske og -normerende instanser påvirker språkets utvikling på et større nivå.

1.2 Kort om *hen*

Hen som pronomen har fire hovedfunksjoner: i.) som generisk pronomen, ii.) som pronomen for personer man ikke vet eller vil anta kjønnet på, iii.) som pronomen hvor man vet kjønnet på personen, men av ulike grunner vil skjule kjønnet, og iv.) som pronomen for personer som ikke kjenner seg igjen i de tradisjonelle kjønnskategoriene *han* eller *hun*. Som generisk pronomen brukes *hen* når man viser til et hypotetisk eller generaliserende individ, hvor det ellers er vanlig med former som *han* eller *hun* / *hun* eller *han*, *vedkommende* og liknende uttrykksmåter (f.eks. *en lærer må skape gode relasjoner med elevene hen har i klassen*). *Hen* som pronomen på personer man ikke vet eller vil anta kjønnet kalles i denne oppgaven «ukjent kjønn» (f.eks. *uansett hvem tyven er, så skal vi finne hen*), hvor det ellers kan brukes alternative uttrykk som *vedkommende* og *han* eller *hun* / *hun* eller *han*, på samme måte som generisk funksjon. *Hen* som pronomen på personer man vil skjule kjønnet på, har en anonymiserende funksjon (f.eks. *studenten som kom til meg sa at hen har problemer hjemme*). For personer som ikke kjenner seg igjen i de tradisjonelle (binære) kjønnskategoriene, har *hen* i slike tilfeller en kjønnsoverskridende funksjon (f.eks. *X er verken han eller hun, men hen*). For de tre førstnevnte funksjonsmåtene brukes altså *hen* der det ellers er andre måter å la være å markere kjønn (som eksemplene gitt ovenfor), og for den kjønnsoverskridende funksjonen markerer *hen* en ny sexus-kategori. Alle de fire funksjonene har til felles at de kan referere til én eller flere spesifikke personer eller størrelser, til forskjell

fra for eksempel ubestemt pronomenen *man*, som har en allmenn uspesifisert referanse (f.eks. *man vet ikke hvorfor dinosaurene døde ut* – Faarlund, Lie og Vannebo 1997: 344). (For mer utdypende redegjørelse av referensiell funksjon, se avsnitt 2.6).

I Sverige ble pronomenet *hen* foreslått allerede i 1966 av språkforskeren Rolf Dunås i avisa Upsala Nya Tidning, med henvisning til og inspirasjon av det finske kjønnsnøytrale pronomenet *hän* (Dunås 1966). I 1994 foreslo også lingvisten Hans Karlgren *hen* som kjønnsnøytralt pronomen i sin språkspalte i Svenska Dagbladet (Lindgren 2007). Ordets popularitet i Sverige har økt spesielt etter 2012, da barneboka *Kivi & monsterhund*, forfattet av Jesper Lundquist og illustrert av Bettina Johansson, ble utgitt av Olika Förlag. I boka brukes konsekvent pronomenet *hen* om hovedpersonen, og man får ikke vite hvilket kjønn Kivi har (Lundqvist 2012). Boka skapte debatt i Sverige, og det ble stilt spørsmål om bruken av ordet var et sårt trengt tilskudd i det svenske språket eller om det var et unødvendig påfunn som det verken var mulighet eller behov for i svensk. I 2015 ble *hen* inkludert i Svenska Akademiens Ordlista, og redaktør Sven-Göran Malmgren uttalte at de hadde fulgt ordet i fem år, og at det var her for å bli (Aftenposten 2014). Debatten nådde etter hvert også Norge, og raskt trådte det fram i media både ivrige tilhengere og motstandere av at ordet burde inkluderes i det norske språket. I 2016 var *hen* innom Stortinget, hvor det ble stemt nei til å utrede en tredje kjønnskategori. Det finnes også andre forslag til kjønnsløse pronomen, for eksempel *hin*, men det er vanskelig å vite hvor frekvent bruken av slike alternativformer er.

1.3 Hens figurering i media i lys av språkendring, språkpolitikk og språkplanlegging

I avsnitt 1.1 stilte jeg spørsmålet om hvilke aspekter som kan bidra til et ords spredning, eller mangel på spredning. I denne undersøkelsen vil jeg dermed forsøke å anskueliggjøre utviklingen til *hen* i lys av språkendringsprinsipper. Språkendring brukes gjerne som en fellesbetegnelse på prosesser som er involverte når språk endrer seg, og språkendringsstudier beskjeftiger seg særlig med hvilke indre og ytre krefter som motiverer disse prosessene og spredningen av dem (Bybee 2015; Hickey 2012). Det er særlig interessant for denne oppgaven å studere hvilke faktorer som bidrar til at enkelte språklige innovasjoner sprer seg, og hvorfor andre stagnerer og eventuelt dør ut.

Tilknyttet spørsmålet om språkendring er rollen til språklige normaktører. I Norge kjenner nok de fleste Språkrådet som den øverste offisielle språkmyndigheten. Språkrådet gir, i tråd med sitt navn, råd om språklige spørsmål til både privatpersoner, bedrifter og offentlige

organer, og må kunne sies å ha en stor innflytelse hva angår norskspråket. Språkrådet kan dermed sees på som en betydelig normaktør for norskspråket. Det er dog mange språklige normaktører i samfunnet, og avhengig av hvor stort nedslagsfelt hver aktør har, kan antallet normaktører i Norge fort være like mange som antall innbyggere. Et nytt ord er avhengig av at det brukes – spørsmålet er hvilken påvirkningskraft de ulike normaktørene har for denne bruken.

Spørsmålet om og hvordan *hen* brukes i norsk kan ikke besvares uten en gjennomgang av språklig data. Som nevnt i avsnitt 1.1, vil jeg i denne oppgaven benytte meg av aviser. Avhengig av avisa har de et bredt nedslagsfelt, mange forfattere og en vid bredde hva angår sjanger og stil – i tillegg tilbyr søkemotorer gode muligheter for strukturerte søk i store mengder tekst. Aviser er gjerne hva store deler av befolkningen vender seg til for nyheter, underholdning og reportasjer. Valgene som avisene tar i utforming og innhold har dermed en stor potensiell påvirkningskraft, ikke bare for hvordan vi mennesker oppfatter verden og nyhetsbildet, men også for våre språklige vaner. Dette går Ims (2007) nærmere inn på i sin hovedoppgave, hvor hun foretar en undersøkelse av avisers språknormative prinsipper og praksiser, samt intervjuer med personer i avisredaksjoner. Det som både Ims (2007) og flere andre har konkludert med (se f.eks. Christians, Glasser, McQuail, Nordenstreng og White 2009, Moschonas og Spitzmüller 2010 og Lazar 2010) er at aviser (og media generelt) kan sees på som normaktører i det språklige samfunnet – de bidrar til oppfattelsen av hvilke regler eller vaner som er korrekte eller gale. Dette har overføringsverdi til denne oppgaven, og kan stilisert uttrykkes i spørsmålet: Om *hen* «overlever», er dette takket være eller til tross for avisenes bruk av pronomenet?

1.4 Oppgavens struktur og forskningsspørsmål

De nevnte betraktninger er det som i stor grad legger føringer for resten av denne oppgaven. Bruken av *hen* og språkpolitikk og språkendringsprosesser er de overordnede perspektivene som vil forsøke å avdekke og forklare prosessen *hen* hittil har gjennomgått i lys av datamaterialet. Disse temaene kan oppsummeres i følgende forskningsspørsmål som er utgangspunkt for denne oppgaven:

- A. Hvilken utvikling har bruken av pronomenet *hen* hatt i norske aviser over en tidsperiode på fem år?
- B. Hvilke grammatiske egenskaper har det norske *hen*, sammenlignet med andre pronomen i tredjeperson i norsk, samt det svenske *hen*?

C. Hvilke prosesser har påvirket utviklingen til *hen*, og kan disse eventuelle prosesser kalles språkendring eller språknormering?

I. Hvilken rolle har avisene og språkverdenen i disse prosessene?

Denne oppgaven er delt inn i seks hoveddeler. I kapittel 2 tar jeg for meg tidligere forskning rundt *hen* i Norge og Sverige, samt beskrivelser av andre alternative uttryksmåter som kan minne om fenomenet *hen*, spesielt generisk *they* i engelsk. I kapittel 2 tar jeg også for meg forskning og prinsipper knyttet til språkendring, språkpolitikk og språknormering, samt avissjangle og avismediet som normaktør. I kapittel 3 beskriver jeg den metodiske framgangsmåten for oppgaven. I kapittel 4 presenterer jeg språklige funn rundt bruken av *hen* samt variasjonen i bruken for de ulike avisene. I kapittel 5 drøfter jeg utviklingen til *hen* i lys av de teoretiske tilnærmingene presentert i kapittel 2. Avslutningsvis følger en oppsummering av funnene og de mulige slutninger man kan trekke fra resultatet i kapittel 4 og 5.

2 Teori og tidligere forskning

I dette kapitlet presenter jeg tidligere forskningsarbeid knyttet til *hen* og aspekter knyttet til språkendring, språkpolitikk og avisers normeringsrolle i språksamfunnet. Disse aspektene er relevante å ta i betraktning for *hen*, ettersom de på mange måter illustrerer samspillet mellom interne og eksterne faktorer og hvilken påvirkning de kan ha på språkbruken. Avslutningsvis følger en kort redegjørelse av pragmatiske referensielle funksjoner som pronomen generelt og *hen* kan ha.

2.1 *Hen*

Forskningsarbeid knyttet til *hen* er blitt gjort svært lite av i Norge. Det eneste arbeidet som behandler *hen* med større omfang er til min kunnskap Krogsæters (2016) masteroppgave om diskurser i *hen*-debatten i Norge, hvor 17 informanternes holdninger til det nye pronomenet ble kartlagt, og fem diskurser ble avdekket. Disse diskursene ble kategorisert som pragmatisk, politisk, feministisk, biologisk og familiær (Krogsæter 2016: 25). Krogsæters (2016) masteroppgave tilbyr et nyttig innblikk i diskursene rundt *hen*, men hennes undersøkelse viser ikke hvor ofte eller hvordan pronomenet brukes i norsk – et aspekt jeg håper å kaste lys over med denne studien. I tillegg til Krogsæters masteroppgave er det skrevet flere artikler omkring temaet i norsk, hovedsakelig artikler som tar for seg den språkhistoriske bakgrunnen til *hen* og kjønnsnøytrale pronomen generelt. Disse artiklene er blant annet forfattet av Språkrådet (Språkrådet 2016) og personer knyttet til utdanningsinstitusjoner (Vindenes 2015) og journalister (blant annet Hegge 2015). *Hen* har også vært fokusobjekt i en rekke nyhetsartikler som har tatt for seg pronomenets innføring i den svenske ordboka SAOL, samt framtrede individer tilknyttet LHBT-kretser², hvor man finner en uttalt støtte for det nye pronomenet. *Hen* nevnes også hos Omdal og Vikør (1996), som etter omveltningsprinsippet (se avsnitt 2.4 nedenfor) kan brukes som et motsvar til tradisjonelle uttryksmåter hvor *han* oppfattes som kjønnsnøytral referanse, blant annet «for å gjere folk merksame på skeivheita og bane vegen for ei endring» (Omdal og Vikør 1996: 39). I tillegg nevnes *hen* også hos Kulbrandstad og Kinn (2016), som skriver at «[pronomenet] gjør det mulig ikke bare å unngå å velge biologisk kjønn når det er ukjent eller irrelevant, men også å ta hensyn til at det finnes mennesker som ikke identifiserer seg som mann eller kvinne» (2016: 219). Kulbrandstad og Kinn skriver at det ikke er klart hva pronomenet skal hete i akkusativsform og hvordan en

² LHBT står for *lesbiske, homofile, bifile og transpersoner*.

skal danne possessivet, men at det rimeligste vel er objektsform *hen* og possessiv *hens* – i tillegg vil tida vise om *hen* slår igjennom og kommer i allmenn bruk (2016: 219).

I Sverige er det derimot gjort utførlige studier av pronomenet *hen*. Blant annet er det gjort flere undersøkelser av faktisk bruk, holdningsundersøkelser og diskursanalyser knyttet til *hen*. Ledin og Lyngfelt (2013) viser i sin undersøkelse av aviser, blogger og studenttekster i Sverige at i 2012 var bruken av *hen* ikke særlig frekvent, ujevnt fordelt sosialt, og ofte metaorientert (gjærne diskusjoner rundt pronomenet). I deres undersøkelse ble *hen* som personlig pronomen brukt i større grad i blogger (særlig blogger omhandlende kjønn og kjønnsdebatt) og studenttekster enn i aviser (Ledin og Lyngfelt 2013: 167-169).

Milles (2013) beskriver den svenske *hen*-debatten når hun analyserer omstendighetene rundt pronomenet i 2012. I sin studie baserer hun seg på språkplanleggingsteori (se avsnitt 2.4) og identifiserer fem omstendigheters påvirkning på *hens* utbredelsesprosess: politisk kontekst, medieoppmerksomhet, språklige egenskaper hos *hen* og reforminitiativet, sentrale aktører og språkverdenens holdninger (2013: 115). Disse omstendighetene har ifølge Milles tillagt *hen* visse politisk-ideologiske konnotasjoner, men har også ført til at pronomenet har blitt tatt mer i bruk.³ I tillegg har språkverdenens (da gjerne representert ved Språkrådets) holdninger skiftet fra en heller frarående til en mer nøytral og tillatende holdning (2013: 123-124). I Milles' (2013) undersøkelse finner hun nesten ikke bruk av *hen* i myndighetsinformasjon, men ordet forekommer i studentoppgaver, politiske forslag og aviser (2013: 130).

Bertils, Edlund og Edlund (2013) tar også for seg *hen* i blogger og avistekster, og kommer fram til at *hen* brukes som pronomen både i generisk og unikt refererende funksjon (illustrert med eksemplene for generisk, anonymiserende og ukjent kjønn-funksjonene i 1.2), samt som pronomen for personer med kjønnsoverskridende identitet («intergender-*hen*») og vesener og ikke-levende personifiseringer, for eksempel om Gud og Satan (2013: 26-31). I tillegg viser Bertils et al. (2013) at *hen* brukes utenfor politiske og feministiske kontekster, noe som ifølge dem er et tegn på at *hen* begynner å få fotfeste som et mer allmennspråklig og nøytralt pronomen enn det tidligere har hatt (2013: 35).

Det finnes også flere svenske undersøkelser som er gjort for å undersøke holdninger folk har til og rundt *hen*. Wojahn (2013) gjør en språklig persepsjonsstudie, hvor han undersøker hvordan ulike svenske pronomen (blant dem *hen*) påvirker 150 språkbrukeres

³ Angående en politisk venstre-høyreskala, finner Milles (2013) belegg for at *hen* brukes av politiske aktører på både venstre- og høyresiden – til tross for at ordet kanskje fremfor alt forbindes med den politiske venstresiden.

assosiasjoner til referenten, en ikke-konkretisert person (2013: 356). Wojahn avdekker at blant språkbrukerne vekker *hen* ikke noen assosiasjoner til hovedsakelig mannlige eller kvinnelige kjønnsidentiteter, til forskjell fra eksempler hvor *han/hun*, *han eller hun* eller *den* brukes pronominalt^{4,5}, men at både mannlige og kvinnelige identiteter blir konseptualisert – i tillegg til kjønnsidentiteter som ikke føyer seg inn i kategoriene «mann» eller «kvinne» (2013: 366).

Sjöström, Gustafsson og Ekman (2012) gjør en diskursanalyse av *hen*-debatten i fire svenske aviser i perioden januar–mars 2012, og kategoriserer tre hovedgrupper av holdninger synlige i forfatternes tekster: de positivt innstilte; de nøytrale; og de negativt innstilte (2012: 14-33). I hver hovedgruppe identifiserer Sjöström et al. to (tre) undergrupper: for de positivt innstilte finner man de entusiastiske og de engasjerte; for de nøytrale finner man de uberørte og de humoristiske; for de negative finner man de tvilsomme, de sarkastiske og de kritiske (2012: 14-33.). Noe av det interessante med Sjöströms et al. (2012) studie er at de med nøytral innstilling til *hen* var i særlig mindretall i forhold til de positivt og negativt innstilte (2012: 26), et aspekt som forsterker inntrykket av at *hen* i stor grad kan sies å være et polariserende fenomen blant språkbrukere, noe som blir bekreftet av Norlander, Mårtensson og Serrander (2014) og Friis og Permats (2013).

2.2 Kjønn som språklig markør

Når man innenfor språkvitenskap snakker om *kjønn*, snakker man typisk om genus (grammatisk kjønn). Genus betegner en inherent egenskap ved substantiv og pronomener i tredje person, ved at de enten har kjønnen maskulinum, femininum eller nøytrum (Faarlund et al. 1997: 149-150, 316). Et ords genus er bestemmende for formen på ord som står som adledd til substantivet, slik som determinativer og adjektiver (f.eks. *en liten bil – den lille bilen*, *ei lita klokke – den lille klokka*, *et lite hus – det lille huset*) (1997: 149-150). Ved ord for mennesker er det ofte samsvar mellom ordets genus og sexus (det naturlige kjønnen til

⁴ Wojahn (2013: 362-264) avdekker også at rekkefølgen for de pronominalene ordene i uttrykk som *han eller hun* spiller en rolle for persepsjonen av kjønnsidentiteten – der det maskuline leddet kommer først i uttrykket er det ofte forestillinger om mannlige referanse; der det feminine leddet kommer først er det gjerne lik fordeling mellom mannlige og kvinnelige referanse.

⁵ *Den* gir hovedsakelig ingen kjønnskonseptualiseringer (40 %), tett etterfulgt av mannlige konseptualiseringer (36 %) og kvinnelige konseptualiseringer (20 %) (Wojahn 2013: 363). *Den* brukes i norsk hovedsakelig som demonstrativ og om ikke-menneskelige størrelser – det er dermed tvilsomt at dette pronomenet skulle vekke lignende assosiasjoner til kjønn for norsk som det gjør i svensk.

personen), slik som *gutt – gutten* og *jente – jenta*. Det er likevel tilfeller hvor det ikke er samsvar mellom genus og sexus, slik som nøytrumsordene *mannfolk* og *kvinnfolk* når de brukes i ikke-kollektiv betydning (*et mannfolk, et kvinnfolk*), samt er mange yrkesbetegnelser og ord som kan brukes om personer av begge kjønn ofte maskulinum (f.eks. *en maler, en selger, en elev, en forelder*) (1997: 154). Skillet mellom naturlig kjønn og grammatisk kjønn kan altså til tider være et uklart skille. Heretter bruker jeg hovedsakelig betegnelsen *kjønn* om biologisk eller sosial kategori.

Personbenevning er en språklig ressurs som kategoriserer mennesker i ulike grupper, hvor klassifiseringen er på bakgrunn av blant annet naturlig kjønn, etnisitet, utseende, alder, yrke, religionstilhørighet etc. (Wojahn 2013: 357). Dette er en sentral del av språket som bidrar til å gi språklige ytringer mening i møte med samfunnet rundt. Kjønn som en språklig markør er på denne måten informasjon som bidrar til å strukturere vår virkelighetsoppfatning. Kjønn har også blitt trukket fram som en maktfaktor i møte mellom språk og mennesker, spesielt i senere tid. Eckert og McConnel-Ginet (1992) trekker fram hvordan kjønnskomponenter innenfor språkvitenskap har blitt ansett som markører for kjønnsidentitet på den ene siden, og markører for makt eller (manns)dominans på den andre siden. Eckert og McConnel-Ginet understreker at dette bare er en liten del av hvordan kjønn innenfor språkvitenskap har blitt undersøkt, men at det typisk er disse to sidene som trekkes fram. Eckert og McConnel-Ginet (1992) påpeker at maktrelasjoner må sees i lys av de sosiale og relasjonelle kontekstene de har sitt opphav i, og at asymmetri i kulturelt godkjente maktsanksjoner går dypere og har mer diskrete tilknytninger til språk enn kun (manns)dominans eller kvinnelig aktelse i språklige rom (1992: 483), i tråd med hva blant andre Günthner (1996) og Smith (1985) skriver om det intrikate forholdet mellom kjønn og språk. Likevel trekker Eckert og McConnel-Ginet fram at dominans i språket kan oppstå når visse perspektiver i språksamfunnspraksisen blir privilegert og dermed naturalisert eller «umarkert». Der hvor det tidligere har vært vanlig å bruke *han* som en kjønnsnøytral og generisk måte å omtale mennesker (se f.eks. Knudsen 1949), har feministiske søkelys og sosiale endringer bidratt til at dette kan oppfattes som problematisk, om ikke kjønnsdiskriminerende. Pronomen er *pro-ord* og har ikke en egen referanse, men får sin referanse fra konteksten eller situasjonen de tar del i (Faarlund et al. 1997: 23, 25). Det har dermed blitt trukket fram at maskuline former for generelle referanser markerer en asymmetri i språklig representasjon, men samtidig er hinderet for norsk i denne sammenheng at norsk ikke har kjønnsløse pronomen som betegner mennesker. Der hvor det er hensiktsmessig er det i stedet vanlig å for eksempel bruke begge formene *han eller hun*, ubestemt pronomen

man eller *en*, substantivformer som *vedkommende* og *personen*, substantivet til gruppen som individet er del av (*studenten, læreren, forfatteren* etc.), eller omskrivninger hvor kjønnsbetegnelser ikke behøves, for eksempel fra «*Personen vet ikke hvor h*n skal finne hjelp*» til «*Personen vet ikke hvor hjelp er å finne*». De nevnte faktorene har gjort at *hen* har blitt trukket fram som et alternativ til personlig pronomen i tredje person når kjønn er irrelevant eller når referenten ikke vil betegnes som *han* eller *hun*, men det etablerte genussystemet i norsk har av enkelte blitt ansett som en mulig hindring for et slikt alternativ. Det bør påpekes at genussystemet ikke er urokkelig, som man i enkelte dialekter ser ved sammenfall i blant annet suffikser i maskulinum og femininum og determinativer (f.eks. [*liten* og *lita* > *liten*], [*en* og *ei* > *en*] – Enger 2004).⁶

Genus i substantiv og pronomen er vanlig i indoeuropeiske språk, men det finnes flere språk i verden hvor dette ikke er tilfelle. Blant annet har finsk, hvor *hen* må kunne sies å stamme fra, ikke grammatisk genus, i likhet med samisk, tyrkisk, kinesisk og japansk. For flere språk som har grammatisk genus, er det blitt foreslått måter unngå kjønnsbetegnelse når man snakker om mennesker. En strategi som har gjort seg merkende i engelsk er singular *they* (de) som alternativ for generisk *he* (han), og flere har undersøkt dette fenomenet, blant annet Foertsch og Gernsbacher (1997). De gjennomførte en studie hvor de undersøkte hvilke former som var akseptable for 87 studenter med engelsk som morsmål ved University of Wisconsin-Madison. De kom fram til at singular */they/* ikke er akseptabel når det viser til en spesifikk person, men at det er akseptabelt når henvisningen er ikke-spesifikk (1997: 109-110).⁷ Der hvor eksemplet viste til ikke-spesifikke personer, var referenten en hypotetisk person (*en student, en seiler*) som ble oppfattet som representant for hele gruppen (*alle studenter, alle seilere*), og *they* – teknisk sett et flertallspronomen – kunne godtas (1997: 109-110).

Disse faktorene som hittil har blitt presentert har relevans for *hen* fordi de på sett og vis illustrerer hvordan utviklingen til nyvinninger, blant annet generisk *they*, påvirkes av de underliggende faktorene i språksamfunnet, blant annet dominans og hvordan språkbrukere forstår eller uttrykker ønske om språklig tilførsel. I språk som har opplevd å måtte ta stilling til kjønnstematikk, for eksempel engelsk og nederlandsk, har kjønnsproblematismen vist seg å føre med seg endringer i hvordan kjønn aktualiseres i språket, men det er uklart om slike tiltak kan overføres eller generaliseres for andre språk. Som Coulmas (2005: 49-50)

⁶ Som Enger (2004) blant annet skriver om, er spørsmålet for affikser (spesielt suffikser i dette tilfelle) om de er uttrykk for genus eller bøyingsklasse.

⁷ Ikke-spesifikk referanse er i denne oppgaven synonymt med generisk referanse.

likevel kommer inn på, demonstrerer feministiske reformforslag at språk kan drastisk påvirkes av bevisste valg av deltakere i språket.

2.3 Språkendring og spredning av språklige innovasjoner

Det er forsket mye på hvordan språk endrer seg. Jeg presenterer her et lite typologisk (og til en viss grad historisk) overblikk, men jeg skal ikke forsøke å gi et komplett bilde over språkendring som generelt forskningsemne. I tråd med forskningsspørsmålene i avsnitt 1.4, kan studieobjektet *hen sees* i lys av både interne og eksterne årsaker, ettersom det fanger bredden i både de inherente egenskapene til pronomenet og de sosiale aspektene det er tilknyttet.

2.3.1 Språkendring som forskningsfelt

Språk har tidligere gjerne blitt ansett som enten et naturfenomen eller et kulturfenomen, i tråd med tradisjonell vitenskapsteoretisk inndeling (Sandøy og Nesse 2016: 34). Som et naturfenomen har språk en tendens til å «oppføre seg» som noe selvstendig og kan sies å være uavhengig av menneskene rundt (selv om mennesker faktisk er de som bruker språket); som et kulturfenomen er språk avhengig av de sosiale og samfunnsmessige rammene rundt. En ulik anseelse av hvordan språk kan defineres, speiles i ulike forklaringsmodeller og årsaksfaktorer på hvorfor språk har en tendens til å stadig endre seg. En typisk inndeling av språkendring er et skille mellom endring motivert av *interne* eller *eksterne* faktorer (Beard 2004; Romaine 1982; Bybee 2015; Hickey 2012; Sandøy og Nesse 2016). Internt motiverte språkendringer er alle endringer som kan spores til strukturelle hensyn innenfor et språk (syntaks, morfologi, fonetikk) og er uavhengig av utenomspråklige faktorer, mens eksternt motiverte språkendringer på den andre siden er alle endringer som kan knyttes til samfunnet hvor språkendringen har oppstått (Hickey 2012: 388-389). I dag er det vanskelig å snakke om et «enten–eller»-perspektiv på språk som naturfenomen eller kulturfenomen, i tråd med at det er tydelig at språkendring kan motiveres av både interne og eksterne forhold, og ofte fungerer disse forholdene mer eller mindre samtidig (Sandøy og Nesse 2016: 33, 38).⁸

⁸ Der hvor interne faktorer særlig forbindes med historisk lingvistikk, har statusen til interne endringsfaktorer i de senere år blitt utfordret av sosiolingvister, som påpeker at det er problematisk å ekskludere samfunnsmessige aspekter i studiet av språk og språkendring.

Det er ulike måter å anskueliggjøre språkendring som fenomen. Sandøy og Nesse (2016: 42-58) skriver om tre stadier (*innovasjon, endring og spredning*) i en gitt endringsprosess og tre nivåer (*mikro-, meso- og makronivå*) hvor denne endringen har mulighet til å forekomme eller spre seg. *Innovasjon* betegner førstegangsbruken av en gitt endring, som det etymologisk er vanskelig, om ikke umulig i visse tilfeller, å stadfeste i tid og rom, men som kan være lettere å stadfeste for nyord enn for eksempel eldre former (Sandøy og Nesse 2016; McMahon 1994). *Endring* er når innovasjonen sprer seg fra individ P_1 til P_2 , som igjen gjør det lettere for at et nytt individ, P_3 , kan ta til seg endringen, og så videre.⁹ Endringen kan altså starte med én person eller én hendelse (mikronivå) innenfor en gruppe eller et lokalsamfunn (mesonivå), før det igjen kan spre seg videre i språksamfunnet (makronivå), forutsatt at endringen ikke stopper opp. Likevel er ikke språkbruken på individ- og gruppenivå uavhengig av det overordnede samfunnet, ettersom enkeltpersoner oppfører seg innenfor rammer gitt på et mesonivå, og grupper oppfører seg innenfor rammer som er gitt på et makronivå (Sandøy og Nesse 2016: 43, 51).

2.3.2 Interne og eksterne prinsipper for spredning

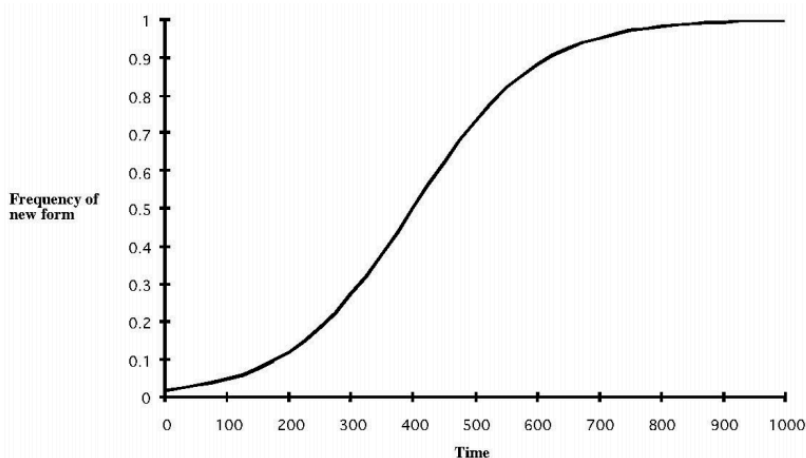
I det følgende presenterer jeg visse interne og eksterne faktorer som er relevante å ta i betraktning for pronomenet *hen*.

Det eksisterer en debatt innenfor sociolingvistik om hvilke mekanismer som bidrar til en språklig innovasjons spredning i et gitt språk (*propagation* – Blythe og Croft 2012), og hvor stor påvirkningskraft hver mekanisme har. Labov (2001) foreslår to ulike mekanismer: 1) språkbrukere vil assosiere positive egenskaper og sosiale privilegier knyttet til en gitt sosial gruppe og ulike språkformer som har tilknytning til nevnte gruppe vil anses som positive, og 2) interaksjonsfrekvensen som språkbrukere har med andre former og deltakere (Labov 2001: 191). På den ene siden har altså en varietet en sosial valens, tilknyttet en valuering av en sosial gruppe eller klasse, på den andre siden er det kun mengden av interaksjon mellom språkbrukeren og varietetet eller mennesker som benytter varietetet som påvirker spredningen. Blythe og Croft (2012) modellerer hvordan språkvarieteter som erstatter tidligere former følger en S-kurve (fig. 2.1) og at språkendringer som følger en slik kurve er på bakgrunn av språkbrukeres evaluering av den språklige varietetet det er snakk

⁹ En forutsetning for at P_2 skal ta etter P_1 er at P_2 har de samme språksystematiske preferansene som P_1 , og dermed har de samme latente tendensene. I tillegg kan P_2 motiveres av sympati, prestisje eller for å forme en gruppeidentitet, men disse er nok viktigere for P_3 , P_4 og så videre, enn for P_2 (Sandøy og Nesse 2016: 48).

om.¹⁰ Blythe og Croft (2012: 294) poengterer at deres modell ikke sier noe om hva som vektlegges i evalueringen, men det er generelt enighet innenfor sosiolingvistikken at evalueringen av språkvariantene er sosialt begrunnet.

Figur 2.1 – S-kurve som illustrasjon på en språkvariantets spredning blant språkbrukerne (ling.upenn.edu)



Frequency of form betegner hvor stor del av språkbefolkningen, innenfor en gruppe eller større samfunn, som opptar varieteten. I tillegg kan ulike grupper eller samfunn ha hver sin S-kurve for samme variant, uten at prosessen behøver å være avsluttet i ett samfunn før det kan spre seg til det neste (Sandøy og Nesse 2016: 50).

Innenfor sosiolingvistikken betegner *språkkontakt* når språkbrukere av to eller flere ulike språk møtes, interagerer og påvirker hverandres språkbruk (Hickey 2012; Mæhlum 2007; Weinreich 1968). Et språk kan betegnes som *stratum* (latinsk for *lag*) hvis det påvirker eller har blitt påvirket av et annet språk gjennom kontakt. Det mest vanlige er lån av leksikalske ord (jf. neoglosisme i innledningen), mens grammatikalske ord er sjelden gjenstand for lån (Weinreich 1968; Poplack, Sankoff og Miller 1988). I Norge er følger av språkkontakt først og fremst synlig i områder som har vært møtested for personer med forskjellige språk, spesielt flerspråklig innflytelse i større byer (hvor Oslo ofte er studieobjektet) og samisk-kvensk-norsk-området Nord-Troms. Språkkontakt behøver likevel ikke å kun dreie seg om fysisk kontakt, i tråd med hva Daniel (2011) og Gao (2006) foreslår i studiet av engelsk påvirkning på koreansk. Internett og globaliserte kommunikasjonsformer

¹⁰ Selv om Blythe og Croft (2012) hovedsakelig snakker om former som erstatter andre former (som ikke er tilfellet for *hen*), viser de at språkbrukernes evaluering av språkformer bør vektlegges i studier av språkendring, unntatt ved høyst spesielle omstendigheter hvor dette ikke er tilfelle.

har i dag fått en særstilling i hvordan mennesker kommuniserer med andre, og nyheter ferdes over landegrenser raskere enn noen gang. Som jeg tar for meg i avsnitt 5.2, kan *hen* betraktes som et lånord som ikke nødvendigvis har kommet gjennom direkte svensk-norsk kommunikasjon, men som likevel har fått innpass i norsk via en svensk innflytelse (media), godt hjulpet av strukturelle og sosiale likheter mellom Sverige og Norge (Kristiansen og Sandøy 2010).

En språklig varietet kan være tilknyttet eller assosiert med en sosial gruppe eller klasse, og på bakgrunn av dette er det ulike prinsipper som påvirker om eller hvordan denne varietetten blir tatt i bruk av språkbrukere. Det mest omtalte er kanskje *prestisje*. Prestisje innebærer at den språklige innovasjonen det er snakk om har et nivå av respekt eller aktelse innenfor en del av eller hele språksamfunnet innovasjonen opptrer i på grunn av sin tilknytning eller assosiasjon med en bestemt gruppe. Labov (1966) viste at ansatte på et kjøpesenter i New York hvor kundene gjerne hadde en høy sosioøkonomisk status var mer utsatt å uttale /r/ enn ansatte på kjøpesentre hvor kundene var lavere rangert sosioøkonomisk. Dette forklarte Labov med at uttale av /r/ ble oppfattet som prestisjefullt og var assosiert med høy sosioøkonomisk status. Der hvor prestisje markerer ønske om tilknytning til en høyere sosial klasse, presenterer Labov også *motprestisje* (*covert prestige*, også kjent som skjult prestisje), som markerer språkbrukeres ønske om å uttrykke tilhørighet eller solidaritet med en sosial gruppe eller klasse som ikke nødvendigvis har en høy status i samfunnet de tilhører.

Prinsippet om *ekstravaganse* (*extravagance*) innebærer at språkbrukere vil benytte seg av visse varieteter i ønske om å bli lagt merke til, og blir av Haspelmath (1999: 1055-1061) sett på som en viktig årsak til grammatikalisering.¹¹ En språkbruker kan dermed bruke en språkvarietet som skiller seg ut fra andre, med intensjon om å være framtreddende eller å få oppmerksomhet innenfor den språklige (og/eller sosiale) konteksten. Knyttet til ekstravaganseprinsippet er begrepet *markerthet* (*markedness*), som går ut hvordan et ord eller en konstruksjon «stikker seg ut» i konteksten den står i (Andersen 2001; Bybee 2015; Matthews 2007). Et ord kan oppfattes som markert ved at det er usedvanlig (forekommer sjelden), eller at det har visse konnotasjoner eller assosiasjoner ved seg som gir det en positiv eller negativ verdi. Ord som er høyfrekvente har gjerne en lav grad av markerthet (Greenberg 1966). Der hvor ekstravaganseprinsippet kan betegnes som en ytre faktor, er markerthet i større grad en intern faktor.

¹¹ Grammatikalisering betegnes gjerne som bevegelse fra venstre til høyre på skalaen: *innholdsord* > *grammatisk ord* > *klitikon* > *bøyningsaffiks* > 0 (Hopper og Traugott 2003: 7)

En slags (eller potensiell) motsats til ekstravaganseprinsippet er prinsippet om *klarhet* (*clarity*), som går ut på at en språkbruker vil benytte seg av visse former for å gjøre seg forstått i den språklige konteksten (Haspelmath 1999; Keller 1994). I valget mellom ulike former sier klarhetsprinsippet at en språkbruker vil velge den formen som har minst sjanse til å føre til misforståelser, som igjen tilsier at uvanlige former ofte forblir lavfrekvente.

En typisk inndeling av de ovennevnte faktorene inn i *intern-* og *ekstern-*kategorier vil tilsa at prestisje- og ekstravaganseprinsippet regnes som ytre årsaker, mens prinsippene om markerthet og klarhet regnes som indre. Dette speiles i inndelingen i kapittel 5. Likevel er det ikke alltid like tydelige skiller mellom dem, så en slik inndeling bør ikke utelukke en eventuell gjensidig påvirkning faktorene kan ha på hverandre.

2.4 Språkpolitikk og språkplanlegging

I forrige avsnitt gav jeg en forholdsvis kort presentasjon av enkelte internt og eksternt motiverte språkendringsfaktorer. I dette avsnittet vil jeg redegjøre for termene språkpolitikk og språkplanlegging, som i høyeste grad er språkeksternt motivert (Torp og Vikør 2014: 17-19). Ettersom det er en viss tvetydighet i hva termene betyr, er det nødvendig med visse definisjonsavklaringer.

2.4.1 Språkpolitikk, språkplanlegging og språknormering

Sandøy og Vikør (1977: 12) definerer språkpolitikk som «[...] alle tiltak som emnar på å verke inn på eller kontrollere språksituasjonen eller språkbruken i eit samfunn». I Norge er ikke språkpolitikk et ukjent tema – om enn kanskje ubevisst – for den gjengse språkbruker. Målstriden, som må kunne sies å ha vart sammenhengende siden 1800-tallet, blir ofte nevnt som én av årsakene som har bidratt til at klimaet for språkdebattering og språklige spørsmål er særlig hett i Norge, i tillegg blir målstriden av Mæhlum (1996: 186) fremhevet som én av faktorene til at sociolingvistikk har vært en forskningsdisiplin norske språkforskere gjerne har vært sterkest tilknyttet. Også nyord, låneord og ulike talespråkssjargonger popularisert gjennom media har bidratt til språkbrukeres bevissthet og engasjement rundt språklige spørsmål, og den offentlige debatteringen av disse.

Slik termen blir definert av Sandøy og Vikør (1977) ovenfor, er språkpolitikk dog et vidt begrep, og kan ses på som et overlappende ord for mange ting. I Norge, i tråd med kjernen i ordet, har språkpolitikk gjerne vært tilknyttet politiske partiers og øvre myndigheters stilling i språklige spørsmål – men som Vikør (2007: 99) skriver, brukes det

også som overbegrep for bevisst arbeid med språknormer og språkforholdene i samfunnet. *Språkplanlegging* blir ofte nevnt som ett av begrepene som går under språkpolitikk. Einar Haugen (1972 [1959]) var den første til å bruke begrepet språkplanlegging (*language planning - LP*), og han definerte det opprinnelig som «[...] the activity of preparing a normative orthography, grammar, and dictionary for the guidance of writers and speakers in a non-homogenous speech community» (Haugen 1972: 133).¹² Begrepet har gjennomgått visse endringer i innhold siden da, både av Haugen selv og av andre. Som både Vikør (2007: 94-102) og Milles (2013: 113) er inne på, vil en definisjon av begrepet språkplanlegging variere avhengig av hvem man spør, ettersom termen er tett knyttet opp til og kan overlape med lignende begreper forbundet med språkpolitikk (og brukes blant annet ofte som synonym for språknormering – se nedenfor). Blant annet har Rubin og Jernudd (1971), Fishman (1974) og Kaplan og Baldauf (1997) bidratt med noe ulike definisjoner av termen, i tillegg er det ekstensive beskrivelser av begrepet hos Sandøy, Vannebo og Vikør (1991) og Vikør (2007). Haugen utvidet sin opprinnelige definisjon til at språkplanlegging «[...] includes the normative work of language academies and committees, all forms of what is commonly known as language cultivation [...] and all proposals for language reform or standardization» (Haugen 1972: 287).

For språkkultivering nevner Haugen (1972: 287) blant annet de danske og svenske termene *sprogrøgt* og *språkvård*, som hos Vikør (2007: 107) blant annet behandles som det å oppta eller lage nye ord, motarbeide uheldige utviklingstrekk, påvirke uttrykksmåter og setningsstrukturer. I både den opprinnelige og senere reviderte versjonen til Haugen fremheves det normative aspektet knyttet til språkplanlegging – noe som kanskje er én av årsakene til at språknormering ofte blir brukt synonymt med språkplanlegging. Vikør (2007) skiller mellom språkplanlegging og språknormering og fremhever at normeringen innebærer en seleksjon eller utarbeiding av hvilke regler det «tekniske apparatet» i en språknormal skal inneholde: rettskriving, bøyning og uttale (2007: 107-108).

Omdal (2004: 13) skriver at de norske språknormene er relativt ferske og mindre etablerte (stabile) enn i andre land som Danmark, Sverige, Tyskland og England. De norske språknormene er for en stor del fastsatte av departementale språkrådgivingsorgan, som for eksempel Norsk språknemnd og Språkrådet, i det siste hundreåret. Der hvor de tidligere nevnte landene har en lang skriftspråkstradisjon, har de norske skriftspråkene kun hatt et drøyt århundre på å utvikle seg – noe som speiles i alternative former for begge

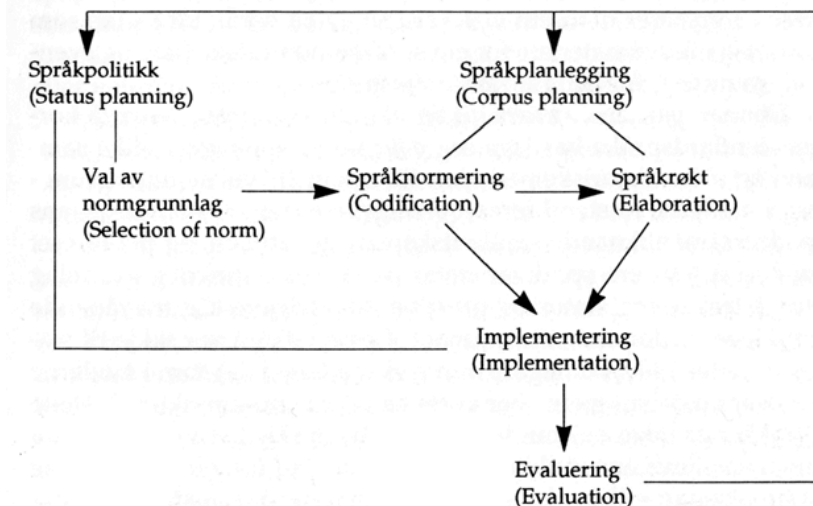
¹² Haugen opplyste at ordet først ble tatt i bruk av Uriel Weinreich i 1957 (Haugen 1972: 209).

skriftspråksnormalene og variasjon i dagens språkbruk, et tegn som ifølge Omdal tyder på at verken bokmål eller nynorsk har «funnet sin form» (2004: 13). Omdal trekker også fram at de offisielle norske språknormene har blitt endret med relativt korte mellomrom, som for en stor del av språksamfunnet har blitt godkjent. Omdal mener at «[...] vi i prinsippet – i alle fall så lenge vi har et klima som gjør det mulig å få gjennomslag for språkendringene og reformene – kan fortsette å styre språkutviklinga i den retning språkplanleggerne og politikerne ønsker» (2004: 13).

Kloss (1969:81) skiller mellom *language corpus planning* og *language status planning*. Med korpusplanlegging mener Kloss planlagte endringer, foreslått av byrå eller person(er), som modifierer innholdet i språket, enten det være seg struktur eller innhold – for eksempel bøyningsendelser, endringer i staving eller «a new gender admitted» (1969: 81). Med statusplanlegging mener Kloss anseelsen av et språks posisjon eller status, sett i forhold til et annet språk eller på myndighetsnivå, og om språkets posisjon er tilfredsstillende eller bør heves eller senkes (1969: 81). Cooper (1989:32) legger til at *status planning* har vært knyttet til autoritære forsøk på å utvide eller begrense språkbruk i visse kontekster.

Vikør (2007:109) gjengir en modell som illustrerer de ulike språkplanleggingsprosessene som hittil er blitt presentert, hvor henholdsvis språkpolitikk og språkplanlegging tilsvarer Kloss' begreper statusplanlegging og korpusplanlegging:

Figur 2.2 – Språkplanleggingsprosesser (fra Vikør 2007)



I modellen går det fram at språkpolitikk er de overordnede valgene gjort med utgangspunkt i normgrunnlag eller skriftspråk. Språkplanlegging, de konkrete og faglige tiltakene for å påvirke språkbruk og språkutvikling, kan dermed ses på som en overkategori for språknormering – arbeidet med å utarbeide språklige normer for det «tekniske apparatet» –

samt språkkrøkt, hvor målet er å sørge for at språket kan oppfylle nye og skiftende behov hos språkbrukerne og språksamfunnet (som definert av Vikør 2007). Denne språknormalen må altså bestemmes eller utarbeides på forhånd, før implementering i språket skjer. Dernest følger evaluering, hvor normeringsinstansene (men også lekfolk) følger med på utviklingen og eventuelt omvurderer språknormen (Vikør 2007: 128).

Språkplanlegging som en prosess drives av de som bruker språket, men ulike instanser har ulik innflytelse over hvordan denne prosessen utfolder seg. Skyum-Nielsen (1979: 136-137) presenterer en liste over 17 «aktører» som utfører språklig normgivning, hvor de minst autoritære er presentert først etterfulgt av de mer autoritære:¹³

- a. lægmand
- b. arbeidsplassen
- c. tekstbehandling
- d. takt og tone-bøger
- e. sprogpolitiske interessegrupper
- f. skolen
- g. reklame, annonsering
- h. forlag
- i. journalister
- j. diverse freelance-konsulenter
- k. forskjellige kommunikationskurser
- l. Radioens Sprogudvalg
- m. Statens Informationstjeneste
- n. sprogbrevkasser
- o. sprogbeskrivelsen (-videnskabens)
- p. terminologigrupper
- q. Dansk Sprognævn

Skyum-Nilsens liste gir et overblikk over bredden i hvem som har innflytelse over hvilke språknormer som spres eller aksepteres, men Vikør (2007: 125-128) skriver at det egentlig er kun p. terminologigrupper og q. Dansk Sprognævn (som tilsvarende det norske Språkrådet) som bedriver språkplanlegging (i streng forstand), ettersom de andre kun implementerer allerede fastsatte normer.

Det ble nevnt innledningsvis i dette avsnittet at språkpolitikk ikke er et ukjent tema for oss i Norge. Dette er også tilfelle for språkplanlegging og språknormering, og Norge har blitt trukket fram i internasjonal sammenheng som et språkplanleggingslaboratorium, mye på grunn av at språksituasjonen i Norge oppfattes som demokratisk språkplanlegging (Omdal 2004: 9). I norsk øyemed har språknormering hovedsakelig vært særlig rettet mot

¹³ Skyum-Nilsens (1979) liste tar utgangspunkt i Danmark og danske forhold, men listen kan i stor grad sies å være representativ for andre land, inkludert Norge.

skriftspråket og ikke talespråket. 2017 markerte 100-årsjubileet for den første rettskrivingsreformen for begge skriftmålene samtidig, og i løpet av et århundre har både bokmål og nynorsk fått flerfoldige av disse. Her bør igjen målstriden nevnes som én av årsakene som har bidratt til at norske talemål har hatt en forankret posisjon i det språklige landskapet. Dette må ikke forveksles med at normering rettet mot talemål ikke eksisterer, men heller at talespråksnormering gjerne er mindre stramt og har en mer uformell fastsettelse sammenliknet med skriftspråksnormering (Vikør 2007: 120). Dette speiles i Opplæringsloven § 2-5, som sier at skoleelever selv velger hvilket talemål de vil bruke og at lærer og undervisningspersonale skal i *størst mulig grad* ta hensyn til elevenes ordvalg og uttrykksmåter (Opplæringsloven 1998 § 2-5 – min uthevelse). Tellemåten som ble innført 01.07.1951 på anbefaling av Telegrafbyrået og Samferdselsdepartementet, hvor tallord som *toogtjue* skulle erstattes med *tjueto*, kan ved første øyekast ses på som et unntak. Innføringen hang sammen med utvidelsen av sifre i telefonnumre, og den gamle tellemåten ble ansett som årsak til forvirring. Den nye tellemåten ble dog ikke tatt i bruk av alle, og over 60 år seinere brukes fortsatt begge tellemåter. Dette viser at selv om enkelte former anbefales eller at andre oppfordres erstattet, har ikke alltid språknormeringa den ønskede effekten av de som påbegynner den, eller at talespråksnormering er mer utfordrende å implementere enn skrift. Det er verdt å betrakte fenomenet *flámæli* på Island (Jahr 2008: 141), som kan sees på som et vellykket normeringstilfelle. *Flámæli* er navnet på sammenfallet av fonemene /I/ og /e/, og /Y/ og /ø/ i det islandske vokalsystemet, som etter 1940-tallet ble ansett som et fenomen med lav sosial status, og systematisk motvirket på alle samfunns- og undervisningsnivåer (2008: 142). Etter hvert gikk bruken av *flámæli* ned og denne reduseringen, skriver Jahr (2008: 144), er som direkte følger av språkplanleggingen utøvet fra øvre hold. I tråd med Haugens (1972) definisjon kan *flámæli* betraktes som språkkultivering; jf. Vikør (2007) tilsvarer dette språkrøkt; jf. Kloss (1969) kan det også betraktes som korpusplanlegging.

For *hen* er det derfor verdt å betrakte oppfordringene fra det svenske og norske Språkrådet. For bruk av *hen* i omtale av ikke-spesifiserte mennesker (generisk funksjon) er rådet fra det norske Språkrådet (2016) «Nja», og de oppfordrer heller å bruke etablerte alternativ for å unngå å markere kjønn. Språkrådet anbefaler derimot å bruke *hen* når det er snakk om mennesker med en ikke-binær kjønnsidentitet (altså at man er verken *han* eller *hun* – kjønnsoverskridende funksjon). Det norske Språkrådet er avventende med å komme med en anbefaling om *hen* skal innføres i ordbøkene, avhengig av hvilken utvikling pronomenet har i språksamfunnet (2016). Svenska språknämnden (2005: 78) anslo i 2005 at utsiktene for noen av de foreslåtte variantene (bl.a. *hen*) «[...] ska kunna etablera sig i det allmänna språkbruket

får nog sägas vara minimala». Etter at organet ble slått sammen med Sverigefinska språknämnden og Klarspråksgruppen i Regeringskansliet i 2006 og omdøpt Språkrådet, var anbefalingen i 2013 at det ikke fantes noen språklige hinder for å bruke *hen*, men det kan finnes en risiko for at ordet drar oppmerksomheten vekk fra teksten – og må avgjøres av skribenten, situasjonen og mottakerne om pronomenet bør brukes (2013: 3). Språkrådet i Sverige anbefaler at man bør respektere bruk av *hen* for mennesker som ønsker å omtales med pronomenet (2013: 3).

2.4.2 Motivasjonsprinsipper for språkplanlegging og –normering

Vi har hittil sett på språknormering og språkplanlegging med et visst historisk og definerende perspektiv, og ovenfor så vi at språkplanlegging og –normering innebærer blant annet et valg av normer som utgangspunkt forut for eventuelle implementeringer i språket. Vi har dog ikke gått særlig i dybden på hva slike normer kan være eller hvordan de *motiverer* språkplanleggingen, som jeg derfor vil redegjøre for i det følgende.

Vikør og Omdal (1996: 28-43) presenterer fire hovedgrupper av prinsipper som på generelt grunnlag er utgangspunktet for språknormering og –planlegging (for en mer utdypende presentasjon, se Vikør 2007 og Vikør og Omdal 1996).

Den første gruppen er prinsipper som tar utgangspunkt i interne språklige forhold. Denne kategorien består av 10 overordnede prinsipper, som er *entydighet* (én-til-én-forhold mellom form og funksjon, som kan gjelde for ortofoni, morfologi og leksikalske ord), *enkelhet* (språket bør være lett å lære, som bør gjenspeiles i rettskrivningsreglene), *korthet* (en bør unngå overflødige ord og uttrykk), *etymologi* (ord bør mest mulig beholde sin opphavlige form og betydning), *variasjon og nyanserikdom* (man bør tillate ulike skrivemåter for å gjøre språket rikere og mer fleksibelt), *logikk* (språket bør være «logisk» å bruke), *stabilitet* (språknormaler bør forandres minst mulig når de først er fastsatt) og *fasthet* (alternative skrivemåter eller bøyingsformer for samme ord bør unngås).¹⁴

Den andre gruppen er prinsipper som er knyttet til forholdet mellom andre språk eller språkvarieteter. Ifølge Vikør og Omdal (1996: 35) kan disse prinsippene kun manifestere seg i to holdninger, nemlig å nærme seg det andre språket (tilpassing) eller å distansere seg fra det (reaksjon).

¹⁴ Omdal og Vikør (1996) skiller disse to i to forskjellige kategorier – jeg anser de som såpass like at jeg har valgt å slå de sammen.

Den tredje gruppen er prinsipper knyttet til forholdet mellom språket og språkbrukerne. Vikør og Omdal (1996: 37-41) identifiserer 10 prinsipper i denne gruppen, som er *flertallsprinsippet* ((standard)språket bør i størst mulig grad bygge på de talemålsformer som har flertallet av befolkningen bak seg), *valgfrihetsprinsippet* (samfunnet bør erkjenne at mennesker er ulike og la de fritt få velge former som passer for dem – ettersom språk er nært knyttet identitet, er argumentet at alle bør ha rett til å få sin identitet respektert på lik linje med andre), *prestisjeprinsippet* (man bør fremme de språkformer som har høy sosial prestisje i et samfunn, som av den grunn har lettest for å bli godtatt av språkbrukerne), *motprestisjeprinsippet* (man bør fremme og bruke former med lav sosial prestisje, for å endre på de sosiale fordommene som ligger til grunn – gjerne synlig som et ledd i et politisk, sosialt eller kulturelt opprør mot regjerende normer eller samfunnsforhold), *støyfrihetsprinsippet* (man bør fremme og bruke ordformer som folk oppfatter som minst mulig markerte og utstikkende, slik at kommunikasjonen blir mest mulig effektiv og knirkefri), *omveltningssprinsippet* (man bør bruke nye og provoserende ord for å røske opp i vanetenkning – Vikør og Omdal nevner feminister som i bruk av omveltningssprinsippet har demonstrert hvordan kjønnsundertrykking har satt spor i språket, jf. 2.2, hvor man i stedet for etterledd *–mann* og *han* burde bruke *ho/han* eller tilfeldigvis «finne på noko anna, f.eks. *den, hen, e.l*» for å gjøre folk oppmerksomme på en skeivhet som finnes i språket (Vikør og Omdal 1996: 39)), *ususprinsippet* (man bør følge den aksepterte og etablerte skriftmålsbruken), *det estetiske prinsippet* (man bør fremme et mest mulig estetisk og vakkert språk), *rasjonaliseringsprinsippet* (en bør gjøre språket mest mulig effektivt og objektivt – jf. tellemåten å 1951) og *eufemismeprinsippet* (man bør unngå følelsesladede ord og uttrykk ettersom det kan skape ubehagelige assosiasjoner, f.eks. bruk av *innsatte* i stedet for *fanger*).

Den fjerde og siste gruppen av prinsipper er knyttet til forholdet til generelle samfunnsideologier. I denne gruppen identifiserer Vikør og Omdal (1996) fem ideologiske prinsipper, som er *nasjonalisme* (språket bør være mest mulig særmerket for den aktuelle nasjonen, samt speile de historiske), *tradisjonisme* (inngrep i språket bør unngås), *demokrati og jamlighet* (språkplanleggingen bør fremme den sosiale jamligheta i samfunnet), *liberalisme* (motstand mot statlig styring, og heller satsing på kreftenes frie spill som drivkraft i utviklingen) og *anarkisme* (alle bør skrive slik de vil, uten noen form for normering eller ytre påtrykk).

En bør understreke at oppdelingen av de ulike prinsippene ovenfor ikke problemfritt, ettersom forskjellige prinsipper kan virke samtidig og med varierende grad. Som jeg tar for

meg i kapittel 5, er det likevel visse prinsipper som er mer aktuelle enn andre i omsyn av pronomenet *hen*.

2.5 Språknormering og aviser

I denne delen vil jeg støtte meg på Ims' (2007) hovedoppgave om norske avisers normative funksjon.

Ims (2007) skriver om avisers normative rolle i språksamfunnet, og foretar både en kvantitativ studie av språkpraksiser i aviser og kvalitative dybdeintervjuer innad i avisredaksjoner. Hun undersøker blant annet hvilke språknormative prinsipper som dominerer i hennes utvalg av aviser. Hun avdekker at ulike prinsipper har varierende grad av synlighet blant avisredaksjonene. Redaktørene i Ims' utvalg uttrykte ønske om tradisjon, stabilitet, tilnærming og språklig nyanserikdom, variasjon, motprestisje og/eller flertallsprinsippet, og disse prinsippene hadde forskjellig relevans fra avisredaksjon til avisredaksjon (Ims 2007: 190). Fasthet og frihet var ikke et framtrædende motsetningspar. Fem av syv avisredaksjoner i Ims' (2007) utvalg hadde interne rettskrivingsregler. Ett av eksemplene på dette var Aftenposten, og ifølge Ims ønsker Aftenposten ikke bare å ha normkraft overfor sine egne journalister, «de ønsker også å representere ei normkraft overfor samfunnet ellers [...] de normerer språket slik de mener offisielle normeringsmyndigheter burde normere» (2007: 191). Ims kommer fram til at det overordnede prinsippet for redaksjonene og redaktørene er hensynet til leserne, og at avisenes normering dermed må ses i lys av et kommersielt aspekt (2007: 190). Ideen om hva leserne foretrekker har ifølge Ims stor betydning for hvordan avisene normerer språket, og aviser endrer språket hvis leserne uttrykker misnøye. Men som hun påpeker, kan også språklige identitetsmarkører fungere kommersielt (2007: 192).

2.6 Referensiell funksjon og pragmatikk

Noe av det som kjennetegner pronomener er at de får sitt innhold fra et element eller nominal ledtype (vanligvis en substantivfrase) i konteksten (Faarlund et al. 1997: 315). Pronomeners innhold avhenger dermed av hva de viser til, også kalt referanse eller referensiell funksjon. Med referanse mener man tradisjonelt måten å beskrive forholdet mellom den språklige ytringen og det utenomspråklige som ytringen omtaler (Enger og Kristoffersen 2000: 19), og fungerer som en måte å «peke» på eller «plukke» ut noe eller noen en ønsker å si noe om

(Carlson 2004: 76). Essensielt er referanse et kontekstavhengig aspekt av meningen som ytringen gir, og faller dermed inn under pragmatikk (Huang 2014: 225).

Hagen (1998: 51) deler referanse inn i to hovedtyper: individuell og generisk referanse. Individuell referanse viser til virkelige personer eller størrelser, mens generisk referanse refererer til hypotetiske eller generaliserende individer eller objekter. I frasen «Ulven er et rovdyr» blir innholdet generalisert for *alle* ulver. Generisk referanse viser altså til alle mulige referenter i en gitt kategori som passer inn i det uttrykket beskriver (Teleman, Hellberg, Andersson og Christensen 1999: 408-409; Hagen 1998: 51-59). Eksempelvis i setningen «Om **en fra Sveits**_i ikke liker smeltet ost, bør hen_i kanskje revurdere sitt statsborgerskap» viser *hen* til alle sveitsere som ikke liker smeltet ost. De to frasene illustrerer at generisk referanse dermed kan ha både bestemt og ubestemt bøyingsform, men er avhengig av at referenten det er snakk om er hypotetisk eller generaliserende.

Individuell referanse kan deles inn i to underkategorier: spesifikk og ikke-spesifikk referanse. Spesifikk referanse avhenger av om frasen viser til en bestemt og individuell referent eller et spesifikt sett av referenter og om taleren har grunnlag for å forutsette at mottaker vil kunne vite hvem referenten(e) er (Hagen 1998: 52; Teleman et al. 1999: 409)¹⁵. For personlige pronomen i 3. person regner man med spesifikk referanse om referenten er introdusert for mottaker på forhånd, kalt anaforisk referanse: «**Broren**_i min var her i går, men han_i hadde dårlige nyheter».¹⁶

Forskjellen mellom generisk og ikke-spesifikk er ifølge Teleman et al. (1999) at den generiske referansen som nominalfrasen viser til er en representant for *alle* referenter som nominalfrasen beskriver (som *ulven* i eksemplet ovenfor), mens referenten i ikke-spesifikk referanse ikke forutsettes å eksistere, og kan derfor ikke identifiseres, eksempelvis «Du trenger å få deg **en kjæreste**».

Jamført med Ledin og Lyngfelt (2013) kan de ulike referensielle funksjonene for *hen* stiliseres slik:

¹⁵ Det er visse forskjeller mellom definisjonene som Hagen 1998 og Teleman et al. 1999 bruker. Hos Hagen er spesifikk og ikke-spesifikk referanse underlagt indefinitt referanse, hvor betingelsene for at referenten er spesifikk og kan identifiseres ikke er til stede. En definisjon basert på fravær av oppfylte betingelser er kanskje uheldig, og jeg forholder meg i stor grad til Telemans et al. (1999) definisjoner.

¹⁶ En annen måte å indikere referanse eller bestemthet er *deiktisk referanse*, hvor referansen er avhengig av hvem som er til stede i talesituasjonen: «Vet du hvem han jeg peker på er?»

Tabell 2.1 – Referensielle funksjoner for *hen**

Referensiell funksjon	Type referanse	Eksempeltekst
Generisk ¹⁷	Ikke-spesifikk	<i>Til alle dere som har en dårlig sjef: det er helt greit å si ifra til hen</i>
Kjønnsoverskridende ¹⁸	Spesifikk	<i>A kjenner seg ikke igjen i han-hun-kategoriene – hen er noe annet</i>
Ukjent kjønn	Spesifikk	<i>Innsenderen gir ikke noe navn, og hen spør oss om råd</i>
Anonymiserende	Spesifikk	<i>Pasienten ble tatt hånd om av oss før hen ble lagt inn på sykehus</i>

* *Meta-hen* og usikker funksjon er også variabler, men er utelatt i tab. 3.1.

Av tabell 2.1 ser man at det er kun den generiske funksjonen som er ikke-spesifikk, hvor de andre brukes om spesifikke personer eller størrelser.

¹⁷ Ledin og Lyngfelt (2013) skiller mellom *generisk* og *indefinit* funksjon, hvor de i denne studien er slått sammen.

¹⁸ Kjønnsoverskridende kan også betegne guder eller dyr, og er den naturlige kategoriseringen i oppramsinger av typen *han, hun eller hen*.

3 Materiale og metode

I dette kapitlet beskriver og begrunner jeg mitt valg av metode, samt presenterer jeg materialet som ligger til grunn for oppgaven. Som nevnt i 1.4 har jeg for dette prosjektet tre overordnede og et underordnet forskningsspørsmål:

- A. Hvilken utvikling har bruken av pronomenet *hen* hatt i norske aviser over en tidsperiode på fem år?
- B. Hvilke grammatiske egenskaper har det norske *hen*, sammenlignet med andre pronomener i tredjeperson i norsk, samt det svenske *hen*?
- C. Hvilke prosesser har påvirket utviklingen til *hen*, og kan disse eventuelle prosesser kalles språkendring eller språknormering?
 - I. Hvilken rolle har avisene og språkverdenen i disse prosessene?

Forskningsspørsmålene besvares ved å benytte seg av to overordnede tilnæringsmåter. Jeg bruker en korpusmetode for å avdekke frekvens og bruksmåter, og jeg intervjuer fire aviser for å undersøke om eller hvilke retningslinjer og normer de har for pronomenet *hen*. I tillegg analyserer jeg anbefalingene fra både det norske og svenske Språkrådet, som sammen med de kvantitative resultatene og svarene fra avisene er utgangspunkt for en avdekking av eventuelle normeringsprosesser.

3.1 Generelle betraktninger rundt valg av metode

For valg og utforming av hvilken som helst forskningsmetode er det flere faktorer som bør tas hensyn til først. Først og fremst er kanskje forskningsspørsmålene, som i stor grad dikterer hvilken metode som bør benyttes, samt det teoretiske rammeverket. I tillegg må man betrakte forskningsobjektet man ønsker å studere. Det er svært lite arbeid knyttet til *hen* som er blitt gjort i Norge. Med tanke på hvor nytt pronomenet er i språklandskapet er dette kanskje ikke så rart. Dermed vil det være vanskelig å basere seg på muntlig datamateriale, ettersom pronomenet antakeligvis ikke har fått tid til å bli innarbeidet i de fleste språkbrukeres vokabular.¹⁹ Mer hensiktsmessig vil det være å undersøke skriftlige tekster i håp om å peke på mulige tendenser for bruken av *hen*, både for frekvens over tid og funksjonelle kvaliteter til utvalgte forekomster. Utfordringen er dog knyttet til datamengden

¹⁹ Om en ønsker å gjennomføre holdningsundersøkelser derimot, vil intervju (skriftlig eller muntlig) være mer hensiktsmessig – for denne oppgaven er jeg interessert i bruken av *hen*, et formål som på dette tidspunktet vanskelig lar seg forene med dialogbasert datainnsamling.

en kan finne for *hen*, eller rettere sagt: mangelen på utarbeidet data. Ettersom *hen* som pronomen er såpass nytt, vil det være vanskelig å finne forekomster i etablerte skriftkorpus som for eksempel Leksikografisk Bokmålskorpus (LBK), Samlingen av litterære tekster eller Nyordsdatabasen. Disse samlingene inneholder tekster fra før pronomenet *hen* kunne observeres i større grad og vil vanskelig kunne benyttes (annet enn å sammenligne mulige tendenser før og etter visse årstall).

3.2 Kvantitativ og kvalitativ monitor corpus-metode

Forskningsspørsmålene i avsnitt 1.4 og 3 har både et kvantitativt og kvalitativt preg, med en overvekt av det kvalitative. Kvantitativt ettersom de krever oversikt over utbredelse og bruk av forekomster fordelt over en viss tidsperiode – kvalitativt fordi de går i dybden på hvilke egenskaper forekomstene har og fordi de forsøker å forklare bakomliggende faktorer i et ords eventuelle spredning. Med en kvantitativ tilnærming bør eventuelle søk kunne systematiseres, og ettersom *hen* er såpass nyetablert har jeg valgt å benytte meg av en korpusmetode som tar utgangspunkt i datamateriale hentet fra avistekster. Generelt kan korpus defineres som en samling av naturlig språk (Gries og Newman 2013: 258), konstruert enten for å reflektere et språks helhetlige variasjon eller et mer spesifikt domene eller en underkategori i språket (Weisser 2017: 41). McEnery og Wilson (2001: 29-32) legger til at materialet i et korpus ofte er innsamlet med tanke på å gjøre et maksimalt representativt utvalg av den varieteten en ønsker å undersøke, er av en avgrenset størrelse og er maskinelt lesbar. Søkegrensesnittene jeg har brukt (3.3) er det som kalles *monitor corpus*, som betegner samlinger av tekster som kontinuerlig ekspanderer, noe som ofte blir brukt innenfor leksikografiske arbeider (Wilson 2001: 30). Av flere grunner er avistekster hensiktsmessig for denne oppgaven: De inneholder (avhengig av antall og periode) et stort volum av tekster, det er tekster som er redigerte og digitaliserte eller søkbare via internett eller søkemotorer. I tillegg er avistekster preget av en vid variasjon av form og innhold, ofte skrevet av både tilsatte i avisa eller sendt inn av lesere. Om en betrakter at korpuslingvistiske metoder er et av de mest nyttige hjelpemidlene for å studere språklig forandring som er tilgjengelig (Gries og Newman 2013: 257), vil variasjonen og bredden som avis som medium tilbyr være en hensiktsmessig måte å studere eventuelle forekomster av *hen*. Metoden er i stor grad inspirert av Fjeld og Nygaard (2012), som viser hvordan man kan identifisere neologismer ved bruk av korpuser som Norsk Aviskorpus. Fjeld og Nygaard (2012) benytter det som kalles *longitudinell verifikasjon*, en måte å identifisere nyord som ikke er «døgnfluer», men som etablerer seg i skriftspråket over tid. På

lignende måte vil denne metoden ta utgangspunkt i et nyord, men kun ett, for å identifisere en utvikling over tid.

3.3 Kort om kildematerialet

Avisforekomstene har blitt hentet via to ulike søkegrensesnitt, Norsk aviskorpus (<http://avis.uib.no>) og Retrievers Atekst-tjeneste (<https://web.retriever-info.com/services/archive>). I det følgende vil jeg gi en kort presentasjon av disse arkivene.

3.3.1 Norsk aviskorpus

Norsk aviskorpus (heretter NAK) er et selvekspanderende korpus med avistekster på både bokmål og nynorsk, som er utviklet ved Avdeling for kultur, språk og informasjonsteknologi (Aksis), som eies av Universitetet i Bergen. NAK inneholder annoterte avistekster fra oktober 1998 og fram 2015, og tilbyr også et søkegrensesnitt som gir tilgang til avistekster etter 2015 og fram til i dag. Siden korpuset er selvekspanderende, vokser det hvert døgn med rundt 200 000 – 250 000 ord, og inneholder på det nåværende tidspunkt (januar 2018) 1,4 milliarder ord. For årstallene 2013–2017 har det vært år blitt lagt til mellom 70 og 100 millioner ord. 24 større og mindre norske aviser er tilgjengelige i NAKs søkegrensesnitt, men i betraktning av oppslagstall, nedslagsfelt og tidsbegrensning for oppgaven ble de opprinnelige ti valgt ut: Adresseavisen, Aftenposten, Bergens Tidende, Dagsavisen, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Fædrelandsvennen, Nordlys, Stavanger Aftenblad og Verdens Gang. NAK er særlig egnet for studier av neologismer og pågående innovasjoner i samtidsnorsk, slik som leksikalsk, morfologisk, syntaktisk og pragmatisk innovasjon (Hundt, Nesselhauf og Biewer 2007: 3).

3.3.2 Retrievers Atekst-tjeneste

Retrievers Atekst-tjeneste (heretter AT) er et mediearkiv som tilbyr søk i over 300 norske aviser og tidsskrifter, med eldste kilde fra 1945 og de fleste fra andre halvdel av 2000-tallet og framover. Opprinnelig var AT Aftenpostens digitale artikkelarkiv eid av datterselskapet Retriever Norge AS, men dette selskapet eies i dag av NTB og det svenske Tidningarnas Telegrambyrå. AT er i denne oppgaven benyttet for å hente datamateriale fra avisene Klassekampen og Morgenbladet, og er samtidig brukt som en måte å dobbeltsjekke validiteten til de eksisterende forekomstene hentet fra NAK og utvide kontekster i tvilstilfeller.

3.4 Framgangsmåte

I søkegrensesnittet til NAK og AT har jeg valgt søkeordene «hen» og «hens» for årstallene 2013, 2014, 2015, 2016 og 2017 (fra 01. januar til 31. desember hvert år).²⁰ Dette har gitt et totalt antall treff på 2 760 forekomster i NAK og 1221 artikler i AT (sistnevnte for kun Klassekampen og Morgenbladet) forut for en manuell sortering. Denne sorteringen ble gjort for å sile ut adverb (*hvor skal vi hen*), eventuelle skrivefeil (f.eks. *Jonas Gahr Støre tror valgkampen kan bli jevn, og hen gleder seg til han får resultatene*) og duplikater (bl.a. benytter mange aviser seg av Norsk Telegrambyrå – heretter NTB – som leverandør av nyheter, noe som har resultert i mange dobbelttreff). Manuell sortering av tusenvis av forekomster og hundrevis av artikler er veldig tidkrevende, men er nødvendig for å sikre seg at forskningsspørsmålene blir besvart på en tilfredsstillende måte og for å sikre en høyest mulig grad av validitet. Det endelige antallet gyldige forekomster av pronomenet *hen* i dette utvalget er 748, inkludert metaforekomster, hvorav litt over 400 forekomster er hentet fra AT og litt over 300 er hentet fra NAK. Jeg har også søkt på de alternative formene «han eller hun», «hun eller han» og «vedkommende», samt pronomenene «han» og «hun», for å sammenligne frekvensen mellom disse.

Forekomstene ble registrert sammen med tilhørende informasjon om hvor de ble hentet fra, som kalles metadata. Denne informasjonen er avisnummer, årstall artikkelen ble publisert og hva slags tekst forekomstene er hentet fra. Ettersom avistekster kan ha en viss begrensning i tilgjengelig sosiodemografisk informasjon om opphavsperson (men ikke like stor begrensning som for eksempel tekster hentet internett), er det begrenset hvor mye bakgrunnsinformasjon det er mulig å hente fra hver forekomst.

For hver forekomst er det inkludert minimum 70 tegn i KWIC (Key Word In Context) for både venstre- og høyrekontekst. Denne konteksten er utvidet i tilfeller der den referensielle funksjonen opprinnelig ikke var synlig av umiddelbar kontekst (se avsnitt 3.5 nedenfor). Dette ble gjort i AT.²¹ Enkelte forekomster har færre tegn i KWIC, avhengig av hvor i artikkelen den er hentet, for eksempel overskrifter.

²⁰ Det er sannsynlig at andre former, som *hin*, eksisterer som kjønnsløst pronomen, men oppgavens begrenser eventuelle undersøkelser av slike former. Et kjapt søk på *henom* i NAK gir ingen treff 2013-2017. For potensiell akkusativform *hem*, se avsnitt 4.3.2.

²¹ I enkelte tilfeller er det såpass mye ambiguitet at ganske mye tekst er inkludert. I NAK har man muligheten til å øke antall KWIC-tegn – dette ble i stedet gjort i AT, ettersom AT gir tilgang til hele artikkelen og dermed tilbyr et mer oversiktlig bilde av teksten forekomsten er hentet fra.

Som tidligere nevnt benytter mange aviser NTB som kilde til nyheter og artikler. Duplikater kan medføre at representasjonen i datamaterialet og de ulike variablene blir skjevt fordelt, og er derfor filtrert ut for at flest mulig forekomster er selvstendige, og ikke gjengitt andre steder. Eksempelvis kan en artikkel gjengi sitater fra en annen artikkel, eller inneholde informasjon (for eksempel en faktaboks) som ikke sier mye om den faktiske bruken av *hen*.

3.5 *Hens pragmatiske bruksmåter*

Jeg har støttet meg på Ledin og Lyngfelt (2013), Faarlund et al. (1997), Hagen (1998) og Teleman et al. (1999), og har foretatt en funksjonsanalyse av samtlige forekomster i datamaterialet.

Forekomstene er delt i to kategorier: selvstendig pronomen og metaforekomster. Med selvstendig pronomen menes det et pronomen med pronominale egenskaper, altså at de får sitt innhold fra et element i talesituasjonen eller fra en nominal leddtype i konteksten. Metaforekomster får ikke sitt innhold på samme måte, men viser alltid til ett spesifikt objekt eller fenomen: pronomenet *hen*. De pronomielle forekomstene inndeles i generisk, kjønnsoverskridende, anonymiserende og ukjent kjønn-funksjon (jf. tab. 2.1 i avsnitt 2.6).

For forekomster der den referensielle funksjonen opprinnelig var usikker er venstre- og høyrekontekst utvidet ved søk i AT, men for en stor del av forekomstene er det fortsatt ambiguitet for hva den referensielle funksjonen er – derfor er usikker funksjon inkludert som en egen kategori. Den usikre funksjonen henger ofte sammen med mangel på informasjon om eller hvordan referansen er anaforisk, samt usikkerhet knyttet til avsender eller forfatters relasjon til antesedent. Det er kort sagt ikke alltid enkelt å vite hva *hen* refererer til. I (a) er den usikre funksjonen resultat av tvetydighet for hvem *hen* refererer til:²²

(a) *Tilfeldigheter ville ha det til at jeg rett før jeg satte meg ned for å skrive kritikk leste noe esoterisk faenskap fra den okkulte bokhyllen (hyllen i seg er vel ikke så okkult, men dere skjønner hva jeg mener) der det ble påstått at gull er fargen på djevelens aura. Jeg regner selvsagt med at **den som skrev dette**_i har solid førstehåndserfaring og vet hva hen_i snakker om.* (Klassekampen 2016).

Førsteintrykket i (a) er kanskje at *hen* har en anonymiserende funksjon. Jeg-et i teksten kan skjule identiteten til «den som skrev dette» ved å unngå bruk av kjønnspronomen. Dette virker sannsynlig, men det kan også tenkes at jeg-et enkelt nok ikke vet eller husker hvem

²² For tydeliggjøring markeres heretter antesedent med fet skrift og anaforisk pronomen med understreking og forbindelsen mellom leddene markeres med nedsunket indeksbokstav *i*.

forfatteren av boka er. I tillegg kan ikke man ikke utelukke at *hen* i (a) har en kjønnsoverskridende funksjon.

Noen eksempler kan også tolkes som satiriske spissformuleringer, som i (b):

(b) *Jeg er skandinav, det er derfor jeg sitter når jeg tisser. Men jeg har en skikkelig pen kone, latterlig pen. **Begge mine barn heter Kim** – både hen og hen.*
(Morgenbladet 2016)

I eksemplene ovenfor er det vanskelig å peke på en tydelig kategorisering av den referensielle funksjonen, og ofte kan det være to eller flere funksjoner som konkurrerer i være mest sannsynlige, som eksempel (a) viste.

Metodologien i denne oppgaven medfører at det kan det oppstå usikkerhet for hvilken referensiell språkfunksjon sender har benyttet seg, avhengig av hvor stor avstand (antall tegn i KWIC) det er mellom anaforisk pronomen og antesedent. I (c) er det forholdsvis kort avstand mellom antesedent og anaforisk pronomen, men den foregående konteksten er nødvendig for å vite hvilken funksjon *hen* har:

(c) *Og den første tonen du hører på albumet, på hypnotiserende «Jocelyn Flores», er symptomatisk nok for tidsånden som har muliggjort et stykke musikk som dette, sunget av en stemme ingen egentlig vet hvem tilhører. Like lite som noen vet hvorvidt vedkommende er mann eller kvinne eller om vedkommende overhodet er i live. For i likhet med to andre sanger her, er «Jocelyn Flores» bygd rundt en snutt av den obskure, men desto mer myteomspunne fremtidssoulsangeren/nett-avataren **Shiloh Dynasty**. **En bruker**, av videodelingsplattformer som Vine og Instagram, hvor hen, postet små bruddstykker av egenkomponerte akustiske låter spilt inn på mobilkamera mellom 2013 og høsten 2016.* (Klassekampen 2017)

Det er altså først når man utvider konteksten i (c) at det er tydelig at *hen* markerer ukjent kjønn. I datamaterialet har det blitt forsøkt å gi en vid høyre- og venstrekontekst, men det kan likevel oppstå uklarheter hvis antesedenten har lang avstand til det anaforiske pronomenet eller hvis konteksten er for liten. Likevel må (c) sies å være et ekstremt tilfelle for hvor stor konteksten må være for at referansefunksjonen skal være synlig. Forekomster med usikker funksjon kan både være pronomielle og metapronomen.

3.6 Sammenligning med det svenske *hen*

Om man betrakter at det norske *hen* er inspirert av det svenske, bør også en sammenligning av de to pronomenene foretas. Dette er for å belyse de to pronomenenes eventuelle forskjeller og likheter. For svensk benyttes data hentet fra korpuset Korp (www.spraakbanken.gu.se), som hovedsakelig benyttes for å sammenligne frekvens. I Korp er det søkt på «hen», «han»

og «hon» for å sammenligne frekvensen mellom de ulike formene (som i NAK, jf. avsnitt 3.4). I tillegg benyttes funn av nevnte Ledin og Lyngfelt (2013). På grunn av oppgavens tidsbegrensning er ikke treffene i Korp dobbeltsjekket (f.eks. for skrivefeil), men er kun ment som en mulig illustrasjon på hvordan det svenske *hen* kan jamføres med sine tradisjonelle varianter.²³

3.7 Posisjon og syntaktisk funksjon

Den referensielle funksjonen avslører mye om hvilke pragmatiske bruksmåter *hen* kan ha, men i undersøkelsen av hvordan *hen* oppfører seg sammenlignet med andre pronomener, må også de syntaktiske (og til en viss grad morfologiske) egenskapene avdekkes. Hver forekomst er derfor markert med hvilken posisjon og syntaktisk funksjon forekomsten har i setningen den er del av. Dette er gjort ved å følge et standard leddstillingsskjema for helsetninger og leddsetninger (Kulbrandstad og Kinn 2016; Lie 2003), særlig med tanke på om forekomsten står før eller etter setningsadverbial. For subjektspronomen er det skilt mellom fire posisjoneringsmuligheter: 1) Initialt (f.eks. *Hen kommer ikke*); 2) Foranstilt setningsadverbial (*Kommer hen ikke?*); 3) Etterstilt setningsadverbial (*Kommer ikke hen?*); 4) I midtfelt uten setningsadverbial (*I går kom hen hjem*). Dette ble gjort på samme måte for objektspronomen, hvor også fire posisjoneringsmuligheter var mulige: 1) Initialt (f.eks. *Hen så jeg i går*); 2) Skiftet posisjon, foranstilt setningsadverbial (*Jeg så hen ikke*); 3) Uskiftet posisjon, etterstilt setningsadverbial (*Jeg så ikke hen*); 4) Posisjon i slutfelt eller sent tilleggsfelt uten foranstilt eller etterstilt setningsadverbial, eller med komplekst predikat (*Jeg så hen*). For både subjekts- og objektspronomen er det visse restriksjoner på hva slags posisjon de kan ha i en setning. Hvordan språkbrukere bruker *hen* med tanke på posisjon og funksjon, vil dermed avdekke hvordan *hen* brukes som pronomen i norsk.

3.8 Sjanger og teksttype

De grammatiske resultatene vil kunne gi et oversiktlig bilde over de språklige egenskapene til *hen*. Jeg vil i tillegg undersøke hvilke kjennetegn som preger tekstuniverset der *hen* opptrer. Rettere sagt vil jeg undersøke om sjanger eller teksttype legger føringer for hvor *hen* opptrer.

²³ Adverbet *hen* finnes ikke i svensk, hvor den eneste andre betydningen *hen* kan ha er tilsvarende substantivet *brynstein*, som antakeligvis ikke er særlig frekvent i de fleste kontekster.

Det kan være problematisk å enkelt skille én sjanger fra en annen, spesielt når det kommer til avistekster. Begrepet sjanger har røtter helt tilbake til antikken, hvor skillet for ulike typer litteratur gikk mellom epikk, lyrikk og dramatik, en inndeling som fortsatt er den tradisjonelle måten å dele inn sjanger i litteraturvitenskapen. I dag er det vanlig å bruke begrepet *diskurs* når man snakker om tekstunivers (spesielt innenfor sakprosa), men jeg vil heller undersøke eventuelle forskjeller mellom det som kan kalles subjektive og objektive sjangre eller teksttyper. Hypotetisk kan man forvente at pronominal bruk av *hen* ligger nærmere uformell enn formell stil, og vice versa at metaforekomster opptrer ofte i nyhetssaker, særlig med tanke på innføringen av *hen* i Sverige som er blitt omtalt i nyhetsbildet. Ettersom hovedformålet til denne oppgaven er å undersøke pronominal bruk, er det naturlig at de pronominal forekomstene blir tillagt mest vekt. Tekstene i datamaterialet er derfor delt inn i to hovedkategorier: subjektiv (frambringer mening) og objektiv (frambringer informasjon) teksttype. Å inndele avistekster i kun to typer avhengig av graden av subjektivitet, er fenomenologisk sett et problematisk skille, ettersom stilistiske virkemidler og trekk kan benyttes i flere avissjangerkategorier (Jørgensen 1991). Graden av subjektivitet eller objektivitet kan variere fra sjanger til sjanger eller tekst til tekst (se f.eks. Wray og Bloomer 2006 kap. 6 og Hågvar 2007), og inndelingen jeg har valgt baserer seg på at subjektivitet eller objektivitet til ulik grad er til stede i ulike teksttyper. Tekster som kronikker, debattinnlegg, essay og lignende kategoriseres som subjektive og til venstre langs aksene. Nyheter, nyhetsreportasjer, nyhetsnotiser og lignende kategoriseres som objektive og plasseres på høyresiden av aksene. Tekster som kan bære preg av både objektive og subjektive kjennetegn, slik som portrettintervju, featurereportasjer og lignende, er i datamaterialet kategorisert som en hybridkategori. Inndelingen kan skisseres slik:

Tabell 3.1 – Avistekster og deres grad av subjektivitet/objektivitet

Tekster som frambringer mening (subjektiv)	Tekster som kan være vanskelig å klassifisere (hybrid)	Tekster som frambringer informasjon (objektiv)
Kommentarer Debattinnlegg Kronikker Essayer Anmeldelser Leder	Featurereportasjer Enkelte notiser Portrettintervjuer	Nyhetstekster Nyhetsreportasjer Nyhetsnotiser Intervju
← Subjektivitet -----Objektivitet →		

Hver sjangers horisontale avstand fra midten indikerer i hvilken grad hver type kan karakteriseres som subjektiv eller objektiv. Denne inndelingen er kun ment som et typologisk hjelpemiddel og er langt fra kompletterende for alle typer tekster som kan dukke opp i avistekster (og avstandene kan diskuteres), men inndelingen illustrerer og oppfyller behovet for en form for katalogisering av datamaterialet brukt i denne oppgaven.

3.9 Spørsmål til avisene

Metoden slik den er beskrevet ovenfor vil kunne avdekke mye om hvordan *hen* brukes. En tolkning basert på hvilke aviser som er fremtredende i datamaterialet kan også til en viss grad si noe om hver enkelt avis' innstilling til pronomenet. I undersøkelsen om avisenes rolle som normaktører er det likevel hensiktsmessig å nå ut direkte til avisene som en støtte til det eksisterende datamaterialet, og undersøke hvilke retningslinjer avisene selv har til *hen*. Dette kan i dette henseende fungere som triangulering, et prinsipp hvor ulike perspektiver sammen gir et bilde over de eventuelle konklusjonene. Ved å kombinere kvantitative og kvalitative data i det som kan kalles *mixed methods-approach* (Abbuhl, Gass og Mackey 2013: 122-123), kan dermed validiteten i slutningene styrkes (avsnitt 3.11). Derfor har jeg stilt tre spørsmål til redaksjonen i fire av avisene i datamaterialet:

1. I hvilken grad har deres avis interne retningslinjer for språk og rettskriving, og er disse i så fall tilgjengelige for publikum? Kan disse retningslinjene eventuelt plasseres på en språklig akse *liberal – moderat – konservativ*?

2. Har deres avis retningslinjer for bruk av pronomenet *hen*?
3. Er det vanlig praksis i deres avis å redigere innsendte tekster fra lesere som inneholder pronomenet *hen*, for eksempel kronikker, leserkommentar og lignende?

Disse spørsmålene er besvart av noen med kunnskaper om avisas språkprofil innad i redaksjonen og er stilt over telefon og notert ned. Ingen personlige opplysninger er samlet inn, ettersom spørsmålene er rettet mot de enkelte redaksjonene og ikke enkeltpersoner.

3.10 Etiske hensyn

Det er viktig å betrakte hvilke etiske problemstillinger som kan oppstå i hvilket som helst forskningsprosjekt. Eckert (2013: 11, 25) sier at det antakeligvis ikke er mulig å sammenfatte forskningsetikk som formelle retningslinjer eller spesifikke handlingsmønstre for forskjellige situasjoner, men det viktigste er at forskeren har tenkt og reflektert over hvilke utfordringer som kan dukke opp.

I betraktning av forskningsobjektet *hen* er det primært sosiopolitiske hensyn som bør tenkes over. Selv om denne studien essensielt har som formål å studere et enkelt ords utvikling, må man anerkjenne de sterke meningene rundt *hen* og ringvirkningene en slik studie kan ha. Oppgaven kan fort mistolkes som et forsøk på legitimering eller diskreditering av pronomenet (avhengig av konklusjonene), noe som ikke er hensikten, men som likevel kan være en hypotetisk mistolkning av oppgavens formål.

Det andre som bør reflekteres over er personene som inngår i datamaterialet. Personene har kanskje skrevet i eller deltatt i avisene under visse omstendigheter. Enkelte personer navngis også i datamaterialet. Selv om personene er synlige i avisene i datamaterialet (som er et offentlig medium), er det likevel uheldig å anta at navngiving i en separat kontekst ikke er uproblematisk. De er på denne måten «ufrivillige» deltakere i en studie de ikke har noen tilknytning til. Likevel velger jeg å ikke skjule personnavn i datamaterialet, ettersom opphavet er en offentlig kontekst.

Tett knyttet opp til det andre etiske hensynet ovenfor er avisene som er del av studien. Alle forekomster er referert til avisa de er hentet fra, og på denne måten er *formalia* oppfylt. Likevel baserer undersøkelsen seg på et mindretall av de faktiske avisene som finnes i Norge, slik at funnene ikke nødvendigvis representerer *alle* aviser – dette gjelder spesielt for svarene fra avisredaksjonene. I betraktning av oppgavens natur kan avisene oppfattes som del av et nett av maktrelasjoner som har egeninteresser i språket og seg selv som ikke nødvendigvis samsvarer med forskerens konklusjoner (Eckert 2013: 12), og vurderingen av avisenes rolle i

normeringsspørsmålet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med avisredaksjonenes egen oppfatning.

Det er kanskje lett fra forskerens side å forestille seg hvilke konsekvenser en studie kan ha, men til syvende og sist er det umulig å vite alle virkninger en studie vil medføre (Eckert 2013: 11-12, 25). Jeg tilbyr ingen løsninger på de etiske problemstillingene nevnt hittil, men anerkjenner deres eksistens.

3.11 Forbehold med metoden

Hittil i dette kapitlet har jeg beskrevet framgangsmåten for denne oppgaven og forhåpentligvis fått fram de ulike styrkene som metoden jeg har valgt innebærer. Det er likevel visse forbehold som bør anerkjennes før videre resultater presenteres. Abbuhl et al. (2013: 117) skriver at ingen forskningsdesign kan på egen hånd garantere at en studie er valid eller replikerbar, men bevisstheten rundt styrker og svakheter kan bidra til at valgene for utformingen av prosjektet blir tatt mest mulig hensyn til. Det kan derfor være nyttig i dette henseende å betrakte muligheten for å besvare forskningsspørsmålene nevnt innledningsvis i denne oppgaven og dette kapitlet, og avslutningsvis se de i lys av kriteriene *validitet*, *reliabilitet* og *replikerbarhet* (Abbuhl et al. 2013: 116-117; Leung 2015):

- A. Hvilken utvikling har bruken av pronomenet *hen* hatt i norske aviser over en tidsperiode på fem år?
- B. Hvilke grammatiske egenskaper har det norske *hen*, sammenlignet med andre pronomener i tredjeperson i norsk, samt det svenske *hen*?
- C. Hvilke prosesser har påvirket utviklingen til *hen*, og kan disse eventuelle prosesser kalles språkendring eller språknormering?
 - I. Hvilken rolle har avisene og språkverdenen i disse prosessene?

Spørsmål A. er delvis avhengig av utvalg av avistekster. De 12 avisene representerer de mest solgte avisene i Norge, men utvalget utelater de mindre avisene og lokalavisene. En kan dermed ikke vite det nøyaktige antallet forekomster av *hen* som finnes i alle norske aviser basert på dette utvalget alene. For å i størst mulig grad undersøke bredden av bruken av *hen* hadde det vært ønskelig om flere aviser var med, men tidsbruken dette ville medført er ikke forenelig med prosjektets begrensede omfang.

Spørsmål B. vil i denne oppgaven hovedsakelig besvares kvalitativt, på bakgrunn av de kvantitative dataene, i tillegg til svensk skriftspråkkorpus. De grammatiske kvalitetene er

igjen avhengig av datamaterialet. Dermed bør de språklige egenskapene ikke automatisk overføres til *alle* forekomster av *hen* som finnes i norsk, men de kan heller anses som en indikator for hvordan *hen* brukes generelt.

Spørsmål C. og delspørsmål I. besvares kvalitativt på bakgrunn av de kvantitative dataene, svarene fra avisene og i lys av språkendringsprinsipper og normeringsperspektiv beskrevet i 2.3 og 2.4. Siden det er såpass få aviser som har deltatt i denne undersøkelsen, bør ikke svarene fra avisene generaliseres for alle aviser og deres språkpraksiser, men heller ansees som en form for stikkprøver i avisenes interne språkpraksiser.

Hvordan stiller denne oppgaven seg i betraktning av begrepene *validitet*, *reliabilitet* og *replikerbarhet*? Disse begrepene er gjerne knyttet til kvantitativ forskning (Abbuhl et al. 2013), men som Leung (2015) skriver, har de også høy anvendbarhet for studier med et kvalitativt preg.

Oppgaven kan sies å ha høy grad av replikerbarhet for de kvantitative resultatene, ettersom søkene er gjort i et avgrenset utvalg aviser over en begrenset tidsperiode. Det er tvilsomt, men samtidig vanskelig å stadfeste om enkelte avisutgaver eller artikler er ekskludert fra søkerresultatene (enkelte aviser går f.eks. lenger tilbake i tid enn andre).

Prosesseringen av datamaterialet har tatt utgangspunkt i et begrenset antall variabler, beskrevet i avsnitt 3.4, 3.5, 3.7 og 3.8. Dette sikrer et konsist fokus og reliabilitet, men samtidig fører tidsbegrensning og manuell prosessering til at det fortsatt er risiko for menneskelig svikt i bearbeidelsen av datamaterialet.

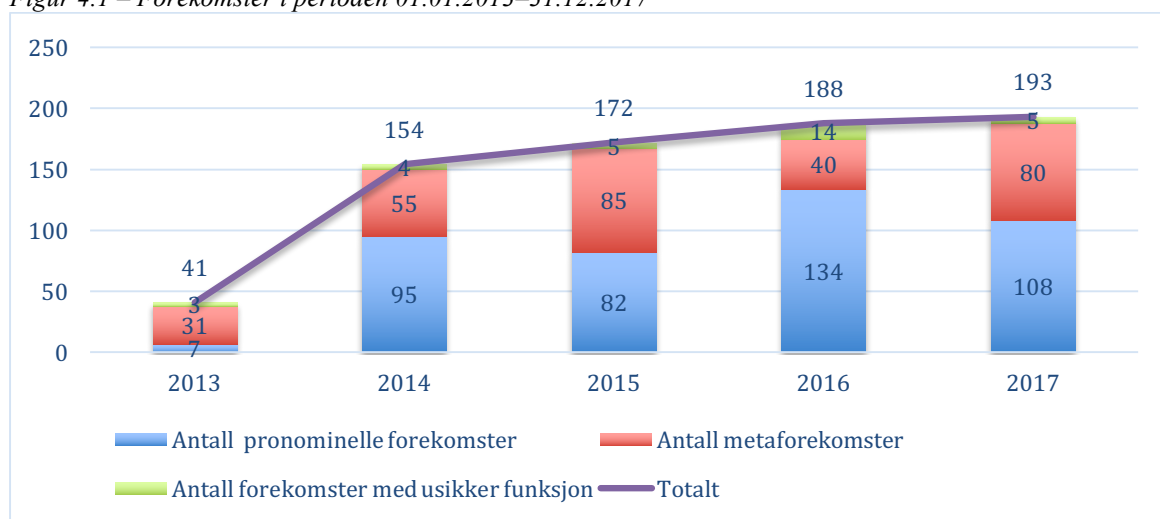
Validiteten i et forskningsprosjekt avhenger av om metoden er passende for å svare på forskningsspørsmålene (Abbuhl et al. 2013; Leung 2015). Jeg anser at de metodologiske tilnærmingene i denne oppgaven har god mulighet å svare på forskningsspørsmålene, men som nevnt ovenfor i dette avsnittet bør en yte forsiktighet med å generalisere resultatene til å gjelde for alle forekomster av *hen* eller alle norske aviser. Dette gjelder også for forskningsspørsmål C., ettersom det er vanskelig å tydelig peke ut språkendringsprosesser eller språknormeringsfaktorer på bakgrunn av et begrenset datamateriale. Forskningsspørsmål C. er dermed en overordnet tolkning av trianguleringsmetoden (spørsmålene til avisene), språkverdenens innstilling (representert ved det norske og svenske Språkrådet) og de kvantitative resultatene.

4 Resultater

I dette kapittel presenterer jeg bruken av *hen* slik det foreligger i datamaterialet.²⁴ Dette kapitlet er strukturert i fire hoveddeler: Først presenterer jeg funn knyttet til metaforekomstene, samt innholdet i *hen*-debatten. Deretter redegjør jeg for funn knyttet til pronominal bruk av *hen* (pronomenets pragmatiske, syntaktiske og morfologiske egenskaper), etterfulgt av intervjuene med avisene, før jeg avslutningsvis presenterer variabler knyttet til tekstene som forekomstene er hentet fra (altså det som kan kalles metadata, som ikke må forveksles med metaforekomstene): avisene i datamaterialet og utviklingstendenser for disse, og hva teksttypen eller sjangeren har å si for frekvensen av forekomster.

For oversiktens skyld vil jeg innledningsvis repetere noen faktorer fra metodedelen og grafisk illustrere utviklingstendenser for *hen*. Totalt ble 748 individuelle forekomster av pronomenet *hen*, inkludert metaforekomster, registrert for årene 2013-2017. Forekomstene er hentet fra avisene Aftenposten, Adresseavisen, Bergens Tidende, Dagsavisen, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Fædrelandsvennen, Klassekampen, Morgenbladet, Nordlys, Stavanger Aftenblad og VG.²⁵ De 748 forekomstene er fordelt på 352 ulike artikler. Figur 4.1 viser frekvensen av *hen* for årene 2013 til og med 2017. *Hen* opplevde altså en kraftig økning fra 2013 til 2014, og har hatt en viss økning i tiden etter, med flest forekomster registrert i 2017.

Figur 4.1 – Forekomster i perioden 01.01.2013–31.12.2017



²⁴ Teksteksempler etterfulgt av avisnavn og årstall i parentes er hentet fra datamaterialet.

²⁵ Inntil DN ble utilgjengelig i AT i september 2017

Av figur 4.1 er det tydelig at *hen* har økt i frekvens, og totalt sett minner figuren om en S- kurve (jf. Blythe og Croft 2012) – det er dog vanskeligere å finne en lignende utvikling for de pronomielle forekomstene (markert i blått). Det er foreløpig ikke lett å si hvordan denne utviklingen vil se ut framover (for diskusjon rundt *hens* endring og frekvens, se kapittel 5).

En sammenligning av antall forekomster av *hen* og pronomenene *han* og *hun* viser utviklingen av det relative forholdet mellom pronomenene:

Tabell 4.1 – Relativ frekvens for *hen* basert på antall *han* og *hun* i NAK*

Årstall	Antall <i>han</i> per <i>hen</i>	Antall <i>hun</i> per <i>hen</i>
2013	7390 (303,200 / 41)	3075 (126,100 / 41)
2014	1600 (246,500 / 154)	677 (104,300 / 154)
2015	1620 (278,700 / 172)	677 (116,600 / 172)
2016	1243 (233,800 / 188)	588 (110,700 / 188)
2017	1409 (272,000 / 193)	612 (118,200 / 193)

*(inkludert metaforekomster)

I 2013 er det registrert 303,200 forekomster av *han* i NAK, som gir *han* og *hen* et relativt forhold på 7390:1 for samme år, for deretter å synke til 1409:1 i 2017. Det laveste forholdet mellom de to er i 2016, med 1243 forekomster av *han* per forekomst av *hen*. Det er tydelig at forholdet mellom *han* og *hen* påvirkes kraftig av antall *han*, som varierer veldig mellom årene. Det samme gjelder antall forekomster av *hun*, som også varierer fra år til år, men ikke i like stor grad som *han*. Forholdet mellom *hen* og *hun* går fra et relativt forhold på 3075:1 i 2013 til 612:1 i 2017.²⁶

²⁶ Selv om tab. 4.1 inkluderer både meta-*hen* og pronomielle forekomster, illustrerer tabellen hvordan det relative forholdet mellom pronomenene påvirkes av antall *han* og *hun*.

4.1 Metaforekomster og debatten om *hen*

Metaforekomster betegner bruk av *hen* hvor ordet ikke har pronominale egenskaper og referensielle funksjoner, slik faktiske (selvstendige) pronomener har. Metaforekomster av *hen* refererer altså til selve ordet *hen*. Typiske eksempler på dette er når *hen* brukes substantivisk (f.eks. *han er nå en 'hen'*), eller i apposisjonskonstruksjoner (f.eks. *pronomenet hen har skapt stor debatt...*). Dette er ikke noe som er usedvanlig for kun *hen* (f.eks. kan *han* og *hun* også brukes substantivisk: *han er nå en 'hun'*). I datamaterialet er 291 forekomster metabruk av *hen*. Dette utgjør ca. 39 % av det totale antallet forekomster.

I mange tilfeller er metaforekomster del av kontekster som diskuterer eller omtaler selve pronomenet. I eksempel (1) er *hen* del av en ikke-restriktiv apposisjonskonstruksjon og i eksempel (2) brukes *hen* substantivisk i intetkjønn:

- (1) *Her hjemme har flere tatt til orde for å bruke det kjønnsnøytrale pronomenet hen som en erstatning for han eller hun* (Aftenposten 2016)
- (2) *Jeg tenker at for eksempel i passet står det verken at man er mann eller kvinne, men at man tilhører en tredje kjønnskategori, altså et hen (...)* (NTB, hentet fra Adresseavisen 2017)

Hen opptrer også i det som ligner på substantiv hvor ordet viser til selve pronomenet *hen*, som kan kalles metapronomen. Metapronomenet forekommer både med anførselstegn, som i (3), og uten, som i (4):

- (3) *Hun har ingenting imot å bringe «hen» til Norge.* (Klassekampen 2014)
- (4) *Fra før har Venstre, SV, og MDG vært positive til å innføre hen.* (Dagsavisen 2017)

Selv om metaforekomstene ikke sier mye om *hens* grammatikk, avslører det mer om debatten rundt og kanskje vurderingen av de potensielle funksjonene *hen* kan ha. Denne oppgaven har ikke som mål å gi en diskursanalyse av *hen*-debatten, men for oversiktens skyld bør hovedargumentene presenteres.

Det høye antallet metaforekomster er indikerende på at pronomenet gjerne er gjenstand for debatt, samt at det er aktualisert i nyhetsbildet, med innføringen i Sverige som en bidragsfaktor. Det er vanskelig å gi tydelige beskrivelser av innholdet de ulike tekstene, men deltakere i *hen*-debatten kan stilistisk plasseres i én av tre mulige kategorier: tilhengere av *hen*, motstandere av *hen* og de nøytrale (jf. Sjöström et al. 2012). Dette kan eksemplifiseres i (5), (6) og (7), som viser henholdsvis en tilhengers, motstanders og et nøytralt standpunkt:

- (5) *Og hva tenker du om ordet «hen»? – Jeg synes det kan være praktisk å bruke ordet i setninger der du ellers ville skrevet «han eller hun» eller «vedkommende». Det samme gjelder når du skal omtale folk som selv forteller at de har en uklar kjønnsidentitet. (Klassekampen 2013)*
- (6) *Det der med å kalle både gutter og jenter for hen. Det har jeg ingen tro på. (Aftenposten 2015)*
- (7) *Onsdagens lansering av Svenska Akademiens ordlista, med det omdiskuterte, kjønnsnøytrale nyordet «hen», har vakt debatt i Norge og Sverige (Stavanger Aftenblad 2016)*

Eksempel (7) er hentet fra en nyhetsartikkel. Det virker også som at det hovedsakelig er nyhetsartikler hvor metaforekomster med nøytral holdning til pronomenet opptrer, ettersom de kun beskriver det aktuelle nyhetsbildet. Der metaforekomster benyttes i andre typer tekster, slik som i kronikker og intervjuer, er det lettere å finne tydeligere holdninger for eller imot pronomenet (for resultater knyttet til ulike avissjangere, se avsnitt 4.6.2).

For tilhengere av *hen* er det noen argumenter som kommer opp eller som går igjen: a) Pronomenet inkluderer de som ikke kjenner seg igjen i de tradisjonelle kjønnspronomenene og som kanskje føler seg utsatt eller utstøtt, b) pronomenet gjør språket mer presist, og c) en innføring av et nytt pronomen er ikke til hinder for de som ikke kommer til å bruke det. På motstandernes side finner man også argumenter som kommer opp eller som går igjen: i.) Pronomenet bygger ikke på norsk språkbruk, ii.) pronomenet er et unødvendig og/eller umulig tilskudd i det norske språket, og iii.) *hen* er et resultat av sosiologiske, kulturelle og/eller politiske faktorer eller aktører som overtematiserer kjønnsbegrepet. Det er særlig to inntrykk, som må sies å være impresjonistiske, som datamaterialet gir: for de positivt innstilte er dette gjerne eksplisitt uttrykt; for de negativt innstilte er dette enten eksplisitt uttrykt av sender eller synlig ved satiriske kommentarer, som kan tolkes negativt. Det finnes metaforekomster hvor tolkningen av pronomenet kan sees på som positiv og ikke er eksplisitt uttrykt, men intuitivt er tendensen likevel for metaforekomstene at en positiv holdning gjerne uttrykkes direkte i teksten.²⁷

Når det gjelder hvilke funksjoner som blir akseptert og hvilke som fordømmes, er det vanskelig å finne tydelige tendenser i datamaterialet. Det virker som at *hen* i stor grad er

²⁷ I de fleste tilfeller der *hen* brukes pronominalt antas det at sender *har* en positiv oppfatning (ettersom det blir brukt), men i enkelte sammenhenger brukes pronomielle forekomster som et satirisk virkemiddel.

knyttet til kjønnsbegrepet og kjønnsforskjeller og er knyttet til den kjønnsoverskridende funksjonen (avsnitt 4.2.3).²⁸ Eksempel (8) og (9) gir et lite innblikk i dette:

- (8) *Min henstilling til alle ordbrukere er å ta hen inn vokabularet når dere snakker om oss som er annerledes kjønnnet.* (Aftenposten 2013)
- (9) *Det kan godt hende hun blir en jentete jente. Det er helt greit. Men det må hun få søke mot selv. Hun kan få dukke og bil, og velge selv. Det er ikke noe «hen», og man behøver ikke å late som om det ikke finnes kjønnsforskjeller.* (VG 2015)

Én del av det komplekse i *hen*-debatten er synlig i spørsmålet om kjønnsidentitet. Behovet for et pronomen for de som ikke ser seg selv som *han* eller *hun* kontrasteres mot en symbolsk påføring av et kjønnsnøytralt pronomen, særlig overfor barn, som eksempel (10) henter om:

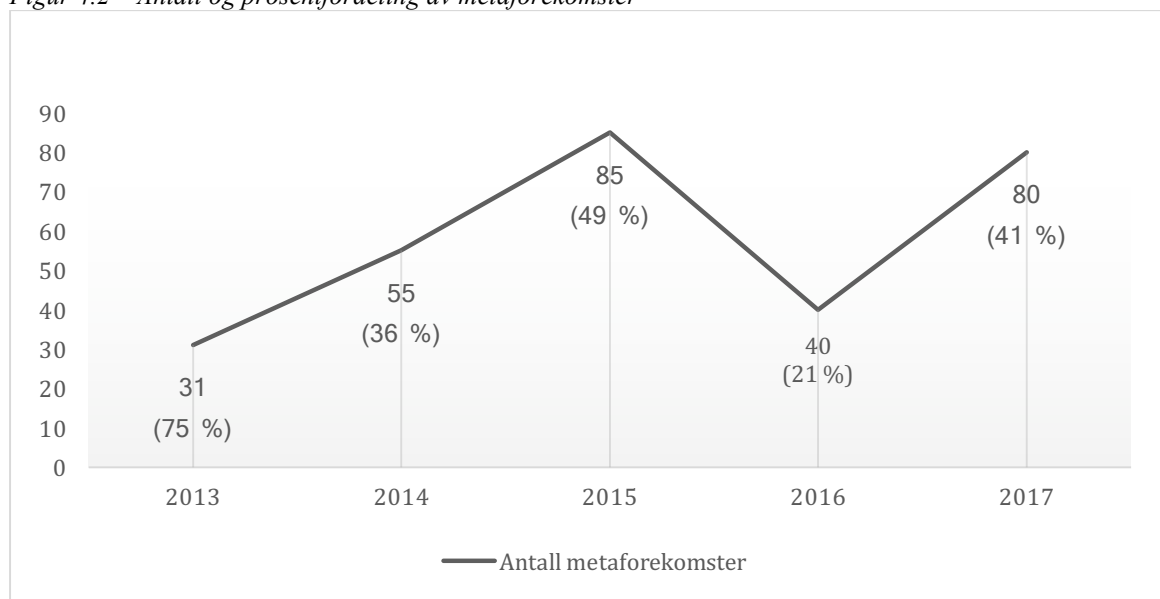
- (10) *Jeg sier ikke at vi skal kalle barna for «hen» og kle dem i ens Mao-uniformer, men jeg sier at vi skal gi dem de samme utfoldelsesmuligheter hva enn de er født som jenter eller gutter, et bredere spekter av valgmuligheter til å forme deres voksende identitet med.* (Dagbladet 2014)

Kontrasteringen av ideologiske synspunkter for barns kjønnsidentitet kan henge sammen med enkelte nyhetstekster som omhandler enkelte svenske barnehager, som sies å ha innført et kjønnsnøytralt pronomen i omtale av barn.

Holdningene nevnt ovenfor er basert på eksempler funnet i datamaterialet, og kan derfor ikke sees på som et fullstendig bilde på verken bredden i *hen*-debatten eller datamaterialet som helhet. Om denne oppgaven hadde vært en diskursoppgave om *hen*, hadde det vært naturlig å vie mer plass til språkbrukeres holdninger til pronomenet. Om man betrakter funnene til Sjöström et al. (2012) i Sverige i avsnitt 2.1, hvor de med nøytral innstilling var i særlig mindretall sammenlignet med de to andre gruppene, samt at flere undergrupper ble identifisert i hver gruppe, kan dette trolig også være tilfelle i Norge. Det er sannsynlig at andelen med nøytral holdning til pronomenet *hen* vil være høyere i dette datamaterialet enn hos Sjöström et al. (2012), ettersom nyhetstekster har som deloppgave å formidle begivenheter i inn- og utland, og *hen* har figurert i en rekke nyhetssaker. Antakeligvis kan også én eller flere av diskursene *pragmatisk*, *politisk*, *feministisk*, *biologisk* og *familiær* (jf. Krogsæter 2016) være aktuelle for dette datamaterialet, men en kvantifiserbar avdekking av de ulike diskursene krever grundigere gjennomgang av datamaterialet og vil ikke behandles i større grad heretter.

²⁸ Men som eksempel (5) viser, finner man også tilfeller der *hen*-debatten er mer rettet mot det språklige behovet.

Figur 4.2 – Antall og prosentfordeling av metaforekomster*



*Tallet i parentes betegner prosentandel av det totale antallet forekomster for hvert år

Figur 4.2 viser at metaforekomster ofte forekommer i alle årstallene, med høyest prosentandel i 2013 og flest forekomster i 2015, og lavest prosentandel i 2016, etterfulgt av en økning for 2017. I tillegg må det regnes som sannsynlig at nyhetsbildet har en påvirkning på antall metaforekomster, med saker som innføring av *hen* i Svenska Akademiens Ordlista i 2015 og Stortingets vedtak om å ikke utrede en tredje kjønnskategori i 2017 som bidragende faktorer – noe som støttes av figur 4.2. De 291 metaforekomstene opptrer i 122 artikler og er dermed tilstede i 39 % av artiklene. Dette gir metaforekomstene en forholdsvis vid spredning.

4.2 Pragmatiske funn

De pragmatiske funnene er særlig knyttet til hvem *hen* refererer til for forekomstene i datamaterialet. Som beskrevet i avsnitt 3.5, deler jeg referanse inn i to hovedtyper: generisk og individuell. *Hen* forekommer i ulik grad for de forskjellige referansefunksjonene, men med en overvekt av generisk og kjønnsoverskridende referansefunksjon (tab. 4.2). De ulike mulighetene for hva *hen* refererer til vil bli tatt opp i det følgende, og jeg tar først for meg den generiske referansefunksjon etterfulgt av individuell referanse, som består av referansefunksjonstypene kjønnsoverskridende, anonymiserende og ukjent kjønn. Tabell 4.2 viser antall- og prosentfordelingen av funksjoner for forekomstene for årstallene; tabell 4.3 viser fordelingen av de pronomielle forekomster, samt hvor mange artikler *hen* opptrer i:

Tabell 4.2 – Fordeling av forekomstene på funksjon og årstall

	2013	2014	2015	2016	2017	Sum
Generisk	4	22	33	64	60	183
Kjønnsoverskridende	3	70	40	60	19	192
Anonymiserende	0	3	5	6	14	28
Ukjent kjønn	0	0	4	4	15	23
Usikker funksjon	3	4	5	14	5	31
(Meta)	31	55	85	40	80	291
Totalt	41	154	172	188	193	748

Tabell 4.3 – Antall og prosentfordeling av pronominale forekomster og artikler

Funksjon	Antall	Prosent	Til stede i antall artikler
Generisk	183	40 %	140/352 (40 %)
Kjønnsoverskridende	192	42 %	56/352 (16 %)
Anonymiserende	28	6 %	17/352 (5 %)
Ukjent kjønn	23	5 %	14/352 (4 %)
Usikker funksjon	31	6,7 %	24/352 (7 %)

4.2.1 Generisk referanse

Generisk referanse innebærer at det er snakk om en ikke-unik referanse, altså at *hen* ikke viser til et spesifikt, virkelig individ, men at både korrelatet og pronomenet beskriver en og samme hypotetiske situasjon eller referent (Teleman et al. 1999: 409) (jmfør avsnitt 2.6 og 3.5). I NRG (Faarlund et al. 1997: 328) står det at når antesedenten ikke viser til en spesifikk person, men blir brukt generelt (om en yrkesgruppe eller en annen kategori), brukes tradisjonelt maskulinformen *han*, men ut fra ønsket om å praktisere likestilling mellom kjønnene, har det etter hvert blitt vanligere å bruke femininformen *hun*:

En student_i må lære seg stoffet om han_i skal få god karakter

Studenten_i bør be om tilbakemelding hvis hun_i ønsker å forbedre seg

Det er også vanlig å bruke begge formene:

Studenten_i kan søke om fast leseplass der han eller hun_i skriver master

I datamaterialet er det registrert 183 forekomster med generisk referanse. Dette utgjør 40 % av de pronominale forekomstene og 24,5 % av det totale antallet forekomster.

Forekomstene med generisk referanse har variasjon i hvilke bøyingsformer antesedenten har. Det vanligste er at substantivet som er antesedent har ubestemt bøyingsform i entall, slik i (11), (12) og (13):

- (11) *Hvis det er noe arbeidsgiver vet veldig godt, er det at **en midlertidig ansatt**_i vil gjøre sitt aller ytterste for å beholde jobben. Hen_i vil jobbe ekstra vikartimer, masse overtid og stille opp ekstra i et ørlite håp om kontraktsforlengelse. (Klassekampen 2017)*
- (12) *I tillegg ville **en fagperson**_i ha bemerket for hvem og i forhold til hva hen_i mener dette oppfattes som kontroversielt. (VG 2017)*
- (13) *Det vil si **en artist**_i som blir fremstilt som at hen_i er «self made» og har vokst frem som en artist på en organisk måte. (Aftenposten 2016)*

Ubestemt bøyingsform i entall hos substantivet som er antesedent forekommer 58 ganger i datamaterialet. Nesten like frekvent er bestemt bøyingsform i entall, som opptrer 54 ganger i datamaterialet:

- (14) *Det er i dialog med **eleven**_i at hen_i får vist hva hen_i har forstått av temaet. (Klassekampen 2017)*
- (15) *Å skrive litteratur er å bearbeide ord, språk, hendelser til en kunstnerisk form. Om dette har funnet sted i virkeligheten vet ingen andre enn **forfatteren**_i selv (og knapt nok hen_i). (Dagbladet 2016)*
- (16) *En annen tolkning av ordet moderat foran ordet muslim, det vil si for **den gjengse muslimen**_i, er at hen_i blir framstilt som en «utvannet muslim», siden man ikke er ekstremistisk i sin praksis og tolkning av religionen. (VG 2015)*

Generisk referanse kan opptre i både entall- og flertallsform, bestemt og ubestemt form (Faarlund et al. 1997: 52; Hagen 1998: 52). Eksemplene ovenfor har både bestemt og ubestemt bøyingsform og refererer til individer som ikke er unike, på samme måte som at *han, hun, han eller hun* og liknende kan brukes som referanse til ikke-spesifikke individer. Det er påfallende at den ubestemte og bestemte bøyingsformen for generisk referanse forekommer såpass ofte i datamaterialet og at de er nesten like frekvente. Valget mellom bestemt og ubestemt form hos substantivet er til dels avhengig av stilistiske og lydige forhold ved substantivet (Faarlund et al. 1997: 308), samt hva slags ledd som er foranstilt eller etterstilt. Ubestemt form er generelt mer vanlig i sakprosa og mer høytidelig stil, mens bestemt form benyttes mer i skjønnlitteratur og mer muntlig stil (1997: 308). I eksemplene (14), (15) og (16) er det anafori, altså at frasen det er snakk om viser tilbake til en allerede introdusert størrelse (i (14) er det forsvarlig å anta at konteksten innehar *elev, lærer, skole*, e.l.). Ved anaforisk referanse er det vanlig med bestemt form av substantivet. Det er dermed ikke uventet at *hen* opptrer som anaforisk pronomen til substantiv i både bestemt og ubestemt

form, men det er kanskje mer uventet at de er nesten like frekvente. At *hen* benyttes likt for både bestemt og ubestemt form avslører at pronomenet inkluderer generaliserende uttrykk og spesielle betydninger (altså at det viser til både spesifikke og ikke-spesifikke referanser i generisk forstand). I (16) fungerer også det ubestemte pronomenet *man* som referanse sammen med *hen*. *Man* er et ubestemt pronomen som gjerne brukes uten antesedent eller spesifikk referanse, og har en mer allmenn uspesifisert referanse (Faarlund et al. 1997: 344), og blir i (16) brukt som anaforisk pronomen til en substantivfrase med bestemt bøyingsform, som fungerer som generisk referanse. Bruken av både *man* og *hen* kan sees på som både et stilistisk valg av forfatter for å øke flyten i teksten og som eventuell demper av et individualiserende søkelys.²⁹

Hen skiller seg ikke fra de tradisjonelle pronomenene i tredje person når antesedenten er i bestemt og ubestemt form entall. Det mest åpenbare er at de erstatter tidligere former som enten er i samsvar med grammatisk genus eller naturlig kjønn hos substantivet.

Man finner også flertallsformer i både bestemt bøyingsform ((17) og (18)) og ubestemt bøyingsform (19):

- (17) *Det Smaaland oppnår, er dermed å male med bred, svart pensel over **forbrukernes**, mulighet til å vurdere hvilken håndverker hen, ønsker å benytte seg av.* (Klassekampen 2017)
- (18) *For **nordtrønderne**, fins jo. Politisk er de mye mer tilbøyelige til å stemme på Sp, for eksempel, og Høyre og Frp fikk til sammen knappe 15 prosent ved forrige valg. Og hen, er mindre urban. I Nord-Trøndelag fins det rett og slett ingen større byer.* (Klassekampen 2016)
- (19) ***Innvandrere**, som klager over negative stereotyper anklages for å være sensitive, sensurerer debatt eller til og med den verste av alle tenkbare scenarier: hen, vil erstatte «norsk kultur» med noe annet!* (Dagbladet 2016)

Selv om flertallsformer av substantivet kan fungere som antesedent for generisk funksjon, er det ofte naturlig at det anaforiske pronomenet kongruerer med substantivfrasen. At *hen* viser til et substantiv med bestemt flertallsform kan dermed sees på som uvanlig. I ønske om å praktisere likestilling mellom kjønnene er det vanlig i norsk å omtale individer med flertallsformer (jf. *they* i engelsk i avsnitt 2.2). Med substantivfraser i flertall som antesedent følger vanligvis flertallspronomenet *de/dem* som viser til frasen. I (18) brukes både *de* og *hen* som anaforisk pronomen til antesedenten i bestemt flertallsform, hvor *de* refererer til den kollektive gruppen (*nordtrønderne*), mens *hen* viser til en enkelt person som representant for

²⁹ I utgangspunktet er det tvilsomt at *hen* kan erstattes av *man* ved spesifikk referanse (*forfatteren skriver så bra hen kan – ?forfatteren skriver så fint man kan*), men som eksempel (16) viser, er det antakeligvis den generiske referansen som til en viss grad tillater bruk av *man*.

hele gruppen. I eksempel (17) og (19) kunne en forvente at *de* stod som referanse til antesedenten i flertallsform, men er i stedet erstattet av *hen*, og viser på samme måte som i (18) til en uspesifisert enkeltperson som representant for hele gruppen.³⁰ NRG nevner ikke noe om bruken av *han* eller *hun* når antesedenten er i flertall.

I fire eksempler i datamaterialet er antesedenten et demonstrativt pronomen.³¹

(20) *For **den**_i som ikke vet hva hen_i liker* (Morgenbladet 2017)

Teksten i (20) er en overskrift. En kan tenke seg at *hen* her er benyttet for å minimere stavelseslengden, sammenlignet med *han* eller *hun* og liknende, av hensyn til leseren. Det er uvanlig å finne *den* etterfulgt av en modifierende relativsetning med *han* eller *hun* som subjekt innad i relativsetningen, men søk i Google og LBK viser at de forekommer, og da oftest med *han* som referanse, og gjerne i etablerte ordtak eller munnhell («Det finnes ikke medvind for den som ikke vet hvor han skal»). Selv om *den* er et pronomen som oftest brukes om ikke-menneskelige vesener, må en språkbruker velge hvilket pronomen en skal bruke når *den* blir brukt pronominalt om mennesker. I slike konstruksjoner kan en språkbruker benytte andre strategier, som for eksempel å gjenta *den* om personen (selv om *den* brukes pronominalt i enkelte dialekter, vil kanskje noen vil kvie seg for å bruke *den* om animate størrelser, spesielt mennesker), eller utelating av personlige pronomen. Ettersom *den* hører til både maskulinum og femininum, er valget mellom *han* eller *hun* ikke lenger nødvendig å ta, om en ser bort i fra koreferanse med et påfølgende pronomen som i (20).

Det er flere eksempler på at ord som kan ha like former i maskulinum, femininum og flertall, er antesedent i datamaterialet. Dette gjelder spesielt når det er snakk om determinative kvantorer som del av faste uttrykk:

- (21) ***Folk**_i er forskjellige, har forskjellige grenser og forskjellig humor. Men jeg vil legge til at **hver og en**_i har ansvar for det hen_i sier og gjør, både i spillverden og verden for øvrig, sier hun.* (Dagbladet 2017)
- (22) *Som frittalende muslimsk kvinne er det alltid **en eller annen**_i jeg provoserer så sterkt at hen_i skriver hatbrev.* (Klassekampen 2017)
- (23) *Med det meiner han den erkjenninga ein gjer når ein forstår at når **nokon**_i snakkar om ein bestemt kategori med personar, så snakkar hen_i om meg.* (Klassekampen 2015)

³⁰ I datamaterialet finnes det ikke forekomster av *hen* som viser til antesedent i flertallsform som står som objekt.

³¹ Ifølge NRG (Faarlund et al. 1997: 339) kan *den* etterfulgt av en relativsetning regnes som determinativ. Skillet mellom determinativ og pronomen kan være et problematisk skille, noe Enger og Kristoffersen (2000: 105–109) diskuterer. Jeg velger å behandle *den* i (16) som et pronomen siden den står alene og erstatter en substantivfrase.

I (21) peker *hen* mot *hver og en*, som har distributiv betydning og viser til alle i gruppen *folk*. Skillet mellom *en* og *ei* for henholdsvis mask. og fem. er ikke like gjeldende som før i bokmål (i visse tilfeller er mask. og fem. erstattet av et felleskjønn *utrum*), og *en* kan brukes både om hunkjønn og hankjønn. Typen faste uttrykk som man finner i (22) har ingen klar demonstrativ betydning, og fungerer mer som kvantifiserende determinativ (Faarlund et al. 1997: 215). Den generiske referansen i (22) fungerer dermed som en peker mot noen uspesifisert. I (23) viser *hen* til *nokon*, som er formen for både maskulinum og flertall. *Nokon* og *noen* angir i utsagnssetninger som regel en uspesifisert mengde, mens den i negerte og spørrende setninger refererer generelt til (ett eller flere eksemplarer av) den arten som overleddet angir (1997: 220). I både (22) og (23) viser altså *hen* til en ikke-spesifikk *en eller annen*, og sexus behøver ikke å markeres. En kan spørre seg om slike uttrykk som ovenfor, med demonstrativer og kvantorer som kan ha former som er felles for flere genus eller numerus, kan bidra til at det ikke legges sterke føringer for markering av kjønn, slik at både *han* og *hun* – og i utvidelse av dette, *hen* – kan brukes uten at det er problematisk for språkbrukeren.

Som eksempel (24) og (25) viser, kan også substantiver i intetkjønn være antesedent, men dette forekommer kun fire ganger i datamaterialet, og av disse fire er det kun *barn* og *individ* som står som antesedent i entall:

(24) *For at **individ**_i skal ha et godt liv trenger hen_i å bli anerkjent på samtlige sfærer. (VG 2015)*

(25) *Og ja, jeg ser på deg, du velstående tenåringsforelder som lar **barnet ditt**_i tro at det er normalt at hen_i alene, hvert eneste år, får gaver til en verdi av god gresk månedslønn. (Klassekampen 2016)*

Ved anaforisk bruk av pronomen i norsk er det ikke alltid samsvar mellom grammatisk genus og naturlig kjønn. Pronomenet retter seg ofte i slike tilfeller etter naturlig kjønn, men nøytrumsordet *barn* er et av få unntak fra denne normen (Faarlund et al. 1997: 327-28). Det typiske for *barn* er at det blir referert til med *det*, i samsvar med grammatisk genus (1997: 327-328). Likevel finner man med et kjapt søk i LBK og Google at både *individ* og *barn* opptrer med *han*, *hun*, *det* og *han eller hun* som anaforisk pronomen. NRG sier at ved nøytrumssubstantiver som viser til personer, brukes helst *han* eller *hun*, selv om de er nøytrumsord (Faarlund et al. 1997: 331). At et menneskelig personlig pronomen i tredje person refererer til *barn* eller *individet* er dermed ikke veldig usedvanlig. Det er likevel få tilfeller av dette i datamaterialet, som vanskeliggjør en generalisering.

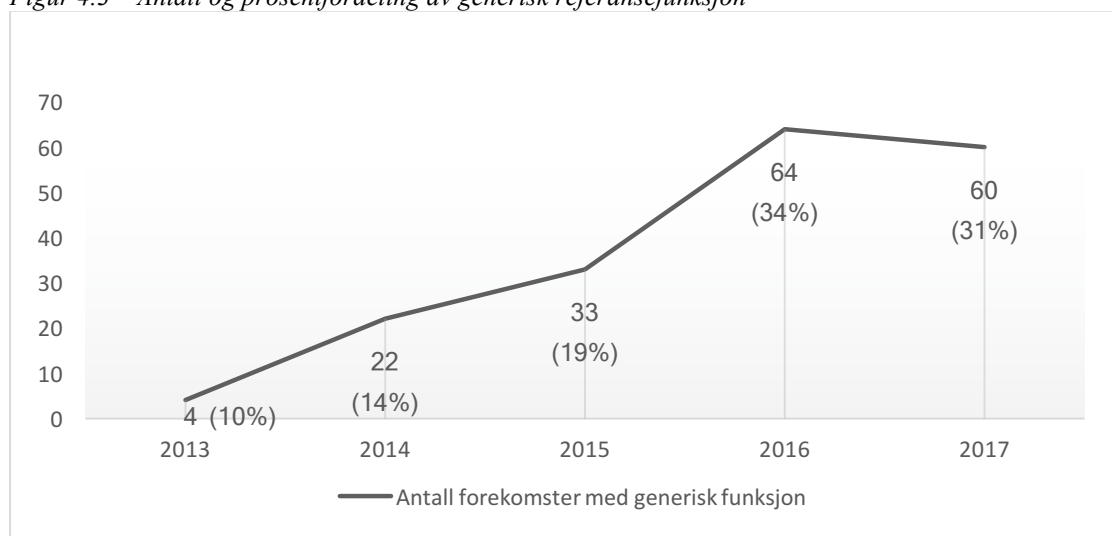
I ett eksempel blir også *hen* introdusert uten å ha noen antesedent:

(26) *Program og gang rundt juletreet oppe i skulestova. Alltid stinn brakke. Tre ringar kring treet, eine handa på ryggen for hen bak.* (Dagbladet 2017)

I (26) viser *hen* til personen som er fysisk plassert bak jeg-et i teksten. Tekstens stil har et preg som kan sies å være relativt lyrisk, med korte setninger og fravær av verb. Innholdet er om noe tradisjonelt og gjenkjennelig for mottaker. Referenten er dermed en ikke-spesifikk person som kun har den egenskap at vedkommende er deltaker i en gjenkjennbar eller tradisjonell kontekst.

Oppsummert er det stor variasjon i hvilke mulige tilknytninger *hen* kan vise til for den generiske referansefunksjonen. Den forholdsvis høye prosenten (40 % av de pronominale forekomstene og 24,5 % av det totale antallet) av generisk funksjon viser også at *hen* er en nokså utbredt måte å markere ikke-unike personer, og det kan tyde på at denne måten tilbyr et pragmatisk alternativ til ord som *vedkommende*, *han* eller *hun* og lignende. Generisk referansefunksjon er også den funksjonen som har økt mest både i antall og prosentvis siden 2013 og har en tilnærmet eksponentiell vekst fra 2013 til og med 2016, men synker med fire forekomster i 2017 (fig. 4.3):³²

Figur 4.3 – Antall og prosentfordeling av generisk referansefunksjon*



*Tallet i parentes betegner prosentandel av det totale antallet forekomster for hvert år

De 183 forekomstene med generisk funksjon er fordelt på 140 artikler i datamaterialet (av totalt 352 artikler). Dette gir generisk funksjon en forholdsvis vid spredning og opptrer i 40 % av artiklene.

³² I åsyn av Språkrådets (2016) anbefaling om å la være å bruke *hen* med generisk funksjon, er spørsmålet om nedgangen på fire forekomster i 2017 er som resultat av dette. Det er dog snakk om for få eksempler til at det behøver å være noen korrelasjon.

Individuell referanse har tre mulige referansefunksjoner: ukjent kjønn, kjønnsoverskridende og anonymiserende (jf. avsnitt 2.6 og 3.5). Disse vil bli presentert hver for seg i det følgende.

4.2.2 Ukjent kjønn

Ukjent kjønn markeres når avsender ikke vet hvilket kjønn antesedenten har. Dette er gjerne tilfelle når referenten ikke gir seg til kjenne, som i (27) og (28):

- (27) *Et spørsmål har kommet fra **en anonym brevsender**, som er hjemme hos sine foreldre i ferien. Der står **vedkommendes** ungdomsværelse uforandret, 13 år etter at **han (eller hun)** flyttet hjemmefra. I gardinstangen henger pepperkakehjerter hen, fikk av sin kjæreste på videregående, julen 2002. (Morgenbladet 2017)*
- (28) ***Ein lesar**: Hen, lurte på om kor vidt brevet frå justisminister Anundsen til stortingspresident Thommesen om ny høgsterettsjustitiarius kom fordi dei båe var medlem i Frimurarlosjen. (Klassekampen 2016)*

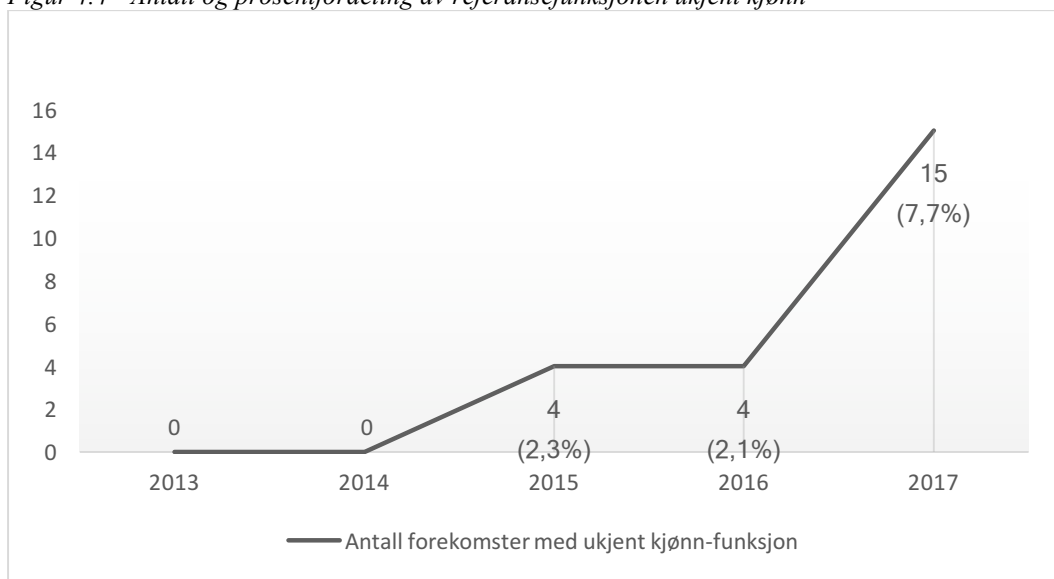
Frasene *en anonym brevsender* og *vedkommendes* i (27), *Ein lesar* i (28) og *han (eller hun)* og *hun (eller han!)* i (27) og (29) brukt forutgående for *hen* kan fungere som både markering av avsenders manglende viten om hvem referenten er og et stilistisk valg for å variere tekstflyten. Førstnevnte er et signal som viser relasjonen mellom avsender og referent. Avsenders uvisshet om hvilket kjønn antesedenten har kan også bli eksplisitt uttrykt av avsender selv, som i (29):

- (29) *Så ble det kuttet litt ned, også litt mer og nå har vi **helsesøster**, i en 40 prosent stilling. Og da tenker man jo at hun (eller han! Vi vet ikke helt kjønn, siden vi aldri har sett hen, før) er på skolen sånn cirka to ganger i uken. (Dagsavisen 2017)*

Kravet for at en forekomst skal kunne klassifiseres som ukjent kjønn er at det er snakk om en spesifikk individuell referent og at det ikke hersker noen tvil for en leser av teksten at avsender ikke vet kjønn på personen det er snakk om (jf. avsnitt 3.5 i metodekapitlet). Dette er gjerne avhengig av at relasjonen avsender har til referenten er synlig for mottaker, altså at det er *mangel* på relasjon, noe som oppmuntrer til at ukjent kjønn markeres direkte i teksten, slik i (27), (28) og (29).

I datamaterialet er det 23 registrerte forekomster hvor *hen* er brukt for å markere ukjent kjønn. Dette utgjør 3 % av det totale antallet forekomster og 5 % av de pronomielle forekomstene. Funksjonen har en lav frekvens, med null forekomster i årene 2013 og 2014. Det forekommer en viss økning i de resterende årene, med høyest antall og prosentvis fordeling av forekomster i 2017:

Figur 4.4 - Antall og prosentfordeling av referansefunksjonen ukjent kjønn*



*Tallet i parentes betegner prosentandel av det totale antallet forekomster for hvert år

Selv om «ukjent kjønn»-funksjonen har få forekomster, er det en viss spredning for funksjonen i artiklene. De 23 forekomstene med ukjent kjønn er fordelt på 14 artikler.

4.2.3 Kjønnsoverskridende funksjon

Blant forekomstene finner man 192 forekomster med kjønnsoverskridende referansefunksjon. Dette utgjør 25 % av det totale antallet forekomster og 42 % av de pronomielle forekomstene, og er med dette den funksjonen som har flest forekomster i datamaterialet.

Kjønnsoverskridende referansefunksjon betegner når *hen* viser til en referent som ikke identifiserer seg med de tradisjonelle kjønnskategoriene *han* eller *hun*, eller når det brukes om guder eller dyr (jf. avsnitt 2.6). Kjønnsoverskridende funksjon er som nevnt den eneste bruksmåten som Språkrådet anbefaler for bruk av pronomenet, med det rådet at en generelt bør strekke seg for å imøtekomme de som vil eller ikke vil bli omtalt på visse måter (Språkrådet 2016). Til forskjell fra de andre individuelle referansefunksjonene kan også kjønnsoverskridende funksjon vise til en hypotetisk person når det står sammen med andre kjønnspronomen, som i (30)

(30) *De fleste kvinner har opplevd å bli trakassert eller misbrukt. Menn har også hatt slike opplevelser. Dette er noe som kan ramme ham, henne eller hen. Men det rammer mest henne.* (Aftenposten 2017)

Om referenten ikke identifiserer seg med de tradisjonelle kjønnskategoriene uttrykkes dette ofte eksplisitt av enten forfatter eller av personen det er snakk om:

- (31) *Hvordan handler feminisme og kjønn om usynlighet? – Vi har for eksempel et foredrag av **Kristin Fridtun**_i, som omtaler seg som hen_i.* (Morgenbladet 2015)
- (32) *Nå har det igjen blitt liv på Skomvær fyr. Det bor fem mennesker her. Blant dem er kunstner **Elin Vister**_i, som ber innstendig om å få være kjønnsnøytral, altså bli omtalt som hen_i.* (Klassekampen 2016)

I mange tilfeller der *hen* markerer en kjønnsnøytral funksjon er dette ofte som følge av en innledende påpeking av hvordan referenten ønsker å omtales, som i (31) og (32). Disse innledende markørene fungerer som rettesnor for hva slags referansefunksjon det anaforiske pronomenet har i resten av teksten der *hen* brukes pronominalt; om personen ønsker å omtales som *hen* på grunn av sin kjønnsidentitet, er dermed funksjonen gjerne kjønnsoverskridende i resten av artikkelen.

Enkelte forekomster har blitt kategorisert som kjønnsoverskridende som følge av en flytende eller uviss kjønnsidentitet. I (33) er dette situasjonsbetinget, hvor en kvinnelig skuespiller spiller en mannlig karakter:

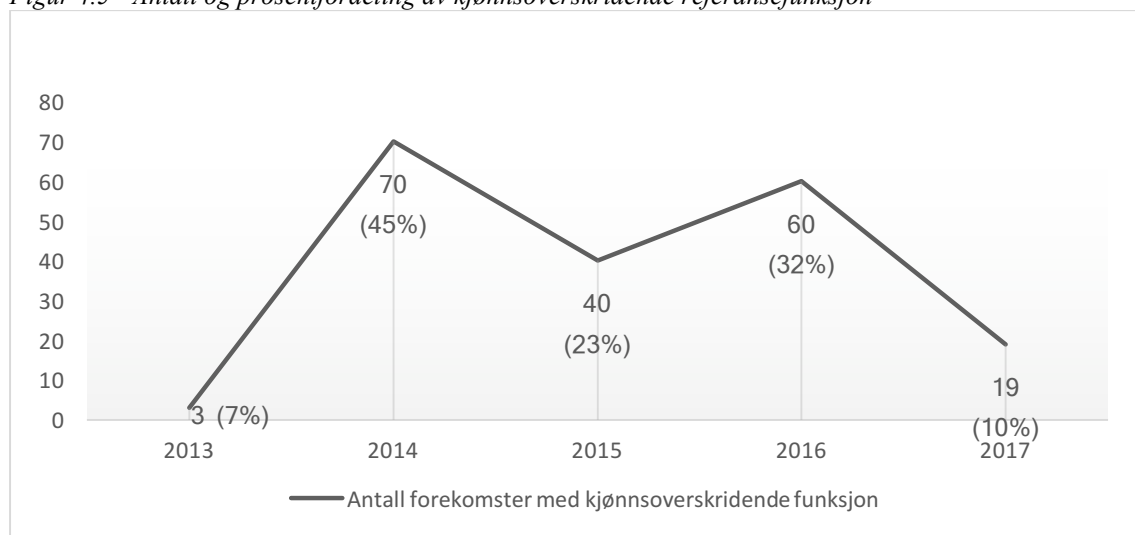
- (33) ***Skumsvoll**_i er god som kvinnen som rives og slites mellom sine indre Doktor Jekyll og Mr. Hyde. Spesielt godt teater blir det når **Skumsvoll**_i inntar rollen som fetteren. Hen_i blir etter hvert så sliten og rasende at den figuren hen_i ligner mest på er uforglemmelige Karl fra Mot i brystet og Karl og Co.* (Klassekampen 2017)

I tillegg kan ikke-menneskelige vesener, som dyr og religiøse størrelser, klassifiseres som kjønnsoverskridende:

- (34) *En ting var at **Ben Gunn**_i begynte å legge egg i undertøysskuffen og således ble nødt til å få det mer kjønnsnøytrale navnet **Nunin**_i. Til slutt måtte hen_i gi tapt for kalkmangel, og gikk inn for siste landing i en alder av 13 år.* (Klassekampen 2015)
- (35) *Hjemme hos oss på 1980-tallet var det et sted mellom to og fem guder, alle sangere eller komponister og ingen av dem den egentlige **Gud**_i – du vet, hen_i i himmelen.* (Klassekampen 2017)

I datamaterialet er kjønnsoverskridende funksjon ofte tilfelle når det er snakk om fremtredende personer i offentligheten som har stått frem som transpersoner eller med kjønnsidentitet som ikke faller inn under de binære kategoriene «han» eller «hun». De mest prominente individene er Espen Esther Pirelli og Kristin Fridtun, hvorav begge er transpersoner. Begge er aktive ordtakere i LHBT-saker, og figurerer ofte i datamaterialet, enten som forfatter eller som intervjuobjekt.

Figur 4.5 - Antall og prosentfordeling av kjønnsoverskridende referansefunksjon*



*Tallet i parentes betegner prosentandel av det totale antallet forekomster for hvert år

De 192 forekomstene med kjønnsoverskridende funksjon (25 % av det totale antallet) er fordelt på 56 artikler. Forekomstene opptrer dermed i 16 % av artiklene, som markerer en lav spredning. At en såpass stor andel av forekomstene opptrer i så få artikler henger sammen med teksttypene som kjønnsoverskridende funksjon ofte hentes fra. Særlig i portrettintervjuer og kronikker, blant annet med eller av nevnte Fridtun og Pirelli, er det ofte en høy andel av kjønnsoverskridende forekomster. I kun to artikler – begge portrettintervjuer og fra 2014 og 2016 – finner man henholdsvis hele 62 og 33 forekomster med kjønnsoverskridende funksjon, noe som trekker frekvensen kraftig opp for funksjonen. Om disse to artiklene ekskluderes, blir prosentandelen for den kjønnsoverskridende funksjonen 26,8 % av de pronomielle forekomstene.³³

4.2.4 Anonymiserende funksjon

I datamaterialet har 28 forekomster anonymiserende funksjon. Dette tilsvarer 3,7 % av det totale antallet forekomster og 6 % av de pronomielle forekomstene.

Anonymiserende funksjon betegner når *hen* viser til et spesifikt individ hvor kjønnet på personen er utelatt av forfatter (jf. avsnitt 1.2). Forskjellen mellom anonymiserende funksjon og ukjent kjønn-funksjon er at identiteten til referenten i førstnevnte antas som kjent hos sender eller forfatter og tilslørt ved å utelate kjønnspronomen, mens hos sistnevnte er det

³³ Om disse to artiklene ekskluderes fra de resterende pronomielle forekomstene blir prosentandelen for generisk funksjon 50,5 %, anonymiserende funksjon 7,7 %, ukjent kjønn 6,3 % og usikker funksjon 8,5 %.

ukjent for sender eller forfatter i utgangspunktet. Dette er dels avhengig av at relasjonen mellom sender/forfatter og referent er synlig på bakgrunn av konteksten.

Eksempel (36) og (37) er hentet fra samme artikkel. I (36) er referentens identitet skjult og relasjonen mellom sender og referent er synlig, og *hen* fungerer som referanse til både «nær venn» i (36) og den inkompetente personen i (37) (og en kan rimelig anta at referentens identitet er kjent for sender i sistnevnte):

- (36) *Kjære etiker! Jeg har vært tilskuer til at **en nær venn**_i og hens_i kolleger i over et år har fått sitt arbeidsmiljø ødelagt av en person som både er inkompetent, manipulerende, humørsyk og uempatisk. (Morgenbladet 2017)*
- (37) *Det som skjedde på min venns arbeidsplass, var ikke et engangstilfelle, det er snakk om grunnleggende personlighetstrekk ved **denne personen**_i som gjør at hen_i potensielt vil være direkte ødeleggende i sin nye rolle, som inkluderer personalansvar. (Morgenbladet 2017)*

Anonymiserende funksjon kan være skånende for personen eller situasjonen det er snakk om ved at det hindrer (eller vanskeliggjør) identifisering av de involverte parter, både privatlig og offentlig. I (38) og (39) er anonymiseringen knyttet til den politiske offentligheten:

- (38) *Siv Jensen vet godt at det vil smerte langt inn i eget parti dersom regjeringprosjektet ryker fordi Frp ikke vil hente syriske flyktninger. **En sentral tillitsvalgt**_i skriver i en sms til undertegnede at hen_i er stolt over innsatsen Norge gjør med å plukke opp flyktninger på havet og at det tjente Norge til ære at så mange vietnamesiske kvoteflyktninger ble hentet til Norge i sin tid. (Stavanger Aftenblad 2015)*
- (39) *Ein **SV-topp**_i eg ein gong diskuterte boka med, meinte ho var det aller svakaste punktet i forfattarskapen til Dag Solstad. Hen_i om det. (Klassekampen 2016)*

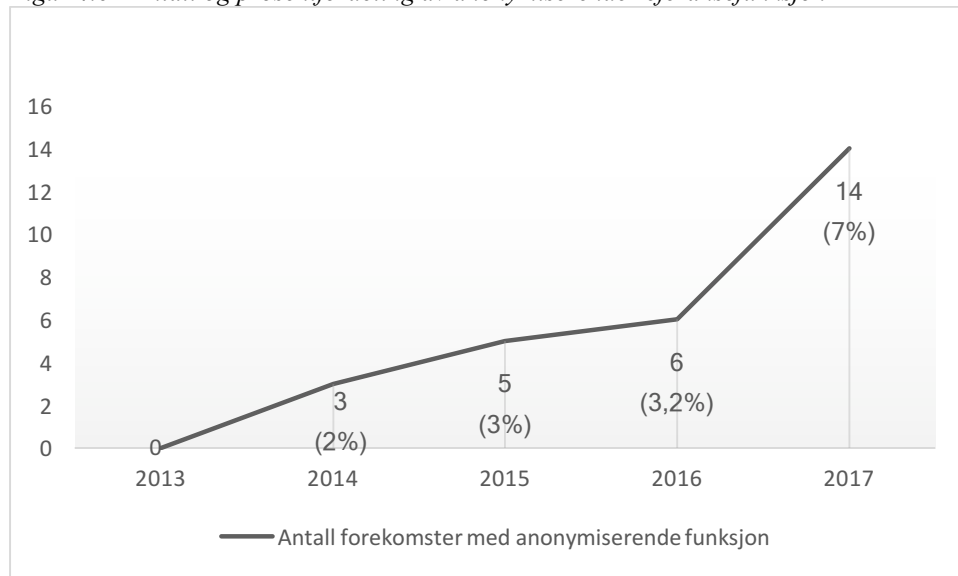
I (39) peker *ho* til *boka*, som er en vanlig bruksmåte for hunkjønnspronomenet i nynorsk, i samsvar med genus. *Hen om det* betegner referentens personlige synspunkter, og er tilsvarende «det er hens mening».

Anonymitet brukes også i medisinsk sammenheng og er gjerne knyttet til pasientforhold:

- (40) *Jeg husker **pasienten**_i som fortalte om sitt første møte med legevakta. Hen_i hadde forsøkt å skade seg, med alvorlig intensjon. (VG 2017)*
- (41) *Blant forholdene som fremheves er en pasient som fikk alvorlige skader etter å ha blitt lagt i gulvet av personale på sengeposten som vedkommende var innlagt på, **en pasient**_i som fikk en pute ført over ansiktet da hen_i ble reimet fast i en belteseng, en pasient som ble reimet fast i en belteseng naken og pasienter som gjentatte ganger ble utsatt for krenkende og nedverdiggende kommentarer, ofte av seksuell karakter. (NTB, hentet fra Adresseavisen 2016)*

Anonymiserende funksjon forekommer sjelden i datamaterialet, men har en viss spredning, med 28 forekomster fordelt på 17 artikler. I de fleste artiklene hvor anonymiserende funksjon forekommer, er dette også eneste forekomst i samme artikkel. I én artikkel finner man 6 forekomster, altså er over 20 % av forekomstene med anonymiserende funksjon i kun én artikkel.

Figur 4.6 - Antall og prosentfordeling av anonymiserende referansefunksjon*



*Tallet i parentes betegner prosentandel av det totale antallet forekomster for hvert år

Fig. 6 viser antall og prosentandel forekomster med anonymiserende funksjon, med 0 forekomster i 2013, 3 forekomster i 2014 (2 % av forekomstene det året), 5 forekomster i 2015 (3 %), 6 forekomster i 2016 (3,2 %) og 14 forekomster i 2017 (7 %). Selv om det er på bakgrunn av få forekomster, er det altså en viss økning i datamaterialet.

4.2.5 Usikker funksjon

Det er flere forekomster i datamaterialet hvor den referensielle funksjonen er vanskelig å tydelig identifisere. Dette gjelder 31 forekomster, altså 4,1 % av det totale antallet forekomster. I avsnitt 3.5 forklarte jeg hvorfor enkelte forekomster var vanskelig å klassifisere og at dette ofte har å gjøre med konteksten rundt, men likevel er det flere forekomster som har vid kontekst hvor den referensielle funksjonen fortsatt er usikker. Jeg vil ikke vie særlig plass til denne variabelen (ettersom den er redegjort for i 3.5), så her presenterer jeg kun ett eksempel som illustrerer en usikker referensiell funksjon.

I eksempel (42) vet ikke leser hvilket kjønn referenten har, men spørsmålet er om

dette er på grunn av forfatters anonymisering av referenten eller om dette også er uklart for forfatter:

- (42) En annen kjent **online-debattant**_i opplyste at Jensen i løpet av bare noen timer hadde gått fra å ha to felles venner med hen_i, til å ha 50, nei, vent – 60!

Online-debattanter behøver ikke å ha navn synlig, men avhengig av alias eller profilering er det ikke garantert at kjønnet til personen ikke er kjent for forfatter (*kjent* kan i dette tilfelle både betegne et kjent alias og en kjent og navngitt person). Det er dermed tvil om (42) har en anonymiserende funksjon eller om den markerer ukjent kjønn.

De usikre forekomstene består av tre forekomster i 2013, fire forekomster i 2014, fem forekomster i 2015, 14 forekomster i 2016 og fem forekomster i 2017.

4.2.6 Konklusjon og kommentarer til referensiell funksjon

For både generisk og individuell referanse opptrer *hen* stort sett som et vanlig pronomen. Det største avviket for generisk funksjon gjelder når antesedenten er et substantiv i bestemt form flertall. Her erstatter *hen* i noen tilfeller det kollektive pronomenet *de*, og referansen peker på en enkelt person (som representant for hele gruppen) i stedet for på gruppen. Dette er likevel synlig for de tradisjonelle pronomenene i visse sjangre. For de andre tilfellene med generisk funksjon erstatter *hen* kjønnspronomenene *han* og *hun*, og alternative uttrykk som *vedkommende*, *han eller hun* og lignende.

For forekomstene med individuell referanse erstatter *hen*, på samme måte som for generisk funksjon, de tradisjonelle personlige pronomenene. Unntaket gjelder for den kjønnsoverskridende funksjonen, som betegner individer hvor *han* eller *hun* ikke er i overensstemmelse med individets selvoppfattelse, i tillegg kan det også betegne hypotetiske individer når det står sammen med pronomenene *han* og *hun*, men dette brukes sjeldnere enn førstnevnte. *Hen* betegner i begge tilfeller en ny sexus-kategori.

Om man søker på de alternative formene «han eller hun», «hun eller han» og «vedkommende» i NAK, er det interessant å merke seg at to av de tre variantene synker i antall. Et søk på *han eller hun* gir 449 treff i 2013, 345 treff i 2014, 399 treff i 2015, 353 treff i 2016 og 270 treff i 2017. Et søk på *hun eller han* gir 65 treff i 2013, 72 treff i 2014, 67 treff i 2015, 63 treff i 2016 og 67 treff i 2017. Et søk på *vedkommende* gir 3562 treff i 2013, 3098 treff i 2014, 3107 treff i 2015, 2586 treff i 2016 og 2668 treff i 2017. Det er altså en viss variasjon mellom årene, men samlet viser *han eller hun* og *vedkommende* en nedgang fra 2013 til 2017. Varianten *hun eller han* viser ingen særlige tegn til å stige eller synke. Det er

kanskje mulig at *hen*-debatten har påvirket anseelsen av de alternative formene (da kanskje spesielt *han* eller *hun*), eller at språkbrukere har benyttet seg av andre former, men det er vanskelig å vise sammenhenger mellom variantenes antall.³⁴

Hittil har jeg ikke vist hvilke variasjonsmuligheter *hen* viser i samme artikkel. Om en ekskluderer metaforekomster, er det kun fire artikler hvor *hen* opptrer med to eller flere forskjellige funksjoner. I disse fire artiklene er det tre kombinasjoner av funksjoner for *hen*: generisk + usikker funksjon; kjønnsoverskridende + usikker funksjon (+ meta-*hen*); kjønnsoverskridende + ukjent kjønn + usikker funksjon (+ meta-*hen*). Av disse fire artiklene er det altså kun én hvor to sikre funksjoner opptrer i samme tekst (kjønnsoverskridende + ukjent kjønn). Dette viser at *hen* veldig sjelden opptrer med forskjellige funksjoner i samme tekst.

4.3 Syntaktisk funksjon og posisjon

I undersøkelsen av hvordan *hen* brukes i norske avistekster, er det naturlig å undersøke hvilke syntaktiske egenskaper *hen* har som selvstendig pronomen. Ettersom denne oppgaven vil undersøke den faktiske bruken av *hen*, er det naturlig at metaforekomster for det meste utelates fra de syntaktiske funksjons- og posisjonsresultatene.³⁵ *Hens* syntaktiske funksjoner og posisjoner vil i det følgende bli presentert.³⁶

4.3.1 Subjekt

Det aller vanligste i datamaterialet er at *hen* fungerer som subjekt. Av 426 selvstendige pronomen i datamaterialet er 377 av disse subjekt.³⁷ Av de 377 forekomstene hvor *hen* er subjekt er flesteparten av disse er posisjonert i midtfelt, altså etter det finite verbet og foran det infinite verbet i helsetninger uten foranstilt eller etterstilt setningsadverbial, som i eksempel (43):

(43) *Hva med den eleven som hver dag møter en skole som ikke forstår og heller ikke vil forstå? Skal **hen**_{SUBJEKT} trøste seg med at det nasjonale*

³⁴ At *han* eller *hun* synker og *hen* øker i perioden kan i denne omgang dog ansees som et lite tankekors.

³⁵ Med «for det meste» må jeg spesifisere at i redegjørelsen av *hens* objektsform vil det være informativt å kjapt inkludere beskrivelser knyttet til dette blant metaforekomster.

³⁶ Heretter markeres pronomenet *hen* med fet skrift og eventuelle setningsadverbial med understreking. Pronomenets posisjon relativt til setn.advl. markeres med nedsunket indekstall 1 for foranstilt og 2 for etterstilt posisjon; subjekt og objekt markeres på samme måte med nedsunket *SUBJEKT* og *OBJEKT*.

³⁷ Ikke inkludert subjektspossessiver.

medianfraværet er halvert? (Aftenposten 2017)

For leddsetninger er pronomenet plassert i midtfeltet, altså foran det finitte verbalet:

- (44) *Dersom Bent Hamer og Coen-brørne hadde fått eit kjærleiksbarn, ville nok vedkomande stilt dette spørsmålet dersom **hen**_{SUBJEKT} fekk vite kva som no skjer i Horten kommune.* (Klassekampen 2014)

73 forekomster hvor *hen* er subjekt (altså 19 % av subjektsforekomstene) er posisjonert setningsinitialt:

- (45) *Nå er søknadene sendt, og resultatene kommer. **Hen**_{SUBJEKT} kom ikke inn på førstevalget.* (Bergens Tidende 2014)

Det er påfallende at *hen* som subjekt er plassert initialt såpass sjelden sammenlignet med andre subjektspronomen. I datamaterialet til Keihl Olsen (under utarbeiding), som er hentet fra Leksikografisk Bokmålskorpus, har 99 helsetninger pronomielle subjekt. Av de 99 helsetningene står subjektet i forfeltet i 68 av dem, altså er kun en tredjedel av subjektspronomenene plassert i midtfeltet. Hvorfor *hen* er såpass ofte i midtfeltet diskuterer jeg i kapittel 5.

I undersøkelsen om hvordan *hen* brukes i norsk, er det interessant å betrakte subjektsplasseringen i relasjon til setningsadverbialer, inkludert negasjon. I norsk er det variasjon i hvor setningsadverbial plasseres. For helsetninger kan nominale subjekter både stå foranstilt og etterstilt setningsadverbial, mens pronomielle subjekter er foretrukket å være foranstilt (Bentzen 2014).³⁸ For leddsetninger er det typiske at funksjonsrekkefølgen er subjekt – (setnings)adverbial (inkludert negasjon) – finitt verbal. Likevel kan negasjon i visse tilfeller være foranstilt subjektet (Garbacz 2014). Faarlund et al. (1997: 891) skriver at negasjon etterfulgt av subjektet vanligvis antyder at subjektet får trykk i stavelsen. I datamaterialet er fire forekomster plassert *foran* setningsadverbial i en helsetning (som eksempel 46), og én forekomst er plassert *etter* setningsadverbial i en helsetning med *heller* som foranstilt adledd og konstituentnegasjon (eksempel 47).³⁹ Der *hen* opptrer i leddsetninger er 36 forekomster plassert foran setningsadverbial (som eksempel 48), og ingen er etterstilt setningsadverbial:

- (46) *Og hver dag tar **hen**₁ riktignok på seg det *hen* kaller «rustningen».* (Morgenbladet 2014)

³⁸ Flere norske dialekter tillater dog pronomiale subjekter etterfulgt av negasjon (Østbø Munch 2013).

³⁹ 1 forekomst står foran setningsadverbialsammensetningen *knapt nok* (eksempel 11), men denne er distansert fra oversetningen med parentes.

- (47) *Heller ikke **hen**₂ har lyst til å hente den kjente amerikanske forskjellsfeministen Catherine MacKinnon ut støvete hyllekroker, hun som skrev: «Mannlig lyst er uløselig knyttet til å gjøre andre til ofre, å såre og å utbytte.» (Klassekampen 2017)*
- (48) *Ei kjelde i Frp går så langt som å seie at **hen**₁ ikkje ville sett store pengar på at Frp sit i regjering 1. januar 2017. (Klassekampen 2016)*

Fåtalet forekomster av foranstilt og etterstilt subjeksposisjon i relasjon til setningsadverbialer i helsetninger gjør at det er vanskelig å si mye om hvordan *hen* som subjekt skiller seg fra andre pronomener i slike tilfeller. Om man likevel betrakter at pronominal subjekter kan stå både foran og bak setningsadverbial, er ikke plasseringen i (46) og (47) særlig overraskende. For leddsetningene i datamaterialet (som eksempel 48) er det langt større mulighet for å synliggjøre en tendens. Med 36 forekomster foranstilt og ingen etterstilt setningsadverbial, har *hen* i disse tilfellene en tradisjonell ordrekkefølge subjekt – setningsadverbial, som er vanlig i norsk (Garbacz 2014).

4.3.2 Objekt

Selv om det aller vanligste er at *hen* er subjekt i setningen det står i, finnes det også forekomster hvor *hen* er objekt. Dette forekommer et tjuetalls ganger i datamaterialet.

- (49) *Du sendte **hen**_{OBJEKT} tilbake til mer venting og flere deprimerte meldinger. (Klassekampen 2016)*

I datamaterialet er pronominalt *hen* objekt som oftest når det er generisk referansefunksjon, dernest kjønnsoverskridende funksjon, etterfulgt av et par forekomster hvor *hen* markerer ukjent kjønn. De aller fleste objektsforekomstene er dermed når det er snakk om metaforekomster, hvor *hen* behandles som et leksikalsk element i stedet for et pronominalt.

Av de tjuetalls objektsforekomstene er de aller fleste uten setningsadverbial i nærliggende tilhørighet.

Hen mangler en etablert akkusativsform, og har dermed lik form både som subjekt og objekt. Dette blir også poengtert i datamaterialet:

- (50) *Men ett spørsmål må besvares om ordet faktisk skal inn i ordboken: Hva skjer når «**hen**» er objekt? (Morgenbladet 2016)*

Et av forslagene i datamaterialet til en eventuell akkusativform er *hem*, men søk i NAK for 2013–2017 viser ingen forekomster hvor *hem* er objektsformen av pronomenet.⁴⁰ I svensk er

⁴⁰ De fleste treff på *hem* er enten personnavn eller omskriving av formen *hjemme*.

objektsformen for *hen* lik som for subjektsformen, men en kan også finne *henom* som akkusativform (noe man ikke finner i NAK). Overvekten av *hen* som subjekt sammenlignet med objektsforekomstene gjør det verdt å spørre seg om mangelen på akkusativform er problematisk for språkbrukere. Det er dog slik at objektsformer generelt opptrår sjeldnere enn subjektsformer. Søk i LBK viser at nominativformen *hun* forekommer 490,000 ganger – akkusativformen *henne* forekommer 110,000 ganger. Hankjønnspronomenet har en enda større forskjell i antall objekts- og subjektsformer: *ham* opptrår 157,000 ganger i LBK, mens subjektsformen *han* forekommer 878,000 ganger. Dette henger naturlig nok sammen med at distinksjonen mellom nominativ og akkusativ form ikke er like etablert for *han* som det kanskje en gang var.

4.3.3 Possessiv

Hen opptrer også som possessiv markør i formen *hens*. Dette forekommer 16 ganger i datamaterialet, oftest som en del av subjektet:

- (51) *En forfatter er bare like mye verdt som hens forhold til sannheten.*
(Klassekampen 2014)

Et par possessiver står også til objektet:

- (52) [...]; *Hun ser Kristin, ikke kjønnet hens* (Morgenbladet 2014)

Possessiver kan i norsk stå både før og etter kjernen, avhengig av grammatiske og stilistiske forhold. Foranstilt possessiv regnes som mer formelt enn etterstilt, og brukes vanligvis når kjernen har abstrakt betydning, ved framhevelse av eieforhold, koordinering med substantiv med *s-* eller *sin-*form, når kjernen er utelatt, med determinativ *egen* og *hver* (Faarlund et al. 1997: 264-265). I datamaterialet finner man to possessiver foranstilt *egen* og *eget*, altså i tråd med de eksisterende normene:

- (53) *Hva skal jeg med fiender, når jeg har venner som de homokonservative, må Gud tenke, Hen hvis innerste vesen ifølge Hens **egen sønn** er «å være kjærlighet».* (Klassekampen 2015)
- (54) *Så jeg har lekt med Kristin Åsmund. Men **Kristin**, er utdannet språkviter og har funnet ut at hens; **eget navn** også kan være kjønnsnøytralt, på en måte.* (Morgenbladet 2014)

Etterstilt possessiv kreves i substantivfraser innledet av et demonstrativ (Faarlund et al. 1997: 264-265). I datamaterialet finner man ikke eksempel på dette, men ett eksempel innledes av et demonstrativ, hvor possessivet fungerer som predikativ:

(55) *Da kan man si: «Den boka er hens» [...] (Adresseavisen 2017)*

I datamaterialet er de fleste possessivene foranstilt kjernen, som i (51), (53) og (54), men man finner også noen etterstilte, som i (52) og (56):

(56) *Da måltidet var over og samtalene slutt, da Steven Sue, dette henrivende mennesket, hadde klemmt dem alle varmt adjø, satt pronomenet hens igjen ikke bare i alles ører og alles sinn, men også i veggene. (Fædrelandsvennen 2015)*

Der possessivene er foranstilt kjernen er substantivet i frasen alltid i ubestemt form (i både entall og flertall), i tråd med tradisjonelle normer. At det er flere foranstilte possessiver i datamaterialet enn etterstilte, antyder at *hen* som possessivmarkør ofte brukes fokuserende, som ved eieforhold og framhevelse. Det er kanskje på grunn av at *hen* har en markerthet (se kap. 5) at *hen* i slike tilfeller er foranstilt kjernen, ved at *hen* stikker seg såpass ut at det ikke oppfattes som et naturlig possessiv, jamført med Faarlund et al. (1997: 265) som skriver at «[...] det er bare de *egentlige* possessivene og preposisjonsfraser med possessiv funksjon som kan stå etter kjernen» (min uthevelse).

Oppsummert viser *hen* stort sett de samme syntaktiske karakteristikkene som andre pronomen i norsk. Det opptrer oftest som subjekt, er posisjonert både foran og bak setningsadverbial i helsetninger og er gjerne foranstilt setningsadverbial i leddsetninger. Som possessivmarkør står det oftest til subjekt og er plassert både foran og etter kjernen, men oftest foran, og dette er kanskje på grunn av det ikke oppfattes som et naturlig possessiv eller fordi det brukes fokuserende. *Hen* er plassert setningsinitialt i rundt 20 % av helsetningene. Dette skiller seg fra andre pronomen, som hovedsakelig plasseres i forfelt.

4.4 Jamføring av frekvens og bruk for datamaterialet og svensk korpus

Det norske *hen* sammenlignet med det svenske er basert på det svenske skriftspråkskorpuset Korp og funnene til Ledin og Lyngfelt (2013). Bortsett fra enkelte nyhetskilder på internett, tilbyr ikke Korp søk i avistekster etter 2013. Derfor er de svenske korpustreffene kun fra 2013.

Et søk i avistekster i Korp for 2013 gir 365 forekomster av *hen*.⁴¹ For samme årstall finner man til gjengjeld 184,600 treff på «han» og 89,500 treff på «hon» i avistekster, som relativt sett betyr at én forekomst av *hen* opptrer for hver 506. forekomst av *han* eller hver 245. forekomst av *hon*. For datamaterialet i denne oppgaven finner man i 2013 41 forekomster av *hen*, og 303,000 treff på «han» og 126,000 treff på «hun» i NAK (jf. tab. 4.1 i kap. 4), som betyr at for én forekomst av *hen* opptrer det 7,390 forekomster av *han* eller 3,075 forekomster av *hun* i 2013. I 2017 finner man 193 forekomster av *hen*, og 272,000 treff på «han» og 118,000 treff på «hun» i NAK, som igjen tilsvarer at for én forekomst av *hen* opptrer det 1400 forekomster av *han* eller 600 forekomster av *hun* i 2017. Den relative frekvensen avhenger dermed av antall treff på *han* og *hun* for hvert år, men prosentmessig er det flere forekomster i det svenske materialet i 2013 enn i det norske materialet fra 2017 (0,13 % i Korp 2013 og 0,05 % i NAK 2017). Ettersom Korp ikke gir tilgang til avistekster etter 2013, er det vanskelig å sammenligne norske og svenske tilstander fra 2014 og framover.

Ledin og Lyngfelt (2013) har hentet datamateriale fra avistekster via Korp, og deres materiale ble hentet under våren og sommeren 2013. Deres materiale stammer i hovedsak fra Göteborgs-Posten, og de undersøker årene 2005 til og med 2012.

Hos Ledin og Lyngfelt (2013) er drøyt 60 % av forekomstene meta-*hen*. I 2012 var drøye 30 % av forekomstene pronomielle og rundt 70 % var metaforekomster. Andelen pronomielle forekomster stiger fra seks forekomster i 2011 til 35 forekomster i 2012, og for de samme årene stiger antall metaforekomster fra tre til 73 forekomster. Det er altså høyere andel metaforekomster hos Ledin og Lyngfelt enn i dette datamaterialet, hvor ca. 39 % av forekomstene er meta-*hen*. Dette er forventet i betraktning av at deres datamateriale er eldre og *hen* sannsynligvis har fått mye oppmerksomhet etter hvert som det har blitt kjent gjennom media.⁴²

For de referensielle funksjonene er det visse forskjeller mellom Ledin og Lyngfelts (2013) funn og datamaterialet i denne oppgaven. Hos Ledin og Lyngfelt har rundt 61 % av de pronomielle forekomstene generisk og indefinitt funksjon, hvor det i dette datamaterialet er 40 %.⁴³ Hos Ledin og Lyngfelt har 30 % av de pronomielle forekomstene kjønnsoverskridende funksjon, hvor det i dette datamaterialet er 42 %. Rundt 9 % av de

⁴¹ Et fullstendig søk i Korp på «hen» mellom 2013-2017 vil gi over 20 000 treff, men det store antallet forekomster skyldes tekstutvalget. Korp består av tekster hentet fra blant annet blogger, akademiske tekster og sosiale medier, og det er sistnevnte hvor man finner de aller fleste forekomstene av *hen*.

⁴² Dette speiles i dette datamaterialet, hvor andelen metaforekomster i 2013 var 75 %.

⁴³ I mitt materiale skiller jeg ikke mellom generisk og indefinitt funksjon.

pronomielle forekomstene hos Ledin og Lyngfelt er anonymiserende *hen* og ukjent kjønn, hvor de i dette materialet står for 11 % av det pronomielle antallet.

Selv om Ledin og Lyngfelts (2013) funn er basert på få antall forekomster, er det likevel mulig å trekke paralleller mellom deres funn og dette datamaterialet. Den største likheten er for anonymiserende funksjon og ukjent kjønn, som i de to materialene er nesten identiske i prosentandel. Det er tilsynelatende forskjell mellom prosentandel av generisk og kjønnsoverskridende funksjon, men om man ekskluderer de to artiklene som har til sammen 95 forekomster av kjønnsoverskridende funksjon i dette materialet (jf. avsnitt 4.2.3), blir prosentandelen for den kjønnsoverskridende funksjonen rundt 27 %, som er ganske likt som hos Ledin og Lyngfelt (2013). En ekskludering av de to artiklene i mitt materiale påvirker også prosenten for den generiske funksjonen, som blir rundt 50 %, og er dermed 11 prosentpoeng lavere enn hos Ledin og Lyngfelt. Det kan dermed virke som at det ikke er veldig stor forskjell i prosentandel mellom de ulike funksjonene for svenske og norske aviser (og noen er tilnærmet identiske), men med et forbehold om at det er stor forskjell i antall forekomster mellom de to datamaterialene.

4.5 Intervju med avisene

Som trianguleringsmetode har jeg ringt og tatt kontakt med seks av avisene med flest og færrest forekomster i datamaterialet. Av disse har fire svart. For oversiktens skyld kan spørsmålene som ble stilt til avisene gjengis:

1. I hvilken grad har deres avis interne retningslinjer for språk og rettskriving, og er disse i så fall tilgjengelige for publikum? Kan disse retningslinjene eventuelt plasseres på en språklig akse *liberal – moderat – konservativ*?
2. Har deres avis retningslinjer for bruk av pronomenet *hen*?
3. Er det vanlig praksis i deres avis å redigere innsendte tekster fra lesere som inneholder pronomenet *hen*, for eksempel kronikker, leserkommentar og lignende?

Poenget med spørsmålene er å undersøke mulige faktorer som kan påvirke variasjonen i antall forekomster for de ulike avisene. De har derfor et overordnet fokus (1.), et spesifikt fokus (2.) og om dette er utslagsgivende eller synlig i redigering av leseres tekster (3.). I denne delen tar jeg for meg hver avis separat.

Klassekampen

Klassekampen er den avisa med flest forekomster og har en forholdsvis høy prosentdel pronominalt bruk (65,2 %).

Representanten for Klassekampen informerte at avisa har interne retningslinjer som er nedskrevet i form av noen valg for visse språklige former. Dette gjelder spesielt a-ender og diftonger. Det var dog vanskelig å plassere avisen på en språklig *liberal – moderat – konservativ*-akse, men informantene opplyste at avisen prøvde å forholde seg til etablerte normer for norsk språk. Klassekampen bruker Tansa (TekstANalySAtor), et rettskrivingsprogram eid av Tansa Systems AS som har flesteparten av de norske dagsavisene som kunder.

Klassekampen har ikke interne retningslinjer for *hen* på grunn av at pronomenet ikke er i ordboka. Personen opplyste at avisa ikke bruker det ellers, og at hvis det er snakk om ukjent kjønn brukes omskrevne former. Dette er altså til tross av hva de kvantitative resultatene i denne oppgaven viser, ettersom Klassekampen er den avisa med flest forekomster (se avsnitt 4.6.1).

Klassekampen redigerer ikke innsendte tekster, ettersom deres målform og normer ikke gjelder for innsendte tekster.

Aftenposten

Representanten for Aftenposten er del av Aftenpostens interne språkutvalg. Informanten opplyste at avisa har en intern språkhåndbok som ikke er tilgjengelig for publikum. Aftenposten skriver moderat bokmål og følger Kunnskapsforlagets *Norsk ordbok*.

Aftenposten har ikke interne retningslinjer for *hen*, men redigerer ikke bort pronomenet i innsendte tekster og synes det er greit at folk bruker *hen* i innsendte tekster. Dette bekreftes av funnene i denne oppgaven, hvor mange forekomster er hentet fra innsendte tekster (oftest kronikker).

Dagens Næringsliv

Dagens Næringsliv (heretter DN) har nest færrest antall forekomster av *hen* og ingen forekomster brukt pronominalt.

Representanten for DN informerte at avisa ligger på den konservative siden av aksene. De språklige valgene som DN tar legges inn i deres staveprogram.

DN har ikke interne retningslinjer for *hen*, men så vidt informanten er bekjent redigerer ikke DN vekk pronomenet *hen* i innsendte tekster og lar stort sett eksterne bidragsytere bruke sitt eget språk. Avisa slipper for eksempel til innlegg på nynorsk.

Nordlys

Representanten for Nordlys informerte at avisa har visse retningslinjer som er nedfelt for noen år tilbake. Personen opplyser at disse retningslinjene ikke er tilgjengelige i nedskrevet form, men er normer angående visse ting som avisas ansatte er bevisste på. Nordlys bruker for eksempel «skuter» i stedet for den engelske varianten «scooter» og a-endinger i hunkjønnord. Avisa beskrives som nærmere moderat bokmål enn liberal eller konservativ.

Nordlys har ingen retningslinjer for *hen*. Informanten opplyste at det ikke er en tematisert problemstilling for avisa.

Avisa forsøker å bedrive generell språkvask på innsendte tekster, men informanten kjenner ikke til at Nordlys har redigert vekk *hen* i innsendte tekster.

4.6 Metadata

Hittil har jeg beskrevet utvalgte funn relatert til *hens* pragmatiske og syntaktiske egenskaper, samt presentert svarene fra avisene. Dette er selvsagt gunstig fra et språkvitenskapelig perspektiv, men bredden i den innsamlede empirien tillater også å synliggjøre andre faktorer i bruken av pronomenet – faktorer som i større grad gir et overblikk over omkringliggende trekk for hvor *hen* figurerer. Jeg vil derfor i det følgende presentere utvalgte funn knyttet til hvilke aviser som er mest frekvente, om man kan spore en utvikling for hver avis og hva teksttypen eller sjangeren har å si for bruken av *hen*.

4.6.1 Aviser som kilde

Som nevnt er forekomstene hentet fra 12 av de største avisene i Norge: Adresseavisen, Aftenposten, Bergens Tidende, Dagbladet, Dagens Næringsliv (inntil DN ble utilgjengelig i AT i september 2017), Dagsavisen, Fædrelandsvennen, Klassekampen, Morgenbladet, Nordlys, Stavanger Aftenblad og VG. Det er stor variasjon i både antall forekomster og prosentvis fordeling av pronominal bruk av *hen*. Tabell 4.4 viser denne fordelingen:

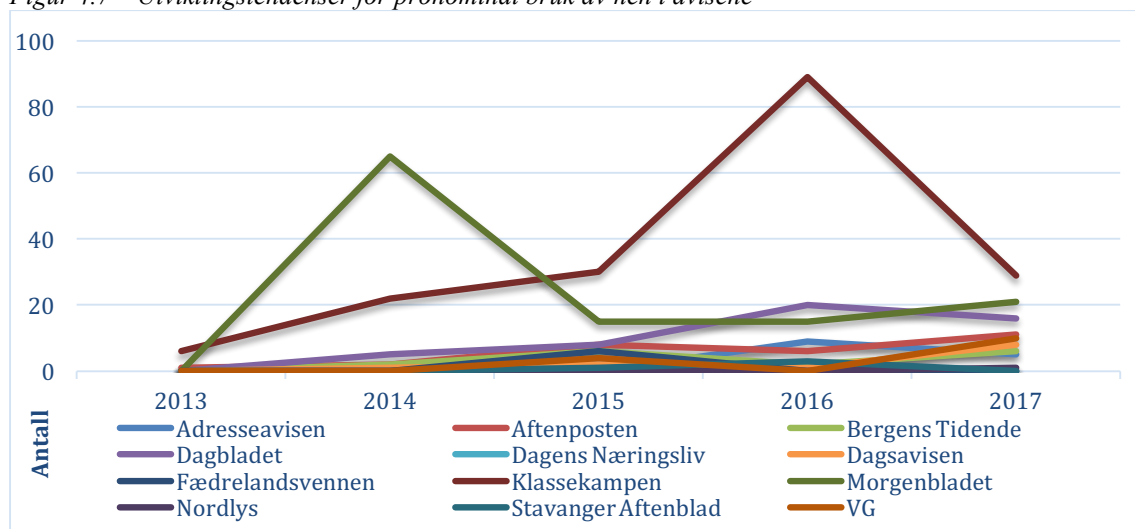
Tabell 4.4 – Antallsfordeling og prosentfordeling for pronominal bruk og metaforekomster blant avisutvalget

	Antall selvstendige pronomen	Antall metaforekomster	% pronominal bruk	% metaforekomster	Antall forekomster totalt
Klassekampen* ¹	176	94	65,2	34,8	270 (*271)
Morgenbladet* ¹	116	31	78,9	21,1	147 (*148)
Aftenposten* ²	28	78	26,4	73,6	106 (*108)
Dagbladet* ³	49	35	58,3	41,6	84 (*87)
Adresseavisen	14	17	45,1	54,9	31
VG	14	12	53,8	46,2	26
Bergens Tidende	16	5	76,2	23,8	21
Dagsavisen	12	7	63,1	36,9	19
Stavanger Aftenblad	4	11	26,6	73,4	15
Fædrelandsvennen* ²	6	5	54,5	45,5	11 (*13)
Dagens Næringsliv* ¹	0	6	0	100	6 (*7)
Nordlys	1	1	50	50	2

* betegner at avisa inneholder forekomster hvor det er tvil om både referensiell funksjon og om samme forekomst fungerer pronominalt – opphøyd tall etterfulgt * viser hvor mange forekomster dette gjelder. Tallet i parentes inkluderer de nevnte forekomstene.

Som man ser av tabell 4.4, har Klassekampen flest antall forekomster med 270 forekomster. Selv om Morgenbladet er den eneste av avisene i utvalget som ikke er dagsavis, har avisa nest flest forekomster i utvalget og den høyeste prosentfordelingen av pronominal bruk, med 78,9 % av forekomstene brukt pronominalt, tett etterfulgt av Bergens Tidende med 76,2 %. Dagens Næringsliv og Nordlys har lavest antall, med henholdsvis seks og to forekomster, hvorav alle seks forekomstene for Dagens Næringsliv og ett av to for Nordlys er metaforekomster. Aftenposten har et høyt antall forekomster, men har samtidig den laveste prosentfordelingen av pronominal bruk (om man ser bort fra Dagens Næringsliv). Det er altså ikke nødvendigvis samsvar mellom høyt antall forekomster og høy andel pronominal bruk av *hen*. Om man kun ser på utviklingen av den pronominalen bruken for avisene over tid, er det med unntak av enkelte aviser en viss økning i bruken:

Figur 4.7 – Utviklingstendenser for pronominal bruk av *hen* i avisene



Som figur 4.7 viser, dominerer Klassekampen og Morgenbladet figuren, og de andre avisene har et forholdsvis lavt antall forekomster. Figuren antyder likevel en spid økning for de andre avisene om man sammenligner antall forekomster i 2013 med 2017. Det bør påpekes at det høye antallet forekomster for Morgenbladet i 2014 henger sammen med den ene artikkelen som over 60 forekomster er hentet fra (jf. avsnitt 4.2.3). Det samme gjelder for Klassekampen i 2016, hvor over 30 pronominal forekomster er hentet fra én artikkel.

Antall aviser hvor *hen* opptrer øker over tid. I 2013 hadde fire aviser forekomster av *hen* – dette har stadig økt fram mot 2017. Tabell 4.5 viser avisenes bruk av pronomenet:

Tabell 4.5 – Antall forekomster i avisene over tid*

	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Klassekampen	27	55	47	93	49	271
Aftenposten	12	6	57	20	13	108
Dagbladet	1	9	19	27	31	87
DN	1	0	4	1	1	7
Morgenbladet	0	79	17	22	30	148
Bergens Tidende	0	2	8	3	8	21
Adresseavisen	0	2	0	10	19	31
Dagsavisen	0	1	2	1	15	19
Fædrelandsvennen	0	0	11	0	2	13
VG	0	0	6	0	20	26
Stavanger Aftenblad	0	0	1	11	3	15

Nordlys	0	0	0	0	2	2
---------	---	---	---	---	---	---

* Meta-*hen* og forekomster med usikker funksjon er inkludert i tabellen.

Som det viser seg av tabell 4.5, kan man spore en økning for mange av avisene, mens andre varierer fra år til år. I 2017 hadde likevel alle avisene minst én forekomst av pronomenet *hen*.

4.6.2 Type tekst

Selv om det kan se ut til at hvilken avis man undersøker har betydning for hvor mange forekomster av *hen* en kan finne, påvirker også teksttypen som *hen* opptrår i, forventningen til å finne selvstendig bruk av pronomenet. Avis som medium tilbyr et vidt spekter av ulike sjangere, og det viser seg at *hen* opptrår oftere i visse teksttyper enn andre. I det følgende vil jeg benytte meg av sjangerinndelingen subjektiv og objektiv sjanger, presentert i avsnitt 3.8.

Tabell 4.6 viser hvilke teksttyper som er mest frekvente der *hen* brukes pronominalt, ekskludert forekomster med usikker funksjon:

Tabell 4.6 – Fordelingen av pronomielle og metaforekomster i subjektive, objektive og hybridsjangre

	Pronominalt	Meta*
Subjektive tekster	267	67
Objektive tekster	42	42
Hybrid	116	23

* Kategoriseringen av forekomstene har i størst mulig grad tatt hensyn til om *hen* fungerer pronominalt. Dermed er teksttypen for mange metaforekomster utelatt i datamaterialet.

Som tabell 4.6 viser, figurerer pronomielle forekomster i både subjektive og objektive avistekster, men er aller oftest i de subjektive (et forhold på nærmere 6:1). Slike typer tekster er oftest kronikker og debattinnlegg. Objektive tekster har like mange pronomielle forekomster som meta, og subjektive tekster har også et høyt innslag av metaforekomster, men dette bør ikke veies for tungt i denne sammenheng ettersom mange metaforekomster ikke er blitt kategorisert etter teksttype. Det er forventet at de objektive teksttypene har et høyere innslag av meta-*hen* enn det som tabell 4.6 viser, men det er vanskelig på bakgrunn av datamaterialet å si om metaforekomster figurerer oftest i subjektive eller objektive sjangre – men som hybridkategorien viser figurerer de ofte i sjangre som har innslag av både subjektivitet og objektivitet, slik som featurereportasjer og portrettintervjuer, som typisk er fenomen- eller situasjonsbetingede reportasjer hvor et tema, hendelse eller person presenteres

«objektivt», men hvor innhold og språk kan preges av forfatters subjektive valg (for eksempel skjønnlitterære virkemidler). Tabell 4.7 nedenfor viser fordelingen av de ulike referensielle funksjonene hos de pronomielle forekomstene for tekstsjangrene, ekskludert forekomster med usikker funksjon:

Tabell 4.7 – Funksjonsfordeling i subjektive, objektive og hybridsjangre

	Subjektive sjangre	Objektive sjangre	Hybrid
Generisk	162	13	8
Kjønnsoverskridende	64	25	102
Anonymiserende	22	2	4
Ukjent kjønn	19	2	2

Generisk *hen* figurerer altså oftest i subjektive sjangre, og har enkelte forekomster i objektive og hybridsjangre i tillegg. Kjønnsoverskridende *hen* har en jevnere fordeling over hvilke sjangre det opptrer i, men er oftest i hybridsjangre (hovedvekten av disse er i portrettintervjuer), dernest subjektive sjangre. Det er også forventet at objektive sjangre har en viss andel forekomster med kjønnsoverskridende funksjon, ettersom nyhetstekster ofte presenterer *hen* som metaforekomst, for deretter å etterfølges av setningskonstruksjoner som illustrerer *hens* bruksområder (som kategoriseres som pronominal bruk). Anonymiserende funksjon og ukjent kjønn figurerer oftest i subjektive sjangre, med få forekomster i objektive og hybridsjangre.

5 Diskusjon

I det foregående har jeg presentert funnene fra min undersøkelse. *Hen* oppfører seg på mange måter som et vanlig pronomen i tredje person når det gjelder referensiell funksjon, og skiller seg ikke veldig fra de tradisjonelle kjønnspronomenene når det gjelder bruk. Likevel har *hen* en viss annen pragmatikk, i det at det kan både henvise til kjente og ukjente, spesifikke og ikke-spesifikke individer i både entall og flertall, i tillegg til at det både kan markere sexus (kjønnsoverskridende) og tilfeller hvor sexus ikke behøver å markeres (de resterende funksjonene). *Hen* har stort sett de samme syntaktiske funksjonene og egenskapene som vanlige pronomen, men brukes sjelden som subjektspronomen i forfelt, til forskjell fra andre pronomener, og står ofte som foranstilt possessiv. Sammenlignet med svensk er det lavere frekvens i norsk, men også lavere andel metaforekomster. Det er stor forskjell i andel forekomster blant avisene og i teksttypen de er del av, med hovedvekt av pronomineell bruk i subjektive sjangre som kronikker, leserinnlegg, etc. For avisutvalget er det flest forekomster i Klassekampen, Morgenbladet og Aftenposten og færrest forekomster i Fædrelandsvennen, Dagens Næringsliv og Nordlys.

I det følgende skal jeg først sammenfatte hvordan bruken av *hen* har forandret seg over tid. Deretter diskuterer jeg etableringen av *hen* i lys av aspektene i avsnitt 2.3, samt indre og eksterne faktorer som kan øke eller bremse utviklingen til *hen*. Avslutningsvis diskuterer jeg hvilke språkpolitiske aspekter, presentert i avsnitt 2.4 og 2.5, som er aktuelle for pronomenet.

5.1 Endring over tid

Bruken av *hen* har siden 2013 gjennomgått visse endringer. Den mest synlige endringen gjelder pronomenets frekvens. I 2013 ble det registrert 41 forekomster (jamført med 303,200 treff på *han* og 126,100 treff på *hun*), etterfulgt av 154 for 2014 (jamført med 246,000 treff på *han* og 104,000 på *hun*), 172 for 2015 (jamført med 279,000 treff på *han* og 117,000 treff på *hun*), 188 for 2016 (jamført med 234,000 treff på *han* og 111,000 treff på *hun*) og 193 for 2017 (jamført med 272,000 treff på *han* og 118,200 treff på *hun*). *Hens* relative antall sammenlignet med *han* og *hun* går dermed ned fra et forhold på henholdsvis 7390:1 og 3075:1 i 2013 til 1409:1 og 612:1 i 2017 (tab. 4.1 i kap. 4). Om man kun ser på antall pronomineelle forekomster og ekskluderer de usikre forekomstene finner man syv forekomster i 2013, 95 forekomster i 2014, 82 forekomster i 2015, 136 forekomster i 2016 og 110

forekomster i 2017. Basert på antall ord som finnes i alle avisene i utvalget over fem år, tilsvarer ikke dette en særlig høy treffandel for antall forekomster per million ord. Likevel indikerer funnene at *hen* ikke er et ikke-eksisterende fenomen, og basert på datamaterialet viser ikke pronomenet særlige tegn på å minske.⁴⁴ I tillegg kan man spore en utvikling for avisutvalget hvor *hen* opptrer.

Det første som bør påpekes er utviklingen til frekvensen for meta-*hen*. Man kunne kanskje forventet, ettersom de andre funksjonene opplever en generell økning og pronominal bruk av *hen* altså har økt siden 2013, at metaforekomstene ville oppleve en nedgang i antall forekomster. Som figur 4.2 og tabell 4.2 i avsnitt 4.1 og 4.2 illustrerer, viser ikke meta-*hen* tydelige tegn til nedgang, men varierer stort fra år til år. 2013 var året med størst prosentandel metaforekomster (31 av 41 forekomster det året, som tilsvarer 75 %), som er forventet ettersom mange først fikk vite om pronomenet på denne tiden, kanskje særlig i forbindelse med utgivelsen av barneboka *Kivi & Monsterhund* i 2012 og oppmerksomheten dette fikk i Sverige, og den påfølgende oppmerksomheten i Norge. Meta-*hen* økte i 2014 til 55 forekomster, men gikk samtidig ned prosentmessig fra 75% til 35 %. Det virker dermed som at pronomenet ble tatt i bruk kort tid etter at det ble omtalt i avisene. I 2015 var det flest metaforekomster i antall (85 forekomster), med en prosentandel på ca. 50 % av antallet forekomster det året. I 2016 ser man en nedgang i meta-*hen* til 40 forekomster (ca. 20 % av forekomstene det året), etterfulgt av en økning for 2017 til 80 forekomster (ca. 60 % av forekomstene det året). Som nevnt i avsnitt 4.1, henger antakeligvis utviklingen til meta-*hen* sammen med pronomenets figurering i nyhetsbildet, med innføringen av pronomenet i Svenska Akademiens Ordlista i 2015 og Stortingets behandling av pronomenet i 2017 som medvirkende faktorer på antall metaforekomster. Som jeg vil ta for meg i neste avsnitt, viser antall metaforekomster at *hen* i stor grad behandles som et leksikalsk element – et kjennetegn som pronomenet sannsynligvis må «miste» for at det skal kunne bli mer etablert som pronomen i norsk. Meta-*hen* oppfører seg som et leksikalsk element, og har dermed stor frihet når det gjelder syntaktisk funksjon (men er gjerne objekt eller direkte objekt) og plassering. I tillegg finner man meta-*hen* ofte som del i sammensetning, for eksempel «*Henfuglar*» (Klassekampen 2017) eller som metapronomen, som i «*Og det er ikke til å unngå at jeg skvetter til hver gang jeg ser at hen blir brukt helt uironisk.*» (Klassekampen 2013).

⁴⁴ Selv om 2017 viser en nedgang i pronominal bruk sammenlignet med 2016, viser de tidligere årene at variasjonen mellom hvert år kan være stor. En synlig tendens avhenger i denne sammenheng av at økningen eller nedgangen er jevn, noe datamaterialet ikke gir grunnlag for.

For den generiske referansefunksjonen peker tendensen på en nesten eksponentiell økning, og består av 183 forekomster fordelt på 140 av 352 artikler.⁴⁵ Generisk *hen* har fire forekomster (tilsvarer 10 % av forekomstene det året) i tre artikler i 2013, 22 forekomster (14% av forekomstene det året) i 16 artikler i 2014, 33 forekomster (19 % av forekomstene det året) i 27 artikler i 2015, 64 forekomster (34 % av forekomstene det året) i 43 artikler i 2016 og 60 forekomster (31 % av forekomstene det året) i 51 artikler i 2017. Den høye prosentandelen for generisk funksjon er altså til tross for Språkrådets (2016) anbefaling om at etablerte alternativ bør velges i generell omtale av mennesker. Det virker dermed som at den generiske funksjonen er en anvendbar funksjon for språkbrukerne i datamaterialet.

Den kjønnsoverskridende funksjonen er den som det finnes flest antall av for de pronomielle forekomstene, med 192 forekomster. Denne funksjonen varierer stort i antall avhengig av hvilket år man undersøker. Kjønnsoverskridende *hen* har i 2013 tre forekomster (ca. 7 % av forekomstene det året) i tre artikler, etterfulgt av 70 forekomster (45 % av forekomstene det året) seks artikler i 2014, 40 forekomster (23 % av forekomstene det året) i 17 artikler i 2015, 60 forekomster (32 % av forekomstene det året) i 17 artikler i 2016, og 19 forekomster (ca. 10 % av forekomstene det året) i 18 artikler i 2017, og opplever dermed både kraftig økning og nedgang fra år til år. Selv om kjønnsoverskridende *hen* altså har flest forekomster, figurerer den i relativt få artikler (sammenlignet med f.eks. generisk *hen*). Totalt er denne funksjonen til stede i 56 av 352 artikler i datamaterialet. Som tidligere nevnt finner man to artikler hvor det er særdeles mange kjønnsoverskridende *hen* (33 og 62 forekomster), og begge er lengre portrettintervjuer. Disse to artiklene påvirker kraftig frekvensen for denne funksjonen, og ekskludert disse to er tallene for 2013–2017 som følger: tre forekomster i tre artikler for 2013, åtte forekomster i fem artikler i 2014, 40 forekomster i 17 artikler i 2015, 27 forekomster i 16 artikler i 2016 og 19 forekomster i 18 artikler i 2017. Det er altså variasjon i antall forekomster, men det ser ut til at bruken av kjønnsoverskridende *hen* etter 2014 er ganske stabil, med en viss nedgang i antall forekomster og en viss oppgang i antall artikler som funksjonen figurerer i.

Anonymiserende og ukjent kjønn-funksjon har få forekomster i datamaterialet, men de øker fra 2013 til 2017. Disse to funksjonene har totalt 51 forekomster, som tilsvarende knapt 7 % av det totale antallet forekomster. I tillegg har disse funksjonene en viss spredning i datamaterialet og figurerer i 31 artikler. Anonymiserende *hen* har null forekomster i 2013, tre forekomster i én artikkel i 2014, fem forekomster i tre artikler i 2015, seks forekomster i fem

⁴⁵ Generisk *hen* synker med fire forekomster fra 2016 til 2017, men øker i antall artikler det står i.

artikler i 2016 og 14 forekomster i åtte artikler i 2017. Ukjent kjønn-funksjonen har null forekomster i 2013 og 2014, fire forekomster i tre artikler i både 2015 og 2016, og 15 forekomster i åtte artikler i 2017.

Når det kommer til syntaktiske egenskaper, viser *hen* også tegn til endring. Pronomenet er hovedsakelig subjekt der det brukes pronominalt, og totalt er 389 forekomster subjekt eller del av subjekt i setningen det står i.⁴⁶ Antall subjektsforekomster varierer stort fra år til år, men øker totalt sett. Objektsforekomstene viser ikke like sterk økning som subjektsfunksjonen. *Hen* er sjelden plassert setningsinitialt, men dette varierer mellom årstallene. I 2013 er én forekomst plassert i forfelt, og øker i 2014 til 26. Antall forekomster plassert setningsinitialt sank til 8 forekomster setningsinitialt i 2015, for deretter å stige til 27 forekomster i 2016. I 2017 var 11 forekomster i forfelt. Det bør nevnes at disse tallene er sterkt preget av de to artiklene med 30 og 60 forekomster i henholdsvis 2014 og 2016. Om disse to artiklene ekskluderes er antall forekomster plassert setningsinitialt for 2013 til og med 2017 slik: én forekomst i 2013, 10 forekomster i 2014, åtte forekomster i 2015, 15 forekomster i 2016 og 11 forekomster i 2017.

Når det gjelder metadataene, er den synligste endringen knyttet til avisene i utvalget. I 2013 finner man 41 forekomster av *hen* (jf. tab. 4.4 og 4.5 i avsnitt 4.6.1). 27 av disse var i Klassekampen, 12 var i Aftenposten og én forekomst var i både Dagens Næringsliv og Dagbladet. I 2014 opptrådte *hen* syv aviser, i 2015 10 aviser, i 2016 ni aviser, og i 2017 opptrådte *hen* i alle 12 avisene i datautvalget. Over tid øker dermed antall aviser hvor *hen* opptrer.

5.2 Etableringen av *hen*

Som kapittel 5 har vist, har altså flere tatt i bruk pronomenet *hen* i årene etter 2012. Pronomenet brukes i stor grad som et vanlig pronomen, men har den særegne egenskap at den ikke er etablert på samme måte som andre pronomen. I tillegg viser *hen* stor frihet for hvilke antesedenter pronomenet kan vise til.

Innovasjonsfasen i *hens* tilfelle betegner første gang *hen* har blitt brukt (pronominalt) i norsk. Det er vanskelig å peke ut en «første bevegelse» for pronomenet i det norske språket, men det er sannsynlig at dette har kommet i etterkant av medieoppmerksomheten i 2012–

⁴⁶ Inkludert subjektspossessiver.

2013.⁴⁷ Og allerede i innovasjonsfasen skiller *hen* seg ut ved at det ikke er én enkelt person eller gruppe som er ansvarlig for innovasjonen, men heller at språkbrukere har fått nyss om *hen* via én eller flere informasjonsinstanser, og enkelte av disse språkbrukerne har etter hvert begynt å bruke *hen* som et fullverdig pronomen.⁴⁸ Innovasjonsfasen har et generelt problem i etymologiske (og grammatikalisering-) spørsmål. Som både Sandøy og Nesse (2016: 44) og McMahan (1994: 225) skriver, er problemet i stor del at kilden til endringen det er snakk om har en uklar opprinnelse – og man vet ikke hva som har motivert denne endringen. Likevel er ikke opprinnelsen til *hen* like uklar som opprinnelsen til mange andre ord, og særlig pronomen. Der hvor det kan være vanskelig å peke ut en første bevegelse for *hen* i norsk, er det lettere å identifisere de påvirkningskilder som har aktualisert pronomenet for den gjengse språkbruker.

Om man betrakter at det norske *hen* er inspirert av det svenske, er det rimelig å anse pronomenet som kun et lånord, spredt via (digitaliserte) nyhetsmedia i Sverige til Norge (jf. Gao 2006 og Daniel 2011).⁴⁹ Sosiolingvistisk forskning anser leksikalske lån(ord) som en av de større prosessene involvert i språkkontakt (Sankoff 2013: 506). Noe av det spesielle med *hen* er at det prinsipielt ikke er lån av et leksikalsk element, men et funksjonsord. Lånord er vanligvis innholdsord, som substantiv, som ofte opptas motivert av mangel på et ord for et objekt eller konsept i språket som opptar lånordet (Bybee 2015: 192).⁵⁰ Som nevnt i avsnitt 2.3, er funksjonsord som preposisjoner og pronomener sjelden objekter for lån (Weinreich 1968; Poplack et al. 1988). Dette er ikke særlig overraskende, ettersom funksjonsord i et språkssystem er stabile, integrerte og tilpasset sitt system, men det kan samtidig dels hinte om hvorfor *hen* fremviser egenskaper til både et fullverdig pronomen og et leksikalsk element. *Hen* har i overføringen fra svensk til norsk blitt ansett som et leksikalsk element med et innhold som skiller seg ut – på en måte er det leksikalske innholdet dermed mer synlig enn de potensielle funksjonelle kvalitetene, fram til *hen* har blitt tatt i bruk pronominalt (og fortsatt har det en høy grad av markerthet, men det er vanskelig å si om dette er sterkere eller svakere

⁴⁷ Det er også sannsynlig at det har blitt brukt tidligere, om man betrakter at *hen* nevnes i Vikør og Omdal 1996.

⁴⁸ Det er sannsynlig at det første pronominnelle tilfellet av bruk av *hen* ikke nødvendigvis har vært «fullstendig» pronominalt: i datamaterialet finnes det eksempler av metaforekomster sammen med pronominnell bruk – brukt som illustrasjon på *hens* bruksmåter.

⁴⁹ Om man igjen betrakter at det svenske *hen* er inspirert av det finske *hän*, er det også rimelig å anse det svenske pronomenet som et lånord.

⁵⁰ Men et fremmed ord kan også lånes til språket selv om det allerede eksisterer et «hjemlig» ord for objektet eller fenomenet som beskrives (Bybee 2015: 192).

for 2017 enn 2013).⁵¹ *Hen* har det særpreg at det ikke har en opprinnelse knyttet til én person eller gruppe (selv om det kanskje assosieres med enkelte grupper); der hvor innovasjonsfasen for *hen* i norsk kan betegne første pronomielle bruk, kan det også betegne når avisene som en kollektiv sfære har gjort språkbrukere bevisste på pronomenet, som deretter innleder overføringsfasen.

Overføringsfasen markerer spredningen av *hen*. Som resultatkapitlet viser, er syv av 41 forekomster i 2013 pronomielle (jf. tab. 4.2). Dette øker i 2014 til 95 av 154. Selv om dette påvirkes av enkelte artikler som har flere forekomster enn andre, er tendensen i de videre årene likevel at pronominell bruk av *hen* ikke viser tegn til nedgang, men at frekvensen er variabel og viser en økning alt i alt (2013–2017). I tillegg viser enkelte funksjoner en økning i bruk, og andelen forekomster har gått opp hvert år siden 2013. Det har altså tatt svært kort tid etter at *hen* først kom i søkelyset før det ble godtatt av enkelte språkbrukere og tatt i bruk. Spørsmålet er i hvilken grad økningen er representativ for de framtidige årene. Det er vanskelig å spore en utvikling for frekvensen av de pronomielle forekomstene som minner om en S-kurve (i motsetning til det totale antallet, som i større grad minner om en S-kurve, jf. fig. 4.1 i kap. 4), men i betraktning av Blythe og Croft (2012), hvor varieteter som «kjempet mot hverandre» var i fokus, er det verdt å anskue hvilke alternative former for *hen* som finnes. Det er ikke slik at *hen* konkurrerer med pronomenene *han* eller *hun*; om *hen* konkurrerer med et grammatisk element må det i så fall være andre forslag til et kjønnsløst pronomen (for eksempel *hin*), eller alternativ som *han/hun*, *den*, *vedkommende* eller lignende.⁵² Om *hens* frekvens vil få en S-lignende kurve er avhengig av hvordan språkbrukerne evaluerer pronomenet, og antakelig vil det ta tid før pronomenet har kommet til det stadiet hvor evalueringen ikke behøver å ta hensyn til de sosiale konnotasjonene som er knyttet til pronomenet. Likevel kan interaksjonsfrekvensen (jf. Labov 2001) også bidra til spredning – dette avhenger dog av at språkbrukere fortsetter å møte pronomenet framover. Sannsynligvis er *hen* fortsatt tilknyttet et mikronivå (og kanskje for visse grupper et mesonivå, jf. Sandøy og Nesse 2016), og om *hen* fortsetter å øke i avisene kan denne interaksjonsfrekvensen bidra en økt spredning generelt i språksamfunnet.

⁵¹ Uten videre drøfting kan dette sannsynligvis også være tilfelle for det svenske *hen*, ettersom det fortsatt ikke er ordentlig etablert i Sverige heller.

⁵² I utgangspunktet konkurrerer ikke *hen* med ubestemt pronomen *man* eller *en*, men hittil har vi sett at *man* finnes som anaforisk pronomen sammen med *hen* – antakeligvis kan dette kanskje ved generisk referansefunksjon.

5.3 Indre dra- og brems-faktorer

Fra et språkendringsperspektiv er det mulig å peke ut flere indre faktorer som både kan øke og bremse spredningen av *hen* (jf. avsnitt 2.3). Enkelte av disse faktorene gjelder i større grad for endring på et generelt grunnlag, andre er mer spesifikke for *hens* tilfelle. Det vil i enkelte deler være nødvendig med en viss grad av generalisering.

For språkinterne årsaker er det naturlig å først ta for seg kasus. Pronomensystemet er den eneste gruppen av ord der alle former av moderne norsk har holdt på rester av kasusbøyning (Torp og Vikør 2014: 95). Ettersom *hen* har lik form i både nominativ og akkusativ, skiller det seg dermed fra de fleste andre pronomener. Likevel er kasusskille vanligere i første og andre person enn i tredje person (2014: 95.). I tillegg er skillet mellom subjekts- og objektsform ikke like tydelig i dag som tidligere, spesielt for *han* og *ham* (som vi så i avsnitt 4.3.2). Det er mulig å anse kasusdistinksjon som en prinsipiell hindring for *hen*, men essensielt hadde det vært en større hindring om kasusskille var mer etablert enn det faktisk er. I tillegg er det sannsynlig at det hadde vært vanskeligere å etablere et nytt ord om språkbrukerne måtte ta hensyn til ulike kasusformer for ordet.

Som vist i avsnitt 4.2.1, er det ikke alltid samsvar mellom grammatisk genus og naturlig kjønn, og pronomener retter seg ofte i slike tilfeller etter naturlig kjønn (Faarlund et al. 1997: 327). Som nevnt tidligere har det norske pronomensystemet ingen personlige pronomener som mangler genus. Det kan her være relevant å betrakte kongruenshierarkiet (*agreement hierarchy* – Corbett 1979; 1991). Dette hierarkiet kan beskrives slik:

Attributt < predikativ < relativpronomen < personlig pronomen (Corbett 1979: 204)

Leddene i kjeden markerer sannsynligheten for at elementet har *semantisk kongruens*, altså kongruens basert på ordets betydning, eller *syntaktisk kongruens*, som er kongruens basert på fonologiske og morfologiske regler (1979: 204). Jo lenger til høyre et element er, jo større sannsynlighet er det for at det har semantisk kongruens; jo lenger til venstre elementet er, desto større er sannsynligheten for syntaktisk kongruens (1979: 204). Ifølge Corbett har et personlig pronomen dermed større sannsynlighet for å ha et annet genus enn substantivets syntaktiske genus skulle tilsi, enn for eksempel et ord som står attributivt til substantivet (Vagstein 2009: 32). Det er dermed ikke overraskende at *hen* kan referere til substantivfraser i både maskulinum, femininum og nøytrum, ettersom det er hos personlige pronomener slik semantisk kongruens har størst mulighet å forekomme – det kan faktisk sies å være en forutsetning for at *hen* skal kunne få innpass i språket. I tillegg har ikke *hen* genus på samme måte som *han* og *hun*, ettersom det bare er animat.

Ved en eventuell innføring i norsk er det ingen etablerte normer for hvordan *hen* skal brukes. På samme måte som for kasusdistinksjon kan dette regnes som en prinsipiell hindring for *hen*. Språkssystemet har ingen forutsetninger for å inkludere et nytt element på funksjonsnivå. Som vi har sett hittil, oppfører *hen* seg stort sett som et vanlig pronomen, nærmest som en form for emulering av et pronomens generelle egenskaper (jf. referensiell funksjon, frekvens av subjekts- og objektsforekomster og posisjon i leddsetninger). Hadde *hen* hatt større forskjeller i bruk fra andre pronomener, er det usannsynlig at språkssystemet ville ha godtatt pronomenet lenge nok til at det kunne blitt inkorporert i systemet. Det virker som at *hen* sin «styrke» i denne sammenheng er nettopp hvor likt det brukes som andre pronomener – det har på sett og vis tatt i bruk eksisterende normer for pronomener som gjør at språkssystemet lettere kan godta det. Det virker også som at *hen* får bøyning etter analogi med *han*: *han* – *han* – *hans*, *hen* – *hen* – *hens*.

Som antall metaforekomster og debatten rundt pronomenet antyder, har *hen* et innhold som skiller seg ut, sammenlignet med andre pronomener. Markerthet innebærer at et ord eller en form skiller seg ut fra andre former (Matthews 2007; Andersen 2001). Der hvor for eksempel *trivsel* kan sies å være relativt umarkert, er antonymet *vantrivsel* markert. *Hen* tar i likhet med pronomener som *han* og *hun* liten plass, men disse pronomenenene skiller seg ikke ut, til forskjell fra *hen*. Dette kan kanskje forklare hvorfor *hen* sjelden er plassert setningsinitialt (jf. 4.3). På en måte er det kanskje uvant å plassere et nytt og markert pronomen i forfeltet, der hvor det ellers er et pronomen som ikke stikker seg ut. Ved å syntagmatisk plassere *hen* i midtfeltet og referere til noen som nevnes setningsinitialt begrenser man kanskje det umiddelbare inntrykket *hen* gir, som en måte å dempe *hens* markerthet.

Prinsippet om klarhet (Keller 1994; Haspelmath 1999) sier at en språkbruker vil benytte seg av strategier for å gjøre seg forstått. *Hen* har den «ulempe» at det er nytt og lavfrekvent i språklandskapet. En sender kan ikke ta for gitt at en mottaker eller leser av teksten vil være inneforstått med hva eller hvem som *hen* refererer til i teksten. Prinsippet om klarhet tilsier at ukjente former vil benyttes mindre enn kjente, ettersom det øker sjansen for å gjøre seg forstått. Dette prinsippet taler også for at pronomen velges i omtale av mennesker, ettersom det er lettere for både sender og mottaker å bruke kortere former, enn for eksempel å kun bruke substantivfrasen som passer for antesedenten eller lengre og omskrevne former som *vedkommende* eller liknende. *Hen* er såpass nytt og kanskje fremmed for mange, at en sender ikke kan garantere at budskapet blir oppfattet i tråd med senders intensjon. Risikoen ved en eventuell misoppfatning kan kort sagt være nok til at *hen* ikke blir benyttet.

Knyttet til klarhet er informasjonsstruktur, som også kan forklare hvorfor *hen* er sjelden plassert setningsinitialt. I tråd med tradisjonell informasjonsstruktur er det typisk at det som er introdusert eller kjent kommer først i setningen, for deretter å følges av ny informasjon (Sveen 2005: 374-375). En språkbruker kan kvie seg for å benytte seg av et pronomen som på sett og vis har et innhold som kan være vanskelig å tydelig definere. Der hvor for eksempel *han* eller *hun* brukes om en introdusert, kjent eller åpenbar person eller størrelse, er det kanskje ikke like lett å bruke *hen* av hensyn til leseren. Ettersom *hen* har flere potensielle funksjoner og er såpass nytt i språklandskapet, kan sender mistenke at *hen* kan misoppfattes. Dette har vi sett for forekomster med usikker funksjon, hvor det kan være tvil om *hen* for eksempel har anonymiserende funksjon eller om det markerer ukjent kjønn. Risikoen for at budskapet misoppfattes bidrar dermed til behovet for at personen(e) kommer først i setningen, for deretter å etterfølges av *hen* med anaforisk referanse i midtfeltet.

5.4 Ytre dra- og brems-faktorer

Som nevnt i innledningen er noe av det spesielle med *hen* er at vi nok vet mer om de eksterne årsakene som har fremmet pronomenet, enn faktisk bruk (som denne oppgaven har forsøkt å balansere). Det er mulig å identifisere flere ytre faktorer som både kan bidra og bremse *hens* utvikling.

I betraktning av ekstravaganseprinsippet (jf. 2.3), er det sannsynlig at dette kan anses som en faktor som påvirker bruken av pronomenet. Ifølge Haspelmath (1999) har språkbrukere i varierende grad et behov for å kommunisere på en måte som gjør at de skiller seg ut. Ettersom *hen* er nytt og uvanlig, vil bruk av *hen* kunne signalisere et behov eller ønske om å gjøre seg merkbar i den språklige kommunikasjonskonteksten. Haspelmath (1999) snakker hovedsakelig om ekstravaganse i tale, men i tråd med markerhetsprinsippet ovenfor har ekstravaganseprinsippet fortsatt anvendbarhet for tekst. Dette har mye til felles med markerhetsprinsippet ovenfor, men effekten kan nok i større grad sies å være rettet mot det utenomspråklige, ettersom det bidrar til å øke oppmerksomheten man får i den sosiale konteksten (men også den språklige, slik at det kan både oppfattes som en intern og ekstern årsak). Bruk av *hen* kan på denne måten være et signal som gir forfatter en økt oppsikt.

Prestisje- og motprestisjeprinsippet kan også være en påvirkning for bruken av *hen*. Pronomenet kan i stor grad sies å være tilknyttet ulike grupper, men i datamaterialet er det i hovedsak feministisk og LHBT-tematikk som aktualiserer *hen*. Dette kan bidra til *hen*

oppfattes som et pronomen tilknyttet grupper hvor kjønn er en viktig kampsak, eller for de med en ikke-binær kjønnsidentitet. Bruken av pronomenet kan på denne måten være en markør for hvilken ideologisk eller sosiopolitisk gruppe man selv tilhører, vil identifisere seg med eller har sympati for. Dette kan kanskje kalles motprestisje, ettersom det essensielt fungerer som en reaksjon overfor storsamfunnet. For kjønnsoverskridende *hen* viser pronomenet i disse tilfeller til individer som ikke kjenner seg igjen i de tradisjonelle kjønnskategoriene (eller hypotetiske individer som blir betegnet som kjønnsoverskridende), som må kunne sies å være en liten gruppe sammenlignet med befolkningen ellers. Det er vanskelig å finne statistikk på hvor mange mennesker i Norge som har en uklar eller varierende kjønnsidentitet, men Arbeidsmiljøsenderet hevdet i 2015 at det er 25 000 transpersoner i Norge (Arbeidsmiljøsenderet 2015). Dette tallet inkluderer ikke de som har en uklar kjønnsidentitet, men som ikke anser seg selv som trans – det er dermed usikkert å estimere hvor mange personer som vil bruke *hen* om seg selv. *Hen* har blitt snakket mye om i media, og søkelys på framtrede personer som er tilknyttet LHBT-kretser har økt oppmerksomheten rundt pronomenet. Likevel viser det høye antallet forekomster med kjønnsoverskridende funksjon sammen med det lave antallet artikler at tematisering rundt kjønnsidentitet ikke er veldig spredt og at kjønnsoverskridende funksjon ikke er veldig aktuelt å bruke for mange, men heller at det er veldig aktuelt for noen få.

5.5 Øvrige kommentarer til *hen* og frekvens

Er det mulig basert på dette datamaterialet å spå hvordan framtiden til *hen* ser ut? Jeg mener dette er særlig avhengig av frekvens, i tråd med Blythe og Croft (2012) og Bybee og Thompson (1997). Fra et bruksbasert perspektiv identifiserer Bybee og Thompson (1997) to mulige effekter som følge av frekvens: en konserveringseffekt og en reduseringseffekt.⁵³ En økning eller høy frekvens kan dermed ha to motstående resultater, nemlig en frambringning av endring, slik for eksempel *han* og *hun* kan erodere i tale (f.eks. i setninga *Jeg veit ikke hvor 'a(n) skal*), eller en motstand mot endring, slik pronomener bevarer kasusdistinksjon, i motsetning til substantiv, og bevaring av posisjonelle kvaliteter (jf. 4.3 viser *hen* de samme posisjonelle egenskapene i leddsetninger som andre pronomen, men står ofte foranstilt

⁵³ Bybee og Thompson (1997: 378) identifiserer også en tredje effekt (*type frequency*), som går ut på hvor mange leksikalske elementer som passer inn i ett mønster eller én konstruksjon.

possessiv og en lav andel subjektsforekomster er plassert setningsinitialt). I utvidelse av dette kan formen til *hen*, om frekvensen fortsetter å stige slik den gjør i datamaterialet, forankre seg i den formen som er foreslått. Det virker usannsynlig *hen* vil erodere med det første, ettersom det for øyeblikket er relativt markert, samt at det har en lav frekvens sammenlignet med andre pronomener (jf. *han* og *hun* i tab. 4.1 i kapittel 4), og ord med lav frekvens endrer seg saktere enn ord med høy frekvens (Bybee og Thompson 1997: 379).

Der hvor frekvens kan bevare formen til *hen*, kan det også redusere det semantiske innholdet, som kalles desemantisering eller semantisk bleking, som også ansett som en årsak til grammatikalisering (jf. avsnitt 2.4).⁵⁴ Ved desemantisering svekkes eller endres det semantiske innholdet i ordet, slik at det får en mer allmenn betydning (Hopper og Traugott 2003: 94). For eksempel verbet *vil* i setningene *Jeg vil ha is til dessert* og *Flyet vil lande klokken 16* uttrykker *vil* i den første setningen *ønske*, men det kan også uttrykke intensjon eller framtid, som er spesielt tydelig i den andre setningen. Det semantiske innholdet har dermed endret meningsinnhold. Alle pronomener i norsk har et semantisk innhold (kanskje med unntak av formelt subjekt *det* i visse sammenhenger), men *hen* skiller seg ut ved å være kraftig markert. Ettersom *hen* kan kalles et polarisert ord (jf. Sjöström et al. 2012), virker det å være avhengig av tap av konnotasjonene det er tilknyttet for å ha større mulighet til å spre seg i språksamfunnet. I utvidelsen av dette er spørsmålet for *hen* hvordan pronomens «markerte» form for innhold eller assosiasjon oppfattes av språkbrukerne. Siden den kjønnsoverskridende funksjonen kanskje har fått mest oppmerksomhet i media, kan dette bidra til at *hen* hovedsakelig oppfattes som et pronomen for de som ikke kjenner seg igjen i tradisjonelle kjønns kategorier, på bekostning av de andre funksjonene. Likevel viser den generiske funksjonen en sterkere økning og spredning enn den kjønnsoverskridende.

Det er kanskje mulig å se for seg to mulige måter desemantisering kan påvirke bruken av *hen* (scenario 1), og vice versa to mulige måter frekvens kan påvirke desemantisering (scenario 2). Den første måten i scenario 1 forutsetter en utvidet forståelse av desemantisering, som går ut på en svekkelse av de sosiale assosiasjonene og konnotasjonene som er tillagt *hen* (*non-denotational meaning* – Bybee 2015). Dette forutsetter at debatten rundt *hen* og polariseringen rundt bruk av pronomenet svekkes i årene framover, slik at bruken ikke lenger påvirkes av sosiale signaler *hen* avgir. Den andre måten er en svekkelse eller utvidelse av funksjonsmåtene for *hen*, for eksempel at én eller flere av funksjonene går ut av bruk, og en annen øker. Når ord brukes forskjellig av mennesker med ulik sosial

⁵⁴ Det er en viss diskusjon hvorvidt semantisk bleking medfører økt frekvens, eller om økt frekvens medfører semantisk bleking – karikert sagt en «høna eller egget»-situasjon.

bakgrunn, alder eller kjønn blir visse ord assosiert med ulike grupper (Bybee 2015: 201). Det er dermed mulig at høy andel bruk av *hen* i visse kontekster, for eksempel høy andel generisk funksjon i subjektive sjangre går på bekostning av andre funksjoner som *hen* har. De to måtene er altså svært like, men hvorvidt én i større grad medfører tap av én eller flere funksjonelle kvaliteter ved ordet, mens den andre i større grad medfører tap av de sosiale assosiasjonene rundt. Disse to måtene kan kalles endring på denotasjons- eller konnotasjonsnivå. Det er sannsynlig at desemantisering (enten på denotasjons- eller konnotasjonsnivå) vil påvirke tilgjengeligheten for *hen*, og dermed øke eller minske frekvensen, men det er på dette tidspunkt umulig å vite i hvilken grad og hvilken som har den største effekten – likevel viser ikke datamaterialet tendenser til at noen funksjoner går ut av bruk, slik at endring på konnotasjonsnivå foreløpig virker mer sannsynlig enn på denotasjonsnivå.⁵⁵ Begge måtene forutsetter at *hen* ikke går ut av bruk før desemantisering (i sin utvidede definisjon) har skjedd. Frekvens har på samme måte, men i motsatt rekkefølge, mulighet til å påvirke desemantiseringen (scenario 2). En økning i frekvens kan medføre tap eller endring av det semantiske innholdet, både for selve ordet (at en eller flere funksjoner går ut eller endres) eller assosiasjonene rundt ordet, eller begge. Ved fall i frekvens kan det antas at dette vil forsterke det semantiske innholdet på enten denotasjons- eller konnotasjonsnivå (Bybee 2015). Scenario 1 antar at desemantisering påvirker frekvensen for *hen*, scenario 2 antar at frekvensen har en effekt på det semantiske innholdet. Det er kanskje vel spekulativt å ta i omsyn frekvens for *hen* ettersom det er såpass lavfrekvent, men det er ment som en illustrasjon på hvordan frekvens og innhold (om man vil kalle det semantisk, leksikalsk eller markerthet) kan ha en gjensidig påvirkning på hverandre.

5.6 Språknormering for *hen*?

Vi har hittil sett at mekanismer som er til stede i språkendringsprosesser også er synlige for *hen*. Det kan se ut til at *hen* oppfyller et behov hos språkbrukerne som de tidligere ikke har hatt på samme måte. Både indre og ytre årsaker påvirker bruken av *hen*, men de ytre årsakene, deriblant prestisje og/eller motprestisje og ekstravaganse kan dels forklare hvorfor *hen* har fått et visst fotfeste i norskspråket, samt kan ekspressivitet, de sosiale signalene som er tilknyttet *hen* og indre årsaker være en potensiell hindring for bruken. Det er likevel ikke garantert det er en motsetning mellom de ytre og indre kreftene, og både indre og ytre krefter

⁵⁵ En bør likevel yte varsomhet med å trekke konklusjoner basert på et datamateriale for fem år.

kan fungere som dra- eller brems-faktorer. I tråd med forskningsspørsmålene presentert i avsnitt 1.4 og kapittel 3, er det derfor nødvendig å drøfte om bruken av *hen* er påvirket av prinsippene for språknormering presentert i avsnitt 2.4.

Om man betrakter språkpolitikk som et overordnet begrep (jf. Sandøy og Vikør 1977) vil det være tydelig at *hen* er et tilfelle av nettopp dette, ettersom det er et forsøk på å påvirke språksituasjonen eller språkbruken i Norge. Selv om *hen* kan kalles et tilfelle av språkpolitikk, sier dette kanskje ikke mye om hvordan de normerende faktorene rundt pronomenet virker på ulike måter. Jeg tar derfor for meg *hen* på to nivåer, med norske og svenske Språkrådet som et overordnet nivå og avisene i datamaterialet som et underordnet nivå.

5.6.1 De norske og svenske Språkrådene

Språkrådets eventuelle normeringskraft overfor *hen* må sees i lys av anbefalingene de har for pronomenet. For bruk av *hen* i omtale av ikke-spesifiserte mennesker (generisk funksjon) i norsk er rådet fra Språkrådet (2016) «Nja», og de oppfordrer heller å bruke etablerte alternativ for å unngå å markere kjønn. Språkrådet anbefaler på den andre siden å bruke *hen* når det er snakk om mennesker som ikke kjenner seg igjen i de binære *han-* eller *hun-* kategoriene (kjønnsoverskridende funksjon), og at man generelt bør strekke seg for å imøtekomme andre dersom de ønsker å omtales på en spesifikk måte (2016). Språkrådet er avventende med å komme med en anbefaling om *hen* skal innføres i ordbøkene, avhengig av hvilken utvikling pronomenet har i språksamfunnet. Svenska språknämnden (2005: 78) anslo i 2005 at utsiktene for noen av de foreslåtte variantene (blant annet *hen*) «[...] ska kunna etablera sig i det allmänna språkbruket får nog sägas vara minimala». Etter at organet ble slått sammen med Sverigefinska språknämnden og Klarspråksgruppen i Regeringskansliet i 2006 og omdøpt Språkrådet, var anbefalingen i 2013 at det ikke fantes noen språklige hinder for å bruke *hen*, men det kan finnes en risiko for at ordet drar oppmerksomheten vekk fra teksten – og må avgjøres av skribenten, situasjonen og mottakerne om pronomenet bør brukes (svenske Språkrådet 2013: 3). Språkrådet i Sverige anbefaler at man bør respektere bruk av *hen* for mennesker som ønsker å omtales med pronomenet (2013: 3).

Det som stikker seg ut når man betrakter anbefalingene fra det svenske og norske Språkrådet, er forskjellen i antall for de ulike funksjonene. Ettersom det egentlig er kun den kjønnsoverskridende funksjonen som anbefales av det norske Språkrådet, burde man kanskje forventet at den kjønnsoverskridende funksjonen var den som dominerte i datamaterialet.

Som vi så i avsnitt 4.2, har den kjønnsoverskridende funksjonen det høyeste antall av de ulike funksjonene, men har samtidig en relativt lav spredning. Det er den generiske funksjonen, som Språkrådet stiller seg tvilende til, som viser både høyt antall forekomster og stor spredning. Anbefalingene som Språkrådet har kommet med har dermed ikke hatt (særlig) stor effekt for hvordan funksjon språkbrukerne faktisk benytter seg av (men de kan ha hatt en effekt på det totale antallet forekomster).

5.6.2 Avisene

Det mest påfallende med svarene fra avisene (jf. avsnitt 4.5) er at ingen har eksplisitte retningslinjer for pronomenet *hen*. Dette er særlig interessant om man betrakter at intervjuene ble gjennomført med to av de tre avisene med flest forekomster, og de to med færrest. Det er dermed ikke særlig stor forskjell mellom Klassekampen, Aftenposten, Dagens Næringsliv eller Nordlys hva gjelder retningslinjer for *hen*, men likevel er det en stor variasjon i antall forekomster. Avisredaksjonene har til felles at de både mangler retningslinjer for *hen* og at de har interne rettskrivingsprinsipper (noen i varierende grad). Dette samsvarer med Ims (2007), hvor fem av syv avisredaksjoner hadde interne rettskrivingsregler. Der avisene til en viss grad skiller seg fra hverandre er hvor de plasserer seg på en språklig *liberal – moderat – konservativ*-akse. Det var problematisk for informanten i Klassekampen å plassere avisa på denne aksen, men vedkommende opplyste at redaksjonen forholder seg til etablerte normer for norsk språk. Informantene i både Aftenposten og Nordlys plasserte sine aviser på en moderat del av aksen, mens informanten i Dagens Næringsliv kategoriserte avisa som konservativ.

Mangelen på etablerte retningslinjer for *hen* gjør altså at det er vanskelig å finne tydelige tegn på at språknormering har påvirket bruken av pronomenet i de ulike avisene. Det virker heller som at bruken av *hen* er knyttet til den enkelte journalist eller tekstinnsender, og ikke redaksjonene. Som Ims (2007: 192) kom fram til, kan språklige identitetsmarkører fungere kommersielt. Det kan derfor være fristende å anse avisenes politiske ståsted (nåværende eller historisk) som en påvirkende faktor for antall forekomster, både med tanke på journalistene og avisas målgruppe (om man antar at innsendte tekster er fra lesere med samme politisk-ideologiske ståsted som avisa).⁵⁶ Datamaterialet gir dog ikke grunnlag for å

⁵⁶ F.eks. kan Klassekampen kategoriseres som sosialistisk, Morgenbladet som uavhengig og Aftenposten som liberalkonservativ.

bekreftelse eller avvisning av en slik hypotese, og det er problematisk å plassere en teksts opphavsperson på en politisk venstre-høyre-side kun på bakgrunn av avisenes nåværende eller historiske politiske ståsted.

Ims' (2007: 190-192) skriver at aviser endrer språket hvis leserne uttrykker misnøye. Mangelen på interne retningslinjer for *hen* i avisene antyder da at lesere ikke har gitt tilbakemeldinger til avisene der *hen* har blitt brukt – hadde leserne uttrykt misnøye burde man antatt at retningslinjer ville blitt utformet for *hen*.

Det virker dermed som at avisene ikke enda har tatt stilling til bruken av *hen*. Dette kan henge sammen med at pronomenet fortsatt er såpass nytt og lavfrekvent. Som informanten i Klassekampen fortalte, har avisa ikke retningslinjer for *hen* på grunn av at det ikke er i ordboka. I den grad dette gjelder for flere aviser i datamaterialet, kan dermed retningslinjene kun ta utgangspunkt i det som oppfattes som «lovlige» former, eller valg av ulike skrivemåter (bl.a. bruker flere av avisene *a*-endinger som eksempel på interne retningslinjer). Her er det mulig å trekke paralleller til Skyum-Nielsen (1979), når han plasserer ulike aktører på en skala som illustrerer deres ulike påvirkningskraft for normgivning, hvor en vanlig person rangerer minst på skalaen og Dansk Sprognævn (tilsvarende Språkrådet) har størst påvirkningskraft (jf. avsnitt 2.4). Vikør (2007) kommenterer at det er kun Sprognævnet (og terminologigrupper) som fastsetter normene; de andre på listen implementerer kun de eksisterende normene. Vikørs poeng styrkes av denne undersøkelsen, men kun med tanke på avisredaksjonene, ettersom det er de som tar utgangspunkt i allerede fastsatte normer. Journalister (og i utvidelsen av dette forfattere av avistekster), som på Skyum-Nielsens liste plasseres midt på treet over hvor stor påvirkningskraft de har, er de som i denne undersøkelsen har tatt stilling til *hen*. Det er dermed journalistene og tekstforfatterne som har påvirkningskraft over anseelsen av pronomenet. Om dette kan kalles normering, avhenger av hvilken definisjon man bruker. På bakgrunn av definisjonene presentert i avsnitt 2.4.1 kan det likevel være problematisk å kalle påvirkningskraften journalistene har som språknormering, ettersom de ikke har utarbeidet noen eksplisitte normer som tar utgangspunkt i *hen*. Om man derimot tar utgangspunkt i Skyum-Nielsens (1979) liste, er dette likevel ikke synonymt med at de ikke har en normgivningskraft på samfunnet rundt.

Der hvor det er vanskelig å peke på tydelige normeringsprinsipper for *hen* innad i avisene, er språkrøkt mer aktuelt for forfatterne (Vikør 2007). Figur 2.2 i avsnitt 2.4.1 viser at språkrøkt, som er underlagt språkplanlegging, har som formål å sørge for at språket kan oppfylle nye og skiftende behov i språksamfunnet. Uavhengig om det er på en ideologisk

eller pragmatisk bakgrunn, har journalistene/forfatterne foretatt en evaluering av språket og kommet fram til at det er behov for et nytt pronomen, som de deretter har tatt i bruk. Dette har sannsynligvis skjedd i etterkant at *hen* fikk oppmerksomhet i nyhetsbildet. I lys av Omdal og Vikørs (1996: 28-43) prinsipper som motiverer språkplanlegging og språknormering (jf. avsnitt 2.4), er det særlig omveltningssprinsippet, motprestisjeprinsippet, valgfrihetsprinsippet og prinsippet om demokrati og jamnlighet som kan spores i datamaterialet. Førstnevnte tar utgangspunkt i reaksjoner mot det etablerte, særlig med tanke på kjønnsproblematisering i språket og er tilknyttet feministiske «stridssaker» (jf. Milles 2013). Motprestisjeprinsippet går som tidligere nevnt ut på å endre sosiale fordommer, og da gjerne som et ledd i et kulturelt, politisk eller sosialt opprør. LHBT-sfæren har vært særlig opptatt av at *hen* er et inkluderende pronomen for de som er en minoritet i samfunnet, og har på denne måten gjort språkbrukere bevisste på de med en ikke-binær kjønnsidentitets behov for anerkjennelse av deres identitet (som er tilknyttet valgfrihetsprinsippet), og fungerer sammen med demokratiprinsippet om at språket bør ta utgangspunkt i å fremme sosial likhet. Det er også flere prinsipper som kan gjelde for språkbrukernes bruk av *hen* (bl.a. rasjonaliseringsprinsippet og logikkprinsippet), og det er kanskje vanskelig å inndele de ulike påvirkningsfaktorene inn i grupper, ettersom de ofte er tilknyttet hverandre og kan jobbe sammen. En språkbrukers valg om å ta i bruk *hen* kan simpelthen være på grunn av det oppfattes som et høvelig alternativ til de andre pronomenene. Det bør likevel understrekes at prosessene som er involverte i språkplanlegging har en påvirkningskraft for hvordan elementer og konstruksjoner blir brukt av språkbrukerne – utfordringen ligger i å identifisere og kvantifisere de ulike motivene bak.

Det er altså vanskelig å peke på tydelige normeringspraksiser på et systematisk nivå som har påvirket bruken av pronomenet *hen*. Der hvor for eksempel Språkrådet har kommet med sine anbefalinger om at kjønnsoverskridende *hen* bør godtas og at generisk *hen* bør unngås, kan ikke dette sies å ha påvirket bruken av de ulike funksjonene, ettersom generisk *hen* faktisk viser en større spredning og tydeligere økning enn den kjønnsoverskridende funksjonen. Heller ikke kan språknormering sies å være tilfelle for avisene, ettersom ingen har interne retningslinjer for pronomenet *hen*. Det virker dermed som at bruken av *hen* er knyttet til valg som den individuelle tekstforfatter har gjort, og at dette heller kan kalles språkrøkt. Om det er motivert av et omveltningssprinsipp, demokratiprinsipp eller variasjon og nyanserikdom, har tekstforfatterne gjort en evaluering av språket og kommet fram til at det faktisk er et behov for et nytt pronomen, som kan brukes på flere måter.

6 Oppsummering og konklusjon

I denne oppgaven har jeg vist hvilken utvikling pronomenet *hen* har hatt i 12 norske aviser over en periode på fem år og hvordan pronomenet brukes, samt diskutert pronomenet i lys av språkendrings- og normeringsprinsipper. I dette kapitlet oppsummerer jeg mine funn.

Mine forskningsspørsmål for oppgaven var (jf. avsnitt 1.4 og kapittel 3):

- A. Hvilken utvikling har bruken av pronomenet *hen* hatt i norske aviser over en tidsperiode på fem år?
- B. Hvilke grammatiske egenskaper har det norske *hen*, sammenlignet med andre pronomener i tredjeperson i norsk, samt det svenske *hen*?
- C. Hvilke prosesser har påvirket utviklingen til *hen*, og kan disse eventuelle prosesser kalles språkendring eller språknormering?
 - I. Hvilken rolle har avisene og språkverdenen i disse prosessene?

For å svare på forskningsspørsmål A. og B. har jeg benyttet meg av datamateriale hentet fra et utvalg aviskorpus, som jeg har analysert kvantitativt for å undersøke utviklingstendenser, samt foretatt en kvalitativ undersøkelse av de språklige egenskapene til pronomenet basert på forekomstene i materialet. For å svare på spørsmål C. har jeg i tillegg intervjuet fire informanter i fire avisredaksjoner og undersøkt hvilke retningslinjer de har for *hen*, samt vurdert de kvantitative resultatene i lys av anbefalingene fra det norske og svenske Språkrådet.

6.1 Spørsmål. A – Utviklingen til pronomenet *hen*

Totalt sett viser *hen* en økning fra 2013 til 2017, med 41 forekomster i 2013, 154 forekomster i 2014, 172 forekomster i 2015, 188 forekomster i 2016 og 193 forekomster i 2017.

Fordelingen varierer fra år til år mellom meta-*hen* og pronomielle forekomster. For de pronomielle forekomstene finner man mellom 2013 og 2017 henholdsvis syv forekomster i 2013, 95 i 2014, 82 i 2015, 134 i 2016 og 108 i 2017. For meta-*hen* finner man mellom 2013 og 2017 henholdsvis 31 forekomster i 2013, 55 i 2014, 85 i 2015, 40 i 2016 og 80 i 2017. Det er altså flere metaforekomster i 2013 og 2015 enn pronomielle, mens i de resterende årene er det overvekt av pronomielle forekomster. Antall pronomielle forekomster påvirkes kraftig i 2014 og 2016 av enkeltartikler som inneholder mange forekomster. *Hens* relative forhold med pronomenet *han* i NAK går fra 7390:1 i 2013 til et forhold på 1409:1 i 2017; det

relative forholdet med pronomenet *hun* går fra 3075:1 i 2013 til 612:1 i 2017. Dette påvirkes av antall *han* og *hun* i NAK, som varierer stort mellom årene.

Hen opptrer i fire aviser i 2013, og øker til å figurere i alle 12 i utvalget i 2017.

Klassekampen, Morgenbladet og Aftenposten har flest antall forekomster totalt, og Nordlys, Dagens Næringsliv og Fædrelandsvennen har færrest. Morgenbladet, Bergens Tidende og Klassekampen har høyest prosentandel av pronominal bruk.

6.2 Spørsmål B. – *Hens* grammatiske egenskaper

Pronomenet *hen* viser mange fellestrekk med andre personlige pronomener i tredje person i det at *hen* kan stå som anaforisk pronomen til substantivfraser i både entall og flertall, bestemt og ubestemt form. I tillegg erstatter det alternative uttrykk som *vedkommende*, *han* eller *hun* / *hun* eller *han*. *Hen* har en viss annen pragmatikk enn andre personlige pronomener, i det at det kan hen vise til både kjente og ukjente, spesifikke og ikke-spesifikke individer, i tillegg til at det både kan markere sexus (kjønnsoverskridende funksjon) og tilfeller hvor sexus ikke behøver å markeres (de resterende funksjonene). Meta-*hen* behandles i stor grad som et leksikalsk element i setningene det står i. Syntaktisk brukes *hen* stort sett som et vanlig pronomen, men skiller seg ut ved å være sjelden plassert i forfelt. Dette er sannsynligvis fordi pronomenet fortsatt er markert, eller fordi det er såpass nytt for språkbrukere at det ikke oppfattes som et «vanlig» pronomen på samme måte som andre personlige pronomener. Som possessivmarkør er *hen* oftest plassert foran kjernen, noe som antyder at det brukes ved fokusering. *Hen* er oftest subjekt der det fungerer pronominalt. I leddsetninger hvor *hen* er posisjonert ved setningsadverbial, er alle forekomstene foranstilt setningsadverbialt, i tråd med tradisjonelle norske normer.

For de referensielle funksjonene er det den generiske funksjonen som viser en sterkest økning og spredning, og den kjønnsoverskridende funksjonen har flest antall forekomster. Den generiske funksjonen viser stor variasjon i hvilke former det kan referere til. Både anonymiserende funksjon og *hen* som markerer ukjent kjønn har forholdsvis få forekomster, men viser også en knapp økning i løpet av perioden.

Sammenlignet med det svenske materialet er det lavere antall forekomster i det norske materialet. Det er dog vanskelig å sammenligne utviklingen mellom det svenske og norske materialet i de videre årene, ettersom det svenske materialet er fra kun ett år (treff i Korp for 2013). Det er likevel all sannsynlighet for at frekvensen av *hen* i svensk er høyere enn i norsk. Det virker som at fordelingen av de referensielle funksjonene er ganske lik i svensk og

norsk, men med forbehold om at det svenske materialet hos Ledin og Lyngfelt (2013) er færre i antall enn i dette materialet.

Pronominell bruk av *hen* opptrer oftere i subjektive enn objektive tekster. Dette er antakeligvis fordi bruk av *hen* i personlige og kreative tekstsjangere oppfattes som mindre problematisk enn i for eksempel nyhetssaker, og tekstforfatter har friere tøyler i subjektive sjangre enn i objektive.

6.3 Spørsmål C. – *Hen* som språkendring eller språknormering?

6.3.1 Språkendring

Kan *hen* regnes som et tilfelle av språkendring? Intuitivt er nok svaret ja, ettersom *hen* er et lånnord som i norsk har blitt tatt i bruk av enkelte. Selv om *hen* fortsatt er såpass nytt i språklandskapet og foreløpig har en lav frekvens, behøver ikke en språkendringsdefinisjon å kun ta utgangspunkt i former som sprer seg gjennom en hel befolkning – i tillegg er det mulig å anse visse språkendringsfaktorer som gjeldende for *hen*, blant annet et prestisjeprinsipp og ekstravaganseprinsipp som kan bidra til økt bruk, men også et klarhetsprinsipp og markerhetsprinsipp som potensielt kan bremse bruken. Språkendring i sin grunneste definisjon betegner enkelt nok alle endringer som kan identifiseres i språket. Likevel er en slik definisjon kanskje ikke særlig hjelpsom på et typologisk plan, ettersom en automatisk klassifisering av alle endringer som språkendring, uavhengig av deres varighet eller utbredelse, ikke bidrar særlig til en systematisering av slike fenomener. En undersøkelse som denne har nok i utgangspunktet mer å avdekke om de funksjonelle kvalitetene ved pronomenet enn potensielle språkendringsfaktorer, men styrken ligger nettopp i det synkrone aspektet: ved å foreta «snitt» i det nåværende språklandskapet over en avgrenset periode, har man mulighet til å studere fenomenet mens utviklingen pågår, og dermed mulighet til å anskueliggjøre de pågående språkendringsaspektene. Det er dog fortsatt for tidlig å si om *hen* vil fortsette å stige i bruk, eller om det vil holde seg på det nåværende nivået.

6.3.2 Språkendring, normering og avisenes og språkverdenens rolle

Språkverdenen (da representert ved det norske og svenske Språkrådet) er de instansene som har høyest offisiell påvirkningskraft for hvordan språkbrukere anser ulike språklige former.

Det er dermed sannsynlig at anbefalingene har påvirket den overordnede spredningen av pronomenet. Dette har kanskje gjort at språkbrukere som tar i bruk *hen*, gjør det som følger av enten et rent språklig og pragmatisk hensyn, eller fordi bruk av pronomenet er assosiert med en sosio-ideologisk tilhørighet. På den andre siden kan anbefalingene fra Språkrådet hemme bruken av *hen*, noe som også er sannsynlig ettersom det er lavfrekvent – likevel tilsier oppgavens resultater at pronomenet er lavfrekvent fordi det fortsatt er nytt i språklandskapet. Det virker som at anbefalingene fra Språkrådet ikke har hatt en særlig effekt på hvilke funksjoner som tas i bruk for *hen*. Både det norske og svenske Språkrådet anbefaler bruk av *hen* når det er snakk om en kjønnsoverskridende funksjon, men anbefaler heller eksisterende uttrykk der *hen* erstatter former som *vedkommende*, eller lignende. Det er den generiske funksjonen som viser den sterkeste økningen og spredningen av de ulike funksjonene, antakeligvis fordi språkbrukere anser funksjonen som et høvelig alternativ i tilfeller det kan brukes. Dette tyder kanskje på at språkendringsfaktorer har en større påvirkningskraft enn anbefalingene fra Språkrådet, men det er vanskelig å tydelig spore en påvirkning av Språkrådets anbefalinger i 2016 – men det kan antas at anbefalingene kan bidra til hvor markert pronomenet oppfattes av språkbrukere.

Avisene er det medium hvor språkbrukere har benyttet seg av pronomenet *hen*, og pronomenet har steget i antall etter 2013. Det er altså grunn til å regne med at figureringen i avisene influerer den generelle bruken. *Hen* er fortsatt nytt og lavfrekvent, men ved økning i forekomster i avisene kan dette gjøre språkbrukere mer vant til pronomenet, og i utvidelse av dette minske graden av markerthet. Likevel kan figureringen i avisene også være polariserende, ettersom mange fortsatt har ganske sterke meninger rundt *hen*.

Mangelen på interne retningslinjer for *hen* innad i avisene tilsier at språknormering ikke har vært tilfelle for avisene. Pronomenet er rett og slett fortsatt for nytt i språklandskapet til at avisene har gjort seg opp en mening for bruk av det. Ettersom pronominal bruk av *hen* oftest opptrer i subjektive teksttyper, virker det som at det er valgene hos den individuelle forfatter og tekstinnsender som i størst grad påvirker bruken, som kan ansees som språkrøkt eller språkkultivering. Dette kan være gjort basert på prinsipper som også er synlige i generelle språknormerings- og språkplanleggingsprosesser.

Normeringen for *hen* kan altså ikke sies å være tilfelle for avisene, men de kan i større grad være tilfelle for språkverdenen (representert ved Språkrådet) – ettersom anbefalingene ikke virker å påvirke de ulike funksjonene har dette likevel hatt en begrenset effekt.

6.4 Konklusjon

Der hvor det er mulig å observere og snakke om språkendringsfaktorer for *hen*, er det generelt vanskelig å konkret identifisere språknormering, ettersom det innholdsmessig har en stor bredde og til tider kan være ganske løst definert. Det er tydelig at mange har sterke meninger rundt pronomenet, som antyder at normeringen for *hen* gjelder den generelle kulturelle bevisstheten og enkeltindivider, heller enn at det gjelder på et overordnet institusjonsnivå. Jeg har i denne oppgaven vist at *hen* viser stor variasjon i ulike bruksmåter, men at de underliggende prosessene som påvirker bruken fortsatt er vanskelig å konkretisere – i tillegg virker de ulike faktorene både sammen og mot hverandre, som problematiserer slike skillelinjer ytterligere. Det anbefales videre studier på bruken av pronomenet i framtiden, ettersom det foreløpig er vanskelig å vite hvordan utviklingen vil gå. I tillegg oppfordres også framtidige studier til å undersøke et større utvalg, samt flere kontekster enn brukt i denne oppgaven, for å undersøke eventuelle forskjeller eller likheter i bruk og om andre normeringsprinsipper kan være synlige.

Litteraturliste

- Abbuhl, R., Gass, S. og Mackey, A. (2013). «Experimental research design» I: Podesva, R. og Sharma, D. (red.). *Research methods in linguistics*. Cambridge New York: Cambridge University Press, s. 116–134.
- Aftenposten (29.07.14.) ««Hen» tas med i svensk ordbok» URL: <https://www.aftenposten.no/verden/i/bKrm1/Hen-tas-med-i-svensk-ordbok> [NTB] Nedlastingsdato: 28.08.17.
- Andersen, G. (2012). *Exploring newspaper language : Using the web to create and investigate a large corpus of modern Norwegian* (Vol. V. 49, Studies in Corpus Linguistics). Amsterdam: John Benjamins Pub.
- Andersen, H. (2001). «Markedness and the theory of linguistic change», I: *Actualization* (Current Issues in Linguistic Theory 219) Amsterdam–Philadelphia: Benjamins, s. 21–57.
- Arbeidsmiljøseneteret (2015). «Hvor mange kjønn er det på arbeidsplassen din?» URL: <https://www.arbeidsmiljo.no/hvor-mange-kjonn-er-det-pa-arbeidsplassen-din/> Nedlastingsdato: 23.03.18.
- Beard, A. (2004). *Language change*. London New York: Routledge.
- Bentzen, K. (2014). «Subject placement with respect to negation» I: Nordic Atlas of Language Structures (NALS) Journal 2014; Volum 1, s. 435–446.
- Bertils, K., Edlund, A. C., og Edlund, L. E. (2013). *Hen - ett könsneutralt pronomen på väg in i allmänspråket?: En studie av funktionen och spridningen av ordet hen i bloggar och tidningstexter*.
- Blythe, R. A. og Croft, W. (2012). «S-curves and the mechanisms of propagation in language change» I: *Language* 88(2), Linguistic Society of America, s. 269–304.
- Bybee, J. (2015). *Language change* (Cambridge textbooks in linguistics). Cambridge: Cambridge University Press.
- Bybee, J. og Thompson, S. (1997). «Three frequency effects in syntax» I: *Proceedings of the Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society: General Session and Parasession on Pragmatics and Grammatical Structure*, Vol. 23, s. 378–388.
- Carlson, G. (2004) «Reference» I: Horn, L. og Ward, G. (red.). *The handbook of pragmatics*. Malden, MA: Blackwell Pub., s. 74–96.
- Christians, C., Glasser, T., McQuail, D., Nordenstreng, K., og White, R. (2009). *Normative Theories of the Media: Journalism in Democratic Societies*. University of Illinois Press.
- Cooper, R. (1989). *Language planning and social change*. Cambridge New York: Cambridge University Press.
- Corbett, G. (1979). «The agreement hierarchy» I: *Journal of Linguistics* 15(2), s. 203–224.
- Corbett, G. (1991). *Gender*. Cambridge England New York: Cambridge University Press.
- Coulmas, F. (2005). *Sociolinguistics : The study of speakers' choices*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Daniel, J. L. (2011). «Language Contact between Korean and English in Online Communication» I: *Journal of Global Initiatives: Policy, Pedagogy, Perspective*: Vol. 5 : No. 2 , Article 9, s. 115–129.
- Dunås, R. (1966, 30. november). «Han eller hon» I: Upsala Nya Tidning. URL: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:534766/ATTACHMENT02.pdf> Nedlastingsdato: 02.11.17.

- Eckert, P. (2013). «Ethics in linguistic research» I: Podesva, R. og Sharma, D. (red.). *Research methods in linguistics*. Cambridge New York: Cambridge University Press, s. 11–26.
- Eckert, P. og McConnell-Ginet, S. (1992). «Think Practically and Look Locally: Language and Gender as Community- Based Practice» I: *Annual Review of Anthropology Vol 21*, s. 461–490.
- Enger, H.O. (2004). «Tre endringer i det skandinaviske genussystemet i lys av grammatikaliseringsteori» I: *Arkiv för nordisk filologi* 119, s. 125–147.
- Enger, H.O. og Kristoffersen, K. E. (2000). *Innføring i norsk grammatikk : morfologi og syntaks*. Oslo: Landslaget for norskundervisning (LNU) Cappelen akademisk forlag.
- Faarlund, J. T., Lie, S. og Vannebo, K. J. (1997). *Norsk referansegrammatikk*, Oslo: Universitetsforlaget.
- Fjeld, R., og Nygaard, L. (2012). «Lexical neography in modern Norwegian» I: Andersen, G. (red.), *Exploring newspaper language : Using the web to create and investigate a large corpus of modern Norwegian* (Vol. V. 49, Studies in Corpus Linguistics). Amsterdam: John Benjamins Pub, s. 221–240.
- Foertsch, J. og Gernsbacher, M. A. (1997). «In search of gender neutrality: Is singular they a cognitively efficient substitute for generic he?» I: *Psychological Science*, 8(2), s. 106–111.
- Fishman, J. (1974). *Advances in language planning* (Vol. V.5, Contributions to the sociology of language). The Hague: Mouton.
- Friis, A. og Permat, L. (2013). *Han, hon, höna?: En kvantitativ studie om attityder till det könsneutrala personliga pronomenet hen*. (Student paper). Högskolan Dalarna.
- Gao, L. (2006). «Language Contact and Convergence in Computer-Mediated Communication» I: *World Englishes*, 25(2), s. 299–308.
- Garbacz, P. (2014). «Negation – Subject Embedded Word Order» I: *Nordic Atlas of Language Structures (NALS) Journal* 2014; Volum 1, s. 307–321.
- Günthner, S. (1996). «Male-Female Speaking Practices Across Cultures» I: Hellinger, M. og Ammon, U. (red) *Contrastive sociolinguistics* (Vol. 71, Contributions to the sociology of language). Berlin: Mouton de Gruyter, s. 447–474.
- Greenberg, J. H. (1966). *Language Universals, with Special reference to Feature Hierarchies*. The Hague: Mouton.
- Gries, S. T. og Newman, J. (2013). «Creating and using corpora» I: Podesva, R. og Sharma, D. (red.). *Research methods in linguistics*. Cambridge New York: Cambridge University Press, s. 257–287.
- Hagen, J. (1998). *Norsk grammatikk : for andrespråklærere*. Oslo: Ad notam Gyldendal.
- Haspelmath, M. (1999). «Why is grammaticalization irreversible?» I: *Linguistics* 37-6, s. 1043–1068.
- Haugen, E. (1972). *The ecology of language*. Stanford, Calif: Stanford University Press.
- Hege, P. E. (2015). «Hun, han og hen?» I: *Aftenposten* 26.05.15, URL: <https://www.aftenposten.no/kultur/i/jJdb/Hun_-han-og-hen> Nedlastingsdato: 15.09.17.
- Hickey, R. (2012). «Internally and externally motivated language change» I: Campoy, J. og Silvestre, J. (red.) *The handbook of historical sociolinguistics*. Chichester, UK: John Wiley & Sons, s. 401–421.
- Hopper, P. og Traugott, E. (2003). *Grammaticalization*. Cambridge, UK New York, NY: Cambridge University Press.
- Huang, Y. (2014). *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
- Hundt, M., Nesselhauf, N. og Biewer, C. (2007). *Corpus linguistics and the web*. Amsterdam: Rodopi.

- Hågvar, Y. (2007). *Å forstå avisa innføring i praktisk presseanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ims, I. I. (2007). «Det Er Vi Som Bestemmer åssen Folk Snakker Og Skriver» : *En Undersøkelse Av Norske Avisers Språknormative Prinsipp Og Praksis*.
- Jahr, E. H. (2008). «Language planning and language change» I: Wiggen, G., Bull, T. og Aamodt Nielsen, M. (red.): *Språkhistorie og språkkontakt / Language History and Language Contact*. Festskrift til Ernst Håkon Jahr på 60-årsdagen 4. mars 2008 Oslo: Novus Forlag, s. 136–149.
- Jørgensen, J. C. (1991). *Kultur i avisen : en grundbog i kulturjournalistik*. København: Gyldendal.
- Kaplan, R. og Baldauf, R. (1997). *Language planning from practice to theory*. Clevedon England: Multilingual Matters.
- Keihl Olsen, I. (under arbeid) *Subjektplassering i norsk* (preliminær tittel).
- Keller, R. (1994). *On language change : the invisible hand in language*. London New York: Routledge.
- Kloss, H. (1969). *Research Possibilities on Group Bilingualism: A Report*. Washington, D.C.: Laval Univ., Quebec. International Center for Research on Bilingualism.
- Knudsen, T. (1949). *Pronomener*. Oslo: Universitetets studentkontor.
- Kristiansen, T. og Sandøy, H. (2010). «Introduction. The linguistic consequences of globalization: The Nordic laboratory.» I: *International Journal of the Sociology of Language, 2010(204)*, s. 1–7.
- Krogsæter, S. M. (2016). *Hen - Et Politisk Pronomen. En Diskursanalyse Av Kjønnsnøytralt Personlig Pronomen I Norsk*.
- Kulbrandstad, L. og Kinn, T. (2016). *Språkets mønstre : Norsk språklære med øvingsoppgaver* (4. utg. ed.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Labov, W. (1966). *The Social Stratification of English in New York City*. Washington, DC: Center for Applied Linguistics.
- Labov, W. (2001). *Principles of linguistic change, vol. 2: Social factors*. Oxford: Blackwell.
- Lazar, M. M. (2010). «Language ideologies and state imperatives: the strategic use of Singlish in public media discourse» I: Johnson, S. og Milani, T. M. (red.) *Language ideologies and media discourse : Texts, practices, politics* (Advances in sociolinguistics). London: Continuum, s. 121–140.
- Ledin, P. og Lyngfelt, B. (2013). «Olika hen-syn: Om bruket av hen i bloggar, tidningstexter och studentoppsatser» I: *Språk & Stil 23*, s. 141–174.
- Leung, L. (2015). «Validity, reliability, and generalizability in qualitative research» I: *Journal of Family Medicine and Primary Care, 4(3)*, s. 324–327.
- Lie, S. (2003). *Innføring i norsk syntaks*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lindgren, Birgitta (2007). «Språkvården och könsneutral referens» I: Gunnarsson, B-L., Enzenberg, S. og Ohlsson, M. (red.) *Språk och kön i nutida och historiska perspektiv*. Studier presenterade vid sjätte nordiska konferensen om språk och kön. Uppsala, s. 237–242.
- Lundqvist, Jesper (2012). *Kivi och Monsterhund*. Illustrert av Bettina Johansson. Stockholm: Olika förlag.
- Matthews, P. (2007). *The concise Oxford dictionary of linguistics*. Oxford England New York: Oxford University Press.
- McEnery, T. og Wilson, A. (2001). *Corpus linguistics : an introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- McMahon, A. (1994). *Understanding language change*. Cambridge New York, NY, USA: Cambridge University Press.
- Milles, K. (2013). «En öppning i en sluten ordklass?: Den nya användningen av pronomenet hen» I: *Språk & Stil 23(1)*, s. 107–140.

- Moschonas, S. og Spitzmüller, J. (2010). «Metalinguistic discourse in and about the media: some recent trends in Greek and German prescriptivism» I: Johnson, S. og Milani, T. M. (red.) *Language ideologies and media discourse : Texts, practices, politics* (Advances in sociolinguistics). London: Continuum, s. 17–40.
- Mæhlum, B. (1996). «Norsk og nordisk sosiolingvistikk – en historisk oversikt» I: Henriksen, C., Hovdhaugen, E., Karlsson, F. og Sigurd, B. (red.) *Studies in the development of linguistics in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden*, Oslo: Novus forlag, s. 175–224.
- Mæhlum, B. (2007). *Konfrontasjoner : Når språk møtes*. Oslo: Novus forlag.
- Sandøy, H. og Nesse, A. (2016). «Språkendring» I: Sandøy, H. (red.) *Mønster* (Vol. 1, Norsk språkhistorie). Oslo: Novus forlag, s. 31–99.
- Norlander, A., Mårtensson, L. og Serrander, U. (2014). *Attityder till hen hos elever och lärare på gymnasiet*.
- Omdal, H. (2004). *Språknormering - med mål i sikte? : om ymse effekter av norsk språknormering i 100 år*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Omdal, H. og Vikør, L. S. (1996). *Språknormer i Norge : Normeringsproblematikk i bokmål og nynorsk* (Vol. Nr 100, Skriftserie (Landslaget for norskundervisning : trykt utg.)). Oslo: Cappelen akademisk forl. Landslaget for norskundervisning.
- Opplæringsloven. Lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) URL: <<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>> Nedlastingsdato: 21.10.17.
- Poplack, S., Sankoff, D. og Miller, C. (1988). «The social correlates and linguistic processes of lexical borrowing and assimilation» I: *Linguistics*, 26, s. 47–104.
- Romaine, S. (1982). *Socio-historical Linguistics. Its Status and Methodology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rubin, J. og Jernudd. (1971). *Can language be planned? : sociolinguistic theory and practice for developing nations*. Honolulu: University Press of Hawaii.
- Sandøy, H., Vannebo, K. I. og Vikør, L. (1991). *Språkideologi og språkplanlegging i Noreg*. Bergen: Nordisk institutt, Universitetet i Bergen.
- Sandøy, H. og Vikør, L. S. (1977). «Språkplanlegging – Føresetnader, retningslinjer og følger» I: *Mål og Makt* 4/1977, s. 12–29.
- Sankoff, G. (2013). «Linguistic Outcomes of Bilingualism» I: Chambers, J. og Estes, N. (red.). *The handbook of language variation and change*. Hoboken: Wiley-Blackwell, is an imprint of John Wiley, s. 501–518.
- Sjöström, H., Gustafsson, J. og Ekman, M. (2012). *Det tredje könet: En diskursanalys av debatten om «hen» i fyra svenska dagstidningar under januari-mars 2012*.
- Skyum-Nielsen, P. (1979). «Et overblik over de instanser der (i Danmark) udfører sproglig normgivning» I: Hansen, E. og Skyum-Nielsen, P. (red) *Sprognormer i Norden*. København: Akademisk Forlag, s. 136–154.
- Smith, P. (1985). *Language, the sexes and society* (Vol. 8, Language in society). Oxford: Blackwell.
- Språkrådet (2016). «Hen», URL: <<http://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt-ord/hen/>> Nedlastingsdato 12.09.17.
- Språkrådet i Sverige (2013) URL: <<http://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.4aec91b214565240e191148/1398839699856/pronomenet-hen.pdf>> Nedlastingsdato 04.04.18.
- Sveen, A. (2005). «Kapittel 12 – Syntaks» I: Kristoffersen, K., Simonsen, H. og Sveen, A. (red.) *Språk : en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 295–397.
- Svenska språknämnden (2005). Svanlund, J. (red.) *Språkriktighetsboken*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

- Teleman, U., Hellberg, S., Andersson, E. og Christensen, L. (1999). *Svenska akademien grammatik*. Stockholm: Svenska akademien.
- Torp, A., Vikør, L. og Fjernord. (2014). *Hovuddrag i norsk språkhistorie* (4. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Vagstein, A. (2009). *Hvor Mange Genus Har Norsk? : En Diskusjon Av Genusinddelingskriterier*.
- Vikør, L. S. (2007). *Språkplanlegging : Prinsipp og praksis* (3. utg. ed.). Oslo: Novus Forlag.
- Vindenes, U. (2015). «Bør vi begynne å si <hen> i tillegg til <hun> og <han> også i Norge?» I: Aftenposten 01.01.15, URL: <<https://www.aftenposten.no/viten/i/pAm6/Bor-vi-begynne-a-si-hen-i-tillegg-til-hun-og-han-ogsaa-i-Norge>> Nedlastingsdato: 14.09.17.
- Weinreich, U. (1968). *Languages in contact : findings and problems*. The Hague Paris: Mouton & Co.
- Weisser, M. (2017). «Corpora» I: Barron, A., Yueguo. og Steen, G. (red). *The Routledge handbook of pragmatics*. Milton Park, Abingdon, Oxon New York, NY: Routledge, s. 41–52.
- Wojahn, D. (2013). «De personlige pronomenens makt : En studie av hur pronomen styr våra föreställningar om personer» I: Bihl, B., Andersson, P. og Lötmarker, L. (red.) *Svenskans beskrivning 32, Förhandlingar vid trettioandra sammankomsten för svenskans beskrivning, Karlstad den 13–14 oktober 2011*: Karlstad: Institutionen för språk, litteratur och interkultur, Karlstads universitet, s. 356–367.
- Wray, A. og Bloomer, A. (2006). *Projects in linguistics : a practical guide to researching language*. London New York: Hodder Arnold Distributed in the United States of America by Oxford University Press.
- Østbø Munch, C. (2013). *North Germanic Negation. A Microcomparative Perspective*. (Doktorgradsavhandling) Universitetet i Tromsø.

Korpus

Korp URL: <www.spraakbanken.gu.se>

Leksikografisk bokmålskorpus (LBK) URL:

<<http://www.hf.uio.no/iln/tjenester/kunnskap/sprak/korpus/skriftsprakskorpus/lbk/index.html>>

Norsk Aviskorpus (NAK) URL: <avis.uib.no>

Retrievers Atekst-tjeneste (AT) URL: <web.retriever-info.com/services/archive.html?>

Aviser

Adresseavisen

Aftenposten

Bergens Tidende

Dagbladet

Dagens Næringsliv

Dagsavisen

Fædrelandsvennen

Klassekampen

Morgenbladet

Nordlys

Stavanger Aftenblad

VG

Vedlegg / Appendiks

Utvalgte korpustreff.

Avisnr. betegner avisen og datoen forekomstene er hentet fra. Av plasshensyn er venstreorienteringen er utelatt i tilfeller der forekomstene inngår i samme setning – i slike tilfeller fungerer den foregående høyreorienteringen også som venstreorientering. For å lette oversikten har avisnr. i slike tilfeller farget tekst. Enkelte avisnr. har også etterfulgt (2), dette betegner at det er flere artikler i samme avis hvor forskjellige forekomster har blitt hentet fra.

<u>Venstreorientering</u>	<u>Hen</u>	<u>Høyreorientering</u>	<u>Hentet fra</u>	<u>Avisnr.</u>	<u>Årstal i publis ert</u>
Skumsvoll er god som kvinnen som rives og slites mellom sine indre Doktor Jekyll og Mr. Hyde. Spesielt godt teater blir det når Skumsvoll inntar rollen som fetteren.	Hen	blir etter hvert så sliten og rasende at den figuren	Klassekampen	KK170918	2017
	hen	ligner mest på er uforglemmelige Karl fra Mot i brystet og Karl og Co.	Klassekampen	KK170918	2017
For i likhet med to andre sanger her, er Jocelyn Flores bygd rundt en snutt av den obskure, men desto mer myteomspunne fremtidssoulsangeren/nett-avataren Shiloh Dynasty. En bruker av videodelingsplattformer som Vine og Instagram, hvor	hen	postet små bruddstykker av egenkomponerte akustiske låter spilt inn på mobilkamera mellom 2013 og høsten 2016.	Klassekampen	KK170913	2017
Jeg vokste opp på den gamle måten. Tilbrakte somrene med barfotsvømming i strandsonen. Lekte kalotter vs holmganger i bunkerser fra krigen. Gikk fra dør til dør i jula for å samle inn nøtter til Askepott. Jeg kommer fra en klassisk han-	hen-	hun-familie av lavere stand. Ikke noe tull, ikke noe fancy.	Morgenbladet	MB170907	2017
Han uten brillene i Kings of Convenience mestrer behagelig til fingerspissene; behagelig med et understell av organisk disco-light. Så da blir det vel opp til lytteren hvor lenge	hen	trives med behagelig, og ikke minst hvor en gjør det. I stua? Hos frisøren? På Ibiza?	Klassekampen	KK170828	2017
Kjære etiker! Jeg har vært tilskuer til at en nær venn og	hens	kolleger i over et år har fått sitt arbeidsmiljø ødelagt av en person som både er inkompetent, manipulerende, humørsyk og uempatisk.	Morgenbladet	MB170825	2017
Det som skjedde på min venns arbeidsplass, var ikke et engangstilfelle, det er snakk om grunnleggende personlighetstrekk ved denne personen som gjør at	hen	potensielt vil være direkte ødeleggende i sin nye rolle, som inkluderer personalansvar.	Morgenbladet	MB170825	2017
For den som ikke vet hva	hen	liker ¶ Oslo-filharmonien har lansert en egen online «smaksguide» for folk som ikke helt vet hva de vil når det gjelder klassisk musikk. Ganske	Morgenbladet	MB170818	2017

		mange, altså.			
Et spørsmål har kommet fra en anonym brevsender som er hjemme hos sine foreldre i ferien. Der står vedkommendes ungdomsværelse uforandret, 13 år etter at han (eller hun) flyttet hjemmefra. I gardinstangen henger pepperkakehjerter	hen	fikk av sin kjæreste på videregående, julen 2002.	Morgenbladet	MB170721	2017
Innsenderens eldre søsken påpeker at deres respektive barnerom for lengst er omgjort til en serie hjemmekontorer, og mener	hen	misbruker sin rolle som siste utflyttede barn til å bevare sin egen ungdom i rav	Morgenbladet	MB170721	2017
Brevskriveren undrer derfor: Er det riksantikvaren eller byantikvaren	hen	bør kontakte for å få rommet vernet?	Morgenbladet	MB170721	2017
Det er essensielt at etatene selv sier ifra når budsjettet kuttes, og hva konsekvensene vil bli. Mediene må følge nøye med på utviklingen, og informere. Samtidig må byråkraten få den anerkjennelsen	hen	fortjener: Det er de som sikrer at det samfunnet vi gjennom lover og regler ønsker å skape faktisk blir en realitet.	Klassekampen	KK170712	2017
– Det er mye kødd i pauserom, og noen ganger går det sport i å snakke styggest. Jeg vil jo være en moderne mann, og skjønner ikke folk som er sure på det å være politisk korrekt. Er det noe å være stolt av liksom, å ikke være politisk korrekt? For meg betyr politisk korrekt å ha respekt for hverandre, hva er galt med det? Han forstår heller ikke de som blir opprørt av pronomenet	«hen»	: – Hvorfor er det å gå for langt hvis det gjør at flere føler seg inkludert? Sånn jeg vil være.	Klassekampen	KK170708	2017
Jeg har også selv opplevd å bli haternes målskive. Som frittalende muslimsk kvinne er det alltid en eller annen jeg provoserer så sterkt at	hen	skriver hatbrev. Det startet med et brev i posten hvor jeg ble bedt om å ikke kreve så mye ettersom «innvandrere som deg må være takknemlige overfor Norge».	Klassekampen	KK170703	2017
– Hvor passer den klassiske, innadvendte geniale musikeren inn i det her,	hen	som utelukkende lever og ånder for musikken, som kanskje ikke klarer å deale med noe særlig annet enn musikken? Kan de overleve i en sånn hverdag? – Nei, det kan de ikke, og det er kjempetrist. Det er ingen som hører om dem engang.	Klassekampen	KK170703 (2)	2017
Jeg var nylig i en forsamling der møteleder høstet anerkjennende blikk da	hen	fortalte hvor lett det er å glemme den negative situasjonen for homofile i mange andre land, når vi har opplevd en eventyrlig fremgang i Norge.	Klassekampen	KK170628	2017
En midlertidig ansatt lærer kan settes på de verste, mest utfordrende klassene, de som erfarne lærerne unngår å undervise for enhver pris. Og da snakker vi om elever som virkelig lager kaos i klasserommet, som turner i taklampa og går til angrep på både medelever og lærere. Og det blir ikke lettere av at det er fem i hver klasse! Og blir det for mye for den stakkars læreren og	hen	sykemelder seg, er det god nok grunn for arbeidsgiveren til ikke å forlenge kontrakten.	Klassekampen	KK170626	2017
Hvis det er noe arbeidsgiver vet veldig godt, er det at en midlertidig ansatt vil gjøre sitt aller ytterste for å få beholde jobben.	Hen	vil jobbe ekstra vikartimer, masse overtid og stille opp ekstra i et ørlite håp om kontraktsforlengelse.	Klassekampen	KK170626	2017
Ukens PROPS går til Hadia Tajik i Arbeiderpartiet, som kalte Gud for «henne» på talerstolen. OK, OK, OK,	hen!» .	Men HERREGUD så progressivt med en transgud, som er både	Morgenbladet	MB170623	2017

jeg vet hva du skal si, «vi fikser ikke opp i den cispronomenbaserte undertrykkningen ved å erstatte 'ham' med 'henne' - vi må ha		han og henne samtidig!			
Presentasjoner er god trening til muntlig eksamen, men både jeg og de som har sittet i et muntlig eksamenslokale er vel skjønt enige om at den virkelige forståelsen, det virkelige dypdykket, får man i samtalen etterpå med eleven. Ikke da eleven står til utstilling foran tavla med en fancy utforming på powerpoint-presentasjonen. Det er i dialog med eleven at	hen	får vist hva	Klassekampen	KK170614	2017
	hen	har forstått av temaet.	Klassekampen	KK170614	2017
Barnebidragssystemet, som knytter bidragssummen til mengden samvær, kan for eksempel virke konflikt drivende fordi det gir en økonomisk fordel å ha barnet hos seg. Det er også liten tvil om at bostedsforelders rett til å flytte dit	hen	vil med barnet etter samlivsbrudd, setter vedkommende i en maktposisjon hvor	Klassekampen	KK170610	2017
	hen	lett kan hindre samvær med den andre forelderren.	Klassekampen	KK170610	2017
Når Henrik IV griper kronen, er det fordi han er den som er frekk nok til å gjøre det. Richard III blir konge fordi han er villig til å ta livet av alle som står i veien for ham. Imidlertid vil den samme kometklatreren stå overfor et overraskende problem når	hen	først har fått makt. En person uten annet mål enn makten selv har ingen mening om hva den skal brukes til.	Klassekampen	KK170529	2017
En rekke av Eastmans kunstneriske og personlige valg ble i sin samtid betraktet som rene, åpenbare provokasjoner. Ikke minst hans fremførelse av John Cages Song Books i 1975, som i kjent Cage-stil består av en serie instruksjoner det i teorien skal stå fritt for utøveren å tolke slik	hen	vil.	Klassekampen	KK170515	2017
I 2010 ble et forbud mot nydyrking av myr sendt på høring. Høringssvarene hagla inn, men siden har det vært stille som i myras dyp. Det er nemlig enkelte som gjerne vil ha muligheten til å dyrke myr. Noen steder er myrer de eneste områdene en enkeltbonde kan dyrke opp dersom	hen	vil ha mer jord.	Klassekampen	KK170512	2017
Jeg sier at det kanskje er noe med moralsk renhårede mennesker, som andre finner vanskelig - særlig hvis det dreier seg om levemåter som følger relativt logisk av et prinsipp som mange kan stille seg bak. Hvis man aksepterer holdningen til noen som er villig til å ofre noe for det	hen	tror på, må man fort ta konsekvensen av det, og endre seg selv.	Morgenbladet	MB170428	2017
Hjemme hos oss på 1980-tallet var det et sted mellom to og fem guder, alle sangere eller komponister og ingen av dem den egentlige Gud - du vet,	hen	i himmelen.	Klassekampen	KK170427	2017
Det er på den ene siden et klassisk breialt selvsentrert rapalbum, på beste mulige vis, preget av en urokkelig og i dette tilfellet nokså velbegrunnet tro på at artisten selv er den beste rapperen i hele verden (og, som jeg pleier å si, hva faen er vitsen i å høre på en rapper som ikke tror at han/hun/	hen	er den beste rapperen i hele verden?).	Klassekampen	KK170424	2017
¶	Hen	-fuglar ¶	Klassekampen	KK170422	2017
De fleste vil si at de både spiser og kan lage thailandsk mat, men spør man en nordmann om	hen	har spist en thailandsk frokost og får ja til svar, er det fordi	Morgenbladet	MB170421	2017
	hen	har gjort det en gang i Thailand. Nordmenn er	Morgenbladet	MB170421	2017

		internasjonale på ferie eller fredag og lørdag mellom syv og ni.			
Overfor ham forsikret hun at hun var en ekte person, men hun kunne ikke på hans oppfordring dokumentere at hun var «Research assistant for UiO», slik profilen hevdet. Han slettet henne. Digital sladder. Lise Jensens nye venner begynte å snakke sammen, oppskaket av Lindholms utspill. En annen kjent online-debattant opplyste at Jensen i løpet av bare noen timer hadde gått fra å ha to felles venner med	hen	, til å ha 50, nei, vent - 60! Nå skrumpet Lise Jensens venneflokk inn igjen, etter hvert som engstelige kunstnere, medievitere og journalister av-vennet henne.	Morgenbladet	MB170407	2017
Statistikken for psykiske lidelser og selvmord blant transpersoner er grim lesing, og som samfunn må vi langt mer strukturelt til verks enn å åpne garderober og bruke det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	for å at de skal få de gode, verdige livene de fortjener og har krav på.	Morgenbladet	MB170331	2017
¶ La	hen	slippe inn! ¶	Morgenbladet	MB170331	2017
Ein fallert kjendis kjem om bord på toget og meiner	hen	har plassen til nokon som allereie sit der. Han lagar ikkje kvalm, men ingen liker jo å bli utfordra om sitjeplassen sin på eit stappfullt tog. Særleg ikkje av ein fallert kjendis.	Klassekampen	KK170328	2017
Ein annan tidsmålar, meir seriøs, er pronomenet	hen	. Når til og med politiske parti går inn for ordet, er det von. Dette ikkje sagt som ironi; alt er vel og bra med	Klassekampen	KK170322	2017
	hen	. Bruken i framtida avgjer. Mange synest tru at Sverige gjekk i front her og kørde fram dette tenlege fellesordet for ho og han. Men svenskane var ikkje oppfinnsame, dei berre gjekk til finnane.	Klassekampen	KK170322	2017
Jeg noterer at omskjæring ser ut til å bli stridstema på landsmøtet i SV. Helt sikkert viktig nok for dem det angår, i første omgang jødene. Men jeg håper spørsmålet ikke kommer til å ta for stor plass, liksom mitt håp er at striden rundt pronomenet	«hen»	ikke opptar Aps landsmøte i mer enn ti minutter.	Klassekampen	KK170317	2017
Skurdal trekker blant annet frem hvordan utvisking av kjønnskategorier, bruken av begrepet	«hen»	og diskusjoner om hvilken garderobe transpersoner skal bruke overskygger viktigere saker. «Å utfordre kjønnskategoriene kan ikke være hele feminismen», skriver hun.	Klassekampen	KK170314	2017
Skurdal er langt fra den første som har fremmet den uoriginale tanken at likelønn er viktigere enn innføringen av begrepet	«hen»	. Jeg kan ikke snakke for alle feminister, men denne feministen begynner å bli mektig lei av den voksende bunken kronikker og innlegg, hvor skribenten finner det for godt å fortelle feminister hva de gjør feil. At det står på ledersiden i Klassekampen (en avis	Klassekampen	KK170314	2017

		jeg selv har hatt gleden av å jobbe i) smerter selvfølgelig mer enn ellers.			
¶	Hen	til besvær ¶	Klassekampen	KK170309	2017
I spalta «Fokus» 8. mars har Mari Skurdal ei formulering som overraska meg. I eit samanfattande avsnitt om moderne feminisme skriv ho: «Så kom 2000-tallet og hun og han skulle byttes ut med kjønnsnøytrale	hen	». Skurdal strekar under at det historiske sveipet hennar er ei forenkling, men den nemnde utsegna er ikkje ei forenkling, ho er beint ut villeiande – i alle fall i ei norsk kontekst.	Klassekampen	KK170309	2017
Eg har fylgt med på og dels vore ein del av det norske ordsiftet om	hen	, og eg har enno til gode å møta aktivistar som for alvor vil nekta folk å bruka orda ho og han. Sjølv sagt er me mange som drøyer om eit samfunn der kjønn og kjønna pronomen ikkje spelar noka rolle, men den rådande haldninga er at folk må få definera seg sjølv.	Klassekampen	KK170309	2017
Så kvar kjem det frå, det at	hen	skal erstatta ho og han og at alle no skal «tvingast» til å vera	Klassekampen	KK170309	2017
	hen	? I det store og heile kjem det frå debattantar som har lese om nokre einskilde tilfelle i Sverige og som blæs dette opp til eit stort og trugande straumdrag.	Klassekampen	KK170309	2017
Feminismen ble fra 1990-tallet så opptatt av å vise at biologisk kjønn knapt betydde noe at selve kategorien kvinne nærmest ble visket ut. I stedet ble språk og handlinger viktig, kjønn ble noe man gjorde, ikke var. Så kom 2000-tallet og hun og han skulle byttes ut med kjønnsnøytrale	hen	. Det å definere seg mellom kjønnskategoriene ble opphøyd til det største godet – som et individuelt opprør mot normene.	Klassekampen	KK170308	2017
I utkast til nytt partiprogram for 2017-2021 vil Arbeiderpartiet utrede en tredje kjønnskategori – formodentlig	«hen»	- for de som hverken definerer seg som mann eller kvinne.	Morgenbladet	MB170303	2017
Dagen var først ute med å melde, trolig med en viss glede, at «Stortinget sier nei til	'hen'	». Det riktige her er vel å bruke objektformen «hem».	Klassekampen	KK170302	2017
Et stortingsflertall med Høyre, Frp, KrF og Senterpartiet sier nei til forslaget om å utrede et tredje kjønn. Dermed får ikke Aps forslag flertall, skriver Dagen. Ap har foreslått å be regjeringen om en ny handlingsplan for LHBTI-feltet. LHBTI står for lesbiske, homofile, bifile, trans eller personer med atypisk kjønnskategorisering (intersex) Det siste, men mest omdiskuterte punktet i planen gikk ut på å utrede å innføre en tredje kjønnskategori,	"hen"	.	Klassekampen	KK170228	2017
De mange eventyrreferansene i Vardøens «Det norske hus» ville nok gått en innvandrer hus forbi om	hen	ikke kjente til Asbjørnsen og Moe, i det minste destillert gjennom Ivo Caprino.	Klassekampen	KK170223	2017
At du ikke kan fatte og begripe at noen vil bli kalt	«hen»	når du vil bli kalt «hun», trenger ikke bety at det er de andre som er latterlige. Det kan faktisk bare bety at det er du som er dum eller dårlig orientert. ¶ Lene Wikander på NRK	Klassekampen	KK170221	2017

Det Smaaland oppnår, er dermed å male med bred, svart pensel over forbrukernes mulighet til å vurdere hvilken håndverker	hen	Ytring ¶ ønsker å benytte seg av. Ønsker man å gjøre dette, skal man vite at man av håndverkerne (som snakker med hverandre, må vite) raskt vil få merkelappen «en av de verste kundene».	Klassekampen	KK170214	2017
Arbeiderpartiets program: Jonas Gahr Støre vil ikke fjerne K'en i KRLE-faget fordi «dette ikke er en så viktig prinsipiell sak at vi vil endre på det». Men innføring av pronomenet	«hen»	er altså det?	Klassekampen	KK170210	2017
Det ungdommen først og fremst er opptatt av for tida, er visst kjønnsidentitet. Arbeiderpartiet skal nå innføre et tredje kjønn i passet, og på Kirkemøtet forrige uke var det et hett tema å erstatte herre- og kvinneoene i kirka, med	hen	-doer. Det er bra og antagelig viktig, men jeg er forvirret. Ikke om min egen kjønnsidentitet, men om det nye kjønnspråket.	Klassekampen	KK170207	2017
Tenk på denne setningen: «Tidligere denne uken trosset en nasjonalpark regimet ved å tvitre vitenskapelig konsensus om klimaendringer.» Dette er en setning som, inntil nylig, ville vært et argument for en psykosediagnose. Men det har altså skjedd. De heroiske frihetskjemperne i Badlands nasjonalpark fikk bare tvitret et par timer, før meldingene var forsvunnet. Hvem sto bak? Den informasjonen har ikke kommet ut. Heldigvis har	hen	4000 kvadratkilometer nasjonalpark å gjemme seg i.	Morgenbladet	MB170127	2017
Departementet ønsker kontroll. Hvem skal man høre på? Vi snakker med en forsker som er positiv til utvalgets rapport og kritisk til departementets styringsbrev.	Hen	mener dette inngår i et langvarig forsøk fra Finansdepartementet på å få mer kontroll med forskningen i SSB: «Departementet vil snevre inn hva SSB forsker på til makromodeller og litt skatteforskning. Utvalget vil gå i motsatt retning, det er opptatt av at forskningen skal bli bedre.»	Morgenbladet	MB170127 (2)	2017
Kosmopolitten kan reise for å få sine behov tilfredsstilt.	Hen	kan oppleve, forske, smake, lære, uten annen begrensning enn reisebudsjett og UD sine reiseråd. Lokalisten, derimot, kan ikke ta med seg det han vil bevare noe sted. Han har ingen steder å dra. ¶ Espen Goffeng etterlyser mer forståelse for «lokalister», på NRK Ytring ¶	Klassekampen	KK161231	2016
Etter en korsbåndskade sluttet han som topphopper i 1978, uten at bakkene var endret. Gjennom 1980-tallet så verden en rekke stygge fall i bakkene i Kulm og Harrachov. Si Horst Bulau, Pavel Ploc, Rolf Åge Berg eller Ulf Findeisen til en hoppfan med hukommelse, og	hen	vil lukke øynene i medfølt smerte.	Morgenbladet	MB161223	2016
Og ja, jeg ser på deg, du velstående tenåringsforelder som lar barnet ditt tro at det er normalt at	hen	alene, hvert eneste år, får gaver til en verdi av god gresk månedslønn.	Klassekampen	KK161210	2016
Årets Ibsenfestival oppsummert. Hilsen Nationaltheatret, hilsen	hen	, alle vi som er igjen, vi må	Morgenbladet	MB161209	2016

kulturminneforvaltningen, hilsen grenseoverskridende scenekunst på høyt nivå, hilsen Staten, hilsen Ap eller Frp, vær hilset alle dere der ute, vi hilser dere med tre ord, vi inviterer dere inn med tre ord, tre ord i tiden, tre ord som eser ut, som favner alt, alt, absolutt alt, tre ord fylt med mening og tømt for innhold, valget er ditt, språket er vårt, for språket er dødt, slik som Ibsen og Gud og den lille gutten på stranda er døde, men vi lever videre, vi og oss, oss mot dem, hun og han og		møtes nå, 18 dager med Ibsen-fest, kom inn kom inn, vi byr på fest, en 18 dagers engasjerende, utfordrende, nådeløs feiring, her kan vi møtes, kinn mot kinn, ansikt til ansikt til ansiktsløftning, her kan vi se og bli sett opp til og ned på, la oss sette oss ned i gullstolene			
Du fortsatte likevel, det virket umulig å la ungdommen i stikken i en så vanskelig situasjon. Med din og advokatens hjelp klaget ungdommen på sensuren. Mens klagen ble behandlet var	hen	garantert å få fortsette i samme vanskelige opplegg som i forberedelsesfasen, nå ikke lenger i delt rom med fremmede voksne, men i et hus sammen med en annen 16-åring (en som var syk, og som du også var foresatt for – en annen historie).	Klassekampen	KK161126	2016
Ventetiden skulle være cirka fem måneder, og resultatet skulle bli formidlet av advokaten. Hvis klagen ikke førte fram, ville det bli gitt en frist for gjennomføring av de særdeles alvorlige konsekvensene. Dersom	hen	tok konsekvensene frivillig, ble det lokket med en pengepremie. Alternativet var å bli utsatt for ulike grader av makt avhengig av hvor stor motstand ungdommen ville gjøre.	Klassekampen	KK161126	2016
Du mottok nå daglige og nattlige meldinger –	hen	ventet og var redd, ville heller dø.	Klassekampen	KK161126	2016
Plutselig dukket ungdommen opp, var redd og ville reise fra konsekvensene. Du var kanskje enda mer redd for hvordan en reise ut i det ukjente ville bli. Ble	hen	funnet, ville	Klassekampen	KK161126	2016
	hen	få de strengeste konsekvensene med en gang, uansett resultat av klagen. Du sendte	Klassekampen	KK161126	2016
	hen	tilbake til mer venting og flere deprimerte meldinger. Men så var	Klassekampen	KK161126	2016
	hen	av gårde igjen. Med hjertet i halsen fulgte du flukten via sporadiske meldinger, advarte mot farer du visste om, og håpet at	Klassekampen	KK161126	2016
	hen	ville finne et sted å gjøre av seg.	Klassekampen	KK161126	2016
Det er no eit gap mellom logistikk for papiravisa og den digitale lesarjakta som siktar seg inn på brettlesarens klikk der	hen	sit og skrollar seg sjølv på ryggen. Kva folkestyre skal dette bli? Som får opp skreddarsydd lokkestoff om ting folk alt let seg lokka av?	Klassekampen	KK161121	2016
Tenk deg at du er foresatt til en 16-åring som skal opp til en heldagseksamen som vil være avgjørende for denne ungdommens framtid. Du har vært på kurs og lært mye om hva en slik 16-åring har behov for og rett på, og din oppgave er å påse at	hen	får dette.	Klassekampen	KK161115	2016
Det var mange som ønsket å melde seg opp til denne eksamenen, så oppmeldingen foregikk under tidspress og hadde preg av en	hen	var og hvorfor	Klassekampen	KK161115	2016

sortering. Ungdommen måtte si hvem	hen	ville melde seg opp.	Klassekampen	KK161115	2016
Ungdommen ble ikke trodd på mange av de opplysningene	hen	ga, og utspøreren bestemte hva som skulle stå i skjemaet. Som foresatt sa du ifra at du var sterkt i tvil om dette ble riktig, men din uttalelse ble bare notert og ikke tatt til følge.	Klassekampen	KK161115	2016
Ut fra testresultatet ble ungdommen sortert inn i den gruppen som fikk ekstra vanskelige forhold under forberedelse til eksamen.	Hen	måtte leve på felles rom med fremmede voksne, og ellers klare seg på en pengesum på halvparten av det som er fastsatt som nødvendig til livsopphold.	Klassekampen	KK161115	2016
Tre dager før eksamen får du vite av ungdommen at myndighetene har bestemt at	hen	rett etter avlagt eksamen skal flyttes til et annet sted 650 km unna. Som foresatt har du ikke fått beskjed om dette, du tenker at det må være en misforståelse.	Klassekampen	KK161115	2016
Ei kjelde i Frp går så langt som å seie at	hen	ikkje ville sett store pengar på at Frp sit i regjering 1. januar 2017.	Klassekampen	KK161115 (2)	2016
Presidenten i The United States of America (TUSOA) har ofte ein utropar når	hen	gjer entré i offentlege rom. Ein tar høgd for at den vinnande kandidaten kan vera så ymse utsjåande at ingen ville truidd at dette må jo vera Presidenten i Amerika.	Klassekampen	KK161114	2016
På julebord er disse standardene selve oppskriften på å ødelegge festen. Her må du gå på akkord med din stolt opparbeidede musikksmak, og din beste kilde til intel i felten er bedriftens mest utadvendte selger.	Hen	som allerede under første låt slenger opp et grelt Iphone-etui og viser deg Spotify-listen med låtene de ansatte danset til på høst-kickoff. Følg den, og du er helt trygg. Musikkmisjoneringen kan du ta deg av de ti andre månedene i året.	Morgenbladet	MB161028	2016
Det andre poenget er knyttet til identitetspolitikken opptatthet av hvem som taler og hvilken erfaring	hen	snakker ut ifra.	Klassekampen	KK161015	2016
Muligens er det rockebiograiens største klisje. Øyeblikket da en artist hører sin egen musikk på radio for første gang. Da den knuslete spiren opplever å bli hørt av andre, slik	hen	selv har sittet og drømt foran radioapparatene.	Morgenbladet	MB160930	2016
Fjesbrukaren er fødd på ny, like så frelst på zuckerbergsk dupe and dope som før.	Hen	ser seg om i verda og her er ikkje så underleg, graset har følgt med i det blå skiftet. Det er den gode gamle f'en over heile fjøla, i strid med festen i Fjaler frå Jakob Sandes mest kjende og beste dikt?	Klassekampen	KK160926	2016
Man skulle tro det var første bud for en anmelder i Klassekampens Bokmagasin å ta utgangspunkt i selve romanteksten når	hen	skal anmelde en bok, ikke forsøke å dytte den ned i en form man har snekret selv på forhånd.	Klassekampen	KK160920	2016
Er det den selvrettferdige 68eren som har hatt vind i seilene hele livet og nå går av med en historisk fet pensjon, men som likevel tror	hen	har hatt det helt forferdelig, eller er det 25åringen fra Oslo som kjøper leilighet	Klassekampen	KK160910	2016

	hen	for å leie ut, mens selv skal flytte til Bergen for å studere, og som klager over at det er vanskelig å komme inn på boligmarkedet? ¶	Klassekampen	KK160910	2016
Og hvor skriver outsidersen? Hans gjetning: The Deep Web, den mørke digitale underverdenen av internett som består av narkotika- og våpensalg, prostitusjon, barneporno og bankvirksomhet. Hypotesen føles sannsynlig nok: vår tids Kafka skriver i nettets undergrunn, der hun, han,	hen	eller den kan selektere publikummet, være helt anonym, og skrive en litteratur som framtidens teknologiarkeologer vil lese som den dypeste refleksjonen av vår samtid.	Klassekampen	KK160903	2016
Vi forstår at morens plan siden hun fødte sin forbudte guttebaby har vært å smugle ham inn som jente for så å foreta den endelige kastrasjonen idet puberteten setter inn. Jakobas erotiske oppvåkning skjer samtidig som hun/ han/	hen	begynner å forstå at	Morgenbladet	MB160902	2016
	hen	ikke er den første som blir utsatt for valget: Synge eller leve? Elske eller tilhøre samfunnet?	Morgenbladet	MB160902	2016
Om du har prestisjetung utdanning, høyt lønna jobb og bor i et dyrt område, vil du omgås mange som også har mye penger: Når en av de rike skal beskrive mangfoldet i vennekretsen sier	hen	at den består av «alt fra leger til advokater». Med slik omgangskrets framstår en selv som mer «vanlig» enn en kanskje strengt tatt er.	Klassekampen	KK160831	2016
Neste uke presenterer Morgenbladet ti fantastiske forelesere fra norsk høyere utdanning, med fanfare og festaften. Vi kunne like gjerne kalt dem ti asfaltblomster - spirer som har trengt seg gjennom sprekkene i en grå undervisningshverdag. En av dem måtte undervise på si i 13 år før	hen	fikk fast undervisnerjobb, og stå opp klokken 04:00 og forberede seg hver morgen	Morgenbladet	MB160826	2016
	hen	hadde undervisning.	Morgenbladet	MB160826	2016
Marx utropte bedriftseierne til hovedfiende, og viste hvordan enhver ansatt ble utbyttet ved at	hen	produserte mer overskudd enn	Klassekampen	KK160820	2016
	hen	fikk tilbake i lønn. Dette var slett ingen dum analyse, men hvordan skal vi bruke den på en fornuftig måte i dag?	Klassekampen	KK160820	2016
Ein SV-topp eg ein gong diskuterte boka med, meinte ho var det aller svakaste punktet i forfattarskapen til Dag Solstad.	Hen	om det.	Klassekampen	KK160812	2016
Den amerikanske presidenten er verdens viktigste leder. En god leder drar i riktig retning,	hen	blir ikke dratt i riktig retning.	Klassekampen	KK160728	2016
I dei aller fleste kommunar er ordføraren einaste heiltidsfolkevalde, og	hen	er gjerne sentral i forhandlinga av intensjonsavtalar med potensielle partnarar.	Klassekampen	KK160726	2016
Jeg er skandinav, det er derfor jeg sitter når jeg tisser. Men jeg har en skikkelig pen kone, latterlig pen. Begge mine barn heter Kim - både	hen	og	Morgenbladet	MB160715	2016
	hen	. Staten min har masse penger som du kan få, bare du sier ord den liker.	Morgenbladet	MB160715	2016
Fortellingen er en allegori på hovedpersonens våknende seksualitet. Indre og ytre, Lazarus og Jesus, det mannlige og det kvinnelige forenes i én kropp, og personen går ut av	hen	nærmest framstår som et mytologisk vesen. Samtidig er det ikke tvil om at Hermafroditten er et	Klassekampen	KK160620	2016

begravelseskammeret som hermafroditt, altså som tvekjønnet. Det er sterke og relevante historier som fortelles om personlig oppvåkning, skam, identitet og vold. Vi møter en person som er menneske, men så annerledes at		arketypisk bilde på motstridende krefter i mennesket, enten det handler om seksualitet eller indre dialoger vi kan ha om hvem vi er i verden.			
Den svenske Diskrimineringsombudsmannen (DO) har kommet med avgjørelsen etter at en person som definerer seg selv som interkjønn, fikk beskjed av de ansatte på en svømmehall i Stockholm om å kle på seg på overkroppen, fordi de oppfattet personen som kvinne. Personen meldte inn hendelsen til DO etter at	hen	fikk beskjed om å forlate lokalet. DO skriver at kommunen har gjort seg skyldig i diskriminering av personer som definerer seg som interkjønn etter hendelsen.	Klassekampen	KK160617 (2)	2016
Nå har det igjen blitt liv på Skomvær fyr. Det bor fem mennesker her. Blant dem er kunstner Elin Vister, som ber innstendig om å få være kjønnsnøytral, altså bli omtalt som	hen	.	Klassekampen	KK160617	2016
	Hen	om det.	Klassekampen	KK160617	2016
Kontrasten til livet	hen	levde i Oslo er stor.	Klassekampen	KK160617	2016
	Hen	var DJ Sunshine, pumpet bassrytmer ut over hovedstadens nattklubber. Så flyttet	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	ut til sjøfuglene og etablerte det som skulle bli et økologisk idealsamfunn, et kollektiv for kunstnerisk produksjon og økologisk overgang.	Klassekampen	KK160617	2016
Etter ulykken forstår jeg bedre hvordan mennesker som bor i Nigerdeltaet og i Alberta i Canada, føler det, sier	hen	.	Klassekampen	KK160617	2016
Det er ikke bare luktesansen som forteller om miljøkatastrofen på Skomvær. Det trente øret kan også høre det, mener Vister. Det visuelle er blitt så dominerende at vi har glemt lyttesansen.	Hen	vil lære folk å lytte. Å lukke øynene og puste helt ned i magen og virkelig lytte til lydene rundt dem.	Klassekampen	KK160617	2016
Naturens lyder forandrer seg når naturen forandrer seg. Miljøkatastrofer og klimaforandringer endrer lydbildet. Akustisk økologi, kaller	hen	det.	Klassekampen	KK160617	2016
Elin Vister har laget kunstprosjektet Soundscape Røst, som inkluderer en LP-plate komponert av lydopptak herfra.	Hen	installerer opptakere rundt omkring på Skomvær og i de omkringliggende fuglefjellene.	Klassekampen	KK160617	2016
	Hen	lærte å lytte til fuglene av sin bestefar. Han hadde fuglebrett utenfor kjøkkenvinduet.	Klassekampen	KK160617	2016
Vister har kjøpt et blått hus på Røst for arven	hen	fikk etter ham. Der bor	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	på vinteren når	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	ikke er på Skomvær fyr.	Klassekampen	KK160617	2016
	Hen	kom til Røst og Skomvær da	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	reiste rundt i Nord-Norge og tok opp lyd. Kroppen ville ikke dra.	Klassekampen	KK160617	2016
Og dette med å snakke sjøfuglenes sak, det tar	hen	helt bokstavelig.	Klassekampen	KK160617	2016
Vister har en kunstperformance der hun kler seg i et spesialdesignet lundefugl-kostyme. Ikledt nebb, vinger og fugleføtter spør	hen	menneskene hvem de er, hvor de lever, hvordan de har det. Og forteller om sine problemer.	Klassekampen	KK160617	2016
En gang bestemte	hen	seg for å reise fra	Klassekampen	KK160617	2016

		Oslo til Svolvær som lundefugl.			
	Hen	tok toget så langt det gikk, i kostymet sitt. Og når noen spurte hva	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	holdt på med, svarte	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	«arr-uh». Så fortalte	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	om livet i fuglefjellet og om problemene	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	opplever der, og spurte medpassasjerene sine om de også legger egg, om de også hekker.	Klassekampen	KK160617	2016
	Hen	hadde en uro i kroppen da hun bodde i Oslo, en angst som ikke ville gi slipp.	Klassekampen	KK160617	2016
	Hen	har forsøkt å snakke med en psykolog om klimasorg.	Klassekampen	KK160617	2016
Jeg spurte, hvordan skal jeg klare å leve i en voldelig verden? Hvordan skal jeg klare å leve i en verden der vi spiser hverandre? Det klarte ikke psykologen helt å svare på, forteller	hen	og ler.	Klassekampen	KK160617	2016
Skomvær blir bare større og større, i takt med at	hen	lærer den bedre å kjenne, forteller kunstneren, mens	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	viser rundt.	Klassekampen	KK160617	2016
	Hen	finner et fugleegg, og et annet sted en liten prikkete fugleunge i en sprekk.	Klassekampen	KK160617	2016
	Hen	stiller seg mange vanskelige spørsmål.	Klassekampen	KK160617	2016
Vister mener å ha funnet et svar ved å lese filosofi og idéhistorie.	Hen	mener at vi mennesker har blitt deprimerte og angstfulle som en konsekvens av et kapitalistisk samfunn hvor følelser har måttet vike for fornuft, og hvor vi har presset gjennom et kunstig skille mellom kropp og sjel og mellom mennesket og naturen.	Klassekampen	KK160617	2016
	Hen	har fått det bedre etter at	Klassekampen	KK160617	2016
	hen	tillot seg selv å føle sorg for naturtap.	Klassekampen	KK160617	2016
I disse dager sitter	hen	på rommet sitt ute på Skomvær fyr og prøver å lære seg lulesamisk, som del av et kunstprosjekt om samiske stedsnavn og kulturminner som er forsvunnet, som har blitt glemt.	Klassekampen	KK160617	2016
«De, hvis nationale status er omgærdet af usikkerhed (fx migranter og etniske mindretal), figurerer således sjældent som nogen, som kan påberåbe sig national skam,» skriver Mons Bissenbakker i artikkelen 'Krumme tær. Skam i krydsfeltet mellem queer, feminisme og postkoloniale teorier'.	Hen	fortsetter: «Når det majoriserede subjekt skammer sig over nationen, cementerer det paradoksalt sin status som inden for nationen på bekostning af det marginaliserede subjekts status som uden for den.»	Klassekampen	KK160528	2016
Det spises mye rart i «You Too ...»: koteletter, appelsiner, hår, Kandy Kakes. Normale kosthold finnes ikke. Den ortorektiske kulden er for øvrig smertefullt lite surrealistisk, egentlig; i de siste årene har ortoreksi – altså	hen	oppfatter som «riktig» – blitt et stadig bredere fenomen.	Klassekampen	KK160521	2016

en spiseforstyrrelse hvor den rammede er besatt av å spise slik					
Nielsens gjennombrudd kom i 2003, med et biografiprojekt som var like deler performance og roman. Her kom den identitetsløse reisende over grensen fra Tyskland og søkte om plass i det danske systemet, som hadde vanskelig for å romme et menneske uten de påkrevde papirene.	Hen	har siden latt seg oppsluke av verdenshistoriens pågående prosesser, og krevet å se med egne øyne, fri fra journalistikkens standardiserte fortellinger.	Klassekampen	KK160514	2016
	Hen	dro til Irak i en parodisk manøver for å «indføre demokratiet» (konkret bar Nielsen en liten boks ved navn Demokratiet over grensa til Irak), parallelt med amerikanernes krigshandlinger i landet.	Klassekampen	KK160514	2016
Et gjennomgående teksttema for jeg-et på denne plata er at	hen	aldri lærer og ikke lar seg diktere av verden.	Klassekampen	KK160509	2016
Ingen superskurk står fram og innrømmer at han gjorde Ebba og Horace til bitre fiender for at de skulle slåss mot hverandre i stedet for å stå sammen mot den egentlige fienden. Ingen er heller sikre på hvem den egentlige fienden er. Men siden dette er Sverige, er alle sikre på uansett hvem	hen	er, så er	Klassekampen	KK160430	2016
	hen	selv et offer. Dermed er det duket for en lang rekke oppfølgere.	Klassekampen	KK160430	2016
For nordtrønderne fins jo. Politisk er de mye mer tilbøyelige til å stemme på Sp, for eksempel, og Høyre og Frp fikk til sammen knappe 15 prosent ved forrige valg. Og	hen	er mindre urban. I Nord-Trøndelag fins det rett og slett ingen større byer.	Klassekampen	KK160429	2016
Det ser ikke ut til å være spart på noe i verken kosmetikk-, fjær- eller gullglitterbudsjettet på denne forestillingen, og forventningene er følgelig skyhøye når bjellene ringer inn (no pun intended) og	hen	som står nærmest inngangsdøra (no hun intended) geleider publikumsmassen inn i salen.	Klassekampen	KK160425	2016
Du blir selvbevisst, usikker, mister tryggheten på hvem du er og selvfølgeligheten i å gå rundt i verden å se ut akkurat slik du gjør, hver dag. For tenk hvis han/hun/	hen	skulle dukke opp! Skammen er aldri langt unna: Hvorfor gjorde jeg det, hvorfor sa jeg det slik? Enhver handling, håndbevegelse, blikk lades med mening.	Klassekampen	KK160422	2016
En Jonas er så instemt at	hen	ikke trenger noen «indre budbringer som roper». En Jonas har høy toleranse for følelsene sine,	Klassekampen	KK160415	2016
	hen	anerkjenner dem som en viktig informasjonskilde å styre seg i verden med.	Klassekampen	KK160415	2016
En Jonas Gahr Støre har så stålkontroll på eget følelsesliv at	hen	kan være rasende, men likevel uttrykke seg på en rolig måte ingen vil sette seg imot.	Klassekampen	KK160415	2016
Tilfeldigheter ville ha det til at jeg rett før jeg satte meg ned for å skrive kritikk leste noe esoterisk faenskap fra den okkulte bokhyllen (hyllen i seg er vel ikke så okkult, men dere skjønner hva jeg mener) der det ble påstått at gull er fargen på djevelens aura. Jeg regner selvsagt med at den som skrev dette har solid	hen	snakker om.	Klassekampen	KK160413	2016
førstehåndserfaring og vet hva Jeg ønsker MDG til lykke med et	hen	fullstendig i skyggen.	Klassekampen	KK160408	2016

landsmøte som skal vedta høyere pensjonsalder og redusert sjukelønn – blokkuavhengig, må vite – og sender samtidig ukas språkblomst til TV 2s reporter Anne Fredrikstad. I introduksjonen til et innslag om Harald og Sonja i Roma presenterte hun paret som kongingen. Dette setter jo disputten om bruken av pronomenet					
Tenk deg at jeg sniker på trikken, og det blir kontroll. Hva hvis jeg da insisterer på at dette er en intern sak mellom meg og Oslo Sporveier? Og at kontrolløren umulig kan besitte kunnskap om grunnene til hvorfor jeg mangler gyldig ferdbevis og ergo ikke har noe	hen	skulle sagt. At jeg skjønner at det kan se ut som jeg sniker, slik situasjonen framstår, men at kontrolløren ikke er i en posisjon til å mene noe om det.	Klassekampen	KK160330	2016
Under en paneldebatt preget av kjønns mangfold langt ut over det vanlige, var det en person som plutselig reiste seg. Vedkommende var slank, mørkhåret, litt blek og med litt glissen skjeggvekst. Ordene falt etter et par øyeblikks taushet: Jeg er en som ikke eksisterer, jeg er ikke kvinne, ikke mann, jeg er XXY (en ikke helt uvanlig kombinasjon av kjønnskromosomer). Chris Somers, som vedkommende heter, etterlyste en kultur med en kjønnskategori der også	hen	kunne eksistere.	Klassekampen	KK160319	2016
En som bidro til at dette ble en realitet i Australia, var nettopp Chris Somers,	hen	som reiste seg og tok ordet den gangen i 1998.	Klassekampen	KK160319	2016
«Hei Seltzer, har du hørt om globalisering elleeeer?» lesper det afektert fra	hen	med Gender Studies 101-boka borti kroken. Joda, jeg har det, men 1986 ringte og lurte på om det fremdeles er hovedsaklig hvit middelklasse som hører på World Music (de ville i samme slengen ha tilbake zeitgeisten sin fra syntthipsterne, sa de, litt snurt.)	Morgenbladet	MB160318	2016
¶ VI NOTERER... ¶ ... at NRK har spurt fleire forfattarar om korleis dei stiller seg til å bruke det kjønnsnøytrale pronomenet	hen	i bøkene sine. Fleire av forfattarane som blir spurde i NRK-saka, er positive til ordet, også i eiga skrivning. Jamvel om tokjønnsnorma er marginaliserande for mange, er fleire likevel skeptiske.	Klassekampen	KK160312	2016
Feminismens viktigste mål må være at alle skal ha økonomisk frihet og kunne forsørge seg selv - både han, hun og	hen	. Og at femtenåringers valg ikke skal bli så skjebnesvangre som de er i dag.	Morgenbladet	MB160311	2016
På kateteret i klasserommet sat min lett liberalistiske samfunnsfagslærer og skulle forklare om Noregs økonomiske vekst i etterkrigstida: «Statoil! Kan du tenkje deg eit verre namn? Det høyrest jo ut som ei etterleving frå Sovjet!» utbasunerte	hen	i ei av mange ytringar som neppe formidla stoffet akkurat slik det stod i læreboka.	Klassekampen	KK160310	2016
Etter å ha virket sjenert innledningsvis – ja,	hen	sier til og med så, første gang i Oslo og greier – slipper Furman opp mer og mer, gir «Haunted Head» det snevet av galskap sangen trives med, treffer med stockholmssyndromberetningen i den relativt nye	Klassekampen	KK160307	2016

		b-sida «The Prisoner», finner godt med rom for en honky sax i den som begynner It's fine being drunk on the weekend / But it's finer being drunk all week, og går helt ditty bop sha lang lang på «Ordinary Life». Nesten-hiten «My Zero» er skrudd til for hans lys-hese, raspende røst, muligens et uttrykk for desperasjon, åpenbart et uttrykk for at her står noe på spill. Du vet, som om Lou Reed-fan Furman ble saved by rock & roll. Som om det frigjorde ham, og som om han nå betaler tilbake ved å frigjøre rock & roll, en rock & roll der doo wop og live-grep lært av James Brown også blir en del i hvit indie.			
14. Fra snømenn til snø-	hen	, stopp patriarkatets nye film «Snømannen»!	Klassekampen	KK160305	2016
På Tinder og Happn, derimot, velger jeg bevisst bort mennesker på en utrolig overfladisk måte. Høy alder og dårlig jobb - kryss bort! Lav alder - kryss bort! Feil utdannelse (BI) - kryss bort! Feil jobb (manuell) - kryss bort! Alternativ jobb («livets skole») - kryss bort! Ikke tiltalende utseende - kryss bort! Helt sånn passe utseende - få	hen	vekk! Flaut bilde av bar overkropp - kryss bort! Teit sitat - ha det! Kjipe felles venner - kryss bort! For kule felles venner - kryss bort! Faktisk hender det ofte at jeg «liker» mennesker som jeg ganske sikker på at ikke kommer til å like meg (les: over mitt nivå).	Morgenbladet	MB160304	2016
¶ GØY MED ORD 2	Hen	- hem.	Morgenbladet	MB160226	2016
	Hens	? ¶	Morgenbladet	MB160226	2016
Forrige uke ba Notisredaksjonen om innspill til objektsformen av det kjønnsnøytrale pronomet	hen	. Strømmen av eposter med forslag har siden nesten ikke vært til å stagge. Eller - det var ren og skjær løgn, men det har kommet forslag, og «hem» synes ikke så verst. Altså: Om du er uenig med en sjøstjerne, er du uenig med hem. Men som ethvert godt svar, avføder dette nye spørsmål. Slik som dette, fra en innsender: Hva er gentivtsformen? Sjøstjernen kjenner en sjøpølse, men kråkebollen er hems (?) beste venn?	Morgenbladet	MB160226	2016
Her er mine framlegg til dei som burde blitt knebla i sist vekes offentlege debatt: (...) Ein lesar:	Hen	lurte på om kor vidt brevet frå justisminister Anundsen til stortingspresident Thommessen om ny høgsterettsjustitiarius kom fordi dei baa var medlem i Frimurarlosjen.	Klassekampen	KK160220	2016
GØY MED ORD	Hen	: En kjønnsløs objektsfundering	Morgenbladet	MB160219	2016

Det innes ikke oislielt på norsk, men anekdotisk innsamlet empiri viser at	«hen»	har sneket seg inn i dagligtalen.	Morgenbladet	MB160219	2016
Det er rett og slett et utrolig praktisk pronomen når den omtaltes kjønn er irrelevant. Men ett spørsmål må besvares om ordet faktisk skal inn i ordboken: Hva skjer når	«hen»	er objekt? For å illustrere: To journalister diskuterer en samtale de nettopp hadde med en sjøstjerne. Sjøstjerner er som kjent hermafroditter, og dermed hverken - eller.	Morgenbladet	MB160219	2016
-	Hen	har noen gode poenger om lyktningkrisen, sier den ene. Den andre er hoderystende uenig: - Hva, er du enig med...! Han-ham, hun-henne,	Morgenbladet	MB160219	2016
	hen	-hva? Hemme? Forslag mottas med stor takk.	Morgenbladet	MB160219	2016
Resultatet av regjeringens tilsynelatende rasjonelle linje kan altså være at den norske staten om fem år har skapt et betydelig antall mennesker som er fremmed for, ja hatefulle overfor Norge. Og hvor	hen	søker seg mennesker som er bitre, isolerte og føler seg møtt med mistillit? Inn i passivitet? Inn i kriminell virksomhet (asylmottaksliv er også et liv i fattigdom)? Inn i andre fellesskap - som religiøs og aggressiv ekstremisme?	Klassekampen	KK160216	2016
Jeg har venner i begge leire, men jeg ville ikke stemt på noen av dem. Så la meg avslutte med et fromt ønske: Gi en talefører humanist en kalkulator og en spade. Gi	hen	tid til å bli venn med kalkulatoren, og til å kalle spaden ved sitt rette navn. Det kunne blitt utgangspunkt for et tredje parti som ville fått min stemme.	Morgenbladet	MB160205	2016
Dersom ein norsk statsråd reiser til Nord-Noreg (og det ikkje er for å kaste ut syriske flyktingar i førti minusgradar), kan du vere ganske sikker ...på at	hen	legg ut eit bilete av seg sjølv saman med diktstrofene «Det er langt dette landet/ Det meste er nord» av Rolf Jakobsen.	Klassekampen	KK160130	2016
Denne uka har debatten rast om Ayn Rand, alle Frp-politikeres favorittforfatter. Men nå er det på tide å rette det kritiske søkelyset også mot andre partier. Det er med stor glede jeg kan presentere den fulle og hele oversikten over norske politikeres litterære favoritter: (...) Audun Lysbakken: - Jeg er veldig begeistret for kvinnelige, svenske forfattere. Akkurat nå leser jeg «Albert Åberg» for sønnen min. Det handler om en gutt som vokser opp med en alenepappa. Sånne historier tror jeg	hen	har godt av å høre.	Klassekampen	KK160109	2016
Håkjerringa er det spenningsskapende elementet i fortellingen - får man udyret opp til slutt? For oss som ikke en gang visste hva en håkjerring var, er dette banebrytende lesning. Håkjerringa innes av alle kjønn.	Hen	er mystisk og skummel. Diger, og kan bli 200 år gammel.	Morgenbladet	MB151224	2015
Og det med å gjøre ting når de kommer «heim» - jeg spør meg jo hvorfor mamma skal gjøre noe i huset hvis ikke barnet hjelper? Hun kan vel sette seg ned med han/henne og prate og se på tv eller noe sånt, eller be vedkommende om å tre støttende til. Jeg synes det virker helt unaturlig at en avlegger skal sitte der som om	hen	er heime, men likevel oppføre seg som en gjest - men en gjest ville vel tilby seg å hjelpe.	Klassekampen	KK151218	2015
Neste gang du for julefredens, kjærlighetens og kveldssexens skyld stilltiende skal til å vaske doen,	hen	få skifte kjønn igjen, om	Klassekampen	KK151214	2015

mens det koker av innvendig raseri og skam – pust dypt inn, lukk øynene og forestill deg at din kjære mann har skiftet kjønn. Da blir det lettere å ta en rasjonell diskusjon som ikke handler om den idiotiske kjønnskampen, men om rettferdig deling av arbeid. Det skulle bare mangle at dere ikke ble enige, dere er jo to voksne likeverdige, selvstendige kvinner! Når forhandlingen er overstått kan					
	hen	ikke heretter foretrekker å gjøre som kvinner flest.	Klassekampen	KK151214	2015
- Elsker du fedrelandet ditt? – Ja. Jeg gleder meg til at våre nye landsmenn også kan nyte moder-	hen	- og fedrelandet.	Klassekampen	KK151210	2015
Nå sang riktignok daværende Antony alt året etter at Rheborg/Ernst erklarte seg selv som kattepus, at	hen	var en fugl nå, på I Am a Bird Now (2005), gjennombruddsalbumet til prosjektet Antony and the Johnsons. Men å erklære seg selv som en svart kvinne inneholder langt flere trøblete konnotasjoner – og med forbehold om at bildet muligens uttrykker noe litt mindre bokstavelig enn et slikt statement, er det vanskelig å tolke det annerledes enn som en identitetspolitisk kommentar som går på rase så vel som kjønn.	Klassekampen	KK151207	2015
Et interessant forslag til en nyvinning i vårt eget språk er begrepet	«hen»	, som en kjønnsnøytral betegnelse når kjønn er ukjent eller irrelevant. Betegnelsen bryter med den grunnleggende, men ofte grunnløse kjønnsinndelingen vi ellers ikke så lett kommer utenom, uansett hva vi snakker om. Kommer	Klassekampen	KK151204	2015
	«hen»	til å slå an? Jeg tviler vel. Men selve diskusjonen rundt begrepet uttrykker noe interessant om vår tidsånd og mentalitet, synes jeg.	Klassekampen	KK151204	2015
Sakprosa Da	hen	møtte henne	Morgenbladet	MB151127	2015
Hvordan handler feminisme og kjønn om usynlighet? – Vi har for eksempel et foredrag av Kristin Fridtun, som omtaler seg som	hen	. Hun skal snakke om transpersoner i verden. Vi vet hvordan historien til transbevegelsen har utviklet seg. Hvordan alle som ikke passer inn i våre kjønns kategorier har hatt det i historien, også i Norge. Internasjonalt er det ingen tvil om at transpersoner må leve usynlig.	Morgenbladet	MB151127	2015
- Du sa hun til	hen	? – Gjorde jeg? Ja, der ser du, vi gjorde den feilen skriftlig også. Vi ikk rettet det opp. Det tar tid, og Norge har ikke	Morgenbladet	MB151127	2015

		anerkjent et tredje kjønn.			
Solstad tar riv, ruskende feil, og argumentasjonen er langt fra god nok. Når han mener at Duun fortellerteknisk blir for konstruert, så anklager han jo litteraturen for å være litteratur. At forfatteren tar valg for å få sagt det	hen	vil si, gjelder alle romaner.	Klassekampen	KK151109	2015
Dansken, svensken og	hen		Klassekampen	KK151105	2015
De første episodene av NRKs tv-drama «Broen» bar bud om kontroversiell kjønnsproblematikk. Men hvor ble av	«hen»	i alt mylderet? spør Sveinung Wålengen. Side 28 og 29	Klassekampen	KK151105	2015
Det er flere plottlinjer i «Broen 3» enn den drepte	«hen»	-forkjemperen som kunne blitt interessante: aktiv dødshjelp, traumatiserte krigsveteraner, homofiles rettigheter, netthets og selvhjelps litteratur.	Klassekampen	KK151105	2015
Hvis man tenker seg fordomsfritt om, ser de fleste logikken i at en uke hos mor og en uke hos far er en veldig hyggelig ordning for mor og far, som kan leve i en konstant tilstand av å glede seg til poden kommer og glede seg til	hen	drar igjen, men at det ikke nødvendigvis er til barnets beste å leve niognitti prosent av tiden pakkende opp og ned bagasje – og ikke ha et sted som bærer navnet hjem. Selvmord er den vanligste dødsårsaken for unge blant 15–24 år. Dette burde holde oss alle søvnløse.	Klassekampen	KK151104	2015
Fordi grammatisk kjønn virkelig er et problem for oss, sier Norris, og forklarer hvordan det heteste emnet blant amerikanske korrekturlesere akkurat nå er mangelen på et kjønnsnøytralt pronomen for tredje person entall – altså en entallsutgave av they og their, så man slipper det litt omstendelige «han eller hun» når man skriver en setning hvor pronomenet kan gjelde begge kjønn. Progressive svensker har foreslått	hen	for å løse problemet – ikke bare for å slippe skråstreker, men som et opprør mot å tildele folk begrensede kjønnsroller. Norris omtaler det svenske	Klassekampen	KK151031	2015
	hen	i boka og spør meg interessert om bruken av det. I noen svenske barnehager bruker de konsekvent	Klassekampen	KK151031	2015
	hen	om alle barn: Kanskje de som har gått der, tar det med seg videre?	Klassekampen	KK151031	2015
Allerede i 1850 var det et tema, og forslaget var den gang ne, nis, nim til de tre kategoriene. Forslag som ha, hez, hem minner kanskje om det svenske	hen	i forsøket på å høres ut som en mellomting mellom de to kjønnede pronomenene.	Klassekampen	KK151031	2015
I Sverige har det vært en oppblomstring av kjønnsnøytrale barne- og babybøker, der bokas karakter gjerne er kjønnsløs eller omtales som	hen	. Hva tenker du om det?	Klassekampen	KK151030	2015
I Norge har jeg opplevd å få hjem et barn fra skolen som var frustrert fordi elevene	hen	var satt til å jobbe på gruppe med hadde svake kunnskaper i norsk, og	Klassekampen	KK151024	2015
	hen	dermed måtte dra hele lasset selv.	Klassekampen	KK151024	2015
En ikke-muslim som har valgt å nærme seg islam på en grunnleggende annerledes måte enn karikaturene, er Kate Pendry, en av Norges fremste performance-artister. I 2013 gjennomførte	hen	performansen Muhammed* and Me under Ytringsfrihetsfestivalen Red Zone i Jakob kirke i Oslo. Denne performansen burde være referansepunktet i	Klassekampen	KK151022	2015

		diskusjonen rundt kontekstualiseringen av islam i Vesten, ikke Selbekks tegninger.			
''Når Kristin Fridtun blir bedt om å forlate damedoen fordi	hen	har kort hår og herreskjorte, føler	Klassekampen	KK151010	2015
	hen	at	Klassekampen	KK151010	2015
	hen	har avslørt hvor skjørt ordet kjønn egentlig er. Bergens Tidende	Klassekampen	KK151010	2015
Kristin Fridtun (f. 1987) har mastergrad i norrøn filologi, er fast spaltist i Dag og Tid, og har vore bidragsytar i ymse tidsskrift og bøker.	Hen	kjem frå Elverum, men er busett i Bergen.	Klassekampen	KK151010 (2)	2015
Typisk D: «Jeg liker fortsatt ikke D etter den kvelden på Kunstneres Hus. Om ikke annet, kan jeg i hvert fall kritisere	hen	for å mene det samme over tid.»	Morgenbladet	MB151009	2015
Klassisk E: «Jeg liker fortsatt E, til tross for den kvelden på Litteraturhuset.	Hen	er ute og messer om det samme igjen i dag, ser jeg. Om ikke annet, kan jeg jo berømme	Morgenbladet	MB151009	2015
	hen	for å si det samme om og om igjen.»	Morgenbladet	MB151009	2015
Skuffende fra C: «Men i svarte, mener	hen	det der?	Morgenbladet	MB151009	2015
	Hen	som er så (morsom, sexy, klok, velformulert, stryk det som ikke passer) burde jo være på laget vårt. Eller burde jeg egentlig tenke gjennom mine egne holdninger? Nei. Jeg bør være skufet. Det er det strategisk riktige i denne situasjonen. En frafallen.»	Morgenbladet	MB151009	2015
Med motene og den lakkende problembevisstheten opprettes det nye skramleorkestre av utydelige eller innholdstomme nyord. For det er jo så mye enklere å manipulere språket enn å forandre virkeligheten. Godordene er én ting. Noe annet er de stygge ordene som angivelig diskriminerer en gruppetilhørighet. Om	«hen»	vil forbedre verden med godord eller med forbud mot bruken av stygge ord, er for så vidt samme sak. I det første tilfelle formerer godordene seg som insekter. I det andre tilfelle må brukerne stadig lykte over til nye synonymmer for de stigmatiserende ordene om man vil å unngå at krenkelsespolitiet banker på døren.	Morgenbladet	MB151009 (2)	2015
Senterpartiet: Du får bunad og ku – med mulighet for å bytte den bort mot ei fele. Piratpartiet: Du får gratis Netflix og Spotify. Sosialistisk Venstreparti: Du får en enslig mindreårig syrisk asylsøker boende hjemme hos deg. Heldigvis får	hen	barnehageplass uansett hvor gammel	Klassekampen	KK150912	2015
	hen	er.	Klassekampen	KK150912	2015
Transpersonen Kristin Fridtun har skrevet en hel bok om ordet kjønn. Men	hen	har gitt opp å prøve å definere det.	Morgenbladet	MB150911	2015
Fridtun er (kort sagt) transperson, portrettert i denne avisen før, og språkviter. Nå har	hen	skrevet bok om historien til et av moderne, norsk kulturs mest uformelige begreper: kjønn.	Morgenbladet	MB150911	2015
Hovuddraget i saga om ordet kjønn, som	hen	skriver det på sin stilsikre nynorsk, er «snurp og tyt».	Morgenbladet	MB150911	2015
Apropos sang og låtskriving, så er Ezra Furman til sammenlikning mer på Macca-nivå. Eller,	hen	er mer opptatt av pre-Beatles rock & roll enn som så, fra den gang doo-wop ble sunget på	Klassekampen	KK150907	2015

		gatehjørner, Brill Building var popens nervesenter og saksofonen fikk rocken til å rulle. Pluss at			
	hen	har noe av den samme vimsete væremåten som Jonathan Richman, ikke alltid lett å bli klok på, ikke alltid lett å få tak på.	Klassekampen	KK150907	2015
«Wobbly» heter et av de sterkeste sporene på Furmans tredje – en låt der tynne indiegitarer møter en dyp r&b-saksofon, der harmonisang møter en vokal villskap som gir trykk til teksten I've just been changing genders, fluidly. Ikke eneste gang	hen	blir personlig så du kan føle det.	Klassekampen	KK150907	2015
Ifølgje den franske filosofen Louis Althusser er identitet av den moderne typen avhengig av det han kallar interpellasjon. Med det meiner han den erkjenninga ein gjer når ein forstår at når nokon snakkar om ein bestemt kategori med personar, så snakkar	hen	om meg. Homoseksuell eller skeiv identitet er paradømet. Vi lever i eit samfunn der seksualitet framleis er ein produktiv identitetsmarkør. Særleg i ungdomen, ei tid der mykje står på spel seksuelt, forsøker vi nesten uavbrote å kategorisere kvarandre seksuelt.	Klassekampen	KK150907 (2)	2015
Mannen i Heges liv het lenge Ben Gunn. Kjærlig og bunnløst lojal forsvarte han forholdet mellom seg og Hege mot inntrengere med alle midler. Hver gang hun hadde mannfolk på besøk, bruste den røde papegøyen med fjærene for å gi beskjed om at et luftangrep var i vente. – Mange er ikke klar over at hvor vondt det er å bli bitt av en papegøye. Spesielt en del menn. Men alle beilere som var hjemme hos meg på 1990-tallet, lærte at det gjør veldig vondt å bli angrepet av en papegøye. Det varte ikke evig. En ting var at Ben Gunn begynte å legge egg i undertøysskuffen og således ble nødt til å få det mer kjønnsnøytrale navnet Nunin. Til slutt måtte	hen	gi tapt for kalkmangel, og gikk inn for siste landing i en alder av 13 år.	Klassekampen	KK150905	2015
Nå og da skjer det – en trommis bryter lenkene og reiser seg opp. Det ser alltid snodig ut, det er noe som ikke stemmer. Som en fisk på land, en casiosynth i et progband, en brunsnegle i parsellhagen. Eller forresten – ikke fullt så galt som det siste. Uansett, på Geitmyra ble den stående trommisen et slags sort får, som skapte et nødvendig skurr i en ellers litt for perfekt verden. Dette er antagelig den beste funksjonen en stående trommis kan ha. På en vanligere festival bør	hen	vurdere å holde seg på stolen.	Morgenbladet	MB150904	2015
	¶ «Hen»	på Facebook ¶	Klassekampen	KK150801	2015
Svenske Facebook har åpnet for at du kan kalle deg	« hen »	– eller slippe å definere din kjønnsidentitet, skriver SVT. Facebook spør nå svenske brukere hvilket pronomen de foretrekker å bruke, og dermed kan man for eksempel «gratulera	Klassekampen	KK150801	2015
	hen	på fødselsdagen».	Klassekampen	KK150801	2015
Coles Manhattan er ingen smeltedigel for en særeger,	hen	måtte ønske.	Morgenbladet	MB150724	2015

amerikansk identitet, men heller et sted som lar hver innbygger legge stadig nye lag av tilhørighet til sin person, eller velge bort de					
Vinjournalister beskriver jordsmonn, druestokker og garvesyre som en gynekolog på befaring i et kjønnsorgan. Du fortelles at du aldri skal drikke ei vinflaske med skrukork og ikke kjøpe vin i boks. En vinsnobb får nervøst sammenbrudd om	hen	får se noen som ikke holder glasset i stetten, men som setter fingeravtrykk og varmer vinen ved å holde rundt glasset.	Klassekampen	KK150716 (2)	2015
Så sent som i juni i år kledde Den Hellige Ånd seg i drag som Grand prix-artist og blåste inn over Den norske kirke med en estetikk som ligger langt unna høymessen. Slik viste	Hen	de homokonservative hva de er så redde for: kjærlighet mellom to mennesker. Hva skal jeg med fiender, når jeg har venner som de homokonservative, må Gud tenke,	Klassekampen	KK150716	2015
	Hen	hvis innerste vesen ifølge	Klassekampen	KK150716	2015
	Hens	egen sønn er «å være kjærlighet».	Klassekampen	KK150716	2015
Hvis den postsekulære religiøsitet skal beskrives sett fra Vår Frue kirke, er den «Gud som er tilbake» en som ikke trenger å smiskes med av trosbekjennelser og æreshyllninger, men	Hen	som blir kropp når noen holder en dør åpen for dem som ofte finner den lukket.	Klassekampen	KK150716	2015
I Lundströms bokradio snakker Jenny Telemann om poesien som oppstår i Inga Borgs pedagogikk. Hun har lagt merke til «alla böjliga ryggar» i Plupps verden, som skapt for å krølle seg sammen og ta seg en lur «tett inntil en artsfrende». Og befriende nok synes ikke Jenny Telemann at Plupp – med sitt mål om å skape harmoni mellom fjellverdenens innbyggere – er det minste sentimental. Hun gjør det nemlig «mycket diskret». Plupp gjør seg til tolk for fjellverdenen, sier Grubbström, forfatterens sønn. Plupp albuer seg ikke fram,	hen	er ingen erobrer.	Klassekampen	KK150606	2015
Svenskenes språklige uklarheter likner våre, og handler om korrekt orddeling, bruk av genitivss, store forbokstaver og semikolon. Men spørsmålet svenske Språkrådet får oftest (og slik har det vært siden 2012) er hvorvidt det er lov å bruke det kjønnsnøytrale personlige pronomenet	«hen»	. Svaret er ja – «och det är korrekt att låta bli för den som så önskar.»	Klassekampen	KK150530	2015
Det er for eksempel, så vidt jeg vet, ikke sant at butikkene får forbud mot å ta inn bøker, eller å snakke med forlag. Jeg har i hvert fall ikke opplevd det selv. Men krysspresset mellom stadig færre ansatte og stadig flere pålegg ovenfra gjør at det ofte ikke er tid. En person klarer ikke å ha den samme oversikten over utgivelser når	hen	skal holde orden på like mange områder som det to eller tre personer gjorde før.	Klassekampen	KK150523	2015
Resultatet er en serie bilder som utfordrer sanseapparatet i så høy grad at alle assosiasjoner – det eneste kompasset som er brukbart her – løper i sirkel. Som var kunstkritikeren en daff, livløs skikkelse som gnistrer til først når	hen	blir plagget inn i galleriets vegguttak.	Klassekampen	KK150520	2015
Jeg synes ikke det er fjollete å undersøke om bygninger kan diskriminere. Jeg synes faktisk det er veldig interessant. Tenk på offentlige toaletter og adgang for transpersoner. Jeg ler heller ikke av diskusjonen om	«hen»	. Hvis språket er en disiplineringsmekanisme som undertrykker noen mennesker, er det verdt en diskusjon, mener Heede:	Klassekampen	KK150505	2015
Den avanserte nostalgiker nøyer seg	Hen	vil ha påfyll. Enten i	Morgenbladet	MB150430	2015

ikke med minnene.		form av reutgivelser, reunions eller - til nød - nye artister som seiler under halvgammelt flagg			
	«Hen»	tas inn i varmen	Klassekampen	KK150413	2015
Svenskene kan heretter omtale mennesker med det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	når ordet offisielt tas inn i det svenske språket og i den neste utgaven av den svenske ordboken Svenska Akademiens Ordlista, denne uka. – Vi har fulgt ordets utvikling i fem år, og det er ingen døgnflue. Det blir bare mer og mer etablert, sa sjefredaktør for ordboken, Sven-Göran Malmgren, i fjor.	Klassekampen	KK150413	2015
For er det noe antifeminister drømmer om så er det bli dyrket av siklende ungdomsskolegutter. De kan ikke møte en ungdomsskolegutt uten å lure på hvordan det er å bli siklet på av	hen	. Men sånt er det jo ikke lov å si høyt i dette politisk korrekte fittelandet.	Klassekampen	KK150312	2015
Den rake motsetningen til det gjennomregulerte, konfliktstjelende rettsapparatet vi har bygget opp, er de domstolsordningene som har vært anvendt i en del borgerkrigsrammede land, der tiltalte skal innrømme hva	hen	har gjort, for så å møtes med tilgivelse.	Morgenbladet	MB150213	2015
Når de siste anmeldelsene kommer, i dagene rett før jul, merker man at kritikerne har fått nok. De har for lengst bestemt seg for hva som nå har blitt det som alltid har vært verdt oppmerksomhet. De blander inn forfatterens privatliv. Forfatterens nervøsitet øker gradvis. En negativ anmeldelse føler til utbrudd. En kritiker kalles for «pungrotte» på Facebook. En «kvinnehater». Denne skal både «hate» forfatteren og ville «knulle»	hen	. En journalist kaller forfatterne utakknevlige, overfølsomme og besatt av politisk korrekthet. Vi synker og vannet stiger. Brorparten av årets bokkjøp foregår rett før jul. Og jula nærmer seg. Snart er det over. Vannet stiger.	Klassekampen	KK141227 (2)	2014
Min salig mor lagde bilder, malerier; hun var malerinne og kalte seg det konsekvent. I dag er endelsen «-inne» ute, mer eller mindre. Det kjønnsnøytrale	«hen»	er et godt alternativ når kjønnet er uinteressant. Men la meg slippe å høre	Klassekampen	KK141227	2014
	«Hen	var maler.» om Gladys Raknerud.	Klassekampen	KK141227	2014
Det var de såkalte «ørkenfedrene» i de første egyptiske klostrene som sørget for at verdenshistoriens viktigste boksamling ble bevart. En av betingelsene for å bli opptatt som nonne eller munk skal ha vært at kandidaten kunne lese og skrive – hvis ikke ble	hen	nødt til å lære det utenfor klosterets port.	Klassekampen	KK141220	2014
Du vet, gjengangeren vil jo at vi både gjentar alt fra foregående år, samtidig som	hen	forventer stadig nye overraskelser. Derfor har vi de siste årene blitt nødt til å starte konsertene presis klokken 20:00 (dørene åpner klokken 19:00, billetter kjøpes på billettservice.no ... ;-), mens	Klassekampen	KK141208	2014
	hen	som er der for første gang, tror	Klassekampen	KK141208	2014
	hen	rekker siste trikk hjem. Derfor er vi nå i dialog med Oslo Sporveier om å sette opp The Source: for	Klassekampen	KK141208	2014

		Trikk.			
I et land som fortsatt krever tvangssterilisering for at noen skal få juridisk kjønnsbytte, føles det forfriskende å se mot Sverige (som for øvrig avskaffet den loven i fjor). Spillefilmen «Noe må gå i stykker», som går på norske kinoer nå, portretterer Sebastian, som har en helt flytende kjønnsidentitet.	Hen	nekker å reduseres til definisjoner. «Jeg er ikke homo», roper elskeren Andreas. «Ikke jeg heller», svarer Sebastian, og Andreas kvitterer: «Men hva faen er du egentlig?»	Klassekampen	KK141124	2014
Christine and the Queens blir som en hybrid av den der elskverdige eksentriske outsiderseren på audition i første runde av «Idol», og den dørgendes kjedelige lyden av debutalbumet til	hen	som kom på andre plass i sesongen.	Klassekampen	KK141110	2014
¶ VI NOTERER... ¶ ... at det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	nå gjør sitt inntog i litteraturen, skal vi tro Dagens Nyheter. Sverige er kjent som et foregangsland på	Klassekampen	KK141101	2014
	hen	-fronten, men visstnok er det Finland som leder an i litterær bruk av	Klassekampen	KK141101	2014
	hen	. DN mener at om	Klassekampen	KK141101	2014
	hen	får fullt gjennomslag også hos dem, vil det skyldes svensk pragmatiske snarere enn ønske om likestilling: Ordet er rett og slett mer praktisk enn det uelegante «hun eller han». Forfatteren Per Naroskin, som brukte	Klassekampen	KK141101	2014
	hen	allerede i 2011, omtaler ordet som en praktisk «løsning på en gordisk knute».	Klassekampen	KK141101	2014
Er du fan, er det tross alt nok av ekstreme høydepunkter her. Men skal du overbevise en 19-åring bør du heller spille «Controversy» eller «Parade» for	hen	. Slik sett, med tanke på Prince sin lunefulle holdning til å la eget materiale være tilgjengelig på relevante plattformer, er nok byttemarkedet med rettighetene til gamle mastertapes et like dårlig strategisk trekk for mannens eget ettermøte som for Warner.	Klassekampen	KK140929	2014
Som i banken forleden. Etter oppdatering og bud om ny oppstandelse, ble pc-en stående og slure, regningen ubetalt. Kanskje det bare var en eller annen knapp og instruks bestefar hadde oversatt på skjermen med mye og liten skrift. Kanskje hadde han bommet litt med sine stive pensjonistfingre. Nøden ledet bestefar til et telefonnummer og sløyfer av tastevalg, dårlig musikk og reklame for nye apper og nyere, kulere info- og chattemuligheter. En virkelig person som gjorde så godt	hen	kunne dukket opp etter litt. Bidro først og fremst med litt sjelesorg.	Klassekampen	KK140915	2014
¶ Mitt liv som	hen	¶	Morgenbladet	MB140829	2014
Utenfor språket: Kristin Fridtun tror ikke	hen	vil ha hormonbehandling eller kjønnsbekreftende operasjon.	Morgenbladet	MB140829	2014
	Hen	kan tidvis ta hun, og til nøds han, som pronomen. Men	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	er ingen kvinne. Er alle andre rede til å se	Morgenbladet	MB140829	2014

	hen	for hva	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	er?	Morgenbladet	MB140829	2014
Kristin Fridtuns historie handler om en person som satt og skrev og skrev, først i dagbo-ken på jenterommet, så innom Trondheims insti-tutter for språk og litteratur, før	hen	nå skriver på en bok om kjønnsbegrepets opphav.	Morgenbladet	MB140829	2014
For tre år siden var det mye «sut og sorg» i dag- bøkene til Kristin Fridtun. Det hadde pleid å hjelpe å skrive, men ikke nå.	Hen	hadde begynt å ane at	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	ikke var ferdig med å finne ut av hvem	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	var, selv om	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	for lengst var blitt fortrolig med å være homo. Snart skulle	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	finne en form for tilhørighet i transmiljøet.	Morgenbladet	MB140829	2014
	Hen	hadde trodd at «transperson» bare refererer til kvinner som vil bli menn og vice versa. Det gjør det ikke. Men forestillingen om transpersoner som «fanget i feil kropp» dominerer mediebildet. For Kristin skulle det vise seg at det ikke var så enkelt.	Morgenbladet	MB140829	2014
	Hen	er en minoritet i minoriteten. Kjønn er forandelig og tvetydig for Kristin Fridtun, på en rekke måter som skiller	Morgenbladet	MB140829	2014
	hens	erfaring fra mange transpersoners. I gråsonen.	Morgenbladet	MB140829	2014
Tvetydighetene i Kristins erfaring byr på mange, overraskende utfordringer - en del er rent språklige. Ta pronomen. Det høres ut som en fillesak, men de som bytter vil fort merke hvor ofte og på refleks vi slenger dem ut. Selv om Kristin er mer og mer glad i	hen	, og tenker å eksperimentere med det fremover, bruker alle hennes nærmeste hun - og	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	har ikke bedt dem om annet. Foreløpig. Det hender	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	blir kalt han også. - Men det er mest rart.	Morgenbladet	MB140829	2014
Så jeg har lekt med Kristin Åsmund. Men Kristin er utdannet språkviter og har funnet ut at	hens	eget navn også kan være kjønnsnøytralt, på en måte.	Morgenbladet	MB140829	2014
- På Island er forskjellen på vår Kristen og Kristin minimal. De betyr jo mer eller mindre det samme. Kristinn og Kristin. Så der er navnet mitt kjønnsnøytralt, sier	hen	.	Morgenbladet	MB140829	2014
De fleste av oss tenker at det finnes to kjønn, at de er motpoler, og at det er en skala imellom dem. Hvor plasserer	hen	seg på den skalaen?	Morgenbladet	MB140829	2014
	Hen	nøler litt. Prøver først en posisjon utenfor hele greia. - Vet du hva, det må bli sånn her, sier	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	til slutt og tegner en krusedull mellom flere punk- ter.	Morgenbladet	MB140829	2014
- Som oftest glemmer jeg bare at jeg har en kvinnekropp. «Oi, der var det en pupp,» tenkte jeg i	hen	riktignok på seg det	Morgenbladet	MB140829	2014

dusjen i morges, «de har jeg ikke tenkt på i dag». Kristin er «heldig fra naturens side» - puppe- ne er ikke enorme. Og hver dag tar					
	hen	kaller «rustningen». En slags om-vendt push up-bh, som flater ut brystkassen.	Morgenbladet	MB140829	2014
Når jeg dekker puppene til daglig, er det bare fordi at sånn synes jeg at jeg ser best ut. Mest ut som meg. Å beholde seg selv. Om det så var viktig for	hen	, kunne ikke Kristin fått tilkjent og dekket hverken operasjon eller hormon-behandling.	Morgenbladet	MB140829	2014
Kristin er 16 år.	Hen	hopper på ski, spiller fot-ball og jobber flittig med skolearbeidet.	Morgenbladet	MB140829	2014
Dag ut og dag inn satt	hen	og skrev.	Morgenbladet	MB140829	2014
	Hen	hadde begynt på et tiårig skrivearbeid med å vikle opp i en rekke atypiske erfaringer, erfaringer hverken	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	eller omgivelsene hadde begreper for å forstå.	Morgenbladet	MB140829	2014
De kom tilbake, og han sa: «Fy faen, jeg er ikke homo heller!». «Ok, fint,» sa Kristin.	Hen	latet som ingenting.	Morgenbladet	MB140829	2014
Senere, da	hen	var med på landslaget i skihopp sammen med Anette Sagen, opplevde	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	at mens de alle var «likemenn» og lagkamerater i hoppdress, endret alt seg i garderoben, og når de skulle fronte kvinnehoppernes sak i media.	Morgenbladet	MB140829	2014
- Målet var å vise at kvinner kunne hoppe på ski også. Derfor ville mange av hopperne vise at de var så heterofile og kvinnelige som mulig, sier	hen	.	Morgenbladet	MB140829	2014
Alle er ikke forunt den friheten Kristin har fått til å bli tatt mer eller mindre for den	hen	er.	Morgenbladet	MB140829	2014
Sånn Kristin husker det nå – og faren sier det samme – var det kjærlighet og seksualitet	hen	bare måtte finne ut av, da	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	begynte å skrive dagbok i mai 2002.	Morgenbladet	MB140829	2014
Både far og Kristin beskriver	hen	som en forholdsperson, en som ikke riktig er hel uten noen andre ved sin side.	Morgenbladet	MB140829	2014
- Mange på skolen tenkte nok at alt falt på plass da jeg fant ut at jeg var lesbe, sier Kristin. Homofilien ga andre en bås å plassere	hen	i. – Men det var jo noe mer.	Morgenbladet	MB140829	2014
Da Kristin begynte å skrive dagbok igjen for noen år siden, kretset ting igjen rundt ungdomstiden.	Hen	fikk ikke helt grep om den. Hva foregikk i Kristins hode, alle de årene	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	satt alene på jenterommet?	Morgenbladet	MB140829	2014
I tyveårene fant Kristin seg til rette på Dragvoll – der humanfakultetene til NTNU holder til.	Hen	hadde konvertert til konservativ nynorsk, meldt seg inn i Mållaget. Blant studiekameratene fant	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	et miljø av frisinne feminister og skeive. Der kunne	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	leve ut en stil som var til forveksling lik bestefarens – mange rundt henne gikk i pene	Morgenbladet	MB140829	2014

		skjorter, busserull og bukseseler uansett.			
Men spørsmålene, uklarhetene rundt hva som egentlig hadde skjedd i ungdomstiden, hvordan det preget henne, meldte seg etter hvert med full kraft. Noe måtte fortsatt ut.	Hen	gikk til psykolog, og inn i en samtalegruppe om tvetydige kjønnsidentiteter.	Morgenbladet	MB140829	2014
Kristin husker dette: Da	hen	kom ut av skapet, slapp	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	plutselig å bruke all energien sin på å skjule legningen sin. Man skulle kanskje tro	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	ville føle seg frigjort, euforisk til og med. I stedet var det som om alt var kaos. Å kontrollere kroppen ble et konkret prosjekt.	Morgenbladet	MB140829	2014
	Hen	skammer seg over det nå – «at jeg kunne være så dum at jeg tenkte det var noen løsning...!» – men i en kort periode spiste	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	veldig lite, og sprang endeløse turer i skogen.	Morgenbladet	MB140829	2014
Kristin får et innfall. Det er noe	hen	har grublet mye på: – Hvis det nå hadde vært slik at normen for herrer var å gå i kjole, ville det da vært ok for meg?	Morgenbladet	MB140829	2014
	Hen	peker på noe ved en del transerfaringer som kan virke paradoksalt: Hvis man først har overskredet en kjønnsrolle, hvorfor henge seg fast i all staffasjen knyttet til en annen?	Morgenbladet	MB140829	2014
Da Kristin var på Skeiv Ungdoms kjønns mangfoldsløp i sommer, var	hen	ikke helt på nett med menn-til-kvinnene som skulle dolle seg opp og sminke seg.	Morgenbladet	MB140829	2014
Den kvelden hadde	hen	en fæl følelse av å være utenfor seg selv. Siden har	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	bare tatt på seg kjole for å moro skyld. For lek.	Morgenbladet	MB140829	2014
– Vi har kanskje en tendens til å se for oss ting som noe statisk og fast. En slags trygg forestilling. Men...	Hen	hvisker. – Identitet...	Morgenbladet	MB140829	2014
Kristin har kommet frem til noe stort, for seg selv, og for oss andre.	Hen	har skrevet seg selv frem, på en måte andre kan forstå, selv om vi mangler begrepene.	Morgenbladet	MB140829	2014
	Hen	har ikke vært ett kjønn,	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	har skapt sitt eget. Og kanskje nettopp derfor, har	Morgenbladet	MB140829	2014
	hen	funnet noen å elske. Ida Haugum var brevvennen til Kristin gjennom de vanskelige årene, og nå er de ektefeller.	Morgenbladet	MB140829	2014
Ida sier hun har sluttet å tenke kjønnnet rundt hvem hun elsker, om det er han eller hun eller	hen	; hun ser Kristin, ikke kjønnnet	Morgenbladet	MB140829	2014
	hens	.	Morgenbladet	MB140829	2014
En siste gang, hva er	hen	? Hvor er	Morgenbladet	MB140829	2014

	hen	? Mellom, gjennom eller hinsides kjønn? Jente eller gutt, kvinne eller mann, trans, cis, kontra, cirka, inter, på kant med, kritisk til, ikke-konform eller ingenting?	Morgenbladet	MB140829	2014
Utenfor grafen: Kristin må nøle lenge før	hen	kan tegne inn seg selv på et kart over hvordan de fleste av oss tenker kjønn - mann, kvinne og en skala imellom.	Morgenbladet	MB140829	2014
Dermed arbeider organisasjonen for en utvidelse av tilbudet fra helsevesenet, så det dekker mer uklare kjønnsuttrykk enn transseksualisme. De ønsker også å innføre	hen	i ordbok og dagligspråk, og vil ha fokus på normkritisk pedagogikk i skolen.	Morgenbladet	MB140829 (2)	2014
Det som kjennetegner god litteratur – dens resonans – ligger i hvor nær sannheten den kommer. En forfatter som lyver, mister sine leseres tillit når løgner oppdages. En forfatter er bare like mye verdt som	hens	forhold til sannheten.	Klassekampen	KK140823	2014
Forfatteren skal fortelle sannheten om	hen	vil beholde tilliten. Ens løgner får ikke være en feil; vi får bare lyve med vilje.	Klassekampen	KK140823	2014
Problemet i denne mediale utviklingen er tosidig. Konsumenten får en illusjon om metthet. Mediene serverer så mye informasjon gjennom så mange ulike kanaler at leseren/lytteren/seeren opplever at	hen	har et godt grep om det som skjer i den store verdenen, at	Klassekampen	KK140818	2014
	hen	faktisk vet mer enn det som strengt tatt er nødvendig. Fortellingene, nyhetene og presentasjonsrammene for dem fremstår nærmest som et speil for vår verden, vår tid, vår virkelighet.	Klassekampen	KK140818	2014
I disse dager trer det frem en strid om skolens vesen, tankegods og makt. For KS har i sannhet gjort seg flid med å formidle tydelig forakt. Det er et dårlig utgangspunkt å tro at	hen	kan vite best for andres del. En leder bygger heller ingen bro ved å så tvil om pedagogisk sjel. Når folkevalgte dekker seg bak ord og toer hender: «Partene er fri!» Ferskt skoleløfte faller raskt mot jord, nødvendig tillit farer oss forbi....	Klassekampen	KK140816	2014
Forfatter Geir Gulliksen ønsker at vi i Norge skal innføre det nye svenske kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	(Klassekampen 5. august). Dette skal visstnok være både nyttig, berikende og befriende. OK. Men hvis dette er en god idé, så har jeg en som er enda bedre. La oss heller innføre pronomenet «he» (uttalt /hi:/) – med objektsformen «hem» og genitivsformen «heres». I tillegg til at dette er fullstendig kjønnsnøytralt er det også talløst. Det kan henvises til både entall og flertall!	Klassekampen	KK140809	2014
Ønsker	«hen»	velkommen - Bruken av pronomenet	Klassekampen	KK140805	2014
	«hen»	vekker sterke følelser.	Klassekampen	KK140805	2014

		Nå vil flere at nordmenn skal bruke ordet:			
Nå skal det omstridte pronomenet	«hen»	innlemmes i svenske ordbøker. Forfatter Geir Gulliksen vil ta ordet til Norge.	Klassekampen	KK140805	2014
– Det har gått opp et lys for meg i sommer. Jeg har skjønt hvor bra	«hen»	er, sier forfatter Geir Gulliksen.	Klassekampen	KK140805	2014
Etter å ha lest biografien «Tove Jansson: Arbete och älska», der den svenske oversetteren konsekvent bruker	«hen»	i stedet for «man», er han overbevist om at vi bør ta ordet i bruk i Norge.	Klassekampen	KK140805	2014
Forrige tirsdag ble det klart at Svenska Akademien innlemmer	«hen»	i sin ordliste fra neste år, etter at de tre bokstavene har vært gjenstand for hard debatt i årevis.	Klassekampen	KK140805	2014
– Jeg hadde inntrykk av at	«hen»	var noe som ble påtvunget folk og skjønte ikke helt diskusjonen.	Klassekampen	KK140805	2014
	«Hen»	kan både brukes i sammenhenger der man ikke vet om det er snakk om «han» eller «hun» i stedet for å skrive «man», eller om personer som ikke identifiserer seg med ett kjønn.	Klassekampen	KK140805	2014
De argeste kritikerne i Sverige mener at ordet bidrar til å viske ut kjønnsforskjeller. Men	«hen»	skal ikke være noen erstatning for «han» eller «hun», sier Gulliksen.	Klassekampen	KK140805	2014
Hilde Sofie Pettersen, ansvarlig redaktør i det feministiske tidsskriftet Fett, mener det er selvsagt å snakke om	«hen»	også i Norge. Hun har allerede begynt å bruke ordet.	Klassekampen	KK140805	2014
– Jeg synes det er merkelig å tenke at det må en debatt til før vi bruker det.	«Hen»	vil berike språket vårt og gjøre det lettere å unngå stereotypisering i mediasaker, der man for eksempel skriver om en bankraner som om det er en mann, selv om man egentlig ikke vet det.	Klassekampen	KK140805	2014
Og hvis noen helst vil bli kalt	«hen»	, får vi bare kalle dem det, og ferdig med saken, sier hun.	Klassekampen	KK140805	2014
Pettersen tror mange går glipp av det praktiske aspektet ved å bruke	«hen»	, fordi debatten om ordet også handler om feminisme og likestilling. – Det får mange til å ha piggene ute, sier hun.	Klassekampen	KK140805	2014
I motsetning til i Sverige, har ikke	«hen»	vært noen uttalt kampsak for norske feminister. Kommentator Marte Michelet tror det handler om at feminismen i Norge tradisjonelt har vært mindre teoretisk og språkorientert.	Klassekampen	KK140805	2014
Michelet mener imidlertid at feminister bør kunne kombinere kritiske analyser av språk med realpolitikk. Hun har ingenting imot å bringe	«hen»	til Norge. – I setningskonstruksjoner der du i dag er nødt til å skrive «han» eller «hun», velger du «han» fordi det er så demonstrativt å skrive «hun». Dermed blir mennesket en «han», og det er synd, dumt og ikke uten betydning.	Klassekampen	KK140805	2014
–	«Hen»	–debatten har satt nokså presis fokus på	Klassekampen	KK140805	2014

		at tokjønnskategoriseringene nettopp ikke er nøytral eller objektiv, på samme vis som hvit eller svart heller ikke er en nøytral beskrivelse, sier hun.			
Geir Ramnefjell, kulturredaktør i Dagbladet, skrev i fjor kommentaren «Et forsvar for	' hen'	». Han mener nordmenn har vært urimelig redde for å bruke ordet og skriver: «Skrekkscenariet er den svenske barnehagen der alle barna går på geledd, kledd i oransje og bare kan ett ord:	Klassekampen	KK140805	2014
	' hen'	».	Klassekampen	KK140805	2014
-	«Hen»	er blitt gjort til eksempel på alt som er for radikalt med kjønnsdebatten i Sverige. Folk er redde for å gjøre språket kjønnsløst og å fornekte det biologiske kjønn. Men man åpner ikke Pandoras eske hvis man begynner å bruke	Klassekampen	KK140805	2014
	«hen»	, språket blir bare mer presist, mener han.	Klassekampen	KK140805	2014
For at	«hen»	skal bli mer utbredt, tror Ramnefjell at mediene må begynne å ta ordet i bruk. Han synes de sterke motforestillingene mot ordet er interessante.	Klassekampen	KK140805	2014
- Hvor fotografen skal møte meg? Det spørres hvor han, hun, nei,	hen	vil gjøre det.	Klassekampen	KK140805	2014
Så hugsa eg ein annan samtale frå tidlegare i sommar med ein lærar på ein vidaregåande skule i ein stor norsk by.	Hen	- ja, vi treng faktisk ordet på norsk - må som norsklektorar flest bruke utspekulerte triks for å motivere elevane for sidemålet, som i dette tilfellet er nynorsk. Dermed viste	Klassekampen	KK140718	2014
	hen	dei ein gong ein video på youtube som parodierer målfolket.	Klassekampen	KK140718	2014
Tidlegare hadde latterbrøla runga godt i klasseromet. Men denne gongen ei. Dei sat tause som østers.	Hen	spurde om dei ikkje tykte videoen var morosam. Joda, svarte dei etter litt nøling. Hylande morosam, faktisk. Men korfor lo de ikkje, da? Nei, sa dei. Vi ler ikkje. Når ein ler, røper ein seg.	Klassekampen	KK140718	2014
Et politisk år er over, og Frp har sendt ut skryteliste på sosiale medier, med alt de har fått til på et år. Et langt og vondt år, om man skal dømme etter de syv sakene partiene trekker frem: Større taxfree-kvoté (men hvem vil vel ha det billige pappvinskvipet?), flere hester per krone investert i båtmotor (men årer er da bedre for folkehelsen?), personvern i skattelister for å beskytte sine rike koryfeer, billigere mobil i EU (så plebeierne kan ringe hjem fra Strömstad og spørre om det var Black Tower eller Dumle-likør	hen	skulle kjøpe), enklere språk i byråkratiet (så statsrådene forstår innholdet selv), ny ferie om du blir syk i ferien (ok, denne liker vi) og Segway.	Morgenbladet	MB140704	2014
Conchita er et forbilde. Ikke fordi	Hen	byr på seg selv.	Klassekampen	KK140516	2014

han/hun har kjole eller skjegg eller synger bra (for det gjør hun/han) men fordi han/hun gjør det vi ønsker at alle transpersoner skal gjøre:					
	Hen	er seg selv. Esben Esther Pirelli Benestad kaller det transtalent, når en person overskrider kjønns grensene. Det er dit vi må komme. Snakke om det med et positivt fortegn.	Klassekampen	KK140516	2014
O'Horten, where art thou? Dersom Bent Hamer og Coen-brørne hadde fått eit kjærleiksbarn, ville nok vedkomande stilt dette spørsmålet dersom	hen	fekk vite om kva som no skjer i Horten kommune.	Klassekampen	KK140227	2014
Når jeg traff vanlige mennesker, hadde mange av dem et bilde av at feminisme handler om topløse femeraktivister og pronomenet	«hen»	.	Morgenbladet	MB140207	2014
Sverige har lenge hatt en svært aktiv feministbevegelse, som iblant vekker internasjonal oppsikt. Landet har aldri hatt en kvinnelig statsminister, men kan skilte med to barnehager som, inspirert av såkalt queer-tenkning der kjønn anses som sosialt konstruert, har byttet ut «han» og «hun» med det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	.	Morgenbladet	MB140207	2014
I tv-serien intervjuer Olsson topp løs aktivister som har kjempet gjennom retten til bare bryster i svømmehallen i Malmo - en rett ingen andre enn dem selv benytter seg av. Hun besøker en av barne hagene som bare bruker	«hen»	, og intervjuer en mor som nekter å si hvilket kjønn det fire år gamle barnet hennes har.	Morgenbladet	MB140207	2014
- Har pronomenet	«hen»	vært en viktig kampsak for svenske feminister? -Det er ikke noen stor og viktig sak. Det samme gjelder debatten om topp løs bading i svømmehallen.	Morgenbladet	MB140207	2014
-Du blir også anklaget for å mate trollene som hater feminismen? - Jeg er ikke enig med ham, hun eller	hen	som påstår det. Jeg har fått masse e-poster fra folk som sier de skal begynne å kalle seg feminist etter å ha sett programmet - og e-poster fra andre feminister som sier «Bra! Du sier det jeg mener!» sier Olsson.	Morgenbladet	MB140207	2014
Unga Feminister har gått fra to hundre til to tusen medlemmer på under ett år. Dagens møte starter med en queer-inspirert navn- og pronomenrunde: Seksten jenter og én gutt presenterer seg med navn og pronomenet de foretrekker: han, hun eller	hen	- skjønt akkurat i dag er det ingen som insisterer på å bli kalt	Morgenbladet	MB140207	2014
	hen	.	Morgenbladet	MB140207	2014
Ja til	hen	. - Olsson mener diskusjoner som den om	Morgenbladet	MB140207	2014
	«hen»	har tatt for stor plass i feminismedebatten? - Vi er mange som mener det har tatt for liten plass, sier Ljungkvist.	Morgenbladet	MB140207	2014
- Kan det tenkes at likelønn havner i skyggen av	hen	-diskusjonen? Hallberg snur på spørsmålet.	Morgenbladet	MB140207	2014
Hun pakker en pris snus under overleppen og bedyrer at hun faktisk heller ikke har noe imot bruken av pronomenet	«hen»	. - Det er en kjempeviktig kamp for folk som ikke trives i sitt kjønn. Men veldig mange mennesker som	Morgenbladet	MB140207	2014

		ikke jobber med feminisme til daglig, forstår seg ikke på			
	hen	-greia. En feminist skrev til meg at kampen for kjønnsnøytrale garderobes er like viktig som da Rosa Parks satte seg på bussen og sloss mot rasisme i USA. Da får hun synes det.	Morgenbladet	MB140207	2014
Det er en medielogikk som er polemisk og polariserende, sier Högström. Hun mener debatten for fort havner i skyttergraver framfor å undersøke hva det er den handler om: - Ta for eksempel ordet	«hen»	, som det er skrevet mye om. Det kan brukes både nøytralt og radikalt.	Klassekampen	KK140103	2014
Selv om mange analyserer kjønnskonstruksjoner så er det vel så mange som jobber med andre ting. Jeg synes det er spesielt at vi skal henge oss så opp i	hen	, sier Bergström og viser til at kommentatoren Erik Helmersen i konservative Dagens Nyheter nylig skrev at man skal være ganske antifeministisk og grammatikkonservativ om man ikke ser på	Klassekampen	KK140103	2014
	«hen»	som et smidig alternativ.	Klassekampen	KK140103	2014
- Jeg har ikke noe problem med akademisert feminisme, det trengs. så må vi huske på at	«hen»	også er kjempet fram av transbevegelsen, og de er ikke en gjeng akademikere, sier Bergström, som mener uttalelsene til Kristjánsson står for kunnskapsløshet.	Klassekampen	KK140103	2014
- Det er mange intellektuelle og mediale diskusjoner, som ordet	«hen»	og om Beyoncé er feminist. De kan være morsomt, men er kanskje ikke så åpent, sier Olsson.	Klassekampen	KK140103 (2)	2014
Nå er feministenes språk blitt for akademisk. Språk har mye å si, men du endrer ikke strukturene i samfunnet ved å endre språket, sier Sandvik og viser til debatten om ordet	«hen»	.	Klassekampen	KK131231	2013
	Hen	er et personlig pronomen uten kjønn og har på kort tid blitt relativt vanlig i Sverige. I Norge er det derimot nesten utelukkende blitt møtt med oppgitt hoderysting.	Klassekampen	KK131231	2013
- Jeg har selv blitt kalt	hen	i Aftenbladet, men det blir fort lett å lage humor rundt en feminisme opptatt av språklige strukturer, sier Sandvik.	Klassekampen	KK131231	2013
Breen mener mange kritikere henger seg for mye opp i visse deler av svensk feminisme, slik som den såkalte genusdebatten, som gjelder det «sosiale kjønn» - og bruken av	«hen»	.	Klassekampen	KK131231	2013
- Og hva tenker du om ordet	«hen»	? - Jeg synes det kan være praktisk å bruke ordet i setninger der du ellers ville skrevet «han eller henne» eller «vedkommende». Det samme gjelder når du skal omtale folk som selv forteller at de	Klassekampen	KK131231	2013

		har en uklar kjønnsidentitet. I slike tilfeller kan			
	«hen»	være et sterkt signal om aksept, sier Breen.	Klassekampen	KK131231	2013
Hun påpeker at ordet	«hen»	har møtt motstand, men at det veldig fort er blitt ganske vanlig, også i medier på høyresida.	Klassekampen	KK131231 (2)	2013
Problem: Avkommet ønsker seg Canada Goose-jakke til jul. Du synst det er fråstøytande å bruke tusenvis av kroner på jakke til ein tiåring. Klassekampens etikettepanel tilrå å kjøpe jakka, så lenge det ikkje er same modell som Aina Stenersen har, og lære ungen korleis	hen	går med den på ein ironisk måte.	Klassekampen	KK131204	2013
I et ellers stilig magasin med vekt på leselighet, er det nokså forstyrrende at valget falt på særsglorete bylinebilder da Arena fikk en makeover i fjor høst. Og det er ikke til å unngå at jeg skvetter til hver gang jeg ser at	«hen»	blir brukt helt uironisk. Likevel er jeg taknemlig for Arena som forteller meg mye jeg ikke visste at jeg lurte på.	Klassekampen	KK130921	2013
Blant folk på venstresida – som anser seg å ha «litterær smak» – er Dan Andersson ansett omtrent hakket over en dansbandpoet. Derimot har han – interessant nok – gjennom årene vært gjenstand for mange avhandlinger i litteraturvitenskap. På sommeren, når sola og ferien tillater et visst lettsinn, kan til og med den litterære feinschmeckeren nynne med til en trubadur som med skjelvende stemme synger om hvordan	hen	lengter. I Ludvikatrakten hyller i alle fall hver krik og krok sin skald, i løpet av den siste uka i juli.	Klassekampen	KK130810	2013
Litteratens grammatikalske pronomennyvinning,	hen	i stedet for han og hun, er fremmed for illustratøren. Menn mekker, kvinner gir en hjelpende hånd.	Klassekampen	KK130605	2013
Det fine med liberalkidsa sitt framlegg er at kvar og ein, ja hiin enkelte, får grunda på kva	hen	vil feira, halda heilag, kvila i. Og ikkje berre grunda, men ta spranget ikkje berre inn i Face men ut dit folka er som vil feira og halda heilag og kvila i det same som	Klassekampen	KK130601	2013
	hen	.	Klassekampen	KK130601	2013
Bjønnulv Evenrud, leiar i Folk er Folk, seier til NTB at det viktigaste er å skaffa husrom til tiggarene på ein kostnadseffektiv måte.	Hen	er elles uroleg for at lovnaden om «frie fullmakter til å sørge for ro og orden» i praksis berre er å gi politiet eit betre heimelsgrunnlag for å aksjonera mot tiggarene.	Klassekampen	KK130508 (2)	2013
I Sverige har det i lengre tid pågått en debatt om nødvendigheten av å innføre det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	, for slik å omgå nødvendigheten av å referere til biologisk kjønn i omtalen av personer.	Klassekampen	KK130508	2013
– Det morsomme med	hen	–debatten er at man tror man slipper unna kvinneundertrykking ved å innføre et nytt pronomen. Men om man hadde tatt seg bryet med å se over til Finland, ville man sett at et kjønnsnøytralt pronomen, som jo finnes på finsk, slett ikke gjør kampen mot kvinneundertrykking	Klassekampen	KK130508	2013

		overflødig, sier Witt-Brattström, som i 2005 var med på å grunnlegge det politiske partiet Feministisk Initiativ, men som siden har tatt avstand både fra partiet og dets ideer.			
I Sverige finnes det allerede såkalte kjønnsnøytrale barnehager, hvor det er minst mulig fokus på barnas biologiske kjønn, og hvor de læres opp til å omtale sine lekekamerater som	«hen»	. Det er et brudd med barnas rettigheter som mennesker, mener Witt-Brattström.	Klassekampen	KK130508	2013
Han, hun eller	hen	?	Klassekampen	KK130429	2013
I Sverige debatterer man for alvor om det personlige pronomenet	«hen»	kan være en god, kjønnsnøytral erstatning for «hun» og «han» – kjønns kategorier som en liten del av befolkningen ikke forholder seg til. – I Norge ler vi litt av	Klassekampen	KK130429	2013
	«hen»	–debatten. Er dette teoretisk symbolpolitikk, der den radikale og kulturelle middelklassen først og fremst støter potensielle arbeiderklassevelgere fra seg og over til høyrepopulistiske partier? – Jeg tror	Klassekampen	KK130429	2013
	«hen»	–debatten ser rar ut utenfra. Først og fremst er dette et veldig praktisk ord, selv om det oppsto i en politisk kontekst. Man slipper jo en hel bisetning når man skal referere til kjønn, til «han eller henne».	Klassekampen	KK130429	2013
Det var det der vesle ordet	«hen»	, det pronomenet man har foreslått som et alternativ til «han» og «hun»; et fenomen som har blitt latterliggjort av mange, men som sprer seg til stadig flere kulturoppslag. Og ikke bare der.	Klassekampen	KK130406	2013
Hun forsøker å kartlegge den militante antifeminismen og forteller om de aggressive reaksjonene hun er blitt utsatt for. E-postene hun gjengir er skikkelig ubehagelig lesning. Hun vil også beskrive bakgrunnen for dagens situasjon (og smetter inn et par	«hen»	i teksten underveis).	Klassekampen	KK130406	2013
Det skulle gå heile 120 år før eit slikt vesen såg dagens lys. Og det skjedde hos våre gamle unionspartnarar svenskane, som har lansert eit kjønnsnøytralt personleg pronomen. Dei opererer med hun, han og	hen	. Heuch ville ha rotert på talarstolen om han hadde hatt mistanke om at også mannekjønn i framtida ville bli pressa inn i eit slikt frykta «neutrum».	Klassekampen	KK130316	2013
Den ene dagen vil man erstatte han og hun med det kjønnsnøytrale	hen	, den neste trekker man tilbake barnebøker	Klassekampen	KK130223	2013

		fordi man mener tegningene i dem er rasistiske. I Norge kan vi ikke gjøre annet en å riste på våre heteronormative hoder.			
Han er den type skribent som bruker det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	, dette symbolpolitikens kronidioti.	Klassekampen	KK130202	2013
Så hva er en rasist? Jeg tenker at det er en som deler mennesker inn i grupper, gjerne bestående av noe han kaller etnisk det ene eller andre, for så å gi disse gruppene kvaliteter som han/hun/	hen	så overfører til det enkelte individ i gruppen. Og gruppene får gjerne navn som blir brukt nedsettende, da for eksempel neger.	Klassekampen	KK130125	2013
Du skal ha glasset høyt hevet, sier AndersAnja som for ti år siden var en litt mer høypotent transe i klesveien, ifølge seg selv. På den tiden hadde	hen	e-postadressen andersanja.very.hot@hotmail.com, men nå er	Adresseavisen	AA171223	2017
	hen	blitt litt mer gammelmodig i klesveien.	Adresseavisen	AA171223	2017
Er du 60 år, kan du slippe å bekymre deg for tint permafrost, korallrevdød, eller en skrappt statskasse. Du har gjennomsnittlig 26 år igjen på baken. Dagens 16-åring er ikke like heldig.	Hen	må regne med å måtte forholde seg til verden i 68,43 år til.	Aftenposten	AP171222	2017
Hvis både parti og velgere synes en 16-åring er den beste kandidaten, så er	hen	kanskje det.	Aftenposten	AP171222	2017
Folk er forskjellige, har forskjellige grenser og forskjellig humor. Men jeg vil legge til at hver og en har ansvar for det	hen	sier og gjør, både i spillverden og verden for øvrig, sier hun.	Dagbladet	DB171220	2017
Hva med alle barna som ikke liker å bli sperret inne i de uendelige markørene for en rigid kjønnsdelt eksistens, og vet dypt inne et sted at	hen	ikke passer inn, ikke vil passe inn i leketøysbutikkens segregerte verden?	Klassekampen	KK171218	2017
Jeg har selvsagt plaget meg med tanken på om det betyr at min kvinnelighet ikke er kvinnelig nok, men har landet på innsikten at krenkelser også har å gjøre med å være krenkbar, og at vi lever i en krenkelseskultur, der den som sier at	hen	er liten også blir liten.	Klassekampen	KK171216	2017
Dersom en eventuell partner har problemer med din fortid, er det	hens	problem, ikke ditt.	Aftenposten	AP171216	2017
Denne ambisiøse skrivemåten krever betydelige retoriske og fortellende evner hos forfatteren, som lar	hen	formidle et stort og komplekst saksfelt på en uanstrengt og medrivende måte.	Morgenbladet	MB171215 (2)	2017
Men et oppgjør med engelske varianter av pronomenet	«hen»	startet en debatt som nesten har slukt ham de siste 14 månedene.	Morgenbladet	MB171215	2017
Noen mennesker vil ikke bli omtalt med de klassiske «han» og «hun», fordi de ikke oppfatter dem som dekkende. På norsk har vi fått	«hen»	, men også for eksempel «de» om enkeltpersoner. På engelsk har man i tillegg hir, hou, zhe og en rekke andre.	Morgenbladet	MB171215	2017
Hva er problemet med	«hen»	og de andre nye pronomenene?	Morgenbladet	MB171215	2017
Peterson forsto nemlig lovforslag C-16 som at det gjorde det straffbart for ham å nekte å bruke	«hen»		Morgenbladet	MB171215	2017
Når du kaller at noe en navngitt person, i dette tilfellet meg, skal ha sagt for kontroversielt ville en fagperson naturligvis i god journalistisk ånd spesifisert hva	hen	sikter til.	VG	VG171213	2017
I tillegg ville en fagperson ha bemerket for hvem og i forhold til hva	hen	mener dette oppfattes som kontroversielt. Du gjør ingen av delene.	VG	VG171213	2017
Hva med den eleven som hver dag møter en skole som ikke forstår og heller ikke vil forstå? Skal	hen	trøste seg med at det nasjonale medianfraværet er	Aftenposten	AP171206	2017

		halvert?			
	Hens	erfaring som lege er at pasientgruppa synes det er vanskelig å snakke med helsepersonell om at lidelsen går ut over sexlivet.	Dagbladet	DB171205	2017
Benestad og	hens	ektefelle, sexolog Elsa Almås, mener de fleste får god hjelp, men mener helsevesenet burde ha mer fokus på et godt seksualliv for denne pasientgruppa.	Dagbladet	DB171205	2017
Men legger man ikke mye ansvar på offeret om det forventes at	hen	skal drøfte konsekvensene en anmeldelse vil ha for overgriperen?	Klassekampen	KK171202	2017
En person som maser om å ha sex og mister interessen i det	hen	får nei, er kanskje uansett ikke personen du vil bli kjent med?	Aftenposten	AP171202	2017
I stedet for å angripe foreleseren med antydninger om egenvinning, i stedet for å omtale debatten om seksuell trakassering som hysteri, i stedet for å på en svært nedlatende måte fortelle foreleseren at	hen	ikke bør gjøre den «motbydelige handlingen» det er å vurdere andres oppførsel som umoralsk, så kunne etikeren gitt et skikkelig svar.	Morgenbladet	MB171201	2017
I tillegg kan du kontakte studenten selv og si at du så hva som skjedde og støtter	hen	dersom	Morgenbladet	MB171201	2017
	hen	vil gå videre med saken.	Morgenbladet	MB171201	2017
Ut over dette, har jeg laget et enkelt beslutningsskjema som viser om du bør kalle en gitt person, la oss kalle ham	hen	meg, inn til et møte eller ikke.	Fædrelandsve nner	FV171128	2017
Faktisk helt feil: Gud omtales ikke som	« hen »	i ny svensk liturgibok	VG Nett	VG171128	2017
Nettstedet Document.no påstår at Gud blir omtalt som	«hen»	i en ny kirkehåndbok. Det er faktisk helt feil.	VG Nett	VG171128	2017
De fleste kvinner har opplevd å bli trakassert eller misbrukt. Menn har også hatt slike opplevelser. Dette er noe som kan ramme ham, henne eller	hen	. Men det rammer mest henne.	Aftenposten	AP171127	2017
Forfatter Arne Berggren skrev i en halvveis artig kronikk på NRK at mandagen følte som en felle, fulgt av masse rør om	«hen»	og unisextoaletter. Skulle vi hatt noen flere damesalonger, kanskje?	Klassekampen	KK171125	2017
Program og gang rundt juletreet oppe i skulestova. Alltid stinn brakke. Tre ringar kring treet, eine handa på ryggen for	hen	bak. Så tettpakka at vi måtte gå i takt.	Dagbladet	DB171124	2017
Vi kan ikke vite om den kategorien jordmoren eller fødselslegen tildeler den nyfødte på basis av dets anatomi (genitalier) (som er det kroppslige kjønn), vil være i samsvar med kjønnsidentiteten (eller identitetene) barnet selv opplever når hun/ han/	hen	/de blir seg sin kjønnsidentitet bevisst; det psykologiske kjønn.	Nordlys	NL171123	2017
Tilskueren kan selv styre opplevelsen ved å endre sitt perspektiv, og bestemmer ofte selv hvordan og hvor lenge	hen	opplever den.	Morgenbladet	MB171122	2017
Hver femte ungdom du ser i nabolaget ditt kunne fortalt en historie om den eller de gangene en av foreldrene lugget, kløp, ristet, dyttet eller slo	hen	med flat hånd.	Dagbladet	DB171122	2017
Vi kan ikkje ha prøver som testar kor mykje ein enkelt elev klarar når	hen	sit stille i 90 minutt og gjer oppgåver som er laga for å lure.	Bergens Tidende	BT171120	2017
Det er bare synd at Syversen ikke klarte å utvise mer empati for alle barna som vokser opp i dette fundamentalistiske miljøet rundt	«hen»	i dette miljøet og få høre daglig at	VG	VG171118	2017

Visjon Norge: Tenk deg å vokse opp som					
	«hen»	er en demon som skal kastes ut?	VG	VG171118	2017
Popmusikk hviler grunnleggende på et paradoks: For at en artist skal kunne nå ut til flest mulig lyttere, må	hen	skape en stjernevariant av seg selv, en persona, som lar seg markedsføre.	Morgenbladet	MB171117	2017
På den ene siden vil hun nyansere bildet man har av den gjengse norske muslimen og	hens	verdier.	Morgenbladet	MB171117 (2)	2017
Mens jeg har revet meg i håret over Metoo-kampanjen, snublet jeg over en kommentar på nettsiden «Bullybloggers» av den amerikanske litteraturviteren Jack Halberstam. Det er	hen	som mener at det er noe råttent i den heteroseksuelle staten.	Klassekampen	KK171113	2017
Heller ikke	hen	har lyst til å hente den kjente amerikanske forskjellsfeministen Catherine MacKinnon ut støvete hyllekroker, hun som skrev: «Mannlig lyst er uløselig knyttet til å gjøre andre til ofre, å såre og å utbytte.»	Klassekampen	KK171113	2017
Halberstam mener at vi også må rette søkelyset mot hvordan unge kvinner har problemer med å føle seg berettiget til, og få støtte til, å sette grenser.	Hen	viser til hvordan den siste tids avsløringer og mange hollywoodfilmer tematiserer hvordan forventninger om seksuelle tjenester som smøring for karrieremuligheter, er en realitet.	Klassekampen	KK171113	2017
De er for eksempel ikke redd for å gyve løs på Siv Jensen og hennes indianerkostyme, og temaet identitet tas helt til de øverste høyder i et treffende nummer om «han», «hun»,	«hen»	og diverse andre snedige kjønnskategorier.	Nordlys	NL171110	2017
Første onsdag i denne nye serien er 15. november og da er tema «Han, hun og	hen	» - kjønnsidentitet og det å bryte med kjønnsnormene.	Dagsavisen	DA171109	2017
Anekdotene er mange, og til dels svært underholdende, i den nederlandske polyglotten Gaston Dorrens reise gjennom Europas språk, fra Martin Luthers historiske innsats for det tyske språk til svenskens pågående arbeid for å gjøre	hen	til et kjønnsnøytralt pronomen som erstatning i formuleringer som «han eller hun».	Stavanger Aftenblad	SA171108	2017
Same kor mykje betre den juridiske stoda er blitt hos oss, har vi framleis ein diagnose om kjønnsdysfori, altså at pasienten ikkje identifiserer seg med det kjønnet som	hen	er blitt tildelt ved fødsla.	Klassekampen	KK171106	2017
Og det er nok det språklige som er mest underholdende i denne sesongen også, som når pronomenet	«hen»	blir brukt om en som har møtt en såpass brutal skjebne at man ikke helt kan være sikker på om det er en mann eller en kvinne, eller når anglisismene krydrer dialogen.	Dagens Næringsliv	DN171101	2017
Altså, et helt streit personvernforslag som mest bærer preg av at forslagsstilleren skulle ønske	hen	satt på Stortinget, og kunne diskutere sånne Viktige Prinsipielle Spørsmål, ikke bare vanlig lokalpolitikk.	Dagsavisen	DA171027	2017
Det lykkes vi langt på vei med i Oslo, men det krever at vi, i motsetning til det byrådet gjør, fortsetter å satse på basisfagene i grunnskolen og at skolene har tilstrekkelige midler til å gi hver enkelt den oppfølgingen	hen	trenger.	Dagsavisen	DA171026	2017

Forfatteren lar like godt kidnapperen avsløre seg selv for fangen sin. Personen var selv et mobbeoffer. Nå vil	hen	ha hevn.	Bergens Tidende	BT171020	2017
Hold deg i form og lev riktig, og du vil bli belønnet for innsatsen med god helse og en smertefri og rask død i svært høy alder. Kun et kort opphold på sykehjem, og så adjø.	Hen	tok ansvar,	Morgenbladet	MB171020	2017
	hen	klarte nedslaget! Applaus!	Morgenbladet	MB171020	2017
Hanvold uttaler seg og med stor autoritet om det tredje kjønn. Det finst ganske enkelt ikkje.	Hen	er noko intellektuelle har funne på. Sosionomar og psykologar, og dei er jo bare dei dummaste.	Stavanger Aftenblad	SA171018	2017
Det er bare å sende dei til han, så skal nok han drive	hen	-demonane ut av dei.	Stavanger Aftenblad	SA171018	2017
Når kunden kjenner seg igjen i en kategori, tipser han mer. Eller hun. Eller	hen	.	Dagbladet	DB171018	2017
Det bør ikke undervurderes hvor knallhard denne kampen er (for å få et innblikk anbefaler jeg å søke opp den fabelaktige Twitter-kontoen medievalpoc, som leter opp ikke-hvite mennesker i den vestlige kulturhistorien, og se på reaksjonene	hen	får).	Klassekampen	KK171014	2017
Så ble det kuttet litt ned, også litt mer og nå har vi helsesøster i en 40 prosent stilling. Og da tenker man jo at hun (eller han! Vi vet ikke helt kjønnnet, siden vi aldri har sett	hen	før) er på skolen sånn cirka to ganger i uken.	Dagsavisen	DA171012	2017
Men	hen	må vist på masse kurs og møter som er i skoletiden.	Dagsavisen	DA171012	2017
Som den flinke elevrådslederen jeg liker å tro at jeg er så har jeg ganske god kontroll, men ikke engang jeg vet om når	hen	er på skolen og for så vidt hvilket kjønn	Dagsavisen	DA171012	2017
	hen	har.	Dagsavisen	DA171012	2017
«Det er ikke kult med refleks» fikk jeg høre da jeg konfronterte en venn med hvorfor	hen	ikke bruker refleks.	Adresseavisen	AA171009	2017
Jeg er så lei nordlendinger, østlendinger og sørlendinger, polakker, svensker og leilendinger. Jeg er så lei alle som heter Tom, Åge og Jan, kvinnegruppa Ottar, mannfolk og	hen	.	Dagbladet	DB171003	2017
Hva skjer egentlig når AMK tar telefonen? - Det første de spør om er hvor pasienten er, og om	hen	er bevisst. Hvis ikke, blir det slått rød alarm.	Bergens Tidende	BT171003	2017
Glem barna dine. Glem å hente i barnehagen. Men glem ikke kjæresten din, for den kjærlighet og trøst	hen	kan gi når du vender hjem fra en krigssone som er kjennetegnet av mye ego, lite talent og enda mindre penger (en eksplosiv kombinasjon), utgjør en viktig forskjell: nemlig at du fremdeles har en fot i den virkelige verden hvor lavt blodtrykk er normen, og ikke en mangelvare.	Dagsavisen	DA171003	2017
Akjønnet er ikke det samme som asekseuell. Hun har ikke behov for å bli kalt	hen	.	Aftenposten	AP170930	2017
Men i dagens samfunn skal jenter og gutter stadig oftere, i ekte hipsterånd og i en frykt for å ikke henge med i globaliseringens stadig raskere tidsalder, kalles	hen	og oppdras i et bevisst kjønnsstereotyp, forvrengt miljø.	VG Nett	VGN170929	2017
Vi kan tenke oss dataprogrammet som en turgåer i et stort kupert datalandskap som forandrer seg litt	hen	alltid kommer frem til den avtalte møteplassen. Vi vet at	Bergens Tidende	BT170928	2017

hele tiden. (...) Det som gjør maskinlæring rart, er at vi sliter med å forklare hvordan turgåeren har tenkt på veien, og hvorfor		det antageligvis er noe mer enn flaks.			
Den mystiske gjesten kommer ut av bungalowen for å gi 250 000 dollar til ofrene for klimastormen i Houston. Til gjengjeld f�r	hen	hundrevis av millioner av staten for å bore flere hull i Barentshavet.	Dagbladet	DB170902	2017
Deres skjebne vil få stor betydning, både for hvem som blir statsminister, og hvilken politikk	hen	vil føre.	Dagbladet	DB170911	2017
En politiker lever ikke bare av ordene	hen	sier, men også av det visuelle inntrykket	Aftenposten	AP170914	2017
	hen	gir.	Aftenposten	AP170914	2017
Det kan godt hende at partneren din kan bli såret eller skuffet når	hen	får vite at orgasmene dine ikke har vært ekte, men samtidig så kan man jo se på det som en stor tillitserklæring at du velger å være så åpen og �rlig.	Aftenposten	AP170914 (2)	2017
Her kan du jo velge å fokusere på partneren din, slik at vedkommende opplever at	hen	har fått masse oppmerksomhet og tilfredsstillelse, og dermed ikke synes det er problematisk dersom du kommer fort etterpå.	Aftenposten	AP170825	2017
Vi oppfordrer alle til å bruke Skeive S�rlandsdager til å markere respekten for den enkeltes rett til å være seg selv, om du er hetero eller homo, protestant, katolikk eller muslim, om du er gutt, jente eller	hen	.	Fædrelandsve nnen	FV170825	2017
Dette gjelder ofte mennesker som opplever at de hverken er mann eller kvinne. Da kan man si : « Den boka er	hens	» eller «	Adresseavise n	AA170213	2017
	Hen	sto foran meg i køen ».	Adresseavise n	AA170213	2017
	«Hen»	har to fine bruksområder.	Adresseavise n	AA170213	2017
Det er fort gjort å blande disse tingene sammen, men ordet	«hen»	er altså et kjønnsnøytralt pronomen vi kan referere til mennesker med.	Adresseavise n	AA170213	2017
For tiden går det en debatt om det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	og mulige juridiske alternativer til kvinne og mann.	Adresseavise n	AA170213	2017
I tillegg er det noen mennesker som foretrekker å bli omtalt med pronomenet	«hen»	fremfor « han » eller « hun ».	Adresseavise n	AA170213	2017
så ble jeg høyst ufrivillig arbeidsledig ¶ Følelsen av	«hen»	¶	Adresseavise n	AA170211	2017
Også følelsen av	«hen»	er ganske plagsom. Leste i går at Arbeiderpartiet åpner opp for at man kan omregistreres i alle offentlige registre til sin aktuelle kjønnsidentitet. I alle fall den man føler man er.	Adresseavise n	AA170211	2017
Kjenner jeg ekstra godt etter så tror jeg at jeg føler meg litt sånn « hin » ¶ « Også følelsen av	«hen»	er ganske plagsom » skriver Katrine Engedal i dette debattinnlegget.	Adresseavise n	AA170211	2017
Jeg for min del må bare varsle om behovet for økt bemanning på alle registreringskontorer over v�rt ganske land. For følelsen av å være	«hen»	kjenner jeg kommer over meg snart.	Adresseavise n	AA170211	2017
Hareide understreker nå at KrF ønsker å utrede politiske tiltak for personer som ikke finner seg til rette i noen av de to eksisterende kjønnskategoriene, men han avviser at dette kan tolkes dit	"hen"	. KrF stemte nei til lovfesting av retten til å skifte juridisk kjønn i Stortinget i fjor.	Adresseavise n	AA170209	2017

hen at KrF åpner for innføring av Så tror jeg også at vi i samtaler med denne gruppen kan få en bedre forutsetning for hva vi i realiteten åpner for, sier han videre. Ifølge Store Norske Leksikon er	"hen"	personer som verken definerer seg som menn eller kvinner.	Adresseavisen	AA170208	2017
Mandag ble det kjent at Arbeiderpartiet i sitt partiprogram åpner for å innføre en tredje kjønnskategori,	hen	.	Adresseavisen	AA170208	2017
KrF er nok i utgangspunktet skeptisk til å åpne for en kjønnsbetegnelse med	hen	, men vi ønsker å utrede dette.	Adresseavisen	AA170208	2017
- Jeg tenker at for eksempel i passet står det verken at man er mann eller kvinne, men at man tilhører en tredje kjønnskategori, altså et	hen	, sier AUF-leder og medlem i Aps programkomité, Mani Hussaini.	Adresseavisen	AA170206	2017
Bioteknologirådet skal vurdere om metoden skal tillates og om laksen i så fall skal merkes som genmodifisert, skriver Bergens Tidende. - Disse laksene er alle	«hen»	. De smaker like bra som vanlig laks, men vil ikke kunne gyte med villaks om de rømmer, sier genforsker Anna Wargelius ved Havforskningsinstituttet.	Adresseavisen	AA170205	2017
for, sier han videre. Ifølge Store Norske Leksikon er	«hen»	personer som verken definerer seg som menn eller kvinner.	Aftenposten	AP170208	2017
Sykehusleger jobber offisielt sett ikke turnus, de har en dagstilling med vaktordning. Det betyr at når de har vakt, så er de alene ansvarlige for alle pasientene i avdelingen, og det kan være både sengeposten, intensiven og postoperativ enhet.	Hen	skal gjøre alt fra å signere for hvert minste legemiddel som skal	Aftenposten	AP170304	2017
Vi har mest å vinne hvis vi sloss sammen mot hatmeldinger, trusler og kjipte maktstrukturer, og er støttende når kollegaer sier om de vil kalles han eller hun eller	hen	. Gå i parade sammen!	Bergens Tidende	BT170603	2017
Hareide avviser ikke kjønnskategori	«hen»	. Det ryster skaperverket. Hvorfor diskuteres ikke sånt på	Bergens Tidende	BT170428	2017
Ved siden av opplegget med Nav søker jeg nå sommerjobber på egenhånd. Det går dårlig. Sannsynligvis er en 37-åring så gammel at arbeidsgivere tenker det er noe muffens når	hen	konkurrerer om de samme jobbene som 18-åringene.	Bergens Tidende	BT170419	2017
Dette handler om åpenhet, om det å kunne leve fri for skam, om å kunne elske den eller elske med den man ønsker (om	hen	også ønsker dette), og om å kunne være seg selv i møtet med alle andre.	Bergens Tidende	BT170328	2017
Med eksempler fra A. O. Vinjes tid og fram til i dag viser han at det er «typisk norsk» for dokumentarister å fortelle i jeg-form. Bech-Karlsen kaller denne posisjonen for den åpne posisjonen, da en jeg-forteller kan reflektere rundt metoden sin og interesser	hen	måtte ha. « Den dansk-amerikanske » metoden, kaller han den andre	Dagsavisen	DA170810	2017
Filosof Nina Karin Monsen vil ikke være	hen	:	Dagsavisen	DA170304	2017
La oss heller snakke om	«hen»	. - Vil du være	Dagsavisen	DA170304	2017
	hen	? Ikke det, nei. Ikke jeg heller. Jeg vil være hun, og alle de kjekke mennene jeg kjenner, de vil være han.	Dagsavisen	DA170304	2017
Øyan presiserer at dette ikke dreier seg om noen utvanning av kjønne. - Det er ikke som Sveriges	«hen»	. Vi ønsker at det skal være mann og kvinne, men at de som ikke kjenner seg hjemme i noen av de kjønnskategoriene skal kunne ha et tredje	Dagsavisen	DA170227	2017

		alternativ, for eksempel i passet, sier han.			
Debatten om	hen	fikk ny aktualitet da Ap åpnet for å innføre en tredje kjønnskategori i sitt program som ble lagt fram på mandag.	Dagsavisen	DA170209	2017
Fra før har Venstre, SV og MDG vært positive til å innføre	hen	. Senterpartiet har derimot vært klare på at det ikke er aktuelt.	Dagsavisen	DA170209	2017
Gang opp de to minuttene med femti år. Tallet blir absurd, men det er eneste løsning for å forstå logikken til en privatbilist. En logikk som baseres på at	hen	har krav på hele gaten alene.	Dagbladet	DB170124	2017
Politikeren er brukt som illustrasjon i en artikkel på den høyrekonservative og internasjonalt kjente nettavisen Breitbart News. ¶ Norges	«hen»	¶ Avisa har fått mye oppmerksomhet for å være den amerikanske alternative høyresidas arnested, der Donald Trumps nærmeste rådgiver og sjefsstrateg Steve Bannon har vært styreformann.	Dagbladet	DB170227	2017
Spol fram til 2017 og Øyan er Breitbarts « definisjon » på et tredje kjønn, eller	«hen»	som man ønsker å kalle det i Norge.	Dagbladet	DB170227	2017
Veldig få vil bli berørt i Norge av en innføring av	«hen»	, sier Øyan.	Dagbladet	DB170227	2017
I Sverige har de innført et nytt	hen-	kjønn i barnehagen. Kommer det til å skje i Norge også? Nei. Det har ikke skjedd i Sverige og det skjer heller ikke i Norge.	Dagbladet	DB170219	2017
På den måten får alle brukt svømmehallene og treningsstudioene. Skal alle kalles	«hen»	nå? Hvilke ord og pronomen folk bruker er (heldigvis) ikke lovregulert og er heller ikke berørt av dette forslaget.	Dagbladet	DB170219	2017
Skal alle barna i barnehagen hete	hen	? Hvilken garderobe skal jeg bruke i svømmehallen?	Dagbladet	DB170219	2017
Å bestrebe kjønnsnøytralitet tror vi er en skivebom og en undergraving av faktiske og fysiske realiteter. ¶ AP og V vil ha	«Hen»	¶ KrF er dermed ikke enig med Arbeiderpartiet.	Dagbladet	DB170209	2017
Går til kamp mot å innføre	Hen	.	Dagbladet	DB170209	2017
Mandag denne uka meldte NRK at AP ønsker å innføre	«Hen»	. Også MDG, SV og Venstre er enig med Arbeiderpartiet i denne saken.	Dagbladet	DB170209	2017
	HEN	: KrF-leder Knut Arild Hareide skriver i et innlegg på Facebook at det er uaktuelt for partiet å støtte en innføring av et tredje kjønn.	Dagbladet	DB170209	2017
Både i Sverige, og i Danmark har man innført en tredje kjønnskategori. Ifølge Store norske leksikon er	«hen»	personer som verken definerer seg selv som menn eller kvinner :	Dagbladet	DB170209	2017
Hareide skriver også at Biologiens betydning for hvorvidt vi forstår oss selv som mann eller kvinne forsvinner ikke av en utredning - ei heller av en eventuell innføring av	«hen»	. Men det vil være viktig for KrF i disse prosessene stadig å ivareta barns beste og fastholde betydningen av mann og kvinne.	Dagbladet	DB170209	2017
Hallo, gratulerer med hele dagen, hele livet, hele historien, framtid, samtid og dyrtid. Varige menn må holde kjeft. Kjør på, stå på, kom igjen. Kvinner mot Trump. Kvinner for fred. Kvinner på	hen	? Hæh? Damer i regn. Thelma & Louise. Piken med	Dagbladet	DB170308	2017

trikken, på tå hev og					
I coveret skriver du at «denne visa er en hyllest til alle oss som ikke passer inn helt inn i supermonsteret, for ikke å si supermonsteret» og videre: «Vi møter alt for store krav til konformitet og vellykkethet, og bidrar kanskje selv til dette også på sosiale medier». Hvorpå du legger ut om frykt for gamle folk, flyktninger som ser ut som terrorister, tiggere, narkomane, navere, homofile og bifile og	hen	og han. I presseskrevet står det at « han leverer en ironisk forsvarstale for alle som ikke passer inn i A4-formen».	Dagbladet	DB170307	2017
I en av videoene kan man se Petterson fortelle historien til en ikke-binær 17-åring fra Østfold, som fikk beskjed om å ikke fortelle det videre til noen da	hen	fortalte foreldrene om sin kjønnsidentitet. Å være ikke-binær	Dagbladet	DB170531	2017
Derfor har alle funnet sin egen måte å forholde seg til Facebook på. En vanlig norsk familie består gjerne av: (...) -Lillesøster har Facebook-konto under et mannlig pseudonym.	Hen	blogger seg nemlig gjennom et kjønnskifte, og har ikke turt å fortelle familien om det ennå.	Dagbladet	DB170728	2017
Det er foreldrenes hovedansvar, ikke storsamfunnets, å oppdra barn og gi dem den nødvendige veiledningen som de trenger (...) Som for eksempel å forklare for ditt barn i seksårsalderen hvorfor noen kaller	hen	for neger. Eller å gi din tiåring et kurs i hvordan	Dagbladet	DB170725	2017
	hen	skal snakke og oppføre seg rundt politiet for og ikke bli mistenkeliggjort eller snakket til.	Dagbladet	DB170725	2017
Det er en ujevn maktbalanse mellom studenter og forelesere (...) Det store problemet er at det er ikke et lovverk som regulerer dette maktforholdet. Foreleser kan i stor grad gjøre litt som	hen	selv vil, for eksempel seksuelt trakassere studenten, uten at det gir konsekvenser.	Dagbladet	DB170711	2017
Kontorforretning innebærer at en dommer alene vurderer dokumentene før	hen	avgjør om hvorvidt politiet skal få medhold i sin begjæring om varetektsfengsling.	Dagbladet	DB170710	2017
Nå har en av de ansatte ved Great Ormond Street Hospital, som behandlet den lille babyen, skrevet et anonymt innlegg i den britiske avisa The Guardian. (...) Vi har ikke bare tatt alle medisinske behandlinger, men vi har vasket ham, kost med ham og gitt ham leker » skriver personen. Personen skriver at	hen	også elsket det lille barnet, men at de kom til et punkt de ikke ikke kunne gjøre mer.	Dagbladet	DB170804	2017
å skade seg, med alvorlig intensjon. På legevakta ble	hen	plassert i rommet lengst nede i korridoren, med beskjed om at en	VG	VG170724	2017
ambulanse. Etter flere nye timer med venting alene, fikk	hen	snakke med en lege som anbefalte en tur på kino eller å lage seg	VG	VG170724	2017
tankene ble ikke bedre av å ligge der timevis alene, og	hen	bestemte seg for å gjøre et nytt forsøk. Hen forlot legevakta og	VG	VG170724	2017
Jeg husker pasienten som fortalte om sitt første møte med legevakta.	Hen	hadde forsøkt å skade seg, med alvorlig intensjon. På legevakta	VG	VG170724	2017
en tur på kino eller å lage seg en kopp med te. Så ble	hen	sendt ut. Alene. De vonde tankene ble ikke bedre av å ligge der	VG	VG170724	2017
alene, og hen bestemte seg for å gjøre et nytt forsøk.	Hen	forlot legevakta og kom tilbake med ambulanse. Etter flere nye	VG	VG170724	2017
Om lederen av et land ikke er heterofil har da ingenting å si for hvor god jobb han, hun eller	hen	gjør. En lesbisk lærer? Hun er da like god eller dårlig til å lære bort matte som	VG	VG170630	2017

		heterofile?			
Fått med deg denne? Flertallet er negative til	«hen»	og at barn skal få flere foreldre ¶ Snakker ikke om Osloeliten	VG	VG170420	2017
- Når det gjelder det nye forslaget om et tredje kjønn -	hen	- så er det nok mange som er skeptiske til nye reformer.	VG	VG170418	2017
En meningsmåling i VG viser at folk er skeptiske til	hen	. Det gjelder også i Ap. - Hva tror du er hovedårsaken til fallet?	VG	VG170418	2017
25. januar la Ap frem sitt forslag til programutkast hvor det ble fokus på at de vil trekke tilbake 15 milliarder kroner av Solberg-regjeringen skattelette og innføre et tredje kjønn :	Hen	. - Tror du det startet fallet?	VG	VG170418	2017
Flertallet er negative til	«hen»	og at barn skal få flere foreldre	VG	VG170417	2017
46,3 prosent er negative til å innføre en tredje kjønnskategori, kalt	hen	, i lovverket. 32,2 prosent er positive og 21,5 prosent vet ikke.	VG	VG170417	2017
Nylig opplevde jeg at nittenåringen spurte om en venn kunne få være hos oss i jula om nødvendig. Denne vennen hadde fortalt foreldrene sine at han/hun regner seg som bifil. Dette skapte sånn styr i heimen at	hen	regner med at jula blir ulevelig.	Adresseavise n	AA161202	2016
Så istedenfor å være den støtten, som selvfølgelig burde være å finne i nettopp heimen, der folk (forhåpentligvis) er glad i deg for den du er, istedenfor å være stolt over at ungdommen er ærlig og modig nok til å være den	hen	faktisk er, sjøl om	Adresseavise n	AA161202	2016
	hen	risikerer reaksjoner, og istedenfor å være glad for at	Adresseavise n	AA161202	2016
	hen	har det forholdet til foreldrene at	Adresseavise n	AA161202	2016
	hen	våger betro seg til dem, avviser de ham/henne.	Adresseavise n	AA161202	2016
Blant forholdene som fremheves er en pasient som fikk alvorlige skader etter å ha blitt lagt i gulvet av personale på sengeposten som vedkommende var innlagt på, en pasient som fikk en pute ført over ansiktet da	hen	ble reimet fast i en belteseng, en pasient som ble reimet fast i en belteseng naken og pasienter som gjentatte ganger ble utsatt for krenkende og nedverdiggende kommentarer, ofte av seksuell karakter.	Adresseavise n	AA160815	2016
Den svenske Diskrimineringsombudsmannen (DO) har kommet med avgjørelsen etter at en person som definerer seg selv som interkjønn, fikk beskjed av de ansatte på en svømmehall i Stockholm om å kle på seg på overkroppen, fordi de oppfattet personen som kvinne. Personen meldte inn hendelsen til DO etter at	hen	fikk beskjed om å forlate lokalet. DO skriver at kommunen har gjort seg skyldig i diskriminering av personer som definerer seg som interkjønn etter hendelsen.	Adresseavise n	AA160617	2016
Kristin Fridtun er full av entusiasme og språkkunnskap. Den blandinga er krut!	Hen	skaper engasjement for språk og spreier språkglede i alt	Adresseavise n	AA160221	2016
	hen	gjer, sier seksjonssjef i Språkrådet Nina Teigland til NTB. I sin	Adresseavise n	AA160221	2016
I sin begrunnelse for pristildelingen bruker Språkrådet	«hen»	om Fridtun, og meldingen er på nynorsk, som er Fridtuns skriftspråk:	Adresseavise n	AA160221	2016
En vanlig vakt kan arte seg slik: Pasient N.N. har klart å smugle med seg barberblader og kutter seg	hen	sovner etter kort tid. Dagen etter er N.N. roligere, mer	Aftenposten	AP160610	2016

dypt. N.N. er sint og såret og skjeller oss ut for ting vi ikke kan stå til ansvar for.(...) Etter hvert blir N.N. tvangsmedisinert, noe som gjør at		tilgjengelig og har innsikt i sin egen situasjon.			
- Tenk før du snakker! Er det noe negativt om personen? Er du uenig noe	hen	sier? Om ja, tenk igjen. - Ikke vær redd. Ta føringen og snakk med bestemt tone, uten å virke aggressiv.	Aftenposten	AP160528	2016
Som Aftenposten skrev lørdag Han, hun eller	hen	?, får Norge etter alle solemerker snart en ny lov som gjør det mulig for alle over 16 år å endre juridisk kjønn ved å sende inn et skjema, helt uavhengig av fysikk eller medisinske inngrep.	Aftenposten	AP160423	2016
Går	«hen»	en høy gang : Det villeste nye språkpåfunnet kommer fra	Aftenposten	AP160418	2016
Kjønnsløse pronomen kan være	hen	, eller hin. Et tredje kjønnsalternativ er ikke et HINder for	Aftenposten	AP160418	2016
før vi får muligheter for en X i passet. Sverige :	«Hen»	tas inn i det svenske språket ¶ Caitlyn Jenner, tidligere kjent	Aftenposten	AP160418	2016
Vi møter et kjærestepar som prøver en eksperimentell teknologi. Den skal gjøre det mulig å trå inn i en annens sanseapparat. (...) Godt hjulpet av en god 3D-effekt kjennes det ekstremt virkelighetsnært når	hen	stryker meg over underarmene. Jeg er en mann i kvinnekropp som kjenner på en kvinne i en mannekropp. Sjelden har jeg hatt mer behov for nyordet	Aftenposten	AP160416	2016
	"hen"	.	Aftenposten	AP160416	2016
Alessia Cara har fortalt at hun i utgangspunktet ikke skrev låter selv, og i det mørke nettets hiphop-forumer blir hun beskyldt for å være en såkalt «industry plant ». Det vil si en artist som blir fremstilt som at	hen	er « self made » og har vokst frem som artist på en organisk måte. Mens sannheten er at	Aftenposten	AP160317	2016
	hen	har vært signert til et majorselskap hele tiden, og ikke lager musikken sin selv.	Aftenposten	AP160317	2016
kommer fra amerikanske universiteter ¶ Går	«hen»	en høy gang. Stadig flere ønsker å bli omtalt med egne, private	Aftenposten	AP160225	2016
Private pronomen ¶ Selv om innføringen av	hen	kan virke vanskelig, så er det tross alt bare ett ekstra pronomen å holde styr på.	Aftenposten	AP160225	2016
ungdom : ¶ I praksis to navn ¶ Pronomener som han, hun og	hen	kalles personlige pronomen. Dette har muligens blitt tolket litt	Aftenposten	AP160225	2016
De mener at assosiasjonene knyttet til han eller hun ikke passer med hvordan de ønsker å framstille seg. Noe av den samme tankegangen ligger bak innføringen av det norske og svenske	hen	.	Aftenposten	AP160225	2016
Forskjellen på den skandinaviske og den amerikanske løsningen er imidlertid at den første forsøker å fjerne skillet mellom de to kjønnsbåsene : Alle kan i prinsippet være	hen	. Private-pronomen-tilhengerne forsøker derimot å bryte det binære systemet ved å lage flere båser.	Aftenposten	AP160225	2016
Her hjemme har flere tatt til orde for å bruke det kjønnsnøytrale pronomenet	hen	som en erstatning for han eller hun. Det kan være praktisk dersom man trenger et generelt pronomen, om man ikke vet kjønnen til den man omtaler, eller om den	Aftenposten	AP160225	2016

		man omtaler selv ønsker å bli omtalt med et kjønnsnøytralt pronomen.			
Grunnen til at vi har pronomener som han, hun, og kanskje også	hen	, er at de er generelle, lette å oppfatte, og kan brukes som erstatte for svært mange navn. Ordet hun kan potensielt vise til alle kvinner, mens navnet Anne bare viser til noen.	Aftenposten	AP160225	2016
meg, jeg er 15 år gammel og panfil. Jeg bruker pronomen	hen	. Jeg liker politikk og elsker skeiv ungdom. Jeg gjør drag, jeg er	Aftenposten	AP160213	2016
fullt ut. Hvorfor skal ikke du kunne gjør det, skriver	Hen	(15). FOTO : Natasha Kramskaya / NTB Scanpix ¶ Jeg husker da jeg	Aftenposten	AP160213	2016
De høres ut som Norges koseligste band, og deres siste singel, «Farlig», er en låt om å bli skuffet av en kjæreste som ved første møte virker blendende mye bedre enn det	hen	egentlig er.	Aftenposten	AP160114	2016
en måte å få nye venner på. Hvis personen ber deg gi	hen	telefonen din, eller sier at	Bergens Tidende	BT160718	2016
	hen	skal vise deg et sted med en kjempekul Pokémon, skal du være	Bergens Tidende	BT160718	2016
Hvor genitalier ikke fratar deg retten til å bruke pronomen hun, han eller	hen	, og hvor skolen har nulltoleranse for diskriminering av kjønnsidentiteter.	Bergens Tidende	BT160327	2016
En vellykket festivalkonsert har også med plassering å gjøre. Hvorvidt artisten er på rett sted til rett tid i programmet, om	hen	må jobbe mot omgivelsene eller får et løft.	Dagsavisen	DA160811	2016
Eksportise er et tema sosiologer og andre lenge har diskutert: Hvem har eksportise? Hvordan vet man hvem som har det? (...)Vi andre er altså avhengige av litt mer sosialt betingede bedømmelser servert av de som har peiling på om kunnskapen henger sammen med virkeligheten. Er	hen	med i det gode vitenskapelige selskap? Får	Dagbladet	DB161219	2016
	hen	mange tilhørere som later til å vite hva de snakker om?	Dagbladet	DB161219	2016
Vi lager jo et samfunn av intetkjønn. Linjene blir for vage, alt ligger i gråsonen. Siden naturen styres av naturlig utvalg (Darwins utviklingsteori, artenes opprinnelse) blir vi nok mer og mer rettet mot	«hen»	, som danskene ville innføre, istedet for «han» eller «henne».	Dagbladet	DB161121	2016
Og tro det eller ei, kummerlige arbeidsvilkår til tross, så tjener også en fabrikkarbeider i et lavkostland mer enn	hen	ville gjort på gata. De får med andre ord også mer penger, og dermed sårt tiltrengt kjøpekraft.	Dagbladet	DB161108	2016
«Å ta på seg selv er helt ufarlig. Det er til og med morsomt. Vi er alle fri til å leke med kroppene våre hvordan vi enn vil. Hun, han og	hen	. » skriver artisten ifølge Expressen.	Dagbladet	DB161107	2016
Hudfargen koder deg som slik eller slik, og dermed koder den også det «hvite», som jo heller ikke er noen gudегitt størrelse. Men fordi det å være «hvit» er knyttet til det hegemoniske blikket, slik at en arbeidsløs, forfylla trailersjåfør fra midtvesten godt kan oppfatte seg selv som overlegen President Barack Obama på de fleste områder i kraft av sin hudfarge, ser man ikke det «hvite» like lett som man ser det «svarte». Og hvis den som er kodet som annerledes forsøker å	hen	opplever denne bassettingen, avvises argumentene lett som urettferdige eller irrasjonelle. «Den hvite» vet alltid best.	Dagbladet	DB161016	2016

forklare hvordan					
Det er nok en selvfølge for en anmelder at	hen	skal ta fatt på anmelderiet med et åpent sinn, men man kan jo lure på hvor god denne plata egentlig er hvis plateselskapet i kontrakten ser seg nødt til å presisere at de vil benytte seg av journalistens tjeneste for en uhildet kritikk.	Dagbladet	DB160615	2016
Å skrive litteratur er å bearbeide ord, språk, hendelser til en kunstnerisk form. Om dette har funnet sted i virkeligheten vet ingen andre enn forfatteren selv (og knapt nok	hen) . Det burde heller ikke interessere andre, bortsett fra evt forfatterens nærmeste. At det i stor grad interesserer andre, er mye på grunn av tabloidene.	Dagbladet	DB160509	2016
fra partiet. - Venstre ser for seg innføringen av	«hen»	, en tredje kategori som man selv kan identifisere fritt. Ditt	Dagbladet	DB160414	2016
kjønnsuttrykk, uavhengig av han- og hunkjønn. FORESLÅR	HEN	: Partileder Trine Skei Grande og hennes Venstre mener det er på	Dagbladet	DB160414	2016
Foto : Hans Arne Vedlog / Dagbladet ¶ VIL HA	HEN	: Ketil Kjenseth i Venstre. Foto : Venstre ¶ (Dagbladet) :	Dagbladet	DB160414	2016
forklarer Kjenseth. Ifølge Store norske leksikon er	«hen»	personer som verken definerer seg selv som menn eller kvinner :	Dagbladet	DB160414	2016
Dette sender et signal om at noen ikke er velkomne og at noen er feil, og det på et så grunnleggende nivå som opplevelsen av kjønn, sier Pirelli Benestad, som foretrekker at Dagbladet bruker kjønnspronomenet	hen	.	Dagbladet	DB160406	2016
	Hen	mener slike holdninger skaper grunnlag for depresjon, angst og unødvendig skam.	Dagbladet	DB160406	2016
I verste fall skaper det grunnlag for å ta livet av se (sic). Slike holdninger kan ha omfattende reaksjoner, sier	hen	.	Dagbladet	DB160406	2016
Holdningene finnes Pirelli Benestad var en av de første åpne transpersonene i Norge, og har i årevis reist land og strand rundt og snakket med folk i alle lag av samfunnet.	Hen	er overrasket over reaksjonen	Dagbladet	DB160406	2016
	hen	møtte blant personene i sørlandskommunen. - Jeg vet at de holdingene finnes, men det går lang tid mellom hver gang de vaker. Samtidig mener jeg det er noe grunnleggende ukristelig å diskvalifisere noe menneskelig. Jeg har følt veldig stor aksept og respekt også blant kristenfolket og bærer ikke noe nag til dem, men dette er som et gufs fra fortida, sier	Dagbladet	DB160406	2016
	hen	.	Dagbladet	DB160406	2016
Det bekrefter en fordøm om Sørlandet som trangsynt og bibelbeltet, men jeg synes ikke disse menneskene på noen måte er representative for sørlandsmennesket, sier	hen	. Pirelli Benestad oppfattet møtet med elevene som vellykket.	Dagbladet	DB160406	2016
Jeg oppfattet elevene som	hen	. Pirelli Benestad har	Dagbladet	DB160406	2016

selvstendige, tenkende vesener. Alle hadde full anledning til å ta avstand fra at noen som ikke hadde tiss til det, gikk i kjole. Elevene fordelte seg etter egne meninger og forutsetninger, sier		også opplevd mye støtte etter hendelsen.			
Jeg har aldri opplevd maken til behov for å backe meg opp. Jeg har aldri fått så mye støtte og kommentarer på Facebook, og det er veldig flott, sier	hen	.	Dagbladet	DB160406	2016
Hvorfor har disse betraktningene relevans for offentligheten? Det har en relevans fordi inn i det religiøse språkets befinner det seg en etikk, en måte å forholde seg til medmenneske: Det er dypt sammenheng mellom gudstilbedelse og menneskesyn. Slik vi alltid kommer for sent til en avklaret og endelig sannhet om Gud, kan bakgrunn, roller og trekk som tilskrives	hen	aldri fullt ut gripe det mysterium mennesket er.	Dagbladet	DB160327	2016
Noen vil gjerne dra et klart skille mellom menneskehandel og prostitusjon. Jeg lurer på hvordan dette skal gjøres, helt konkret? Kvinnene som blir menneskehandlet blir solgt på et prostitusjonsmarked, det samme markedet som den unge tobarnsmoren jeg møtte på Vestlandet før jul. Hun som gikk inn i prostitusjon «frivillig» for å få råd til å beholde barna sine. Hun ble ikke menneskehandlet, men var det «frivillig»? Hva er frivillighet da i så fall? Eller som Jektvik spør : « Er det frivillig om	hen	ikke har noen andre muligheter til å skaffe seg inntekt? Er det frivillig hvis man er blitt avhengig av pengene? Er det 100 prosent samtykkende hvis maktbalansen forskyves ved at noen tilbyr penger for noe	Dagbladet	DB160303	2016
	hen	i utgangspunktet ikke ønsket å gjøre. » Eller: Er det frivillig dersom du bærer med deg psykiske sår som forskyver dine egne seksuelle grenser?	Dagbladet	DB160303	2016
Slik som ting er nå, er jeg likevel for å beholde sexkjøpsloven slik den er, for å beskytte de som blir utnyttet, tvunget eller utsatt for menneskehandel. Kunne etterspørselen blitt dekket med frivillige sexarbeidere hadde det ikke vært noe problem, men slik er det ikke i dag (og det er det heller ikke i land hvor det er lovlig å kjøpe sex). Jeg setter frivillig i hermetegn fordi dette med frivillighet og samtykke er litt vanskelig å definere. Er det frivillig om	hen	ikke har noen andre muligheter til å skaffe seg inntekt? Er det frivillig hvis man er blitt avhengig av pengene? Er det 100 prosent samtykkende hvis maktbalansen forskyves ved at noen tilbyr penger for noe	Dagbladet	DB160225	2016
	hen	i utgangspunktet ikke ønsket å gjøre? Osv. Jeg håper vi kan skape en bred, tverrpolitisk enighet om å lage flere hjelpetiltak for prostituerte.	Dagbladet	DB160225	2016
Innvandrere som klager over negative stereotyper anklages for å være sensitive, sensurerer debatt eller til og med den verste av alle tenkbare scenarier :	hen	vil erstatte « norsk kultur » med noe annet!	Dagbladet	DB160111	2016
Torbjørn Røe Isaksen (H) mener David Bowies eksperimenter med kjønnsidentitet var grensesprengende : - Han var en	«hen»	lenge før svenske barnehagelærere hadde begynt å bruke uttrykket.	Dagens Næringsliv	DN160111	2016
Når jeg skal begraves eller min aske spres i havet eller med vinden, skal ingen prest få gjøre det, med mindre	hen	aksepterer menneskets mangfold, har et inkluderende menneskesyn og viser omtanke og respekt	Stavanger Aftenblad	SA160621	2016

		overfor mennesker uansett.			
For du kjenner vel konsensuskulturens lille mantra, det livsfarlige «det er slik vi gjør det her hos oss», som sniker seg inn i en helsearbeiders hode fortere enn	hen	egentlig vil innrømme det selv?	Stavanger Aftenblad	SA160330	2016
ikke meg selv som mann eller kvinne. Derfor prøver jeg ut	hen	om meg selv, fordi jeg prøver å se hvordan det fungerer for meg.	Stavanger Aftenblad	SA160322 (2)	2016
Hun og han er så automatisert, jeg har kanskje brukt det flere hundre tusen ganger i livet, jeg må gi	hen	litt tid. Men det er fint å ha et alternativ.	Stavanger Aftenblad	SA160322 (2)	2016
Fridtun får også prisen for « å riste nytt liv i pronomensystemet ved å ta i bruk	«hen»	som kjønnsoverskridende pronomen » : ¶	Stavanger Aftenblad	SA160322 (2)	2016
Han, hun eller kanskje	hen	? Nyord engasjerer. Onsdagens lansering av Svenska Akademiens	Stavanger Aftenblad	SA160322	2016
I Norge er det trolig langt fram til	«hen»	står i ordboka. I dag står det på ventelista sammen med mange	Stavanger Aftenblad	SA160322	2016
vakt debatt i Norge og Sverige. Han, hun eller kanskje	hen	? Esben Esther Pirelli Benestad under tv-programmet « Skal vi	Stavanger Aftenblad	SA160322	2016
sier Petter Henriksen i Kunnskapsforlaget. Bruken av	«hen»	kan i Sverige spores tilbake til 1960-tallet. Bjørn Sigurdsøn /	Stavanger Aftenblad	SA160322	2016
Onsdagens lansering av Svenska Akademiens ordlista, med det omdiskuterte, kjønnsnøytrale nyordet	«hen»	, har vakt debatt i Norge og Sverige.	Stavanger Aftenblad	SA160322	2016
De er nyutdannede med for mye ansvar og makt, og veileder er ikke tilgjengelig fordi	hen	har egne saker. Utbrenthet, stor turnover og interne utfordringer går ofte igjen.	Stavanger Aftenblad	SA160215	2016
Han mener vi skal prøve oss frem litt, men være forsiktige med å tvinge igjennom en idé om at det ikke finnes kjønnsforskjeller i det hele tatt. Sånn som han synes enkelte svensker driver med. Det der med å kalle både gutter og jenter for	hen	. Det har jeg ingen tro på.	Aftenposten	AP150723	2015
Kjønnsvariant : En variant av kjønn. For eksempel : «	Hen	er en annen kjønnsvariant enn mann/kvinne ».	Aftenposten	AP150706	2015
noen ber deg bruke, og du bruker kun de. Kan inkludere	hen	, hin, hun, han, den, dem, ham osv. SRS/Sex Reassignment Surgery :	Aftenposten	AP150706	2015
Du trenger ikke screenshote bildet, sende det til gruppechatten med teksten « Se på	hen	a! Oppmerksomhetssyk much. » Du må ikke skrive 2000 ord om	Aftenposten	AP150629	2015
Legger en veltrent person ut bilde av seg selv etter trening; klapp vedkommende på skulderen, gi ros for progresjonen og la det være det. Du trenger ikke skrive en kommentar om at	hen	er ute etter oppmerksomhet, for det er vel allerede ganske tydelig at vedkommende ønsker creds for egen innsats. Og det med god grunn.	Aftenposten	AP150629	2015
Vi har aldri, og kommer aldri, til å tjene penger på brukerne våre. Prosjektets suksess har vært så fenomenal og overraskende at vi nå gjør dette for våre herlige brukere, som applauderer oss og gir oss så mye støtte og kjærlighet, skriver talspersonen på engelsk.	«Hens »	team tilbyr til og med gratis VPN, en tjeneste som gjør det mulig for brukerne å skjule hvem de er.	Aftenposten	AP150627	2015
Noen er til og med så ivrige at de oppdrar sine barn kjønnsløst, omtaler Han eller Hun som	Hen	og skyr rosa/lyseblått og dukke/bil-leker som pesten.	Aftenposten	AP150626	2015
- Oslo skal bli en by for han, hun og	hen	¶ Onsdag vedtok et enstemmig bystyre « Stolte Oslo ». Den	Aftenposten	AP150618	2015
Vi har jobbet tett sammen med LLH	hen	, sier Bjercke.	Aftenposten	AP150618	2015

hele veien, i halvannet år nå. Med dette er ambisjonen at vi skal bli best i Europa på kjønns mangfold. Vi blir byen for han, hun og					
Fra dag én var det viktig for oss å få inn kjønns mangfold i arbeidet. Vi gikk fra å ha en homoplan, der seksualiteten sto i fokus, til å også ta med kjønn. For mange av de underliggende strukturene som gjør at vi møter diskriminering, handler vel så mye om kjønn som om seksuell orientering. Det så vi at kommunen med en gang tok til seg, sier Hans Steen Sikkeland. LLH skal samarbeide nært med kommunen om det konkrete arbeidet fremover. Nå vi står her i dag, og ser at vi har en byråd som kan si at « vi blir byen for han, hun og	hen	», så har vi allerede kommet til punktet hvor vi kan begynne å jobbe med likestilling i praksis, legger han til.	Aftenposten	AP150618	2015
Bruken av	«hen»	vil ikke være et problem ¶ ¶ Så lenge vi åpent og ærlig snakker	Aftenposten	AP150616 (2)	2015
I Sverige er for eksempel det kjønnsnøytrale personlige pronomenet	hen	blitt tatt i bruk. Ordet vekker ofte assosiasjoner til svenske	Aftenposten	AP150616	2015
Jente (17) svarer 10. juni på mitt forslag om bruk av	«hen»	. Hennes første innvending er at bruk av et kjønnsnøytralt	Aftenposten	AP150616 (2)	2015
Siste dose	hen	¶ ¶ ¶ SPRÅKET VÅRT. Vi fortsetter med brevet fra en svensk leser	Aftenposten	AP150613	2015
Vi fortsetter med brevet fra en svensk leser som mislikte spaltens forsøk på å fortelle om det nye svenske pronomenet	hen	. Jeg liker politikk og elsker skeiv ungdom.	Aftenposten	AP150613	2015
Ungdom foreslår at alle offentlige dokumenter bruker	hen	. Samtidig oppfordrer umiddelbart alle som skriver og snakker til	Aftenposten	AP150606	2015
for Grønn Ungdom : Vi oppfordrer alle til å bruke	«hen»	¶ Spørsmålet om biologisk og sosialt kjønn ikke er et enten-	Aftenposten	AP150606	2015
Grønn Ungdom, mener alle burde begynne å bruke	«hen»	. FOTO : CF-Wesenberg ¶ Spørsmålet om biologisk og sosialt kjønn	Aftenposten	AP150606	2015
bedre. Det er to grunner til at vi bør bruke	hen	. Vi kan bruke ordet når vi skal uttrykke noe hvor det ikke er	Aftenposten	AP150606	2015
menn og kvinner. Like viktig er det at pronomenet	«hen»	står for dei som ikkje er anten mann eller kvinne. Ordet er	Aftenposten	AP150602	2015
forsker og demograf, Folkehelseinstituttet ¶ Flautt om	hen	¶ I « Språket vårt » 29.mai harselerer Per Egil Hegge med det	Aftenposten	AP150602	2015
Per Egil Hegge med det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	. Hegge har gått glipp av halve poenget ved å tru at det berre	Aftenposten	AP150602	2015
pinleg blir det når Hegge lanserer ein hypotese om at	«hen»	er påverka av det finske « hän » (=han/ho). Samanhengen er	Aftenposten	AP150602	2015
Per Esben Svelstad, filolog (han), Trondheim og Kristin Fridtun, filolog	(hen)	, Bergen ¶	Aftenposten	AP150602	2015
Det fins mange språk (som finsk) som har kjønnsnøytrale pronomen i stedet for ekvivalenter til han og hun, så det er ikke språklig sett noe rart eller problematisk med	hen	. Mange av dem som gjerne vil bruke hen på norsk, ser dessverre ut	Aftenposten	AP150601	2015
i Norge? Det er det du som bestemmer. I Sverige brukes	«hen»	med begrunnelsen at vi ikke alltid kjenner til eller vil trekke	Aftenposten	AP150601	2015
for det. De som ikke har nytte av (eller som ikke liker)	hen	, bruker det heller ikke. Sånn sett er det liten grunn til å være	Aftenposten	AP150601	2015
Vi får stadig nye måter å uttrykke abstrakte forhold på, men når det	hen	, har vi ikke noe norsk ord som uttrykker det	Aftenposten	AP150601	2015

gjelder		samme forholdet fra før.			
fatet på oljebørsen i London. Bør vi begynne å si	«hen»	i tillegg til « hun » og « han » også i Norge? Det er det du	Aftenposten	AP150601	2015
gamle pronomenet hie ut. Om norsktalere begynner å bruke	hen	, vil det kunne erstatte både han og hun, og derfor er dette	Aftenposten	AP150601	2015
like spesifikk betydning som Eva eller dame. Pronomenet	hen	betyr enda mindre enn han og hun, siden det kan referere til alle	Aftenposten	AP150601	2015
fins? Forsvarerne av hen-pronomenet påpeker derimot at	hen	ikke vil fungere som en total erstatning for hun og han, men at	Aftenposten	AP150601	2015
den man refererer til. Til tross for at svenskene bruker	hen	mer enn vi gjør, har det på ingen måte tatt over for han/hon i	Aftenposten	AP150601	2015
klarsignal fra ordbøkene. Om noen vil endre språket, må	hen	begynne med seg selv. Vil du lese mer spennende vitenskapsstoff	Aftenposten	AP150601	2015
Både i Norge og Sverige har mange latt seg provosere av forsøket på å innføre	hen	, og enkelte ser på pronomenet som en vits ; det hjelper vel ingen å late som om kjønn ikke fins?	Aftenposten	AP150601	2015
som i « Hva er klokka? Ho er elleve ». I Sverige brukes	hen	blant annet av akademikere og av deltakere i den offentlige	Aftenposten	AP150601	2015
ord som er godkjente norske ord. Et annet aspekt ved	hen	er at det vil inngå en såkalt lukket ordklasse, som sjelden tar	Aftenposten	AP150601	2015
problematiske med hen. Mange av dem som gjerne vil bruke	hen	på norsk, ser dessverre ut til å vente på at det skal bli «	Aftenposten	AP150601	2015
annerledes - they og hie uttrykte nemlig det samme, mens	hen	har ny bruksmåte. Det fins mange språk (som finsk) som har	Aftenposten	AP150601	2015
orda floppydisk eller peppermø i dag? Orda han, hun (og	hen) tilhører den lukkede ordklassen pronomen. Lukkede ordklasser	Aftenposten	AP150601	2015
om vi har behov for det. Argumentene for at vi trenger	hen	, er at vi ikke alltid kjenner til eller vil trekke fram eller	Aftenposten	AP150601	2015
avsløre kjønn til den vi snakker om. Mange venter på at	hen	skal bli innført eller « godkjent » i norsk, men ser ut til å	Aftenposten	AP150601	2015
Hun, han og	hen	? SPRÅKET VÅRT. Språket kan bli litt knudrete når vi skal passe på likestillingen i alle sammenhenger.	Aftenposten	AP150528	2015
Svenskene har konstruert et nytt og kjønnsnøytralt 3. persons pronomen :	hen	. Mange trodde det var en spøk da det ble lansert, men det organet som tilsvare Språkrådet i Norge, gikk inn for det nye ordet.	Aftenposten	AP150528	2015
Kan legge ned humoren- Dette er gammelt hat fra Sveens side, som jeg ikke tar så tungt.	Hen	husker at jeg raljerte med	Aftenposten	AP150414	2015
	hen	i media da	Aftenposten	AP150414	2015
	hen	fikk idéen om at Staten skulle produsere pornofilmer for ungdom.	Aftenposten	AP150414	2015
Dessuten har	hen	kalt meg et nett-troll, sier Dagfinn Nordbø i sitt svar til Sveens kronikk. Han insisterer her på å bruke kjønnsnøytralt pronomen.	Aftenposten	AP150414	2015
	«Hen»	tas inn i det svenske språket ¶ Svenskene kan	Aftenposten	AP150411	2015

		heretter omtale			
at « hen » skulle tas med i ordboken. Bruken av ordet	hen	- i stedet for han eller hun - har vært omstridt og skapt stor	Aftenposten	AP150411	2015
seg av den norske versjonen av ordet, nemlig « hin ».	"Hen"	¶ *Svenskene har nå tre muligheter når de omtaler en person når	Aftenposten	AP150411	2015
I 2013 skapte barnebogen Kivi og monsterhund rabalder i Sverige, fordi forfatter Jesper Lundqvist konsekvent omtalte barnet i boken med det kjønnsnøytrale, svenske, pronomenet	«hen»	. Lundqvist uttalte at han ønsket å unngå kjønnskategoriseringen	Aftenposten	AP150411	2015
Debatten om det kjønnsnøytrale pronomenet skjøt for alvor fart da den svenske barnehagen Egalia i 2011 avskaffet kjønnsroller og konsekvent begynte å bruke	«hen»	istedenfor han eller hun. (Kilde : Ritzau) ¶	Aftenposten	AP150411	2015
Sven-Göran Malmgren, da det i fjor sommer ble kjent at	«hen»	skulle tas med i ordboken. Bruken av ordet hen - i stedet for	Aftenposten	AP150411	2015
Svenska Akademiens Ordlista, som kommer ut neste uke. *	«Hen»	kan erstatte han eller hun hvis kjønn på personen som omtales	Aftenposten	AP150411	2015
Svenskene kan heretter omtale mennesker med det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	når ordet offisielt tas inn i det svenske språket neste uke.	Aftenposten	AP150411	2015
Svenskene har nå tre muligheter når de omtaler en person når det kjønnsløse pronomenet	«hen»	offisielt blir en del av det svenske språket. *Ordet tas inn i	Aftenposten	AP150411	2015
Anker levde lesbisk, var en ivrig forkjemper for kjønnsnøytrale barnehager og det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	, og for virkelig å gni det inn, har serieskaperne utstyrt bilen hennes med et registreringsnummer som begynner på PK (politisk korrekt). Knis.	Bergens Tidende	BT150928	2015
Da jeg leste Bergens Tidene 8. juni, leste jeg noe som gjorde meg ganske opprørt. Et innlegg av Malin Fjeldstad som mener at fetisjister ikke er seksuelle minoriteter og dermed ikke har noe i Pride-parader å gjøre. Det kommer ikke frem av innlegget om	hen	er mot fetisjisters deltagelse i Pride-parader generelt, eller om det kun er deltagelse fra Bear Brotherhood og Leather Subculture som oppleves problematisk.	Bergens Tidende	BT150613	2015
Fjeldstad utøver i sitt innlegg det som heter toleransepedagogikk. Ved å måtte uttrykke at	hen	ikke har noe i mot andres seksuelle orientering, og si følgende: «det er helt greit å like dem og ta del i dem (fetisjene)» plasserer Fjeldstad seg i en normdannende maktposisjon hvor	Bergens Tidende	BT150613	2015
	hen	er den som storsinnet nok tolererer at minoriteten får plass. Dette kan Fjeldstad gjøre fordi	Bergens Tidende	BT150613	2015
	hen	opplever seg selv som majoritet, og at	Bergens Tidende	BT150613	2015
	hen	da skal få bestemme normene. Men det er ikke slik at de som bryter med seksuelle eller heteronormative normer skal få lov til å gjøre det så lenge majoriteten tolererer det. En skal få lov til å være et likeverdige medmenneske uavhengig av sin seksuelle orientering, fordi at en er akkurat det: et medmenneske.	Bergens Tidende	BT150613	2015

Det at regnbueflagget kan representere alle flaggene gjør at det også representerer de som ikke tør å løfte sitt personlige flagg. Mange som bærer et enslig regnbueflagg i Pride-paraden føler på en sterk symbolikk i hvorfor akkurat de bærer regnbueflagget. Om det er fordi	hen	er aseksuell, trans*, bifil, eller fetisjist, så representerer regnbueflagget ofte det flagget en ikke våger å bære selv.	Bergens Tidende	BT150613	2015
Nå kan de som vil snart kjønnsbestemme seg i sitt eget pass, og være	hen	, ikke han eller hun, være ingen. Inntil videre. Vente med å være den de er. Følelsene styrer. Følelser er noe som kommer og går, noen få er varige.	Bergens Tidende	BT150417	2015
Det er en bok som handler om mennesker, om skjebnen, om tida, og rommet, og døden. Om den endeløse sommeren, det tidspunktet i livet hvor alle muligheter står åpne og man kan bli til alt. Hvor den umulige kjærligheten kan finne sted. Man tror det skal vare evig, og merker aldri at det opphører. Men plutselig en dag merker man at den er forbi, sier Madame Nielsen til Dagsavisen. Boken	hen	beskriver heter « Den endeløse sommeren », og er den første - av av mange, håper den danske forfatteren – signert Madame Nielsen. Tidligere bøker er gitt ut under navnet Claus Beck-Nielsen, bare Nielsen, eller Das Beckwerk.	Dagsavisen	DA150923	2015
Men det er likevel én kunstner som gjorde spesielt inntrykk på meg. Som mannlig kunstner har Ane Lan gjort det til sin livsoppgave å utforske kvinnerollen. Denne gangen har	hen	plassert seg i en fødende kvinnes sted. Det er ikke nødvendigvis skuespillerprestasjonen i videoen «Birth» som er mest imponerende, men den tilstanden som portretteres blir grenseoverskridende nettopp fordi vi ser at det er en mann.	Dagsavisen	DA150911	2015
Andre ord som var nominert var brexit, britenes utgang fra EU ; britenes versjon av svenskens kjønnsnøytrale	«hen»	, som alternativ til han eller henne, nemlig «they» ; og uttrykket lumbersexual, som skal være britenes ord for en ung, urban mann som har skjegg og rutete skjorte.	Dagbladet	DB151117	2015
Så også nå, og manusforfatterne sauser det virkelig til, på en relativt positivt måte. Vi skal ikke røpe noe som helst, men det starter opp med et stilistisk drap på en framtredd dansk feminist. (...)Feministen er den første i Danmark som har startet opp en kjønnsnøytral barnehage der alle er	hen	. Trusler mot henne? Selvsagt.	Dagbladet	DB150925	2015
Justisministeren har virkelig gjort hjemmeleksen sin når det kommer til moderne humor. Ricky Gervais har uttalt at hemmeligheten bak den perfekte komiske karakteren er blindsonen - altså, et slags hull i karakterens selvinnsikt som gang på gang sender	hen	i absurde situasjoner. Denne blindsonen er essensen i vellykkede karakterer som David Brent i «The Office», danskene i «Klovn», Leslie Knope i «Parks & Recreation» og Selina Meyer i «Veep».	Dagbladet	DB150825	2015
Et av de mest musikkinteresserte menneskene jeg vet om, en viss velkjent norsk sjangertrommis og usedvanlig sjangeroverskridende musikkentusiast og - formidler, har samtidig som prinsipp at	hen	ikke bryr seg det dugg om utenomusikalske detaljer, og setter sin stolthet i at	Dagbladet	DB150802	2015
	hen	aldri har åpnet en eneste musikerbiografi i sitt liv, aldri lest et eneste ord som ikke befatter seg direkte med selve musikken.	Dagbladet	DB150802	2015
Svenska Dagbladet. Kommer neppe til	«hen»	ble tatt i bruk i	Dagbladet	DB150729	2015

Norge ¶ Ordet		Sverige allerede i 60-åra. Men i Norge har			
Daglig leder i Forbundet for transpersoner, Sofie Brune, synes det er flott at svenskene nå kan kalle seg	«hen»	på Facebook.	Dagbladet	DB150729	2015
I Norge har vi bare to ¶ Nå kan « söta bror » være	«hen»	på Facebook. KAN VELGE : På den engelske varianten av Facebook	Dagbladet	DB150729	2015
Brune tror derimot ikke at dette valget vil komme på norske Facebook med det første. - I Sverige har	«hen»	vært i daglig tale lenge. Men dette er ennå ikke etablert i Norge.	Dagbladet	DB150729	2015
Det er flere som vil bli kalt	hen	, mens andre oppfatter det som upersonlig. Vi jobber for at man	Dagbladet	DB150729	2015
Under kategorien kjønn kan alle i Sverige velge det kjønnsnøytrale ordet	«hen»	istedenfor han eller hun. - Nå får svenske Facebook-brukere	Dagbladet	DB150729	2015
Vi har gode erfaringer med immigranter utenfor Oslo. Disse blir raskere integrert. La oss lære av dette. Hvorfor er det slik? (...) Er det god integrering at immigranten raskest mulig blir som oss? Nei, det er assimilasjon. Immigranten skal ikke behøve å viske ut sin identitet og egenart. Tvert imot. Gjør	hen	det vil vi gå glipp av den verdien vårt samfunn kan få tilført.	Dagbladet	DB150626	2015
Inviter en immigrantnabo på kaffe og vaffel. Med det så sier du at	hen	er velkommen. At du er nysgjerrig. Det blir naturlig for deg å stille alle spørsmålene. Det blir naturlig for immigranten å stille alle hans/hennes spørsmål. Det kan bli mye god uformell læring av slikt. Det kan bli god integrering - raskere.	Dagbladet	DB150626	2015
Det finnes en regel som er kalt «opphold på selvstendig grunnlag», som sier at den som blir utsatt for vold av partneren	hen	er kommet på familiegjennforening med, likevel kan få en uavhengig oppholdstillatelse om samlivet tar slutt.	Dagbladet	DB150508	2015
I andre sammenhenger, det må også sies, finnes det to sider i det svenske debattrommet, det råder nemlig en sterk polarisering mellom høyre- og venstrejournalister langs den politiske skalaen. Alt dette innebærer dessverre også en sterk normstyring. (...) Å skrike ekstremist, rasist, femininisthore etc. i det øyeblikk man øyner noe(n) som ikke faller innenfor det normative rommet, er erfaringer mange har fått. Den som får slike etiketter klebet på seg, kan rettelig møtes med et kor av hån, latterliggjøring og fornedring. Reagerer noen mot det, tas karakteristikken "offerkofte" frem. Den mest foraktede av alle klær ; man -	«hen»	heter det på svensk - er da sterk og rasjonell.	Dagbladet	DB150402	2015
For å gjøre nedbemanningsprosessen «rettferdig» må de Egmont-journalistene som er interessert i å beholde jobben sin, også søke på den på nytt. Uten skam ber ledelsen den som vil bli, fortelle hvorfor nettopp han,	hen	eller henne skal velges framfor sine kolleger.	Dagbladet	DB150330	2015
Mange velger å bruke det kjønnsnøytrale pronomenet	«hen»	når de refererer til sine barn, i stedet for det tradisjonelle	Dagbladet	DB150329	2015
Ja, jeg forstår at du mest av alt bare vil flytte rundt å plukke	«hen»	og menn som ikke vil være med på å	Dagbladet	DB150202	2015

gullkorn fra overskriftene om		undertrykke, bare sånn at du kan få high fives fra dine (jeg antar) mannlige facebookkompiser og andre nettrull.			
En regjeringstalskvinne sier til BBC at statsminister Cameron raskt endte samtalen, da han forsto at personen i den andre enden ikke var den	hen	utga seg for å være. - Statsministeren la på da han skjønnte det var en falsk samtale. Verken i denne samtalen eller i samtalen med CCHQ ble det oppgitt noe sensitiv informasjon, sier talskvinnen.	Dagbladet	DB150125	2015
å bli vanligere etter hvert. Fakta om « hen » : ¶	«hen»	kan erstatte han eller hun hvis kjønnet på personen som omtales er ukjent.	Dagens Næringsliv	DN150412	2015
godt kan tenkes å bli vanligere etter hvert. Fakta om	«hen»	: ¶ « Hen » kan erstatte han eller hun hvis kjønnet på personen	Dagens Næringsliv	DN150412	2015
Onsdagens lansering av Svenska Akademiens ordlista, med det omdiskuterte, kjønnsnøytrale nyordet	«hen»	, har vakt debatt i Norge og Sverige. Ordet helsesøster er klart	Dagens Næringsliv	DN150412	2015
Ordlista, som kommer ut neste uke. Fakta om « hen » : ¶	«Hen»	kan erstatte han eller hun hvis kjønnet på personen som omtales er ukjent.	Dagens Næringsliv	DN150411	2015
¶	Hen	i veggene ¶	Fædrelandsve nnen	FV150313	2015
Høsten 2014 skrev det norske språkrådet under aktuelt på sine nettsider: Eit nytt ord,	hen	, er på veg inn i norsk. Og videre: Generelt meiner me at me skal ta omsyn til dei me snakkar/skriv med eller om.	Fædrelandsve nnen	FV150313	2015
Det er ikke det at jeg har noe som helst imot nynorsk, men akkurat her, akkurat med dette pronomenet, hadde bokmålsformen	hen	syn liksom vært mer treffende.	Fædrelandsve nnen	FV150313	2015
Tenk deg følgende replikkveksling: - Gjøtt hvem som kommer til middag? - Nei, hvem da? - Steven Sue fra Australia kommer. - Jasså, hvem er h--- oobs? Hvem er	hen	? Nettopp slik vil det bli. Før eller siden kommer det middagsbesøk, og før eller siden kommer den personen fra et av de angitte landene, og så står vi der, uten ord for vår nye gjest. Slik er det ikke i Sverige: Nå, Steven Sue kommer, hvem er	Fædrelandsve nnen	FV150313	2015
	hen	? Ville svenskene si, fordi der har man tatt det kjønnsnøytrale	Fædrelandsve nnen	FV150313	2015
	hen	inn i ordlistene. Steven Sue hadde slik sett ikke skapt problemer i Finland heller, for det finske språket har verken hun eller han, bare en finsk utgave av	Fædrelandsve nnen	FV150313	2015
	hen	.	Fædrelandsve nnen	FV150313	2015
Dersom det nå skulle ha seg slik at Steven Sue søkte om - og fikk asyl i Danmark (jeg vet det ikke er lett).	Hen	, som i det tilfellet neppe kom fra Australia, men fra et annet engelskspråklig land, ville ha gjort et sært hensiktsmessig valg. I Danmark ble det nemlig avgjort at fra 1. september 2014 skal	Fædrelandsve nnen	FV150313	2015

		juridisk kjønn være selvbestemt. Og ikke nok med det! Man avgjorde også at det skulle foreligge tre muligheter: Kvinne, mann og en tredje variant.			
Steven Sue kunne altså som dansk statsborger fått en juridisk kjønnsstatus i samsvar med egen oppfatning. Jeg tror	hen	ville bli henrykt over det, men det er henimot underlig at danskene på linje med oss nordmenn, ikke ville hatt noe pronomen til	Fædrelandsve nner	FV150313	2015
	hen	.	Fædrelandsve nner	FV150313	2015
Da måltidet var over og samtalene slutt, da Steven Sue, dette henrivende mennesket, hadde klemt dem alle varmt adjø, satt pronomenet	hens	igjen ikke bare i alles ører og alles sinn, men også i veggene	Fædrelandsve nner	FV150313	2015
Siv Jensen vet godt at det vil smerte langt inn i eget parti dersom regjeringsprosjektet ryker fordi Frp ikke vil hente syriske flyktninger. En sentral tillitsvalgt skriver i en sms til undertegnede at	hen	er stolt over innsatsen Norge gjør med å plukke opp flyktninger på havet og at det tjente Norge til ære at så mange vietnamesiske kvoteflyktninger ble hentet til Norge i sin tid.	Stavanger Aftenblad	SA150501	2015
Seksualisering skjer når en av følgende faktorer inntreffer : ¶ *1 Når en persons verdi måles ut i fra	hens	seksuelle tiltrekning (utseendemessig) og / eller oppførsel. *1 Når en persons vurderte skjønnhet måles opp mot hvorvidt vedkommende er «sexy»	VG	VG151111	2015
De bortimot 10 minuttene med total stillhet over PA-anlegget før kveldens hovedattraksjon arriverer (proft!), gir nordmannen- og kvinnen anledning til å kjenne på hvor frossen	«hen»	er. Mai-snart-juni været er ufyselig rått.	VG	VG150529	2015
I det som kan kalles hans magnum opus, Kamp om anerkjennelse, deler den tyske sosialfilosofen Axel Honneth, anerkjennelse i tre sfærer: 1) privatsfæren, 2) den rettslige sfæren og 3) den solidariske sfæren. For at individet skal ha et godt liv trenger	hen	å bli anerkjent på samtlige sfærer. Selv om alle tre sfærer er viktige på hver sin måte er anerkjennelse i den rettslige sfæren alfa og omega for den enkelte borgeres selvrespekt.	VG	VG150417	2015
Ifølge Isaksen har feminisme ingenting å gjøre med klesstil, å være venstreorientert eller å bruke den kjønnsløse betegnelsen	«hen»	på barn og kle dem i brun kjortel.	VG	VG150308	2015
Datteren hans er bare åtte måneder gammel. (...) - Det kan godt hende hun blir en jentete jente. Det er helt greit. Men det må hun få søke selv. Hun kan få dukke og bil, og velge selv. Det er ikke noe	«hen»	, og man behøver ikke å late som om det ikke finnes kjønnsforskjeller. Kjernen er hvilke begrensninger som finnes for valgene du kan ta. Det er ingen grunn til at en jente skal vokse opp og tro at det er mer naturlig å velge ett bestemt yrke på grunn av kjønn.	VG	VG150308	2015
En annen tolkning av ordet moderat foran ordet muslim, det vil si for den gjengse muslimen, er at	hen	blir framstilt som en « utvannet muslim », siden man er ikke ekstremistisk i sin praksis og tolkning av religionen. Da sier man indirekte at det er ekstremisten som har fasitsvaret på hva en autentisk og rett-	VG	VG150119	2015

		troende muslim er eller egentlig bør være.			
- Min feminisme tar utgangspunkt i at menn og kvinner skal ha like muligheter og like rettigheter, men ikke at vi skal forsøke å kvitte oss med begrepet kjønn slik man ser i ekstreme tilfeller i Sverige der de innfører begreper som	hen	, sier hun. Hva blir konsekvensene, mener du, når voksne leser politikk inn i barns lek?	Adresseavisen	AA140905	2014
pronomen. Han og hun kan i mange tilfeller byttes ut med	hen	eller hin, som begge er kjønnsnøytrale pronomen så vidt i bruk i	Adresseavisen	AA140225	2014
Alle er krenket. Mødrene er krenket, barna er krenket og husdyrene våre er krenket. Hele Sverige er krenket. Hvordan hadde vi det egentlig før? Før moteordet tok oss med storm, som	«hen»	som kom inn og rørte opp i følelsene våre for et par år siden – hvordan hadde vi det da?	Aftenposten	AP141124	2014
Men historie bør kunne engasjere utover den kjønnsidentiteten den portretterer. Det handler til syvende og sist uansett om å være menneske. Dette klarer ikke regissør Ester Martin Bergsmark. (...) Og hvis Ester Martin Bergsmark begynner å bruke like mye energi på å fortelle meg noe som på å lage en kjønnspolitisk plakatt, blir det antagelig bra. For det er helt klart at	hen	(som svenskene sier) har blikket og teften.	Aftenposten	AP141105	2014
Du har kanskje hørt en sladrehistorie om noen som var sammen med noen med et annet kjønn enn seg selv, og som senere ble sammen med noen med samme kjønn som seg selv? Og du har kanskje sladret litt om hvor «spesielt» det er at vedkommende ikke har skjont for lenge siden at	hen	egentlig er homo. Men kan du vite det?	Aftenposten	AP140923	2014
	«Hen»	tas med i svensk ordbok ¶ Det kjønnsnøytrale pronomenet	Aftenposten	AP140729	2014
	«hen»	blir tatt med i neste opplag av Svenska Adakademiens ordliste over det svenske språket. - Vi har fulgt ordets utvikling i fem år, og det er ingen døgnflue, det blir bare mer og mer etablert.	Aftenposten	AP140729	2014
Nå er det et ganske vanlig ord som har fått en funksjon, så det er ingen grunn til å utelate det, sier Sven-Göran Malmgren, sjefredaktør for ordboken. Bruken av ordet	hen	- et kjønnsnøytralt pronomen i stedet for han eller hun - har vært omstridt og skapt stor debatt i Sverige. Men det har ikke påvirket beslutningen, ifølge Malmgren.	Aftenposten	AP140729	2014
Se for deg at du, din sønn eller din datter har fullført videregående, og er klar for universitet eller høyskole. Det har vært tre lange år med sene kvelder og utallige prøver. Nå er søknadene sendt, og resultatene kommer.	Hen	kom ikke inn på førstevalget. Når skuffelsen har lagt seg regnes det på gjennomsnittet og hvor det gikk galt. Det viser seg at et vitnemål fullt av femmere og seksere ikke var nok;	Bergens Tidende	BT141022	2014
	hen	fikk tre i nynorsk.	Bergens Tidende	BT141022	2014
Samtidig er det få ting lesere liker bedre enn om tekstens jeg-forteller er en underdog. Vi elsker den ingen andre i romanuniverset heier på eller liker. Siden vi gjennom jeg-stemmen kan snikkikke inn i fortellerens tanker og følelser, vet vi mer om hvorfor vedkommende handler som han eller	hen	sier eller gjør ute i verden.	Dagsavisen	DA141008	2014

hun gjør. Da er det enklere å like noen, når man ikke bare må basere oss på det					
Musikk springer som regel ut i fra en inspirasjon. Det var noe som fikk deg til å lage denne fantastiske musikken i utgangspunktet. For vanlige folk er det selvsagt interessant å høre om dette «noe» - særlig hvis det er et personlig forhold, fordi man gjerne vil tro at den som synger det, virkelig føler, mener og tror på det ; ja, rett og slett, har levd det	hen	synger.	Dagbladet	DB141031	2014
Jeg vil snakke om min samboer som «han», ikke «hun» eller	«hen»	i frykt for konsekvensene. Andre skal føle seg trygge på at de kan være seg selv og vi må lære neste generasjon at vi er gode nok som vi er.	Dagbladet	DB141024	2014
Når burkaen som dekker ansiktet tas bort, ser vi noen stygge tenner og hun legger seg ned og begynner tilsynelatende å føde. Kroppsspråket til skikkelsen er så vulgært at en publikummer som ikke er etnisk norsk får vondt i magen.	Hen	får lyst til å gå, men alle andre ler. Det er jo bare for moro skyld, får	Dagbladet	DB140926	2014
	hen	beskjed om. Queentastic beklager i ettertid at de har støtt noen med showet sitt	Dagbladet	DB140926	2014
om dette. Jeg sier ikke at vi skal kalle barna for	«hen»	og kle dem i ens Mao-uniformer, men jeg sier at vi skal gi dem de samme utfoldelsesmuligheter hva enn de er født som jenter eller gutter, et bredere spekter av valgmuligheter til å forme deres voksende identitet med.	Dagbladet	DB140918	2014
Magasinet FETT har 10-årsjubileum i år, og vil på lørdag 6. september arrangere en jubileumskonferanse. Dette synes jeg er fett. Noe jeg derimot synes er mindre fett er at en venn av meg som undersøkte muligheten for medlemskap i Kvinnefronten (som eier FETT) fikk beskjed om at trans* ikke kunne bli medlem.	Hen	ble nektet adgang til herberget, fordi	Dagbladet	DB140904	2014
	hen	ikke definerer seg som kvinne. Det er vedtektsfestet at medlemskap kun gis kvinner, og dermed er det bare kvinners privilegie å delta på den politiske arenaen.	Dagbladet	DB140904	2014
Du ber kanskje om debattbaluba når du sender seksten kvinner og menn til Gran Canaria, deler dem i lag og setter dem til å konkurrere i ymse greiner for å avgjøre hvilket kjønn som er det sterkeste. Den slags er jo uhørt, makan spakan, og hva med de som regner seg som	«hen»	og så videre. Men dette er uhøytidelige selskapslek-aktige	Dagbladet	DB140226	2014
hanket inn til dyst i « Det sterkeste kjønn ». Hva med	«hen»	? Du ber kanskje om debattbaluba når du sender seksten kvinner	Dagbladet	DB140226	2014
¶ Ikke hun og ikke han - men	hen	¶ Personer som ikke kjenner seg igjen i de tradisjonelle kjønnskategoriene mann og kvinne, trenger et eget ord til å beskrive sin identitet. Her er	Aftenposten	AP131105	2013

		Esben Esther Pirelli Benestads henstilling.			
Nylig holdt jeg foredrag i Bergen og ble vennlig introdusert av en representant for det lokale LLH (Landsforeningen for lesbiske, bifile, homofile og transpersoner). Jeg tror alle kunne se nytelsen i mitt ansikt da han i omtalen av meg brukte pronomenet	«hen»	. En slik gledelig begivenhet hører ennå til sjeldenhetene.	Aftenposten	AP131105	2013
Det er nettopp dette denne allerede påbegynte henstillingen dreier seg om, nemlig :	Hen	.	Aftenposten	AP131105	2013
Pronomenet	hen	henviser til de av oss som er annerledes kjønnnet. I henhold til gjeldende oppfatninger, er vi for mye både kvinne og mann til å være noen av delene i vanlig forstand.	Aftenposten	AP131105	2013
De strever i Sverige, også, selv om de nok er kommet lenger enn oss. I den svenske Psykologtidningens nettutgave 11 2013 spør psykolog Karna Andersson : «	Hen	i terapirommet - vad är det som gör det så svårt. » Ja, hvorfor skal dette være så vondt å få til, når det ville gjøre så godt?	Aftenposten	AP131105	2013
En gang forestilte jeg meg et avansert speilhus hvor alle speilene var basert på en ny og avansert speilteknologi: Speilene viste tydelig alle våre gode egenskaper! Tenk deg at du oppsøkte dette huset og stilte deg foran det store speilet i foajeen; det som tok inn hele deg, og det eneste som kom til syne for deg, var den som kom inn bak deg. Tenk deg at denne sist ankomne stilte seg ved siden av deg, og du kunne se nytelsen i ansiktet hennes/hans/	hens	. Kanskje ville du ta den personens plass foran speilet idet vedkommende gikk videre, i håp om at der -, men nei, speilet speiler deg stadig ikke.	Aftenposten	AP131105	2013
Ordene er uhyre viktige redskaper som kan skape innsikt i og forståelse for hvordan det er å være en annen, hvordan det smaker med gammelost, hvordan det virker å være uten ord for det en er. Det blir ikke så	hen	i veggene med nye ord, når en bare kan se meningen med dem.	Aftenposten	AP131105	2013
	Hen	er et slikt ord. Det virker for meg og for en rekke andre. Vi må ikke henvises til ingenting.	Aftenposten	AP131105	2013
Min henstilling til alle ordbrukere er å ta	hen	inn i vokabularet når dere snakker om oss som er annerledes kjønnnet. Henstillingen går også videre til Språkrådet og andre språkbyråkratiske instanser: Hør vår bønn om	Aftenposten	AP131105	2013
	hen	! Dere skal få se vår nytelsesfulle og henførte hengivenhet når vi blir bønnhørt.	Aftenposten	AP131105	2013
Ønsker ikke å bli omtalt som hverken mann eller kvinne.	«Hen»	eller « hin » er kjønnsnøytrale personlige pronomen som kan	Aftenposten	AP130703	2013
Om det kjønnsnybride «söta bryster» bør erstatte «söta bror», slik krefter i Sverige ønsker at et kjønnsnøytralt	«hen»	skal brukes i stedet for «hun» og «han», lar vi ligge i denne omgang.	Aftenposten	AP130410	2013
Og dette siste er særlig fascinerende lesning. Er det ikke rart å tenke på at det vi nå ser på som et allmenngyldig uttrykk for eksistensiell angst, ble inspirert av noe så trivielt som en flyktig,	hen	?) hørt skrikene fra de « hysteriske » kvinnene på Oslo hospital!	Dagbladet	DB130209	2013

men skjellsettende sommerflørt den unge Munch hadde med den gifte Milly Thaulow? Og tenk at dersom den skrikende skikkelsen virkelig sto på Ekebergåsen i 1893, ville han (hun?					
Som for å understreke generasjonsskiftet norsk barneunderholdning har vært gjennom, sitter han - beklager,	«hen»	- lent opp mot en sliten utgave av flodhesten Flode.	Dagens Næringsliv	DN130817	2013